

Martin Kobialka

**PROROK DANIEL
JE VIDIO
BUDUĆNOST
EUROPE**

ESDEA OROSLAVJE

Knjižni niz
PISANO JE...

Izvornik
Martin Kobialka
Daniel sah die Zukunft Europas
ISBN 387857235-2

Nakladnik
ESDEA
Oroslavje, Hrvatska

Odgovara
Velimir Šubert

Prijevod
Hinko Pleško

Lektura
Ljerka Koren

Korektura
Nikolina Crljić

Grafička priprema
GENESIS, Zagreb

Tisak
DALI-GRAF, Zagreb, 2003.

Na naslovnici: prikaz Aleksandra Velikog u bici kod Isa
gdje se njegova vojska sukobila s vojskom Darija III.
S velikog mozaika iz Casa del Fauno u Pompejima (rimska kopija
mozaika Filoksena iz Eritreje), sada u Napulju, Museo Nazionale

Martin Kobialka

**PROROK DANIEL
JE VIDIO
BUDUĆNOST EUROPE**

Treće izdanje

*Ako nije drukčije označeno, svi su biblijski tekstovi
navedeni iz prijevoda Kršćanske sadašnjosti.*

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb

UDK 224.5.016
008.2(4)

KOBIALKA, Martin

Prorok Daniel je vidio budućnost
Europe / Martin Kobialka ; [prijevod
Hinko Pleško]. - 3. izd. - Oroslavje :
Esdea, 2003. - (Knjižni niz Pisano je)

Prijevod djela: Daniel sah die Zukunft
Europas. - Bibliografija.

ISBN 953-6409-17-8

I. Daniel, prophetia -- Proročanstva
II. Vetus testamentum -- Proroštvo
III. Prophetia Danielis -- Tumačenje

430910114

Uvod

Listajući po srednjovjekovnim rukopisima u knjižnici svojeg djeda, Rudolf Andersch je naišao na crtež koji mu se činio neobičnim, a istodobno poznatim. U tom trenutku još nije znao da je učinio otkriće kojemu je posljedice teško ocijeniti.

Nagnuo se nad požutjeli list i pokušao pročitati: “Colossus Monarchicorum” – na latinskom – i dalje: “Statua Danielis”, u prijevodu: “Kolos svjetskih carstava – kip proroka Daniela.” Bilo je jasno da se radi o prikazu proroka Daniela u Starom zavjetu. Međutim, neobična je slika viteza odjevenog u srednjovjekovnu ratnu opremu. Babilonci su prije 2500 godina bili sasvim drukčije odjeveni i opremljeni. Umjetnik koji je ovu sliku načinio prije petstotinjak godina u bakrorezu sigurno nije poznavao starovjekovne nošnje. Na pojedinim dijelovima tijela ovog viteza odozgo prema dolje ugravirao je latinske riječi. Pod povećalom su se mogli pročitati sljedeći natpisi:

*Svjetsko Babilonsko Kraljevstvo
Kraljevstvo Medijaca i Perzijanaca
Grčka monarhija
Rimsko Carstvo*

Cijeli ovaj kip prikazan je kako stoji na “glinenim nogama”. Ali, na prstima je Rudolf pročitao ne vjerujući očima:

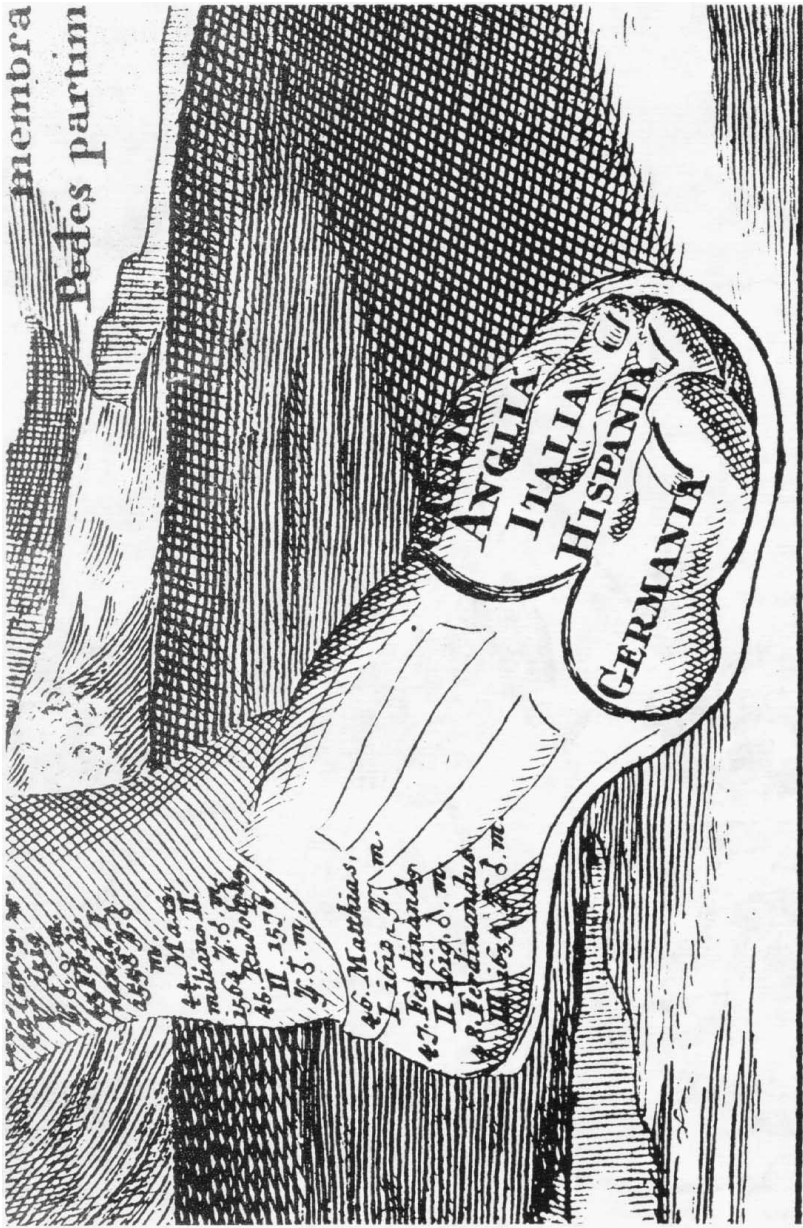
*Germania – Njemačka,
Hispania – Španjolska,
Italia – Italija,
Anglia – Engleska,
Gallia – Francuska!*

COLOSSUS
STATUA
DAN.

MONARCHIC,
DANIELIS
II. 51.

membra
Pedes partim

Jesu li stvarno prije više od 2500 godina bile imenovane europske države? Ili su reformatori prije pet stotina godina to tako razumjeli?

Na tom bakrorezu, desno gore, vidljiv je golem kamen. Prijeteći lebdi nad kipom i čini se da će svakog trenutka udariti o glinene noge, srušiti diva koji će se raspasti u prah, pa će sve postati “kao pljeva na gumnu ljeti”.

Kako sâm opisuje u drugom poglavlju svoje knjige, Daniel je ovog diva, načinjenog od zlata, srebra, bakra i željeza, vidio prije 2500 godina u videnju na kraljevskom dvoru u Babelu na rijeci Eufratu. Od tog vremena, na svjetskoj pozornici u tih su se dvadeset pet stoljeća pojedina kraljevstva i kraljevi pojavljivali i nestajali, upravo kako je bilo “prorečeno”. Doista najveličanstveniji prikaz povijesti svih vremena.

Ovaj prikaz stoljećima i tisućljećima ukazuje na sveobuhvatan i skladan tijek zbivanja na našem planetu i na cjelovitost svijeta. Ujedno nam pomaže odvratiti pogled od nevolja i pomutnji sadašnjeg doba. Pomaže da osjetimo slobodu koja nam omogućuje slobodnije disanje usred prijetnji i strahova našeg vremena. Ne treba čuditi što su ovaj list u svim zemljama često čitali usred nevolja koje su vladale prije i tijekom Tridesetogodišnjeg rata, pa je katolicima i protestantima podjednako pružao utjehu i sigurnost ukazivanjem na Onoga koji gospodari zbivanjima. “Cijeli je svijet jedinstven” u razumijevanju ovog kipa, kako je to još Martin Luther pisao. Ovo postaje jasno već pri prvom čitanju tog proročanstva jer videnju slijedi doslovno tumačenje.

Ta slika iz doba reformacije sada je ponovno otkrivena. Pojavljuje se u pravom trenutku, jer je i naše doba ispunjeno strahom i prijetnjom uništenjem atomskom silom i zagadenjem okoliša. Ovaj nam veličanstveni povijesni pregled omogućuje da podignemo glavu i otvorimo oči za lijepu, svijetlu budućnost.

Pobunjenik siromašnih

Sunce nemilosrdno prži od ranog jutra u Allstedtu, malom mjestu u području Harza u Njemačkoj. Nebo je plavo, bez oblaka. Sparno je i sluti na oluju. Pošumljeni brežuljci iza grada trepere u plavičastoj izmaglici, a okolne njive zrače dubokom zelenom bojom. Na uzvišici iznad grada diže se veliki zamak koji nadvisuje krovove kuća i sam toranj gradske crkve. Debele obrambene zidine, masivne stražarnice i kula na istoku utvrde slika su snage i moći vojvode Johanna Saskog.

Među gradskim žiteljima danas vlada napetost koja ne potječe samo od sparine pred oluju. Ovo je veliki dan odluke, odluke koja se tiče budućnosti cijelog naroda. U ovom se gradiću, prema uvjerenosti građana i seljaka, treba odlučiti o sudbini naroda zapadnih zemalja, pa i čitavog svijeta. Radi se o pravdi, o pravu siromašnih.

Suviše dugo su seljaci trpjeli teške zahtjeve knezova. Dugo je gaženo ljudsko dostojanstvo kmetova. Oni ne smiju žnjeti ono što su posijali, ne smiju jesti što su požnjeli, ne smiju živjeti od teškog rada svojih ruku. Vlasnici njihove zemlje su gospodari njihova života. Stalno prisutne sjene njihova postojanja su grofovi, vojvode, knezovi, opati, biskupi i kraljevi. Velikaševa volja je zakon njihova života. Njihovi nalozi i zahtjevi određuju dobro i zlo svakog pojedinca. Usudi li se neki seljak ili kmet usprotiviti nepravdi, stići će ga krvnikov mač.

Već dvaput su se seljaci povezali u tajne saveze da bi se zajedno oduprli nepravdi i samovolji. Prije deset i prije dvadeset godina ustao je protiv knezova prvo "Bundschuh", a zatim "siromah Konrad", ali su izdaja iz vlastitih redova i snaga

izvježbanih plaćeničkih vojski u službi knezova uskoro ugušile bunu.

Svuda u njemačkim zemljama opet plamti nada u srcima seljaka, jer je jedan knez stao na njihovu stranu. Prije godinu dana Franz von Sickingen krenuo je s velikom vojskom seljaka i siromašnih vitezova u oslobodilačku bitku, ali je vojska trierskog nadbiskupa pobijedila na bojnopolju. Franz von Sickingen je izgubio ruku i glavu. Plamen nade je ugasnuo. Tama tupog očaja ponovno se raširila nad seljacima njemačkih zemalja.

Sad su se potlačeni uhvatili spisa Martina Luthera "O slobodi kršćanina". To je bilo evanđelje potlačenih: "Nikome ne biti sluga, ali Krista radi služiti drugome, pa i vlastelinu." Da, to su seljaci htjeli, ali trebalo se dogoditi u Kristovoj slobodi. Kršćanin ima slobodu i dostojanstvo. Vlastela ih treba jamčiti. Razumni zahtjevi pripremljeni su u "Dvanaest članaka seljaštva" i poslani knezovima. Oni su ogorčeno reagirali, a samo je nekolicina prepoznala nevolju seljaka.

Među njih se ubrajao i Friedrich Mudri, koji je pozvao augustinskog redovnika Martina Luthera kao profesora na svoje novo sveučilište Wittenberg. Možda je "sirotinji" dano "povoda" za takvu bunu. Predložio je da netko u koga seljaci imaju povjerenja s njima pregovara tako da "ove teške i zabrinjavajuće stvari budu mirno riješene, a ljudi zadovoljni".

Pokraj gradske crkve u Allstedtu nalazi se župni dvor. Tu živi Nikolaus Krafft, stari župnik. Zapravo, on još i nije toliko star, tek nešto preko šezdeset, ali ga nazivaju starim župnikom jer je tu i jedan mlađi. Nikolaus već godinama ne može povijedati jer mu bol u prsima otežava disanje. Pri bogoslužju još svira stare crkvene orgulje, pri čemu njegov sin Klaus snažno pritiskuje mijeh. On marljivo posjećuje siromašne i bolesne u gradu. Uz veliki napor održava vjeronauk za mlade, jer dječaci i djevojčice dolaze k njemu u župni dvor.

Prošlo je nešto više od godinu dana kad je u sumrak jednog ožujskog dana na njegova vrata pokucao posjetitelj. Ispred vrata je stajao mlađi čovjek, tridesetak godina star, odjeven u odjeću učena čovjeka. Uljudno se naklonio i rekao dubokim, snažnim glasom: "Bogu na čast, dragi brate u službi, ja sam

Thomas Münzer!” “Župniče Münzer, Bog vas poživio! Doista se radujem što ste konačno došli.” Ubrzo su se obojica smjestili u Nikolausovoj uredskoj sobici. Malo poslije njegova je žena donijela uljanicu, a zatim i večeru.

Nikolaus priča o svojoj bolesti koja ga priječi da dalje obavlja svoju službu. Thomas priča o svojem studiju i susretu s dr. Martinom Lutherom, koji ga je i preporučio ovamo u Allstedt. S mnogo sućuti i razumijevanja Thomas se raspituje o njegovoj bolesti i starijem se čovjeku čini da je i ovaj mladić prošao kroz nevolje i unutarne borbe. Nikolaus, koji bi mu po godinama mogao biti otac, skuplja hrabrost i onda sasvim otvoreno pita: “Znate li za križ i patnje iz osobnog iskustva?” Oklijevajući i ispočetka zastajući, Thomas izvješćuje: “Imao sam dvanaest godina kada je grof von Stolberg objesio mojeg oca.”

Nikolaus s puno sućuti prihvaća ruku svojeg mladeg brata u službi i čvrsto je stišće. A Thomas počinje pričati.

Živio je sa svojim roditeljima i trojicom male braće u jednoj kućici u Stolbergu. Njegov je otac bio gradski pisar koji je od male plaće jedva uzdržavao sebe i svoju obitelj. Njegova je majka iza kuće održavala mali vrt s povrćem i salatam. Budući da je kuća bila blizu šume, noću bi često dolazile srne i sav vrt popasle. Thomas se još sjeća kako je majka plakala kad su mlada braća cviljela od gladi. Otac je prijavio slučaj grofu von Stolbergu. Taj nije imao razumijevanja, pa je s pakosnim osmijehom rekao: “Morate malo bolje pripaziti, vi prosjaci!”

I Thomasov otac je pazio. Gotovo svake noći tog proljeća bio je budan dok su korov i povrće nicali u toplim noćima.

Jednom je od umora zadrijemao. Kad se u ponoć probudio, vidio je u vrtu dva velika jelena s golemim rogovima. Slistili su sve u vrtu. Njega je obuzeo gnjev. Zgrabio je koplje, istrčao na vrata i bacio ga u najbližeg jelena. Obje su životinje snažnim skokovima preskočile ogradu i nestale u mraku šume. U njoj su sljedećeg dana našli uginulog jelena. Iz njegovih slabina virilo je očevo koplje. Oca su uhitili i zbog krivolova osudili na smrt.

Thomas neće nikada zaboraviti užasni trenutak koji se kao nož zabio u njegovu dušu kad je vidio oca, vlastitog oca, kako

visi na vješalima. Onda je s majkom i braćom morao napustiti kuću i vrt. Jednostavno su ih otjerali, jer tako je bilo po zakonu. Kuća i imanje obješenog pripali su grofu.

Malom Thomasu nikako nije ulazilo u glavu da čovjek vrijedi manje od životinje.

Još jednom u tom trenutku vidi cijeli užasni prizor pa ostaje bez riječi. Stoga Nikolaus Krafft opet uzima riječ i pokušava ukazati na uzročnika rane u srcu mladog čovjeka: “Knezovi se drže rimskog prava, a njega ne možemo nazvati drukčije nego đavolskim.”

Thomas se potpuno slaže s njegovim riječima. Stoga diže glavu. Mislina se opet vraća u sadašnjost. Začudeno gleda Nikolausa. “Kako to mislite?”

“Nije li davao ušao u rimskog Cezara kad je naredio da svi kršćani u njegovom carstvu budu poubijani zbog svoje vjere?”

Thomas potvrđuje glavom. “Najgore je što su Rimljani za radove u polju držali samo robove, pa nije čudo što i danas drže seljake kao robove. Ne može bez kmetova! A kršćani su kao i njihovi gospodari. Prema evandelju, to su njihova braća, a s njima se postupa kao s psima.”

“Zar je to pravo i pravda?” u Nikolausovim riječima osjeća se gnjev i srdžba. “Vješaju lopova, premda je možda u najvećoj nuždi ukrao samo nekoliko šaka žita kako bi spasio djecu koja mu umiru od gladi! Je li to pravda? Je li pravda kada sav imetak obješenog pripadne grofu, a udovica mora platiti sudske troškove?”

Nikolaus udara gnjevno šakom po stolu. On ima za to razloga, jer je njegov ujak obješen kao kakav razbojnik zato što je svojem susjedu uzeo pola vreće kukuruza koji je prigodom sljedeće žetve želio vratiti. Njegova žena i djeca umirali su od gladi i on više nije znao što bi učinio. Nakon što su ga pogubili, otjerali su osramoćenu ženu i djecu iz kuće i s imanja.

“Zakon kaže da i pokradeni mora biti kažnjen”, nastavlja gnjevno.

“Teško njemu ako lopovu otme plijen. Ako se odrekne kažnjavanja lopova, ako mu želi poštediti život, onda mora vlastelinu dati svoje vlastito imanje. Krađa je, dakle, za grofa uvijek isplativa!”

Thomas klima glavom. “Da, da, izreka vlastele je istinita: Jahati i pljačkati nije sramota, to rade najbolji u zemlji!”

Nikolaus se slaže s njim. “Vama je sigurno poznata pjesma koju pjevaju mladi plemići: ‘Uhvati seljaka za ovratnik, obraduj time srce svoje. Uzmi mu ono što ima, otmi mu i konje njegove. Kad više nema ni pfeninga, iščupaj mu grkljan!’”

Onda Thomas priča o opatu zadužbine Kempten koji je bez ikakva razloga slobodne seljake bacio u tamnicu i zaprijetio im: “Moraš ženu i dijete dati u kmetstvo, ili ćeš trunuti u tamnici.” Tako ih je prisilio da postanu kmetovi.

Thomas je ogorčen zbog neljudskih zahtjeva plemićkih gospodara. Ne samo što traže desetinu od žitarica, voća i stoke, to je biblijski nalog, već traže i mnoge druge namete.

Thomas se osjeća bolje što ga stari župnik odvraća od njegova bola, jer Nikolaus uzvikuje ispunjen gnjevom:

“Neka ih Bog kazni!”

Thomas je ponovno zavladao sobom. “Što mislite ako nas je on sam zato pozvao?”

“Kako to mislite?”

“Objasnit ću vam!”

Thomas priča kako mu je bilo u tim strašnim danima. Neki trgovac, koji je dobro poznao njegova oca, zauzeo se za nj i omogućio mu da studira teologiju. Htio je postati župnikom kako bi druge tješio u njihovom jadu, nakon svih svojih nevolja i patnji. Krist u svojim patnjama na križu postao mu je utjehom i uzorom. Kristov sljedbenik mora prolaziti kroz nevolje. Tek tada postaje pravim kršćaninom. To je još jasnije spoznao tijekom teoloških studija. “Theologia crucis” za svakog je Isusovog sljedbenika “Theologia doloris” (teologija bola).

Nikolaus bez riječi sluša prijatelja i potvrđuje glavom: “Da, svi moramo proći kroz patnje!”

A onda Thomas priča o susretu s dr. Martinom Lutherom u Wittenbergu. Reformator je na nj ostavio dubok dojam, ali nešto mu se kod Luthera ne sviđa.

“On propovijeda samo Riječ. Riječ trebate ostaviti da stoji – i pritom ne dobivate zahvalu za to – uvijek samo Riječ, Riječ! Ali slovo ubija, piše Pavao. Tek Duh oživljuje. Dragi brate Kraffte, nama je potreban Duh!”

“Ne primamo li Duha putem Riječi?” pita Krafft.

“Kako se Duh može dobiti preko slova? Ne, ne! Svatko mora odozgo sâm primiti Duha. Svakom je Kristovom sljedbeniku potrebno prosvjetljenje. Sâm će mu se Bog otkriti preko Duha. On želi svakome progovoriti – preko sna, viđenja, dojma, preko darova Duha. Dragi brate Kraffte, mi moramo biti Duhom prosvjetljeni ljudi!”

Thomas vatreno govori. Ustao je, lice mu se crveni, maše rukama: “To je ono što nama treba, a reformatorima potpuno nedostaje!”

“Mislite li da će svi ljudi širom svijeta tako primiti Duha?”

“Ne, ne svi, ali će izabrani primiti Duha!”

“A što će biti s ostalima?”

“To su ljudi slova koje ubija, kaže Pavao!”

I Thomas nastavlja neumorno, dok je sveta revnost izvor svake njegove riječi. “Slovom zakona moćnici ove zemlje ubijaju siromašne, potlačene. Budući da se sami drže slova, nisu više vrijedni da žive. Njih treba ubiti, uništiti, istrijebiti!”

“Kad svi zli budu ubijeni, počet će Božje kraljevstvo ovdje na Zemlji. Pravednost za sve ljude!”

Nikolaus oklijeva nastaviti razgovor o ovoj temi s mladim kolegom u službi jer bi ionako jedini odgovor glasio: “Riječ, Riječ! Slovo ubija, a Duh oživljuje!”

Idućih dana žitelji Allstedta žure u crkvu i s velikim oduševljenjem slušaju riječi novog propovjednika Thomasa Münzera. Okupio je oko sebe skupinu od trideset do četrdeset izabranih, ljude koji su sami pokrenuti od Duha, s viđenjima, snovima i otkrivenjima. Ali kad se ovoj skupini “izabranih” priključuje i četiristo rudara iz Mansfelda sa svojim obiteljima, koji se nadaju da će Münzer imati sluha za njihove zahtjeve protiv vlastelina, i kad Thomas otvorenim rukama u skupinu svojih izabranih prima ove ljude koji očito nisu pomazani Duhom, Nikolausa i više građana počinju obuzimati sumnje.

Danas će sve biti jasno. Thomas kani uvjeriti kneza o božanskom pravu. Stoga se ponovno vraća Božjoj Riječi. “Zli se trebaju pokajati. Bogu nije drago da poginu.”

Nikolaus je sretan jer je sada uz njega mladi, oduševljeni i vatreni župnik. Kao posljednju službu vrši vjenčanje novog

župnika Thomasa Münzera i njegove mlade žene Ottilije von Gersen. Vjenčanju slijedi misa na njemačkom jeziku, novina mladog župnika. Mladi je par skroman i dijeli sudbinu siromašnih. Sele se u crkveni toranj u kome će stanovati.

Thomas Münzer propovijeda i piše protiv nepravde. Za-uzima se za Božju pravdu i oštro napada samovolju grofova i knezova. Njegovi spisi šire se po cijeloj Njemačkoj i bude novu nadu u srcima siromašnih. Thomas Münzer postaje pro-rokom siromašnih. Onaj tko Božjim izabranicima uskraćuje pravo, bio grof ili kralj, knez ili biskup, više ne stoji na Božjoj strani i prokockao je pravo na život.

Tako Thomas Münzer postaje poznat kao propovjednik bune. Knezovi počinju slušati. Reformatori zahtijevaju od izbornog kneza Friedricha Mudrog da ukloni Münzera, ali Friedrich oprezno odbija.

“Siromašni sigurno imaju razloga!” Ali Spalatin, knežev savjetnik, prigovara: “Seljaci žele opljačkati utvrde i dvorce. Radi se o vašem imetku, Vaša kneževska Visosti!”

“Spalatine, ako mi uzmu mog konja, ići ću pješice. Ako mi uzmu kaput, imam još prsluk! Ako je Božje pravo na strani siromašnih seljaka, ne želim mu se usprotiviti. Ne, ne treba smaknuti Thomasa Münzera! Nikad neću uprljati ruke na Božjem sluzi. Treba ga saslušati. Neka održi propovijed, ovdje, pred našim ušima.”

Ali izborni knez Friedrich Mudri se razbolio i više se ne oporavlja. Ipak drži riječ. Njegov brat Johann, knez saski, sa-slušat će Thomasa Münzera.

Sad se oglasilo zvono s tornja kapele u zamku Allstedt. Nedjelja je, 13. lipnja 1524. godine. Župnik Thomas Münzer treba nastupiti sa svojom propovijedi u dvorcu. Kucnuo je čas odluke. Hoće li vatrenom propovjedniku uspjeti okrenuti kormilo broda kojem prijeti ratna oluja i uvesti ga u luku mira između knezova i seljaka?

Ukoliko uvjeri kneza o božanskom pravu, hoće li izborni knez moći uvjeriti cara i ostale knezove? Hoće li konačno nastupiti mir između bogatih i siromašnih, između plemića i kmetova? Nisu li i jedni i drugi kršćani, i podložni jednome Gospodararu?

Golema napetost obuzela je građane. Knezovi su se okupili gore u dvorskoj kapeli. Knez Johann Saski, knez Johann Friedrich, njegov sin, s kneževskim obiteljima, kancelari Bruck i Knapp. Pozvani su i gradski vijećnici i njihove obitelji.

Gradani stoje na ulici pred svojim kućama sa ženama i djecom. Stari gledaju kroz prozor, a skupina rudara iz Mansfelda sa svojim obiteljima okupila se pred tornjem wigbertske crkve. Otvaraju se vrata na koja izlazi župnik Thomas Münzer sa svojom ženom Ottilijom. Rudari mu kliču. I građani na ulicama mahanjem ruku hrabre svojeg župnika. Cijeli je grad na njegovoj strani. I kad se Thomas polako penje stubama koje vode do zamka, veliko mnoštvo ga slijedi utonuvši u svečanu tišinu. Težina trenutka paralizirala im je jezik.

Straže na vratima zamka pozdravljaju. Još jednom se Thomas Münzer okreće i domahuje svojim sljedbenicima. Onda ga šanac i vrata odvajaju od njegove crkve, njegovog naroda. Thomas čeka u sakristiji dok nije utihnuo preludij orgulja. Zatim polako kreće uza stube propovjedaonice. Primjećuje kako njegov prijatelj Nikolaus Krafft sjedi za orguljama. Nikolaus ga osmijehom hrabri.

Thomas otvoreno i slobodno promatra lica kneževa, kancelara, vijećnika i obitelji velikaša. A onda, dubokim i snažnim glasom, počinje svoju propovijed. Njegov polazni tekst je Daniel 2. poglavlje, u kojem Daniel opisuje proročki kip što prikazuje niz kraljevstava. Zahvaljujući božanskoj objavi, Daniel u videnju vidi veliki kip kovine. Glava je od zlata, prsa i ruke od srebra, trbuh od bakra i noge od željeza. Stopala su od željeza i gline. Jedan se kamen odvaja od brda i udara u noge kipu, tako da se ruši i raspada. Sve se kovine pretvaraju u prašinu što je vjetar odnosi kao pljevu s gumna ljeti i više ih nema. Ali, kamen raste i raste i ispunjava svu Zemlju.

Ovomu slijedi božansko tumačenje: Zlatna je glava Babilon, srebrna prsa predstavljaju udruženo kraljevstvo Medijaca i Perzijanaca, bakreni trbuh označuje Grčku, a željezne noge Rimsko Carstvo. Deset prstiju predstavljaju podijeljeni Rim što su ga germanski narodi osvojili i podijelili. Rimsko se željezo spojilo s germanskom glinom u "Sveto Rimsko Carstvo njemačkog naroda". Djelomično je to carstvo jako, ali kao što

kip ima deset prstiju, tako u Europi, na području bivšeg Zapadnog Rimskog Carstva, postoji deset kraljevstava. I ta se kraljevstva, prema Božjoj Riječi, neće držati zajedno. Svi pokušaji, osobito politikom sklapanja brakova, dosada su ostali bezuspješni. Mi živimo u posljednjim danima ove Zemlje, prema kipu na vrhu njegovih prstiju.

Sada dolazi kamen – on nije daleko, on već pada. Kamen koji sve razbija i razara jest sâm Isus Krist. Razbit će svakoga tko čini nepravdu. To želi učiniti preko pravednih knezova.

“Vama je, dragi knezovi, Bog povjerio zadaću da istrijebite Zloga! Bog to želi – dohvatite mač, uništite Zloga! Tako će se na Zemlji utemeljiti Božje kraljevstvo, zauvijek će zavladatai mir i pravda. Narodi Europe će se ujediniti i sve će pokrajine slijediti vas, kršćanske knezove. Zato radosno prihvatite Božje djelo. Bog to želi, On vas poziva. Amen.”

Propovijed Thomasa Münzera trajala je sat ili nešto duže. slušatelji su pod silnim dojmom. Dok pred vratima zamka građani radosno pozdravljaju Thomasa Münzera, knezovi se s kancelarima sastaju na vijećanje o propovijedi.

“Je li istina da je kraj svijeta pred nama?” pita vojvoda Johann. Okreće se Spalatinu, Lutherovu prijatelju i savjetniku izbornog kneza. Spalatin otvoreno odvrća:

“Istina je. Radi tog razloga je i naš doktor Martin Luther nastojao što brže prevesti Knjigu proroka Daniela. U svojem predgovoru kaže da se nada završiti prijevod prije no što svane sudnji dan.”

Sada se vojvoda Johann Friedrich obraća Spalatinu: “Kako je sa zvjezdoznancem Stöfflerom? On za sljedeću godinu proglašava propast svijeta putem novog potopa!”

“Doktor Luther kaže”, odgovara mu Spalatin, “kako se nada da to neće biti potop, već sudnji dan kada Krist ponovno dođe spasiti sve svoje.”

Izvješćuje kneza o svojem razgovoru s Lutherom, koji mu je dizanje seljaka protiv sile i nasilja knezova spomenuo kao posljednji znak ponovnog dolaska Isusa Krista, kako je napisano i prorečeno u petom poglavlju Poslanice Jakovljeve.

“Je li točno da je kamen koji pada i sve razbija sâm Isus Krist?” pita sada vojvoda.

Spalatin odgovara da Biblija ne ostavlja nikakve dvojbe, ali vojvoda Johann glasno i ozbiljno pita: "Hoće li Krist sve zle uništiti rukama knezova? Trebamo li mi biti Božji krvnici?"

Na to Spalatin nema određenog odgovora. Stoga preporučuje da se u Wittenberg pošalje glasnik na konju, kako bi na ovo sudbonosno pitanje dobili odgovor od samog reformatora. Spalatin piše pismo svojem prijatelju i ubrzo jahač s pismom odlazi u smjeru Wittenberga.

Knezovi zaključuju da će čekati dok ne dobiju odgovor pa će u dvorac ponovno sazvati gradsko vijeće na savjetovanje. Trećeg dana vraća se glasnik s Lutherovim odgovorom. Kamen, piše reformator, jest sâm Isus Krist. On će sâm uništiti svaku ljudsku silu i nasilje na svijetu. Božja Riječ jasno kaže da u tome ne treba sudjelovati ljudska ruka. Ako Thomas Münzer propovijeda da Krist želi obaviti to djelo pomoću ljudskih ruku, onda to nije u redu. Thomas Münzer je lažni prorok!

Takvi će se lažni proroci pojaviti u posljednje vrijeme pred Kristov povratak. Zato Luther savjetuje da se lažnog propovjednika veže i učini neškodljivim.

Svi u vijeću čuju reformatorov prijedlog i sada očekuju odluku vojvode Johanna. On će se savjetovati s knezovima i onda dati daljnje upute.

Thomas Münzer ne sluti kakva mu nesreća prijeti. Uvjeren je u djelotvornost svoje propovijedi. Kako bi svima omogućio da je upoznaju, daje je tiskati.

I Nikolaus Krafft je pod snažnim dojmom Münzerove propovijedi. Uvjeren je da je kraj blizu. Ali, nešto mu nije jasno i ne zna da je zbog tog pitanja poslan glasnik u Wittenberg. Hoće li Krist suditi svijetu preko knezova?

Nikolaus se prisjeća kako je studirao hebrejski pa odlučuje sam pročitati što piše u izvornom tekstu u Knjizi proroka Daniela. Poznato mu je da vojvoda Johann u dvorcu čuva hebrejski Stari zavjet. Možda će dragocjeno djelo postati osnovom jednog sveučilišta po uzoru na Wittenberg, ili ga misli pokloniti knjižnici svojeg brata, izbornog kneza. Nikolaus ne zna.

Ponovno odlazi u dvorac i traži odobrenje od kaštelana. On mu dopušta da zaviri u skupocjenu knjigu u knjižnici.

Ubrzo nalazi u Danielu 2. poglavlju mjesto gdje se govori o kamenu. Ispunjen uzbuđenjem, stavlja prst na redak i čita riječi koje su tu jasno napisane: “Eben di-lo bijadajin – Kamen bez ljudskih ruku.”¹

Nikolaus sklapa ruke i tiho zahvaljuje Bogu. Nije li i to otkrivenje Božje što mu je Bog sada odgovorio na pitanje? Ustaje i zamišljen odlazi kući pokraj crkve. Sada zna da Thomas Münzer nije u pravu. Kamen pada “bez ljudskih ruku”. Sâm Krist sudi svijetu, a ne knezovi. On će osnovati svoje kraljevstvo, a ne čovjek.

Münzerova misija kod knezova nije uspjela. Oni naređuju gradskom vijeću da protjera lažnog proroka iz grada. Münzer to saznaje i noću, po magli, bježi u Mülhausen. A tamo nalazi veliku skupinu istomišljenika.

Sad sudbina kreće svojim putem. Seljaci se okupljaju i naoružavaju za borbu. Thomas Münzer stupa na njihovo čelo. Ako knezovi odbijaju učiniti Božje djelo, onda ga moraju izvršiti seljaci. Münzer nastupa u gradovima i selima, propovijeda vatrenom revnošću i poziva na oružje: “Ustanite i borite se u Gospodnjoj borbi! Ne dopustite da vam se mačevi ohlade od krvi! Naprijed, naprijed, naprijed! Radite dok je dan!”

Šalje u Allstedt pismo i poziva građane da stanu na Božju stranu prije nego što bude prekasno. Njegov prijatelj Nikolaus dopušta da ga ponese oduševljenje naroda. Na koncu, treba učiniti kraj nepravdi. Knezovi su očito Božji neprijatelji. Njegov sin Klaus, barjaktar, oduševljeno se priključuje seljačkoj vojsci Thomasa Münzera.

Na strani knezova dr. Martin Luther zauzima se za kažnjavanje proroka. On piše “Protiv buntovne seljačke rulje” i podsjeća knezove na njihovu dužnost da upotrijebe mač: “Oni vrše davolsko djelo (seljaci), a osobito arhidavao koji vlada u Mülhausenu (Münzer), koji drugo i ne čini osim pljačkanja, ubijanja i prolijevanja krvi...”

“Ovi seljaci tovari na sebe tri strašna grijeha protiv Boga i ljudi, zbog kojih zaslužuju mnogostruku smrt tijela i duše:

1. Ne pokoravaju se vlastima.
2. Dižu bunu.
3. Pokrivaju svoje strašne grijeha evandeljem.”

“Stoga treba udarati, daviti i bosti, potajno ili javno, tko god može... onako kako se mora uništiti bijesnog psa!”

“Vlasti stoga trebaju slobodno i dobre savjesti udariti!”

“Tako se može dogoditi da onaj tko bude ubijen na strani vlasti, bude pravi mučenik pred Bogom... a da knez proljevanjem krvi može lakše zaraditi Nebo, nego drugi molitvom..”

“Neka bode, udara, davi tko može... Misli li tko da je to suviše okrutno, neka se sjeti da je buna nepodnošljiva i da svakog trenutka trebamo očekivati uništenje svijeta.”

Thomas Münzer je užasnut.

Kako Martin Luther, sluga evanđelja, može napisati takve riječi! I njega, Thomasa Münzera, izabranog Božjeg proroka, označiti kao davla, čak arhidavla!

Prije nego što dopusti da ga zbog takve podlosti obuzme gnjev, Münzer se povlači u osamu kako bi molio i razmišljao. Isprva dragovoljno uzima na sebe bol dubokog poniženja, križ psovanja i mržnje, jer želi stradati s Kristom. “Bože moj, zašto je ovaj čovjek, Martin Luther, postao tako zao?”

Pri daljnjem razmišljanju Thomas se prisjeća Lutherovog učenja o vlastima i zaključuje da drukčije i ne može razmišljati.

Nije li ovaj čovjek u Wittenbergu učio da je Bog odjeven u ljudsku masku, skriven među knezovima i sucima? Iza te maske moram nazrijeti Boga ili Božju vlast. “Deus larva humana andutus latet saub principe vel iudice. Ultra larvam deo respicere in deum sive dei officium!”

Ali Luther je ovdje u dubokoj zabludi!

Bog ne stoji iza knezova koji tlače jadne seljake, pretvaraju ih u robove i ubijaju, već sâm vlastelin. Oni su Sotonine slugue! Ubiti ih treba, iskorijeniti zlo zlom. To je Božja volja.

Nije li prorok Daniel prorekao da će kamen razbiti i uništiti cijeli kip s kraljevstvima nepravednih knezova? To je Kristovo djelo koje želi izvršiti preko svojih vjernih. Sve zlo razbiti, da dođe Njegovo kraljevstvo! To je posljednje što mi ljudi trebamo učiniti prije nego što sâm Krist dođe. Njegov je dolazak na vratima. U tome Martin Luther ima potpuno pravo: kucnuo je posljednji sat ovoga svijeta!

Nakon tišine molitve i razmišljanja Thomas opet izlazi pred mnoštvo svoje seljačke vojske i vatreno ih poziva na Gospod-

nju borbu. Odluka pada u bici kod Frankenhausena. Golemom mnoštvu seljaka naoružanih kosama i mlaticama suprotstavlja se mala, ali dobro izvježbana plaćenička vojska knezova.

Kada su odjeknuli topovi i počeli sijati smrt i uništenje u redovima seljaka, nestaje njihove hrabrosti.

Ali Thomas Münzer je u prvim redovima s njima: "Ohrabrite se, ljudi! Budite hrabri! Gospodin Bog je s nama! Pobjeda nam je osigurana!"

On više užasnutim seljacima. Krv, dim, smrt i propast tjeraju ih u bijeg. Nema više zadržavanja. Spasi se, tko može!

Grozna je osveta kneževa. Užasno je krvoproliće što ga počinjaju plaćenici među bjeguncima. Tisuće leže pobijeni na bojnopolju.

Thomasa Münzera hvataju, muče i na kraju mu odsijecaju glavu. Njegovi neprijatelji kažu da se nakon mučenja ispovjedio i zatražio misu.

Ali prijatelji hvale njegovu hrabrost i odanost uvjerenosti do smrti. Kršćanski knezovi smaknuli su buntovnika siromašnih, Božjeg proroka. Njegovi su sljedbenici izloženi bijedi, jadu i smrti.

U Allstedt je došla nesreća. Klaus, barjaktar seljaka, pao je u bici. Unatoč starosti, oca mu Nikolausa zatvaraju i odsijecaju mu glavu. Još u zatvoru mu donose vijest da je jedan drugi župnik, reformator iz Württemberga, Johannes Brenz, kao prvi Kristov sluga postupio ne kao buntovnik, nego kao mirotvorac. Zahvaljujući mironosnom, ozbiljnom i uspješnom posredovanju, uspio je uvjeriti grofove iz Schwäbisch Halla o pravednim zahtjevima potlačenih i dovesti do stvaranja ugovora koji je spriječio borbu. I Urbanus Regius, evangelički propovjednik iz Augsburga, uspijeva mirnim posredovanjem ukinuti kmetstvo seljaka i feudalnim gospodarima konkretno ukazati na njihovu kršćansku dužnost. Tako područja Schwäbisch Halla i Memmingena ostaju pošteđena bune premda se nalaze u središtu seljačkog rata.

Nikolaus Krafft uviđa da je pogriješio, ali je prekasno. Sada i on strada pod križem – a njegov prijatelj Thomas Münzer je stalno hrabrio na nošenje križa – sukladno Kristovim riječima: "Svi koji se mača hvataju, od mača ginu."²

Ali kajanje i ispovijed više ne pomažu.

Istina, on moli svojeg Gospodina Isusa Krista za oprost krivnje što je zaboravio na Božju Riječ – da kamen koji razbija zlo ne dolazi od čovjekovih ruku – i što se narodnim oduševljenjem dao zavesti od gnjeva zbog nepravde, ali više ne može izbjeći krvnikovu maču.

Uvjeren da je Krist uslišio njegovu molitvu, da Isusov križ briše i njegovu krivnju, prelazi u vječnost.

Martin Luther se drukčije oslobađa sukrivnje: “Ja sam sâm u ovoj buni pobio sve seljake, jer sam to naredio. Sva njihova krv je na meni, ali je predajem Gospodinu Bogu, koji mi je naredio da tako govorim.”

Od toga se trenutka narod, radnici i seljaci odvrćaju od Luthera jer ga više ne razumiju. Vide da evanđelje postoji samo za plemiće koji ih tlače.

Time tek upola provedena reformacija ostaje samo pobuna protiv lažne vladavine Crkve. Socijalna revolucija stotinama godina poslije nadoknadit će propušteno, i to bez evanđelja, pa često i protivno njemu.

Obojica, Luther i Münzer, pali su na riječima proroka Daniela. Kamen pada bez ljudske intervencije. Pada, ali “bez ljudskih ruku”. Ne mogu ga pokrenuti ni ruke seljaka ni ruke plemića. Glinena stopala ne mogu ujediniti ni narod ni vlasti. Europsko ujedinjenje nije dostižno, bez obzira na sve ljudske napore. Tako je to vidio prorok Daniel u zlatnom Babilonu na rijeci Eufratu. Stoga ćemo krenuti u njegov grad da bismo ga bolje razumjeli i dobili pravi uvid u budućnost.

Sedmo svjetsko čudo

El-Nun polako usmjerava čamac iz sredine rijeke k ulazu u babilonsku luku.

Prate ga dva druga čamca. Za njegovu malu flotu dugom putovanju je došao kraj. Stigli su do cilja.

Snažni tok Eufrata tjera čamce tako da ljudima nije teško upravljati dugačkim veslima. U plicini vesla mogu koristiti kao motke za guranje čamca. El-Nun je vlasnik triju okruglih čamaca napravljenih od kože. Na kružni drveni okvir, ispunjen trskom i prućem, navučena je vodonepropusna koža. Svakim od ovih čamaca napunjenih robom upravljaju dva čovjeka. Pokraj tereta je privezan magarac koji putuje s njima. Sad još nije zaposlen, ali kad na odredištu prodaju drveni okvir i pruće te istovare robu, magarac će kopnenim putem vratiti složenu kožu čamca.

Ulaz u luku napravljen je od dvaju nasipa koji ostavljaju samo uski prolaz. Tamo gdje on završava podižu se dva stupa od pečenih opeka, na kojima stoje dva golemi kipa.

Jedan predstavlja vrhovnog babilonskog boga Marduka, gospodara Sunca i zvijezda. On sjedi na prijestolju, u ruci mu žezlo svemira, a na glavi tijara s dva roga, što su simboli njegove moći.

Na drugoj strani Ištar, božica ljubavi, podignutom rukom pozdravlja brodare. Na ruci drži dijete. Njezina lijepa pojava izgleda dostojanstveno. Zapravo je ona utjelovljenje majčinske i supružničke ljubavi, razmišlja El-Nun, dok čamcem prolazi pokraj nje. Nema oznaka grješne ljubavi velikog Babilona o kojoj se kod nas u Mediji priča.

Luka je prepuna brodova i čamaca iz mnogih zemalja. Tek nakon dugog traženja El-Nun uspijeva naći vez za svoja tri čamca. Tu ga već čekaju lučki službenici koji na glinene pločice pisaljkom upisuju čamac, ime vlasnika, njegovo podrijetlo i teret.

Sada procjenjuju tovar i utvrđuju carinu. Ovo se isto tako zapisuje na pločicu koja je uokvirena drvenim okvirom.

Iza carinika već stoji gomila trgovaca i kupaca koji pozorno prate ladare s njihovom robom, nadajući se zaradi. Jedan od njih pristupa El-Nunu kad čuje da ovaj nudi tkanine.

“Ja sam Enalil, trgovac suknom”, kaže uz prijateljski osmijeh.

Ogrnut je svijetloplavom lanenom tunikom koja seže do stopala. Na njoj nosi kraću, tamnoplavu vunenu tuniku, a preko ramena mu je prebačen mali bijeli plašt. Duga crna kosa, pomnjivo nakovrčana, pada mu niz leđa, ali srebrnkaste vlasi odaju da trgovac suknom sigurno nije više tako mlad. Duga brada, malo posijedjela, ispletana se spušta niz prsa. U ruci drži umjetnički obrađen štap kojega resi ljiljan izrezbaren iz slonovače. Na glavi ima mitru protkanu zlatom. Ususret El-Nunu iz plemenitog lica zrače dva mirna i dobrostiva oka. Budući da ostavlja dojam patrijarha, izaziva povjerenje, pa El-Nun odlučuje s njim sklopiti posao.

Enalil poziva putnike u svoj dom u gradu.

El-Nun se raduje što opet može protegnuti noge. Dugim koracima korača pokraj svojeg novog trgovačkog partnera.

Put ih vodi kraj upravne zgrade, velikih lučkih skladišta i kuća u kojima su smještene pojedine trgovačke kuće. Idu ravno prema velikom bedemu.

El-Nun kao da ne vidi mnoštvo nosača koji ih prestizu ili im dolaze u susret. Ne obraća pozornost na trgovce i kupce, na magarce i deve. Ne čuje žamor mnogih jezika. Zapanjen je golemim babilonskim gradskim bedemom.

Mora biti visok trideset ili četrdeset metara. Na njemu su male kule, a pokraj njih vidi straže kojih je najviše pred samim vratima.

Pred zidom je dubok i širok jarak ispunjen vodom koja dolazi iz rijeke. Preko jarka vodi pokretni most koji se može

podignuti. Sada su stigli do samih vrata. El-Nun je iznenađen jer to zapravo nisu prava vrata, već tunel u kojem je, s obzirom na jarko sunce vani, gotovo mračno.

Enalil zamjećuje začuđene poglede trgovca iz Medije i na trenutak zastaje.

“Babilonske zidine”, počinje objašnjavati, “zapravo se sastoje od dvaju zidova, ovdje na početku i tamo na kraju tunela. Ovaj drugi zid sagradio je kralj Nabukodonozor. Prostor između dvaju zidova ispunjen je zemljom.”

“Vidjeli ste velika bakrena vrata na ulazu?”

El-Nun je kimnuo glavom.

“Druga vrata su na kraju tunela.”

“A pogledajte ovo!” učinio je par koraka i pogledao gore. “Vidite li one otvore? Odavde se vidi nebo.”

El-Nun znatiželjno gleda u gornje otvore.

“Po tri su takva otvora na svakim vratima. U slučaju napada, na pritisak poluge u tunel se sručuje zemlja, tako da ga potpuno zatvara. Osim toga, spuštaju se i ova stabla.”

Enalil pokazuje na šiljaste grede koje vire iz stropa tunela. “Tri su reda takvih greda. Budite sigurni da je tako onemogućeno osvajanje vrata.”

Na kraju tunela stupili su ponovno na svjetlo dana. Odmah pokraj vrata vodi rampa kojom se stiže do vrha zidina. Ovim putem mogu na vrh bedema doći kola i tovarne životinje, kao i ratna kola obrambenih snaga. Zid je na vrhu toliko širok da predstavlja pravu cestu što vodi oko čitavog grada.

“Tako silnu utvrdu još nisam vidio”, čudi se El-Nun.

Pratilac se osmjehuje: “Da, drži se da je grad neosvojiv.”

Sada se okreće i prilazi uglu zida kod vrata.

“Još sam vam ovo htio pokazati. Pogledajte, ovaj je natpis kralj Nabukodonozor dao utisnuti u sve cigle.” Polako čita: “Ja sam Nabukodonozor, kralj Babilona, obnovitelj E-Sagile i E-Zida, najstariji sin Nabopolasarov.”

Na upitni El-Nunov pogled objašnjava: “E-Sagila je divovski Mardukov hram, a E-Zida je sedmokatna kula u predgrađu Borsipe, hram bogu Belu. To je poznata Babilonska kula.”

El-Nun bi je rado vidio, ali ga Enalil tješi da će sutra biti prilike za to jer je put do nje vrlo dalek.

“Koliko je vremena potrebno za obilazak grada?”

“Ako sve želite vidjeti, bit će vam potrebna tri dana. Grad ima dva dijela. Mi smo u istočnom, a na drugoj strani Eufrata je skoro isto toliko velik zapadni dio.”

Nakon dvadesetak minuta hoda pravocrtnim ulicama, uz kuće koje se dižu na tri i četiri kata, obojica stižu do Enalilove kuće.

El-Nun upoznaje čitavu obitelj. Njegovu suprugu Leu, visoku ženu glatke crne kose, oba sina – Baruha i Asara, jednog osamnaest, a drugog dvadeset godina starog, i najmlađu u obitelji, malu, punašnu Tanilu, koja po El-Nunovoj prosudbi ima oko dvanaest godina.

Za večerom El-Nun doznaje da Enalilova obitelj pripada deportiranim zarobljenicima iz Jeruzalema koje je kralj Nabukodonozor nakon osvajanja grada doveo u Babilon. Judejski se trgovac suknom zapravo zove Gadai, a svoje trgovačko ime Enalil dobio je od svojeg istoimenog poslodavca koji je na tragičan način izgubio život. Bilo je to prigodom velike novogodišnje procesije.

Babilonci su vjerovali da se bog Marduk, gospodar zvijezda, spušta k ljudima po stubama kule Etemenanki. Podnožje kule je devedeset metara dugačko i široko, a trideset i tri metra visoko, triput više od stambenih kuća u gradu. Na njemu se uzdiže druga stuba hramske kule ili stupnjovitog hrama. Iznad njega uzdižu se još četiri stube, svaka visine šest metara, da bi na vrhu, kao sedma stuba, bio podignut petnaest metara visoki hram Marduku, ukupne visine devedeset metara. Nabukodonozor je dao sagraditi kulu u čast bogu Marduku. Stube su previsoke za ljudske noge. One objavljuju ne samo Mardukovu moć, već i moć njegova zastupnika na zemlji, kralja Nabukodonozora, i sjaj njegove metropole.

Enalil priča o natpisu na vanjskom hramskom zidu kojim Nabukodonozor klinastim slovima objavljuje da se “želi natjecati s nebom”.

Zatim nastavlja: “Babilonci ne vjeruju da je Zemlja okrugla, kako to kažu izraelski proroci, niti da je ploča, kako to vjeruju mnogi narodi, već je zamišljaju piramidom od sedam katova iznad koje se nadvijaju tri neba, a okružena je velikim

morem. Sedma stuba ove piramide je grad Babilon, a u njemu stoji Mardukova stupnjevita kula kao središte svijeta, dakle i središte svemira, kamen temeljac neba i Zemlje, da, kruna Zemlji, pupak svijeta!" Pripovjedač zastaje na trenutak. Vidljivo je da ga zahtjevi babilonske religije odbijaju.

Dok nastavlja, Enalil jedva uspijeva iz svojih riječi potisnuti ironiju.

"S druge stube Mardukovi svećenici za vedre noći promatraju zvjezdano nebo.

Uz Sunce i Mjesec stavljaju još pet planeta kako bi dobili sedam. Svaki planet predstavlja po jedno božanstvo i nosi njegovo ime. Istodobno je tom bogu i njegovoj zvijezdi posvećena određena boja. Zvijezdi Nebos pripada plava boja, božici Ištar bijela, Nergalu žutocrvena, Marduku purpurna, Ninipi crna, Mjesečevom bogu Sinu srebrna, a Sunčevom bogu Samasu zlatna.

Primijetili su da sunce svakog dana izlazi na drugom mjestu i da jednom godišnje okruži nebom.

Prepoznali su dvanaest zviježđa u čijoj sredini Sunce redom izlazi. Ova zviježđa ili zodijačke znakove smatraju božanskim bićima koja objavljuju volju bogova i otkrivaju što će se dogoditi na Zemlji.

Ne samo što proriču kišu i vjetar, dobre i loše žetve, već proriču i smrt kraljeva, ratove i poraze.

Nastoje proreći sudbinu svakog čovjeka. Za to bi trebao biti odgovoran položaj zvijezda u trenutku njegova rođenja. Određeni bogovi, dobri i zli, upravljaju djetetovom sudbinom do njegove smrti.

Mardukovi svećenici razvili su neku vrstu određivanja budućnosti. Za to im služi proricanje iz utrobe zaklanih životinja, osobiti znakovi u prirodi, primjerice nakaze među ljudima i životinjama, te posebice tumačenje snova.

Usto je svijet ispunjen nevidljivim duhovima, postavljajući zamke, noćnim duhovima kojih ima svuda, u zraku, u vodi, u unutrašnjosti zemlje i posebice u pustinji.

To su prikaze, duše mrtvih, koje se vraćaju na zemlju plašiti ljude. Babilonci se boje i vampira koji napušta grob da bi progutao ljude.

Isto tako postoje demoni različitih oblika. Jedni imaju ljudsko tijelo s lavljom glavom, drugi orlove pandže ili glavu hijene, medvjede truplo ili lavlje šape. Mnogi imaju ljudske ruke, drugi široka krila, kao demon južnog vjetra koji puše iz pustinje i sve isušuje na svojem putu.

Babilonci vjeruju da nesreću i bolesti izazivaju demoni. Da bi se izliječili od bolesti, trebaju otjerati demona. Zato u pomoć pozivaju nekog boga, nose hamajlije i talismane, pokušavaju otjerati duhove pomoću nekih biljaka ili na ulaze palača i kuća stavljaju kipove kojima kane zastrašiti demone.”

El-Nun se okreće i usuduje primijetiti:

“Pred ulazom u vašu kuću nisam vidio ni slike ni kipa, a ni u kući ne vidim kipa nekog boga. Zar se vi ne bojite demona?”

“Ne, mi se ne bojimo ni demona ni zvjezdanih bogova. Naš život i sudbina nalaze se u ruci svemogućega Boga, Sveprisutnog.”

”Kako se zove vaš Bog?”

“On je Jahve koji je stvorio Nebo i Zemlju. On je jedini pravi Bog!”

“Odakle to znate?”

“Sami smo doživjeli Njegovu moć i imamo Njegovu Riječ kojom nam je govorio preko proroka.”

“Ne tvrde li to sve religije?”

“Svakako, ali nijedna to ne može dokazati.”

“Imate li vi dokaze?”

“Svakako, dokaz je ispunjeno proroštvo. Ono što je prorekao, ispunilo se, i to odmah, ali i nakon godina i stoljeća.”

El-Nun prekida razgovor jer, prema njegovu mišljenju, nema razlike između proročanstava Babilonaca i Izraelaca. Osim toga, on ne poznaje ni jedna ni druga. Uljudno navodi razgovor na drugu temu:

“Na vas je, dakle, preneseno ime Enalil?”

“Da, čovjek je poginuo za vrijeme novogodišnje procesije.”

“Kako se to dogodilo?”

Gadal, danas Enalil, priča o najvećoj od svih svečanosti u gradu Babilonu.

Vjeruje se da bog Marduk tog dana silazi s neba, napušta hram na vrhu kule Etemenanki, pa ga kao zlatni kip nose kroz cijeli grad. Svećenici, odjeveni u crvenu odjeću, na dugim motkama nose njegov kip s prijestoljem na kojem sjedi. Za njim ide kralj kao Božji zamjenik na Zemlji. Na glavi ima zlatnu tjaru, trostruku krunu. Iza njega koračaju pojedine kaste.

Prva je kasta pojedinih kneževskih domova, zatim kaste različitih zvanja.

I tu postoje dvije klase. Prvo su uzvišena zvanja, primjerice suci i pisari, svećenici pojedinih božanstava kojih ovdje u Babilonu ima oko dvjesto, pa učeni ljudi i mudraci, nadglednici i mjernici.

Drugu klasu čine obična zvanja kao trgovci, obrtnici i seljaci.

Iz tisuća grla odzvanjaju slavopoji u čast Marduku. Bezbrojne molitve upućuju se različitim božanstvima. Svi žele zaštitu od demona i zlih duhova. Žele sebi sreću i uspjeh, zdravlje i dug život.

Da ne bi izazvali gnjev duhova, većina sudionika nosi maske najrazličitijih oblika i boja.

U ovoj golemoj zakrabiljenoj povorci Enalil se spotaknuo i pao. Zbog svoje starosti ne može se tako brzo podignuti. Preko njega prelazi mnoštvo nogu, čak i jedna kola u procesiji prelaze mu preko noge.

Konačno starca bez svijesti donose kući slomljene noge. Sljedećih dana malo se oporavlja, ali kada se bolesna noga upalila, više je nije moguće spasiti. Ostaju bezuspješne molitve Marduku i sve zaklinjačke formule pozvanih svećenika. Neposredno prije smrti Enalil zove Gadala k sebi. Prenosi na njega trgovinu i svoje ime, uz mjesečnu mirovinu koju će isplaćivati njegovoj supruzi. Tako Enalil postaje njegovim nasljednikom. Udovica odmah seli u susjednu ulicu.

Enalil je završio svoju priču. U međuvremenu je pala noć i svi odlaze na počinak.

Idućeg dana Enalil pozove El-Nuna u drugo dvorište svoje kuće da sklope ugovor. Zgrada prema ulici ima samo velika vrata, a nijedan prozor. Prozori se nalaze na unutarnjoj strani kuće sagrađene oko četvrtastog dvorišta. Kroz druga vrata ula-

zi se u drugo unutarnje dvorište, gdje se nalaze poslovni prostori, skladišta i radionica.

Oba unutarnja dvorišta više nalikuju velikom vrtu s palama i cvijećem, stolovima, klupama i ležaljka.

Trgovci sjede u sjeni palme. Enalil zaplješće rukama. Pojavljuju se dvojica slugu s pločicama za pisanje. To je ista vrsta drvenih okvira u koje je utisnuta mekana glina, kako je to El-Nun primijetio već kod pisara-carinika u luci. Pisari počinju u glinu držalom utiskivati trgovački ugovor, tako da nastaje pravo klinasto pismo.

U naročitoj, za to naloženoj peći, obje se ploče suše i peku, nakon čega svaka ugovorna strana dobiva po jedan primjerak.

Nakon sklopljenog ugovora Enalil pokazuje posjetitelju poslovne prostorije.

Prolaze pokraj velikog sunčanog sata u sredini dvorišta. Ovo je za El-Nuna novost. Enalil mu priča kako svuda u gradu postoje takvi sunčani satovi, koji dijele dan na dvanaest dijelova.

U pisarnici El-Nun primjećuje vagu s utezima i stol s mjernim štapovima. I ovdje su mjere i utezi podijeljeni na dvanaest dijelova.

Začudeni trgovac iz Medije u registraturi vidi čitave police ispunjene stotinama pločica, kupoprodajnim ugovorima i narudžbama. U skladištu gotove robe stoje police s tkaninama iz najrazličitijih zemalja. Odmah pokraj skladišta je krojačka radionica. Šest krojača i nekoliko učenika marljivo rade na proizvodnji skupocjene odjeće za dostojanstvenike u gradu.

Za večerom se El-Nun čudi mnoštvu raznolike hrane, salata i voća. U svjetlosti mnogih uljanica Enalilova obitelj sjedi oko gosta i sluša njegove pripovijesti o dalekoj domovini Madaji, Mediji.

Na Haboru, pritoku Eufrata, u prostranoj dolini leži grad Gosan. Ondje El-Nun ima svoju trgovinu, a izvan grada veliko seljačko imanje. Kad se prijede preko brda na istoku, stiže se u Ninivu na Eufratu. Kada su Medijci prije dvadeset godina osvojili grad, sve je više bjegunaca stizalo u grad Gosan. Zahvaljujući dolasku marljivih i spretnih naseljenika, u gradu su

poprilično procvali gospodarstvo i trgovina. I El-Nunova se trgovina proširila pa je mogao kupiti čamce i uspostaviti svoje prve poslovne veze s gradom Babilonom.

“Održavate li poslovne veze s dvorom?” pita Enalil.

“Svakako. Tri do četiri puta godišnje šaljem karavane na kraljevski dvor. Često ga i sâm posjećujem.”

“Poznajete li nekog princa po imenu Koreš ili Kir?”

“Čekajte da razmislim. Poznajem sve prinčeve i njihove obitelji i zapazio bih ime Koreš. Ne, nema Koreša ili Kira. Jeste li sigurni da se baš tako zove?”

“Jesam. Ovo je ime veoma značajno.”

I sad Enalil počinje pričati. Isprva polako i s oklijevanjem, da bi nastavio sa sve većim oduševljenjem.

Izvjješćuje o osvajanju Jeruzalema po Nabukodonozoru, o odvođenju sužanja ovamo u Babilon. Tisuće ih žive u gradu i okolici. Domaće stanovništvo se prema njima više-manje dobro odnosi, ali svi znaju da će njihovom zatočenju u Babilonu uskoro doći kraj. Pred više od stotinu godina njihov je prorok Izaija prerekao da će Babilon biti osvojen i razoren. Pritom je imenovao prvog medijskog kneza, Koreša ili Kira. On će osvojiti grad.³

Tada će se svi zatočnici vratiti u svoju domovinu i ponovno sagraditi grad Jeruzalem.

“Kako je moguće osvojiti grad Babilon?” pita El-Nun. “Niste li sami kazali da je neosvojiv?”

Njegov domaćin šuti. Oklijeva li samo ili ne želi odati tajnu? El-Nun ne želi biti neuljudan, ali ipak pita:

“Odakle znate da će taj Koreš biti medijski knez?”

Enalil ga gleda ravno u oči, ali s određenom bojazni. “Ako vam to kažem, hoćete li moju tajnu zadržati za sebe? Nitko je u ovom gradu ne smije saznati.”

El-Nun daje obećanje i prihvaća pruženu ruku.

Enalil daje znak najstarijem sinu Baruhu. Mladić ustaje i za nekoliko trenutaka se vraća s naramkom glinenih pločica.

“Sve što je prorok Izaija napisao po nalogu svemogućega Boga, dao sam za sebe prepisati na ove glinene pločice”, objašnjava Enalil. A onda gleda gostu ravno u oči. “Znate li da u toj knjizi piše o vama?”

“O meni? Kako da to shvatim?”

“Ne pripadate li narodu Medijaca?”

El-Nun klima glavom.

“Onda pripadate posvećenima o kojima govori knjiga.”

Enalil uzima jednu pločicu, traži neko vrijeme, a onda uzvikuje: “Pogledajte!” Stavlja prst na pločicu i čita: “Zapovijed dadoh svetim svojim ratnicima, gnjevu svom pozvah svoje junake... Gle, podižem na njih Medijce.”⁴

El-Nun je iznenađen i pita kada je to napisano.

“Ima tome već više od sto godina”, kaže Enalil spremno, “kad je prorok Izaija u Jeruzalemu, u viziji koju mu je Bog dao, vidio razorenje našeg glavnog grada. Naš je narod bio neposlušan Bogu. Zato je Bog dopustio da Babilonci razore grad i odvedu narod u zatočeništvo. Međutim, kako su se Babilonci uzoholili te zloporabili moć koju im je Svevišnji dao, Bog je odlučio poslati Medijce i Perzijance da osvoje babilonsko kraljevstvo.”

Enalil uzima u ruke drugu pločicu i čita: “Babilon, ures kraljevstava i ponos kaldejski, bit će kao Sodoma i Gomora kad ih Bog zatrije. Nikad se više neće naseliti, od koljena do koljena ostat će nenapučen. Arapin ondje neće dizati šatora, nit će pastiri ondje počivati. Počivat će ondje zvijeri pustinjske, sove će im napuniti kuće, nojevi će ondje stanovati, jarci plesati. Hijene će zavijati iz njihovih palača, a čagljii iz raskošnih dvorova... Vrijeme se njegovo bliži, dani mu se neće produžiti.”⁵

El-Nun je vidljivo zaprepašten: “Ali ove goleme zidine, ova neprobojna vrata! Kako se to može dogoditi? Pa to je nemoguće!”

Enalil mirno posegne za još jednom pločicom i počinje jasno i glasno čitati: “Ja govorim: Presahni! Presušujem ti rijeke! Ja govorim Kiru: Pastiru moj! I on će sve želje moje ispuniti govoreći Jeruzalemu: Sagrađi se! i Hramu: Utemelji se!

Ovako govori Jahve Kiru, pomazaniku svome: Primih ga za desnicu da pred njim oborim narode i raspašem bokove kraljevima, da rastvorim pred njim vratnice, da mu nijedna vrata ne budu zatvorena.

Ja ću hoditi pred tobom da poravnam uzvisine, da razbijem mjedene vratnice, da slomim željezne prijevornice. Dajem ti tajna blaga i skrivena bogatstva, da bi spoznao da sam ja Jahve koji te zovem po imenu, Bog Izraelov.”⁶

“Vidite”, primjećuje Enalil, “Izaija je prorekao razorenje našeg grada Jeruzalema i mi smo osobno doživjeli ispunjene tog proročanstva.

On je prorekao i naše zatočeništvo, i vi, El-Nune, i vi ste svjedok da smo zatočeni, stranci u ovome gradu.

A vi ćete doživjeti i da će ovaj grad biti razoren upravo onako kako je Bog to prorekao preko proroka Izaije.

To će Bog učiniti preko čovjeka iz vašeg naroda, Medijaca, preko Kira. Još jednom vas molim, nemojte nikome reći nijednu riječ o ovome što ste ovdje čuli. Za takvo što čeka me smrt. Prisegnite da ćete šutjeti!”

“Prisežem!” kaže El-Nun svečano.

Te noći El-Nun ne može zaspati. Dojmovi prethodnog dana i osobito riječi na pločicama izazvale su duboku uznemirenost. Nije svjestan da ga sutra očekuju još veća iznenađenja.

Budući da domaćin već rano mora na put kako bi obavio važan posao, moli svojeg sina Asara da gosta provede gradom. I tako ujutro kreću u unutarnji dio Babilona.

El-Nun ne može doći k sebi od čuđenja. Široke ulice, visoke kuće, veliki trgovi s prekrasnim parkovima, mnoštvo trgovačkih ulica s bazarima, mnoštvo ljudi na ulicama, žagor različitih jezika, sve to El-Nunu izgleda kao da sanja.

Nakon sata šetnje iznenada zastaju pred velikim trgom. Iza zaštitnog zida što odvaja hramsko područje s kućama svećenika diže se veličanstvena kula Etemenanki, vrh svijeta.

El-Nun stoji kao paraliziran. Nije zamišljao tako silnom i velikom ovu kulu.

Asar se okreće i pokazuje na drugu stranu trga. Tu je još jedan hram okružen visokim zidovima, s kućama svećenika sličnim palačama, sa skladištima i svratištima za bezbrojne hodočasnike koje očekuju za novogodišnju procesiju. To je hram božice Ištar, božice ljubavi i plodnosti.

Uz njega je i treći, još veći, duži i širi Mardukov hram, nazvan E-Sagila ili Esangila.

Asar objašnjava da je hram čitavih pola kilometra dug. Usred hrama na prijestolju sjedi božanski kip sav od zlata. Pokraj njega je stol, postolje i stolac kralja bogova, sve iz čistog zlata.

Kralj Nabukodonozor je za Mardukovu procesiju sagradio Ulicu procesija, prekrasnu, jedinstvenu na svijetu. Asar vodi svojeg gosta duž nje, pokraj hramova sa žrtvenicima i kipovima.

Već dugo El-Nun želi postaviti jedno pitanje, a sada koristi priliku: “Nemate li ovdje za izraelskog Boga neki hram, neki kip? Tvoj je otac rekao da u gradu ima blizu dvjesto različitih božanstava. Mogli ste i vi podignuti neko svetište.”

“Ne”, odgovara Asar odlučno, “nama nije potreban kip našega Boga. On je živi Bog, svuda prisutan. On je iznad svih bogova. Stvorio je Nebo i Zemlju.”

“Onda ne razumijem zašto je vaš Bog ovdje tako nepoznat”, kaže El-Nun i stavlja ruku na rame svojeg domaćina: “Pogledaj ove tisuće, ili čak stotine tisuća ljudi! Svi se oni mole svojim bogovima i nitko nema pojma o vašem Bogu koji je viši od svih drugih. Nisu li Babilonci pobijedili vaš narod i vašega Boga?”

Asar odlučno odmahuje glavom: “Pričekajte, svi će spoznati tko je pravi Bog i Gospodar!”

U dubini duše El-Nun se raduje uvjerenosti svojeg mladog pratioca. Zato nastavlja s razgovorom:

“Vidiš, u mojoj se domovini Mediji molimo bogu svjetlosti, a bojimo se boga mraka. Između njih dvojice stalno bjesni borba koja se inače odvija i u našim srcima.”

“Zar toj borbi nema kraja?” pita Asar.

“Uvijek je bila i uvijek će biti, dokle god ima ljudi.”

“Naš Bog Jahve vlada nad tamom, nad zlom. On je sve-moćan: pobijedit će tamu i proširiti svoje kraljevstvo svjetlosti i vječnosti nad cijelom Zemljom.”

U razgovoru su stigli do Ulice procesija. Široka je više od dvadeset metara, a uz nju se dižu sedam metara visoki zidovi. Načinjeni su od glaziranih cigli plave boje i na njima, poput žutih reljefa, svjetlucaju rozete i oko sto dvadeset lavova, svaki dugačak oko dva metra.

Sada stoje pred Ištarinim vratima, dvostrukim vratima okrunjenim tornjićima i obloženim plavim glaziranim ciglama. Vrata su ukrašena s više od petsto reljefa bikova i zmajeva. Sama vrata načinjena su od cedrovine okovane bakrenim pločama.

Sa strahopoštovanjem prolaze kroz vratnice. El-Nun je iznenađen pogledom na Nabukodonozorovu palaču pred njima na kraju ulice. Tako nešto lijepo El-Nun još nije vidio. Na površini od četrnaest hektara diže se palača koja je, u odnosu na grad, nalik na silnu utvrdnu što se spušta do Eufrata, na kojemu dobiva oblik umjetno načinjena brijege: to su viseći Semiramidini vrtovi, sedmo svjetsko čudo. Golemi svodovi podržavaju terase različitih visina, poduprte moćnim stupovima. Na terasama raste neobično drveće, tu su prekrasni cvjetnjaci među kojima žubore umjetni slapovi i izvori. Sjenoviti putovi i skrovita mjesta pružaju kraljevskom dvoru sjenu i hladovinu i za najvećih vrućina.

Njihovo divljenje u tom trenutku iznenada biva prekinuto. Preko širokog trga pred kraljevskom palačom čitave skupine neobično odjevenih ljudi žure u smjeru velikih ulaznih vrata. Svi nose okrugle šešire, čiji gornji dio ima oblik lukovice, a na vrhu prerasta u šiljak.

“To su Kaldejci”, objašnjava Asar. “To je stalež zvjezdznana, vračara, proricatelja i tumača snova.”

Iznenada za sobom čuju topot koraka koji im žurno prilaze. Okreću se i brzo stupaju u stranu jer im trčeci prilazi skupina od šest ljudi. Na dvjema dugim motkama nose nosiljku u kojoj sjedi čovjek odjeven u tamnoplavu tuniku, s grimiznim lakim plaštem prebačenim preko ramena te s mitrom Kaldejaca na glavi.

“To je Arul”, šapće Asar, “vrhovni poglavar Kaldejaca. On je jedan od najbližih kraljevih savjetnika.”

Gledaju za nosiljkom koja pokraj stražara na vratima nestaje u unutrašnjosti palače.

Gomile Kaldejaca prelaze preko trga i slijede svojeg vrhovnika.

“Čini se da je kod kralja zakazan osobit sastanak”, kaže Asar. “Poslije ćemo saznati što sve to znači.”

Sada se približavaju obali Eufrata i prolaze pokraj vila okruženih cvjetnim vrtovima. Zatim skreću u široku ulicu koja vodi na most.

Lûk kamenog mosta na snažnim stupovima veličanstveno prelazi na drugu stranu rijeke. Most je na obje strane zatvoren bakrom okovanim vratima. On povezuje istočni dio grada s kraljevskom četvrti i trgovačkim ulicama i njegov zapadni dio. U njemu su uglavnom stambene kuće gornjih društvenih slojeva i nalik je na grad-vrt koji se prostire naizgled beskrajno do velikog zida u daljini.

Pod lukom mosta niz rijeku se spuštaju jedrenjaci. Visoki su njihovi jarboli, ali još su viši stupovi na kojima most počiva. Odavde se pruža prekrasan pogled na grad. Kuće u istočnom dijelu grada prelaze u krajolik prepun širokih pšeničnih polja, plantaža povrća i zelenila koje seže sve do zida koji je na obzorju vidljiv kao uska crta. Vodeni kanali srebrnasto svjetlucaju na suncu.

Ove poljoprivredne površine mogu, u slučaju opsade grada, dugo opskrbljivati 300.000 žitelja. Asar objašnjava da usto, u slučaju takve opasnosti, postoje i veliki žitni silosi.

Gledajući svu tu ljepotu i veličinu, El-Nun se prisjeća sinoćnjeg razgovora. U svjetlosti sunca čini mu se nemogućim da bi neprijatelj mogao osvojiti ovaj silni grad.

Budući da se približava podne, napuštaju sredinu mosta i kreću prema kući, ne ulazeći u zapadni dio grada. Kad ubrzo zatim skrenu u malu sporednu ulicu, čuju kako iz jedne kuće dopire vika i psovke. "Pustite me! Što hoćete od mene?"

Dva vojnika izvlače iz kuće čovjeka kojem nastoje svezati ruke. On se očajnički brani i viče: "Ako me ne pustite, požalit ću se Arulu! On će obavijestiti kralja pa će vam skinuti glavu!" Vidi se da je Kaldejac u grubim rukama vojnika.

"Vaš Arul već sjedi u zatvoru", dobacuje mu jedan od njih podrugljivo. "Za koji ćeš ga trenutak vidjeti", dopunjuje drugi.

Ali vračar se kao zmija izvukao iz ruku vojnika i pokušava im pobjeći. Jedan ga čvrsto drži za tuniku i dok diže koplje, prijeti: "Ako ne kreneš s nama, probost ću te!"

Odvođe ga vezanog konopcima.

Asar i El-Nun gledaju za njima. Zatim nastavljaju put. Ne mogu objasniti uhićenje jednog Kaldejca, ali za objedom doznaju što se tog prijepodneva dogodilo u gradu.

Baruh, stariji Asarov brat, ozbiljno pripovijeda:

“Uhitili su Daniela i trojicu njegovih prijatelja, Mišaela, Hananiju i Azarju, zajedno sa svim Kaldejcima u gradu. Čeka ih smaknuće.”⁷

“Smaknuće?” uzvikuje Asar uplašeno. “Ali zašto?”

“Nitko u gradu ne zna zašto, ali je sâm kralj naredio da svi Kaldejci u Babilonu budu uhićeni i smaknuti.” Svi šute pogođeni tom viješću.

U tom trenutku pozornost im privlači čovjek koji trči preko dvorišta i prilazi blagovaonici.

On je jedan od njihovih, Baruhov prijatelj. Pripada krugu Danielovih prijatelja, koji je izraelski prorok među zatočenicima iz Jeruzalema.

Njegov je izvještaj kratak: “Daniel i njegovi prijatelji su opet slobodni. Spašeni su. Smaknuće je odloženo. Kralj je prošle noći usnio san kojeg je zaboravio. Tražio je od Kaldejaca da ga podsjetite što je sanjao i da mu protumače san, a nitko od njih to nije mogao. Na to se razgnjevio i naredio pogubljenje svih Kaldejaca u Babilonu.

Ali Daniel je od kralja zatražio tri dana odgode. On će mu kazati san i njegovo značenje. Molit će se Bogu. Bog je sigurno ovo dopustio da bi proslavio svoje ime. Daniel i njegovi prijatelji mole sav Izrael da ta tri dana s njima mole Svemogućega.”

“Moram to prenijeti i drugima. Doviđenja!” Nestao je isto tako trkom preko dvorišta kako je i došao.

El-Nun je sljedeća tri dana zaokupljen sređivanjem svoje robe. Donosi bale sukna u Enalilovo skladište, sređuje novčane poslove i polako se sprema za dugi put kući. Ne žuri mu se, čini se da namjerno oteže s odlaskom.

Zapravo je u sebi odlučio čekati ta tri dana da vidi hoće li biti uslišana molitva izraelskom Bogu. Kada se poslijepodne trećeg dana približio kući svojeg gostoljubivog prijatelja, izdaleka je začuo glazbu i veselu pjesmu.

Enalil mu ide u susret s osmijehom na licu: “Daniel i njegovi prijatelji su spašeni!”

Na klupi u vrtu pod palmom priča: “Kaldeji nisu smaknuti. Naše su molitve uslišane. Bog je Danielu u videnju pokazao san i tumačenje. Naš Bog je te noći dao kralju Nabukodonozoru san kako bi ga Daniel mogao protumačiti i proreći budućnost do kraja dâna.

Čuo sam što je kralj sanjao. Vidio je veliki kip od kovine. Glava je bila od zlata, prsa i ruke od srebra, trbuh od bakra, noge od željeza, a stopala od željeza i gline. Cijeli je kip, dakle, stajao na glinenim nogama.

Odjednom se s brda odvalio kamen i udario u noge kipu. Tada se div stropoštao i raspao na djeliće kao pljeva na gumnu ljeti. A onda je puhnuo vjetar i nigdje više ničeg nije bilo.

Ali kamen je počeo rasti i ispunio je cijelu zemlju.

A Danielu je Bog ovako objasnio san: Glava predstavlja Babilon, Nabukodonozorovo kraljevstvo, zlatno carstvo.

Zatim treba doći srebrno, sasvim drukčije kraljevstvo. Nisam li vam rekao, dragi El-Nune, da će doći Medijci i Perzijanci, kako je to Izaija unaprijed vidio? Oni će osvojiti Babilon, a mi ćemo se opet vratiti u zemlju svojih otaca, u naš grad Jeruzalem, da ga ponovno sagradimo.⁸

Vidite, veliki Bog je to preko Daniela pokazao kralju. Evo, zato se danas radujemo! Dodite, El-Nune, slavite s nama! Vi pripadate Božjim posvećenicima, pripadate narodu koji će nam donijeti slobodu!”

Za stolom pripovijeda Enalil svojem gostu još jednu novost. Kralj je svečano objavio da je Danielov Bog pravi i živi Bog i da je uzvišeniji od svih bogova. U svim zemljama njegova kraljevstva treba štovati pravoga Boga. Vrhovni Kaldejac, Arul, skinut je s dužnosti i kralj je na njegovo mjesto postavio Daniela, a njegove prijatelje imenovao je namjesnicima u babilonskim pokrajinama.

El-Nun je potpuno zbunjen. Nikada ne bi pomislio da će izraelski Bog tako brzo odgovoriti na pitanje koje je prije nekoliko dana u Ulici procesija postavio Asaru.

Od srca čestita svojem gostoprimecu na ovim dobrim vijestima. Sljedećeg jutra zahvaljuje se svojem novom poslovnom prijatelju i kreće na put kući.

Otada je proteklo točno dvadeset godina kad El-Nun ponovno dolazi i pristaje u babilonskoj luci. Zbog političkih nemira i gospodarskih neprilika El-Nun je tek sada mogao poći na poslovni put u Babilon.

U Babilonu je sve onako kao što je bilo prije dvadeset godina. Ali kad je potražio svojeg starog poslovnog prijatelja, saznaje da je Enalil prije dvije godine umro. Dakle, nije doživio povratak u domovinu.

Tvrtka sada nosi ime "Enalil i sinovi". U poslovnici susreće Asara, jednog od dvojice vlasnika, koji ga odmah prepoznaje. Nakon radosnog pozdravljanja i obavljenih poslova opet sjede, kao nekada, pod palmom na klupi u vrtu.

Asar se razvio u velikog, snažnog čovjeka. Vrlo je sličan ocu i u međuvremenu se oženio. Sada se njegova supruga Nana i njihovo petero djece, tri sina i dvije kćeri, predstavljaju gostu. U kući još živi baka Lea, ali ona se više ne sjeća El-Nuna. Starost je oslabila njezino pamćenje.

Nakon večere sjede El-Nun i Asar još neko vrijeme pod palmom. Na vedrom večernjem nebu blistaju zvijezde. El-Nun, čija je kosa u ta dva desetljeća sasvim pobijeljela, diže pogled prema zvijezdama i tiho kaže Asaru: "Mnogo sam razmišljao o vašem Bogu! Očekivao sam ispunjenje proročanstva, ali se ono nije ispunilo. Babilon još uvijek vlada narodima, a grad je ljepši nego ikada. Ni vaš otac, niti kralj Nabukodonozor nisu dočekali razorenje grada za svojeg života. A i vi ste još uvijek u ovom stranom gradu i čekate na povratak u domovinu.

I kralj Evilmerodah, nasljednik pokojnog Nabukodonozora, više nije živ. Vladao je samo godinu dana.

Među Medijcima i Perzijancima nitko i ne pomišlja da bi napao i osvojio Babilon. Nisu li se vaši proroci ipak prevarili?"

Asar prijateljski stavlja ruku na rame starca i odgovora: "Da, dugo smo čekali, El-Nune. Jako dugo. Ali naš Bog u međuvremenu nije šutio. Ono što mi u Babilonu nismo znali, Bog je objavio proroku Jeremiji i preostalom pučanstvu u Jeruzalemu. Čekajte trenutak, odmah ću vam pokazati!"

Asar ustaje, ulazi u kuću i nakon nekoliko trenutaka vraća se s nekoliko glinenih pločica, pomnjivo umotanih u platno.

“Dali smo na ove pločice prepisati riječi proroka Jeremije. Poslušajte, El-Nune!”

Pri svjetlosti uljanice Asar prelazi prstom po pločici dok nije našao mjesto koje traži. Sada glasno čita:

“Zato ovako govori Jahve nad vojskama: Jer niste poslušali mojih riječi, evo, ja ću poslati i podignuti sve narode sa sjevera – riječ je Jahvina – i slugu svoga Nabukodonozora, kralja babilonskoga, i dovest ću ih na ovu zemlju i na njene stanovnike... Sva će se zemlja pretvoriti u pustoš i pustinju, i svi će narodi služiti kralju babilonskom sedamdeset godina.

Ali kad se navrši sedamdeset godina, kaznit ću kralja babilonskog i narod onaj – riječ je Jahvina – za bezakonje njihovo, i zemlju kaldejsku, i pretvorit ću ih u vječne razvaline.”

Asar prestaje s čitanjem i upućuje pogled svojem gostu: “Razumijete li zašto ovaj grad još nije razoren i zašto se još nismo vratili u domovinu? Naše zatočeništvo u Babilonu treba trajati sedamdeset godina. A sada je to vrijeme na izmaku.

Dopustite da vam još jednom postavim pitanje koje vam je postavio moj otac, El-Nune. Je li Kir već tu?”

El-Nun se prisjeća pitanja i njegovo se lice ozari: “Da, Asare, na perzijskom dvoru živi princ koji se zove Kir. Osobno sam s njim razgovarao.”

Obojica postaju svjesni težine ovih riječi. Stoga potreseni šute.

Nakon nekoliko trenutaka El-Nun prekida šutnju: “Ako ovaj veliki, lijepi grad, zlatni Babilon, treba propasti, kako to kažu vaši proroci, ne mogu zamisliti kako se to može ostvariti.

Pa ovaj je grad neosvojiv! Nitko nije sposoban srušiti ove silne bedeme niti probiti vrata. Imate mnoštvo vojnika. U slučaju opsade imate hrane za više godina, a ne manjka vam ni vode. Kako je moguće osvojiti ovu neosvojivu utvrdu?”

“Sjećate li se”, nadovezuje se Asar, “mjesto na kojemu prorok Izaija govori da će sâm Bog svojem pomazaniku, kralju Kiru, pripremiti put? Reći će rijekama: ‘Presušite!’ I onda će mu se otvoriti vrata.”

Asar uzima u ruke drugu pločicu i traži određeni tekst.

“Evo, El-Nune, o tome govori prorok Jeremija:

‘Riječ koju Jahve reče protiv Babilona, protiv zemlje kaldejske: Objavite narodima! Razglasite, ne tajite, recite: Zauzet je Babilon! Bel je postiden: Marduk razbijen! Posramljeni su kipovi njegovi, razmrskani njegovi likovi. Jer sa sjevera na nj se diže narod koji će mu zemlju prometnuti u pustinju; nitko više neće u njoj živjeti.’”¹⁰

Asar zastaje na trenutak, prelazi pogledom preko pločice koju drži u rukama, poseže za drugom i nastavlja čitati:

“Kako li Babilon posta strašilo narodima! Zamku ti metnuh, Babilone, ti se uhvati i ne vidje. Zatečen si i uhvaćen, jer se s Jahvom zarati!”¹¹

Asar prekida čitanje i priča o sudbini kralja Nabukodonozora.

Upravo on je prkosio svemogućem Bogu unatoč svojem snu i Danielovom tumačenju. Nije bio zadovoljan time što je u proročkoj slici bio prikazan zlatnom glavom. Ne, dao je izraditi golem kip iz čistog zlata i zahtijevao da ga cijeli Babilon štuje kao jedinog boga. Tko bi odbio pokloniti se tom kraljevom kipu, bio bi bačen u užarenu visoku peć. Trojica Danielovih prijatelja odbila su pokloniti se tom kipu jer je to Bog izričito zabranio u svojih Deset zapovijedi. Pun gnjeva, kralj je svoje neposlušne ministre dao baciti u užarenu peć.

Ali morao je s užasom ustanoviti da je Bog poslao svojeg anđela koji je trojicu sačuvao u užarenoj peći. Oni su živi i zdravi izišli iz peći kao dokaz Božje moći. Opet je pod tim snažnim dojmom Nabukodonozor pozvao na štovanje pravog Boga u cijelom svojem kraljevstvu.

Ali i to je trajalo samo neko vrijeme. Kraljeva oholost nije poznavala granica. Bog ga je opet upozorio putem sna kojega mu je Daniel proumačio. Uzalud. Kralj je izgubio razum na sedam godina, kako je bilo prorečeno.

Nakon ozdravljenja odao je čast pravome Bogu, ali je dopustio da mnoštvo babilonskih bogova i dalje zavodi narod. Njegov sin Evilmerodah postupao je još gore, a sadašnji kralj Nabonid i sin mu Baltazar rugaju se Bogu i Njegovoj riječi.”

“Znači, nema odgovora na pitanje kako će grad biti osvojen?” pita El-Nun ponovno.

“Upravo sam vam to htio pročitati”, odgovara Asar i traži odgovarajuće mjesto u tekstu.

“Mač na vode njihove, neka presahnu! Jer to je zemlja idola, zaludiše ih kipovi, strašila njihova. Zato će se ondje nastaniti risovi s čagljima i nojevi će ondje obitavati. Dovijeka će ostat mjesto bez življa, nitko ondje neće živjeti od koljena do koljena.”¹²

Asar opet diže pogled i pokušava objasniti: “Mora biti nešto u vezi s rijekom, da će Euftrat presušiti i da će neprijatelj na taj način zauzeti grad.”

El-Nun noću dugo razmišlja o tom odgovoru. Ubrzo nakon toga kreće na put kući.

Nekoliko tjedana poslije u kraljevskoj palači Ug-Barua, poznatog kao Darije Medijac, El-Nun vodi tajni razgovor. Kralj pokazuje da je zainteresiran za sve o čemu El-Nun izvješćuje iz Babilona. Daje zapisati što je saznao o imenu Koreš, o isušenju rijeke, o razorenju Babilona i o proroku Danielu.

Brzo prolaze još dva desetljeća. El-Nun nije doživio kako su zbivanja krenula svojim tijekom, upravo kako su prorečena. Medijci i Perzijanci su sklopili savez i zajednički kreću u rat protiv Babilona. U Perziji je Kir odrastao i stupio na kraljevsko prijestolje. Preko Darija Medijca, čijom se kćerkom oženio, jednog dana saznaje za proročanstva zatočenih Izraelaca u Babilonu. Oba vladara uspješno prodiru u Babilonsko Kraljevstvo i stižu pred prijestolnicu. Ujedinjena vojska opsjeda Babilon, ali im se pučani rugaju iz svoje neosvojive tvrđave.

Tada se Darije prisjeća izraelskih proročanstava. Kir podsjeća svojeg tasta na riječi o isušenju Eufrata. Iznad grada, daleko od kula da bi bili primijećeni, otkrivaju Nabukodonozorove uređaje za navodnjavanje. Tu su brane koje mogu zaustaviti protok vode i preusmjeriti je u veliko suho jezero. Tu je zapečaćena sudbina Babilona.

Kir potajno priprema preusmjeravanje rijeke u suhu dolinu. U međuvremenu Darije s malom skupinom izabраниh vojnika priprema napad na grad.

U noći zaustavljaju tok rijeke koja presušuje. Tako nastaje put koji vodi u unutrašnjost grada. Darije polako napreduje sa svojom vojskom. I kako je prorečeno, nalaze da su jedna vrata na obalnom zidu otvorena. Nitko ne zna je li to učinjeno nemarom ili je djelo izdaje. Vojnici ulaze na vrata, ubijaju stražu i ubrzo otvaraju druga vrata preostaloj vojsci. Za vrlo kratko vrijeme neosvojivi Babilon je osvojen. Kralj Baltazar pada od ruku svojih dvorana.

Darije Medijac, do svoje smrti u šezdeset i drugoj godini, vlada u Babilonu zajedno sa svojim zetom Kirom Perzijskim.

Kralj naređuje da u gradu potraže proroka Daniela. Kao znak štovanja prema njegovu Bogu, ukazuje mu najviše počasti. Daniel postaje predsjednikom vlade i kraljevim savjetnikom do njegove smrti.

Kad je prošlo sedamdeset godina o kojima je govorio prorok Jeremija, Daniel je, sijed i oslabljen starošću, svjedok povratka svojeg naroda u domovinu.¹³ Perzijski kralj Artakserks dopušta da se zatočenici iz Jude vrate kući i naređuje obnovu Jeruzalema. Daniel ostaje na kraljevskom dvoru, dok se naizgled beskrajna povorka oslobođenih zarobljenika odvaja od babilonskih zidina i odlazi na zapad u smjeru Jeruzalema.¹⁴

Među povratnicima je u međuvremenu ostarjeli Asar sa ženom i petero djece. Njima su Božja obećanja važnija od sveg babilonskog blaga. Asar zna da se može osloniti na proročku riječ, premda nije doživio ispunjenje posljednjeg proročanstva o razorenju Babilona.

U srebrnom kraljevstvu Medijaca i Perzijanaca Babilon više nije prijestolnica. Kraljevstvom se upravlja iz Suze. Tako grad sve više gubi na značaju. Na kraju ga i žitelji napuštaju. Palače, zidovi i kule propadaju. Stanovništvo drugih gradova uzima cigle za gradnju svojih kuća. Proročka riječ o Babilonu doslovno se ispunila: nitko više ne živi u bijednim ruševinama u pustoši koja okružuje nekadašnji zlatni grad. Samo divljač živi u ruševinama što ih je zasuo pijesak.

U muzejima stoje kameni svjedoci nekadašnje slave i veličine zlatnog grada, najljepšeg od svih gradova, s visećim Semiramidinim vrtovima, jednim od sedam svjetskih čuda.

Kraljeve suze

U kraljevskoj palači u Suzi odjekuju trube. Njihov zvuk širi se dvoranama i arkadama, preko prostranih dvorišta do kraljevskih vrtova. Kralj Kserkso, svemoćni vladar nad dvadeset i jednom zemljom velikog Perzijskog Carstva, danas priređuje državni prijam za sve svoje satrape, upravitelje pojedinih zemalja.

Velika prijestolna dvorana, dugačka stotinu, a široka dvadeset metara, ukrašena je za ovu prigodu. Visoki stupovi što podržavaju ravni krov ukrašeni su cvjetnim vijencima. Skupocjeni sagovi pokrivaju pod, a na zidovima blistaju divovske slikarije. Na pročelju dvorane nalazi se podij sa stubama koje su pokrivene plavim baršunom. Tu se uzdiže zlatno kraljevo prijestolje. Oko prijestolja stoje dvorani odjeveni u odjeću od crvene svile i mašu srebrnim motkama na čijem je vrhu kita velikih nojevih pera. Kraljevi ministri okružuju prijestolje na kojem sjedi moćnik odjeven u grimiz, s hermelinskim plaštem prebačenim preko ramena, a na glavi mu carska kruna s koje iz blještavog zlata svjetluca više od stotinu dragulja. Njegovim se nalozima pokoravaju milijuni u gotovo stotinu zemalja. Njegove su riječi nepromjenjivi zakon u zemljama što se prostiru od Sredozemnog mora do Indije, od Kaspijskog mora do Indijskog oceana. Želje mu ispunjavaju mali i veliki, mladi i stari, knezovi i robovi. Nitko se ne usuđuje proturječiti velikom moćniku. Svi se boje njegove srdžbe. I sami bogovi, šapće se tu i tamo, ukazuju velikom vladaru blagonaklonost i poštovanje. Za mnoge je polubog, jer se pitaju kako smrtan čovjek može u svojoj ruci ujediniti takvu moć.

Današnje primanje dvadeset jednog satrapa iz cijelog carstva treba potvrditi i proslaviti njegovu moć. Oni će izvijestiti kralja o svojim zemljama, prenijeti dobre želje svojih naroda i položiti mu pred noge skupocjene poklone. Satrapi dolaze odjeveni u najljepšu kneževsku odjeću, praćeni svojim ministrima i velikašima. Uza zvuk trube u dvoranu ulazi satrap iz najudaljenije zemlje, iz Gandore u Indiji, praćen pratnjom. Klanja se pred kraljem i polako i dostojanstveno prilazi stubama do prijestolja. Na njegov znak sluge unose poklone i polažu ih pred kraljeve noge.

Onda satrap počinje oduševljeno i živopisno opisivati stanje svoje zemlje iznoseći prednosti i djela svoje vladavine. Ali sve to, uzvikuje, zahvaljujemo kralju Kserksu. “Živio kralj!” odjekuje iz svih grla. Trube ječe i dvoranu ispunjava klicanje. Tako izvještava satrap za satrapom. Kralj sluša o bogatim žetvama, unosnim porezima, izgradnji novih gradova i mjesta te o junaštvu kraljevih vojnika u borbama protiv neprijateljskih plemena na granicama velikog Perzijskog Carstva.

Posljednji nastupa satrap iz Male Azije. On je namjerno ostao na kraju, jer će ono što iznese sigurno izazvati kraljevu srdžbu.

Isprva glasno hvali ljepotu gradova u svojoj zemlji, priča o mnogim lukama i stotinama brodova koji plove dalekim morima i donose kralju silno blago. “Tvoji brodovi, plemeniti kralju Kserkso, plove do Egipta, Afrike i čak do zemalja koje se nalaze na samom kraju svijeta. Tvoji brzi brodovi su gospodari mora. Samo jedan mali, drski otočni narod, Grci, zavidi slavi i bogatstvu tvojih velikih brodova i nanosi kralju štetu. Svojim brodovima potajno pristaju na perzijskom području, grade utvrdu i osnivaju koloniju. Naši su perzijski vojnici osvojili mnoge njihove utvrde, razorili sela i zarobili stanovnike. Ali drski Grci stalno dolaze brodovima i osnivaju nove kolonije. Osim toga, oni su najgori gusari koje možemo zamisliti. Svojim brodovima napadaju naše trgovačke brodove i plijene njihov teret. Kako bismo zastrašili te gusare, možemo se još jedino kretati u praćenim konvojima. Time naša pomorska trgovina postaje toliko skupa da još moramo nadplaćivati za kupljenu robu. Tebi, o kralju, ovi prokleti Grci nanose veliku štetu.”

Kralj se na ove riječi nagnuo naprijed i pozorno sluša izvještaj svojeg satrapa. Na čelu mu se pojavljuju bore nezadovoljstva. Već mu se lice crveni od srdžbe. Satrap jednim pogledom vidi promjenu na kraljevom licu i brzo pokušava izbjeći izljev kraljeva gnjeva: "Ali, kralju moj, silni vladaru svih Perzijanaca, ja sam drske razbojnik pratio do njihovih gnjezda u Grčkoj i zaključio da ih odande istjeram dimom. Krenuli smo na Grke s čitavom flotom od stotinu brodova." Kralj se opušta, uvjeren da će u sljedećih nekoliko minuta slušati o pobjedi perzijske flote. Očekuje da će pred svim satrapima biti uzdignuta njegova moć.

"Ali su prokleti neprijatelji sklopili savez s bogom mora!" izvještava satrap dalje. "Kad je naša flota namjeravala obići rt, morski bog ju je iznenadio olujom koja je naše brodove bacila na stijene tako da je pola flote potonulo." U cijeloj dvorani vlada muk. Kralj je gnjevno skočio. Zato mu se satrap izravno obraća: "Samo se ti, kralju Kserkso, možeš suprotstaviti zlim moćima grčkih morskih bogova i izvojevati pobjedu!"

Kralj ponovno sjeda i satrap nastavlja:

"Stoga te, moćni naš kralju, svi tvoji vjerni podanici u našoj zemlji mole za pomoć. Kad se ti sâm pojaviš sa svojom moći, Grci će biti pobijedeni i njihov će se savez s morskim bogovima raspasti. Jedini si ti toliko jak da pred tobom ne može opstati nijedan neprijatelj kojeg ti ne bi mogao uništiti svojom moćnom rukom."

Gnjev i ponos tjeraju Kserksa na brzu odluku. Ponovno se diže, uspravlja i uzvikuje, svjestan svoje veličine i moći: "Dobro si rekao, Gabiruse, satrape Male Azije! Čujte svi moju volju! Ja, Kserkso, kralj Perzije, poći ću i pokazati ovim malim psima kakvu moć posjedujem i kako su mali njihovi bogovi!" Zatim se okreće satrapima pred prijestoljem. Diže ruku i uzvikuje: "Tko će poći sa mnom proslaviti silu i čast Perzije?" Okupljeni knezovi ustaju i svečano dižu ruke u znak pristanka i privrženosti. Gotovo u zboru kliču: "Idemo s tobom, kralju Kserkso, svemoćni vladaru carstva!" Kralj daje znak glazbenicima. Odjekuju trube. Palača je ispunjena pobjedničkim klicanjem knezova i njihovih pratilaca: "S Kserksom, s kraljem, pobjeda nam je osigurana!"

Tako je Perzija odlučila krenuti u rat protiv Grčke. Još istog dana kralj razgovara sa svojim knezovima o podizanju vojske. Ona treba biti toliko velika i silna kakve svijet još nije vidio. Svaki satrap kazuje kralju broj vojnika, jahača, konja, tovarnih životinja, kao i oružja, novca i hrane koje njegova zemlja može pripremiti. Čim budu završene sve pripreme, objavljuje kralj po zemljama, najveća će vojska krenuti kako bi zauvijek istrijebila nepoćudne Grke.

I doista je to najmoćnija vojska koju je svijet ikada vidio, što poput beskrajne zmije vijuga cijelom Malom Azijom i kreće u smjeru tjesnaca između Azije i Europe, olujnog Helesponta.

Na čelu ove sjajne i šarene povorke, što je čini skoro stotinu raznih naroda, nalazi se deset tisuća "besmrtnih", jezgra vojske kralja Kserksa. To su izabrani ljudi izvanredne hrabrosti i tjelesne uvježbanosti. Zovu ih besmrtnima zato što svakoga tko bilo smrću ili ranjavanjem ispadne, odmah zamjenjuje drugi, tako da zatvoreni red uvijek ostaje nedirnut. Na glavi su im mekane kape, takozvane tijare, na sebi imaju široke jakne i hlače, a preko toga željezni oklop koji sija kao riblje ljuske. Naoružani su malim štitovima ispletenim od vrbova pruča na kojima vise tobolci. Njihovo je oružje kratko koplje, veliki luk i svaki nosi bodež koji je vrpcom pričvršćen za desno bedro. Oprema i oružje su bogato okićeni zlatom. Ovo je hrabra i šarolika skupina bojovnika.

Slijedi ih perzijska konjica. Na vatrenim konjima jašu oklopljeni bojovnici s dugačkim kopljima. Zatim dolaze sinovi pustinje, Arapi, na svojim devama. Oni se osobito ponose mišićima koji poigravaju na suncu jer su im ruke i prsa nepokriveni. Njihovi zakrivljeni mačevi bljeskaju, a strijele i lukovi usmjereni su prema neprijatelju. Saki i narodi Istočnog Irana dolaze s lukovima i bojnim sjekirama, vojnici s Kavkaza s pletenim štitovima i drvenim kacigama. Tamno i masno sija koža Etiopljana. Njihovi časnici odjeveni su u lavlja i risova krzna.

Bojovnici iz svake od gotovo stotinu zemalja ponose se svojim narodnim nošnjama i oružjem. Slijede ih nosači oružja i konjušari, kola sa ženama, slugama i sluškinjama, teretna kola i teretne životinje s prtljagom, kućnim potrepštinama i naki-

tom. Šarolika je to mješavina mnogih naroda i jezika, ali se kod svih primjećuje jedno – nacionalni ponos i određena gordost, jer se svi već vide kao pobjednici u ratu s Grcima. Drže se nepobjedivom vojskom.

Kralj Kserkso je sa svojim generalima prvi stigao na Helespont. Na brežuljku stoji njegovo prijestolje od bijelog mramora. Odavde kralj dobro vidi tjesnac i s druge strane europsko kopno. S tog mjesta kani upravljati prelaskom svoje vojske preko dvaju pontonskih mostova sastavljenih od brodova.

Još jednom satrapi opisuju kralju veličinu vojske i flote. Admiral ratne flote ponosno izvješćuje o tome kako je posljednjih godina izgrađen brod za brodom od najboljeg drveta, kako su veslači uvježbani, a spretni ljudi određeni za dizanje jedara i postavljeni iskusni kormilari. “Naši su brodovi jači od grčkih”, ističe ponosno. “Da, dvostruko su veći od malih grčkih trijara!” Kralj zadovoljno klima glavom, a onda pita za broj bojnih brodova. “Moj kralju”, klanja se admiral, da bi se ponosno uspravio, digao ruku i glasno objavio: “Imamo tisuću dvjesto sedam brodova!”

Kralj zadovoljno diže žezlo. “Najveća flota na svijetu! Nepobjediva, toliko velika da joj se ne može oduprijeti nijedan neprijatelj.” Admiral zatim izvještava o teretnim brodovima koji trebaju skrbiti za hranu, oružje i opremu. Govori i o neuromnoj izgradnji blizu tri tisuće teretnih brodova, manjih, većih i velikih. Svi su usidreni pred obalom, spremni prevesti vojsku, konje i kola.

Kralj ponovno zadovoljno klima glavom, ali osmijeh daje naslutiti da je načinio osobit plan. Polako i svečano ustaje i glasno objavljuje: “Predugo će trajati ukrcavanje i iskrcavanje. Ja, Kserkso, odlučio sam preko Helesponta izgraditi dva mosta sastavljena od brodova!”

Satrapi i generali klicanjem pozdravljaju kraljev plan. Prema njemu, teretni brodovi trebaju uploviti u tjesnac i treba ih povezati konopcima i gredama tako da čine dva dugačka mosta preko kojih će vojska, konji i kola prijeći na drugu stranu.

Ujutro Kserkso s odobravanjem promatra kako rastu oba brodska mosta. Brod do broda čine dugački most do druge obale.

Odjednom se pojavljuje snažan, hladan vjetar. Kralj se sa svojim satrapima i cijelim dvorom povlači u pripravljene šatore. Vjetar postaje sve jači. Kraljeve tjelesne straže i dvorani pojačavaju šatorska krila. U međuvremenu je vjetar prerastao u snažnu oluju koja ne jenjava veći dio noći.

Pred jutro se vjetar smirio. S prvim toplim sunčanim zrakama kralj s generalima promatra Helespont pod sobom. S užasom vidi da je oluja rastavila brodove – mostova više nema.

Kralj je crven od srdžbe. Promatra satrape koji se pred njim pokorno klanjaju.

Njegov se pogled susreće s pogledom Gabirusa, satrapa Male Azije, koji se duboko klanja pred kraljem i usuduje progovoriti:

“Grci su opet sklopili savez s bogom mora!”

Kserkso mu se ljutito obraća:

“Onda ćemo kazniti boga mora! Ja sam sin boga svjetlosti na ovoj Zemlji, a smiješni bog Grka mora se ukloniti pred nama!”

Kralj zapovijeda da u podne, kad sunce boga Ahura-Mazde, boga svjetlosti, bude u zenitu, izvrše kažnjavanje boga mora. Na zvuk trube ljudi na brodovima trebaju udarati bičevima po morskoj vodi i vikati: “O, gorka vodo, na ovu kaznu te osuđuje tvoj gospodar jer mu nisi ukazao dostojnu čast. Kralj Kserkso će prijeći na drugu stranu, dopustila to ili ne.”

Na obali su za molitvu u dugim redovima poredani svećenici boga svjetlosti. Odjeveni su u duge bijele haljine, a na glavi nose zlatom protkanu mitru. Dok uzdignutih ruku prema suncu viču svojem bogu, odjekuje zvuk truba. Svi hvataju bičeve i u bezumnom gnjevu udaraju po vodi izgovarajući kletvu velikog kralja. Uvjereni su da će bog mora osjetiti udarce, pa će se čuvati da još jednom naškodi Perzijancima.

I kao da je kažnjavanje uspješno, nastavlja se i dovršava izgradnja pontonskih mostova. Oba su kontinenta, Europa i Azija, dvaput međusobno povezana i prijelaz vojske može početi.

Kao naizgled beskrajna zmija, tako se Kserksu čini dok gleda sa svojeg prijestolja na brežuljku kod Abidosa, njegova vojska koja dolazi do obale Helesponta gdje se dijeli na dva

dijela i preko oba mosta ulazi u Europu. Prelaženje traje šest dana. Kralj je već sa svojim dvorom prešao brodovima na drugu stranu Helesponta. Zatim naređuje rušenje mostova.

Kserkso bi rado htio znati koliko je vojnika u njegovoj golemoj vojci. Nitko mu ne zna reći točan broj. Zato naređuje da se izbroji deset tisuća bojovnika, postavi u jednom kvadratu i oko njih podigne ograda s dvoma vratima.

Sva njegova vojska treba proći kroz taj veliki kvadrat. Tako će saznati točan broj vojaka.

Odozgo Kserkso može lijepo promatrati kako se veliki kvadrat puni vojnicima i kako se zatvaraju ulazna vrata. Onda mnoštvo izlazi na druga vrata. Tako kralj tijekom dugih dana prelaženja preko pontonskih mostova može utvrditi točan broj svoje vojske.

Posljednjeg dana sjedi okružen dvorom na brežuljku, napeto očekujući rezultat. Pokraj njega je Artaban, njegov ujak, inače inicijator tog načina brojenja. On je najvjerniji kraljev savjetnik i silno je ponosan na svojem nećaka.

Više je pisara u neposrednoj kraljevoj blizini dan i noć promatralo prizor i marljivo zapisivalo rezultate. Samo sjaj baklji noću pokazuje da nije bilo prekida u prelaženju.

Brojači na ulazu vrata već imaju zapisan broj. Gabirus, satrap Male Azije, osobno je požurio do njih primiti izvještaj.

Sad juri konjem uz brijeg prema mnoštvu koje čeka, skače s konja i klanja se pred kraljem:

“Kserkso, silni vladaru, kralju kraljeva, zastupniče božji na Zemlji, s najvećim poštovanjem javljamo ti da se možeš smatrati zapovjednikom najveće vojske na svijetu koja broji milijun sedamsto vojnika, uključujući tvojih osamdeset tisuća konjanika i petsto tisuća na brodovima i u komori.”

Na ovo odjekuje zvuk truba, satrapi mašu šljemovima i cijeli dvor kliče: “Živio kralj Kserkso! Živio kralj!”

Kserkso stoji kao kip. Pogledom prelazi preko pontonskih mostova i prati beskonačnu zmiju svoje vojske koja se gubi na obzorju.

Stoji bez riječi. Zanimjeli su satrapi i mnoštvo oko njega. Svi začuđeno gledaju u kralja. U njegovim očima blistaju suze. Kserkso plače.

Nema satrapa koji ove suze ne smatra znakom ganuća i ponosa.

Jedino Artaban ispitivačkim pogledom promatra nećaka. Prošle noći razgovarao je s kraljem o teškoćama opskrbe ovako velike vojske hranom i oružjem. Savjetovao je Kserksu da krene na Grčku s nešto manjom, ali bolje naoružanom vojskom:

“Što je vojska veća, to je ranjivija kad nastanu teškoće oko opskrbe.”

Ali mladi kralj je drukčijeg mišljenja. Opskrba je osigurana, a s neprijateljem treba brzo i jednom zauvijek učiniti kraj. Vojska treba ići dalje. Neka svijet vidi što Kserkso može. Gledajući suze u nećakovim očima, Artaban se pita ne muče li kralja ipak sumnje. Klima ohrabrujuće i kaže tiho, kako ga nitko osim njega ne bi mogao čuti: “Kserkso, ti ćeš pobijediti!” Ali mladi kralj odmahuje glavom:

“Ne plačem od straha, Artabane, nego od žalosti.”

“Od žalosti?”

“Plačem zato što je ljudski vijek tako kratak!”

Pokazuje rukom na svoju golemu vojsku i govori ravnodušnim glasom:

“Za sto godina nijednoga od njih više neće biti! Najveću vojsku na svijetu ipak će na kraju pobijediti najveći neprijatelj – smrt.”

Sada razumiju kraljeve suze.

Svi pogodeno šute. Odakle kralju u ovom velikom trenutku takve sumorne misli? Je li mu se javio bog svjetlosti? Znače li njegove riječi da trebaju udvostručiti napore, uništiti neprijatelja i poniziti njegove bogove?

Kraljeve suze izazivaju u svakom knezu još veću vjernost, odanost i revnost. Žele mu položiti pred noge cijelu Grčku, da, cijeli svijet.

U međuvremenu je velika flota pred vojskom stigla u Atoski zaljev i tu se usidрила.

U toplom, sunčanom zaljevu vojska uzima predah. Satrapi su opet okupljeni oko kralja u velikom, sjenovitom šatoru.

Kucnuo je kritični trenutak. Kserksu je jasno da opskrba njegove goleme vojske ovisi o floti koja je prati morem.

Ali ovdje će se vojska morati rastati od flote. Vojska će prijeći usku prevlaku i prijeći u Solunski zaljev, a flota mora oploviti opasni rt poluotoka. Prije dvanaest godina, prilikom jedne kaznene ekspedicije protiv Grka, ovdje je perzijska flota upala u ubojitu oluju i razbila se o stjenoviti rt. Perzijanci su izgubili dvadeset tisuća ljudi i tristo brodova.

Artaban je prepoznao opasnost: “Mala grčka flota za nas ne predstavlja nikakvu opasnost, ali se bog mora može osvetiti i poslati oluju.”

Gabirus se slaže s njime i još jednom izvješćuje o užasnoj propasti perzijske flote.

Kserkso ustaje sa svojeg prijestolja: “Vojska i flota se više ne smiju rastati! Ako vojska ne može pratiti brodove, onda brodovi moraju pratiti vojsku kopnom.”

Svi gledaju kralja s iznenađenjem i nevjericom. Što trebaju značiti ove zagonetne riječi? Artaban se usuđuje otvoreno reći: “Ipak nije moguće prenijeti brodove preko kopna!”

“Ali se mogu prevesti kopnom”, kaže Kserkso. “Izgradit ćemo kanal.”

Sljedeći tjedni i mjeseci svjedoci su jedinstvene izgradnje prokopa kakvu svijet još nije vidio.

Mjernici su označili smjer kanala, a vojska počinje kopati s oba kraja. Kad nema dovoljno lopata ili motika, vojnici rukama pune košare i nose ih nastranu. Gdje nema dovoljno magaraca, mazgi i deva, konjanici toware svoje konje. Cijela vojska radi složno kao jedan čovjek.

Na obje strane prokopa sagrađene su velike brane. Uskoro će doći dan kad će ih otvoriti i tako povezati oba mora.

Jednog sunčanog jutra kucnuo je veliki trenutak.

Kralj diže ruku. Trube ječe. Ljudi na branama hvataju konopce. Polako se dižu drvena vrata brane i s obje strane voda navire u korito novog kanala.

Klicanju vojske na obje strane nema kraja. Svi su ispunjeni ponosom zbog veličanstvenog djela. Već prilaze prvi brodovi. Veslači, koji jedan za drugim sjede u tri reda, uvlače vesla jer kanal nije dovoljno širok za veslanje. Brodove treba konopcima vući kroz kanal. Za nešto manje od dva tjedna vojnici prevlače kroz kanal cijelu flotu s više od tisuću brodova.

Sada je vojsku zahvatila grozničava želja za napredovanjem. Žele pokazati Grcima da su jači, žele pobijediti neprijatelja i cijelu Grčku pretvoriti u perzijsku provinciju. Zato ne zastaju. Flota na otvorenom moru prati vojsku na kopnu. Cijelo je obzorje prekriveno šumom razapetih jedara.

Jednog dana kralj doživi nešto što neće zaboraviti do kraja života, premda je to trebala biti samo šala, ali okrutna šala.

Tog jutra je Artaban prišao Kserksu i s osmijehom primijetio: "Jučer mi je satrap iz Palestine ispričao toliko smiješan događaj da sam jedva došao k sebi."

Kralj se sav pretvorio u uho jer je uvijek spreman za šalu. Sad čeka što će mu ujak ispričati. A ovaj počinje:

"Jedan od njegovih najboljih strijelaca, neki mladač iz Izraela, htio je potajno napustiti vojsku i pobjeći. Za dezertere postoji samo jedna kazna – smrt. Budući da jedino satrap može osuditi na smrt, časnik je izveo vojnika pred satrapa. Ovaj ga je počeo ispitivati:

"Zašto si htio napustiti kraljevu vojsku?"

"Hoću kući!"

"Zašto? Čekaju li te žena i djeca? Svi mi želimo kući!"

"Ne, nemam nikoga."

"Želiš se vratiti ocu i majci?"

"Svakako, ali to nije razlog."

"Nego? Koji je pravi razlog za bijeg?"

Bjeganac primjećuje da mu satrap želi dobro i da ne namjerava izgubiti dobrog strijelca. Zato se usuđuje otvoreno reći:

"Sinoć smo razorili utvrdu makedonskog kralja. Pritom sam iznad vrata ugledao kraljev grb. Prikazivao je jarca. To me uplašilo." Satrapov glasan smijeh prekinuo je vojnika.

Kserkso želi znati je li čovjek možda duševno bolestan i jesu li ga liječnici već pregledali.

"Jesu", izvješćuje Artaban, "sasvim je normalan."

Satrap ga je dalje ispitivao: "Šališ li se sa mnom? Zašto bi se uplašio naslikanog jarca?"

Onda mu je strijelac ispričao o nekom čovjeku iz njegova naroda koji se zvao Daniel. Smatraju ga prorokom. Prije više od sto godina navodno je dobio viđenje od izraelskog Boga. U

njemu je vidio slikovito prikazana dva kraljevstva: ovna s dva velika roga koji predstavlja Perzijsko Kraljevstvo i jarca s velikim rogom na čelu koji predstavlja Grčku. Obje su se životinje ogorčeno borile. Grčki jarac je svojim velikim rogom nadjačao ovna i zgazio ga.¹⁵

Sada se i Kserkso smije. Njegov zvonki smijeh neko vrijeme prekida ujakovo pripovijedanje.

Kralj može zamisliti kraj šaljive priče. Zatvorenik je iz straha zbog poraza perzijske vojske, koji će mu nanijeti grčki jarac, odlučio potajno pobjeći.

Odjednom se kralj zamislio: “Kako se zove prorok koji je prorekao ovo proročanstvo?”

“Daniel”, odvrća ujak.

“Što je inače poznato o tom proroku?”

“Zapravo ništa, potpuno je nepoznat.”

“Je li bjegunac već smaknut?”

“Ne, još nije.”

“Dovedite ga ovamo!”

Nakon nekoliko minuta pred kraljem stoji strijelac iz Izraela koji je protiv svoje volje unovačen u kraljevu vojsku.

Kserkso ga isprva gleda s nešto ljutnje, ali se onda počne smijati.

“Kako se zove vaš prorok s jarcem?”

“Daniel, gospodaru.”

“Što to znači na našem jeziku?”

“Znači: Bog je sudac.”

“Gdje živi taj čovjek?”

“U gradu Babilonu, ali već odavno je umro.”

“Kojemu je od mnogih babilonskih bogova bio prorok?” pita Kserkso prezrivo. On mrzi mnogoboštvo, jer Perzijanci imaju samo jednoga boga.

“Nijednome, gospodaru. On je služio svemoćnome, živome Bogu.”

“Svemoćnome? Kakav je to Bog? Nema svemoćnijeg boga od Ahura-Mazde, boga svjetlosti. A ja sam njegov zastupnik na Zemlji.”

Uhićenik se usuđuje hrabro i otvoreno progovoriti velikom kralju. Govori iz hrabrosti ili očaja, jer je svjestan da ga

čeka smrtna kazna. Ponosno se uspravlja i kaže: "Naš Bog je Gospodar koji je stvorio nebo i zemlju, pa i svjetlost."

Kraljevim licem prelazi sjena nezadovoljstva, ali uhićenik neustrašivo nastavlja:

"Tvoji su preci, veliki kralju, poznavali našega Boga. Oni su u ime svevišnjeg Boga koji je stvorio Nebo i Zemlju izdali ukaz kojim se našem narodu dopušta povratak u Jeruzalem i ponovna izgradnja Božjeg hrama."¹⁶

"Znam", primjećuje Kserkso, "pročitao sam ove ukaze u našoj pismohrani. Ali ništa mi nije poznato o vašem Bogu koji bi trebao biti još i iznad našeg boga svjetlosti. Što je, dakle, vaš Bog pokazao proroku Danielu?"

Strijelac još jednom priča kralju videnje o perzijskom ovnu i grčkom jarcu. Ponavlja kako ga je pogled na makedonski grb ispunio paničnim strahom i kako je iz straha pred Božjim sudom naumio pobjeći iz vojske.¹⁷

Kralj pokazuje razumijevanje za dezertera. Više se ne smije. Zamislio se i pita:

"Je li vaš prorok vidio i nešto više o Perziji i Grčkoj?"

Uhićenik razmišlja trenutak, a onda potvrđuje glavom:

"Da, sjećam se da je na jednom golemom kipu od kovine vidio redoslijed velikih kraljevstava. Vidio je Babilon prikazan zlatnom glavom, Perziju srebrnim prsima, a onda dolazi sljedeće kraljevstvo. To je Grčka koja će pobijediti Perziju."¹⁸

Kralj srdito viče: "Ti si lud, čovječe! Jesi li siguran da se vaš prorok nije prevario? Je li stvarno nešto rekao o Grčkoj?"

"Siguran sam. Vidio je kako se božanski vjesnik Perzije borio s božanskim vjesnikom Grčke i jasno je vidio pobjedu Grka."

Kralj uzbuđeno ustaje i srdito viče: "Dosta! Prvo stavljaš vašeg Boga iznad našega, a sada još grčki bog pobjeđuje našeg boga i nanosi poraz najvećoj vojsci na svijetu. Ovo je previše!"

Okreće se stražama i viče: "Skinite mu glavu za njegovu drskost. Vodite ga!"

A onda, kao da se predomislio: "Ne, ne, stanite! Čekajte, neka sâm vidi pobjedu perzijske vojske i razbijenu Grčku. Ona mu pomiješajte krv s krvlju jednog jarca!"

Uz zvonki smijeh čitavog dvora odvođe uhićenika.

Vijest o ovoj šaljivoj zgodi brzo se pronijela kraljevom vojskom i postala šalom dana. Doznali su je i Makedonci, a jedan kroničar ju je potajno zapisao.

* * *

Grčke državnice namjeravaju zaustaviti napredovanje Perzijanaca na za to naročito odabranom mjestu. To je Termopilski klanac, mjesto na kojem se stijene ruše strmo u more, a na drugoj strani puta se dižu visoko u brda.

Ovdje je spartanski kralj Leonida s pet tisuća vojnika zapriječio put Perzijancima.

Kserkso im, s obzirom na svoju golemu vojsku, želi ukazati na besmislenost njihovog odupiranja i preko glasnika zahitjeva da se predaju i polože oružje.

“Dođi i uzmi ga sam!” odvrćaju mu hrabri Spartanci.

“Zar ne vidite koliku vojsku imamo? Kad ispalimo strijele, bit će ih toliko da će zamračiti sunce.”

“Onda ćemo se boriti u sjeni”, odvrća podrugljivo jedan Spartanac.

Četiri dana Kserkso oklijeva s napadom nadajući se da će se Grci ipak predati s obzirom na veličinu perzijske vojske. Uzalud, jer su Grci pod Leonidom toliko glupi ili drski, smatra, da ipak žele besmislenu borbu.

Sada se napad Perzijanaca srućio na malu skupinu grčkih branitelja na prijevoju. Ali na uskom putu perzijski vojnici ne mogu napredovati – Grci ih odbacuju. Perzijanci stalno iznova bezuspješno jurišaju na malu hrabru skupinu kralja Leonide.

“Neka besmrtni napadnu!” naređuje Kserkso. Ali i ovi najhrabriji od najhrabrijih ne uspijevaju. Grci se ne povlače unatoč teškim gubicima.

Kserkso se pjenu od gnjeva. Borbe se vode već drugi dan. Mnogi najbolji vojnici izgubili su život. Ne zna što će.

A onda se javlja izdajica Grka. Zove se Efijalt. On Perzijancima pokazuje usku stazu preko brda koja vodi na drugu stranu prijevoja.

Dolaskom sumraka deset tisuća “besmrtnih” polazi i šulja se preko brda. Na vrhu susreću tisuću grčkih vojnika iz Foki-

sa. Oni se osjećaju tako sigurnima da spavaju. Brzo su nadvladani i u zoru se "besmrtni" pojavljuju iza leđa braniteljima.

Kralj Leonida shvaća opasnost položaja i otpušta sve grčke vojnike osim četiristo Spartanaca i tisuću Botijaca koji se brane do smrti.

Spartanci su poslije svojem kralju Leonidi i njegovim vojnicima na tom mjestu podignuli spomenik s natpisom: "Putniče, kad dođeš u Spartu, kaži da si nas vidio ovdje ležati kako je to zakon nalagao."

Nakon bitke kod Termopila Perzija bez otpora osvaja cijelu srednju Grčku. Osvaja i spaljuje Atenu. Kserkso osvaja grad bez mača, jer se stanovništvo sklonilo na otok Salaminu.

Tu, u tjesnacu, grčka flota spremna je za borbu. Nešto manje od četiristo brodova, pod vodstvom Temistokla, suprotstavlja se triput većoj perzijskoj floti. Ali Grci nisu složni. Spartanski brodovi žele natrag kako bi žene i djecu zaštitili od perzijske vojske.

Zato Temistoklo pribjegava ratnom lukavstvu. Šalje k Perzijancima lažnog izdajicu koji izvješćuje kralja Kserksa da će grčka flota u zoru pobjeći i napustiti tjesnac.

Kserkso naređuje floti da napadne Grke. Želi ih tu, u tjesnacu Salamine, uhvatiti u klopku.

Kao nesavladivi klin velika perzijska flota ulazi u uski prolaz kod Salamine i jedri prema Grcima.

Bitka počinje s prvim sunčanim zrakama. S jednog brežuljka Kserkso s cijelim svojim dvorom promatra tijek pomorske bitke. Temistoklo zna da je napad Perzijanaca njegova jedina mogućnost. Zna da su njegovi mali brodovi okretniji.

I stvarno, grčki se brodovi kao vukovi ubacuju između velikih, ali ne tako pokretljivih perzijskih brodova, koji ometaju jedni druge. Očajničkom hrabrošću Grci napadaju višestruko nadmoćnijeg neprijatelja. Plove između Perzijanaca, razbijaju njihove redove vesala, pramcem se zarivaju u bokove njihovih brodova i potapaju ih. Bacaju vatru na perzijske brodove, a na druge se iskrcavaju i u krvavoj borbi prsa o prsa pobjeđuju perzijske vojnike. U perzijskoj floti tone jedan brod za drugim, a preostali užasno bježe. Grci su pobijedili.

S bijelog prijestolja na brežuljku pred Salaminom veliki Kserkso u bezgraničnom bijesu promatra propast svoje velike flote. Potamnjela je zvijezda njegove slave.

Duboko razočaran, Kserkso naređuje povlačenje svoje divovske vojske.

Preko zime ostavlja u Tesaliji dvjesto tisuća vojnika pod zapovjedništvom vojskovođe Mardonija. Pritom se sigurno prisjeća ujakovih riječi da je i manja vojska dostatna za uništenje Grka. Nakon zimovanja Mardonije će s najboljim kraljevim vojnicima dovršiti osvajanje. Kserkso se vraća u svoju prijestolnicu Suzu.

U proljeće Mardonije po drugi put osvaja Atenu. Kod Plateje se sukobljava s ujedinjenom grčkom vojskom. Grci napadaju s jedne uzvisine i silovito udaraju o bojne redove Perzijanaca. Mardonije pogiba već na početku bitke. Užas spopada Perzijance pred lavovskom hrabrošću Grka. Okreću se i bježe povlačeći druge za sobom. Do zalaska sunca velika je perzijska sila pobijedena.

Kada glasnik s ovom strašnom viješću dolazi u kraljevsku palaču u Perziji, kralju su opet oči pune suza. Prisjeća se razgovora sa strijelcem iz Izraela i proroka Daniela, kome je njegov Bog prije više od sto godina u viđenju prorekao poraz Perzijanaca.

Kralj ne može shvatiti da se dogodilo nevjerojatno: unatoč svim očekivanjima, mala Grčka pobijedila je najveću vojsku na svijetu!

Nije mu jasno da živi Bog Izraelaca može biti moćniji od perzijskog boga svjetlosti.

Kralj ne zna kakva je sudbina zadesila strijelca koji je u Makedoniji htio pobjeći iz vojske. Nije mu poznato jesu li mu skinuli glavu ili ga pustili na slobodu.

Slomljeni rog

Nagnut nad svojim knjigama, pripremajući se za nastavu, sjedokosi filozof Aristotel razmišlja kako učitelj mora učiti više od svojeg učenika. Makedonski kralj Filip pozvao je filozofa na svoj dvor da bi njegov sin Aleksandar dobio najbolje moguće u grčkoj mudrosti i obrazovanju.

Aristotel se ovoj zadaći posvećuje s najvećim marom, oduševljeno i cijelim srcem. Zna da će se njegova zemlja, možda čak i cijeli svijet, jednoga dana pokoravati nalogima ovog mladića.

Filozofa osobito zanimaju ljetopisi makedonskog kraljevstva. S najvećom pozornošću čita o ratovima protiv zajedničkog neprijatelja, Perzije, koji su se događali prije stotinu godina.

Pobjedonosni pohod Perzijanaca kroz Makedoniju, razaranje kraljevskih utvrda i junački otpor napadnutih povijesne su pouke koje će sigurno privući pozornost mladog kraljevića. Aristotel dolazi do ulomka u kojem ljetopisac izvješćuje o događaju u Kserksovoj vojsci, a koji poraženim Makedoncima pruža nešto nade.

Jedan perzijski vojnik, izvješćuje ljetopisac, htio je pobjeći iz Kserksove vojske. Povod tomu bio je grb iznad ulaza jedne od kraljevskih utvrda u Makedoniji. Grb je prikazivao jarca. Pritom se vojnik sjetio jednog starog proročanstva, prema kojem je neki prorok iz Izraela pod simbolom jarca preorekao pobjedu Grka. Iz straha od Božjeg suda koji će stići perzijsku vojsku čovjek je odlučio pobjeći.

Aristotelu su poznata razna proročanstva: ono u Delfima, mudre Sibiline izreke i ostala proročanstva maga i svećenika,

ali da se ispunilo proročanstvo staro više od dvjesto godina, to mu nije bilo poznato.

Filozof je temeljit čovjek. On želi istražiti podrijetlo takvog proročanstva i, ako je moguće, saznati točan tekst i kada je napisan. Zato moli kralja Filipa za pomoć.

Pronašli su nekog feničkog trgovca koji trguje s Makedonijom i Grčkom, s Malom Azijom i Palestinom, pa ovaj odlazi u Jeruzalem gdje bi trebao biti izvor tog proročanstva.

Trgovac ne želi propustiti priliku za bogatom nagradom pa obećava da će potražiti željene rukopise.

Zaista, nakon nešto više od pola godine trgovac se ponovno pojavljuje na dvoru i donosi iz Jeruzalema jedan svitak pergamenta. Radi se o tekstovima iz knjige proroka Daniela.

U jednom viđenju prorok vidi dvije simbolične životinje, ovna i jarca. Ovan s dva snažna roga treba predstavljati dvostruko kraljevstvo Medijaca i Perzijanaca, a jarac Grčku. Ovan svoju vlast širi na jug, zapad i sjever. A onda se sa zapada iznenada pojavljuje jarac koji lomi oba roga ovnu i ruši ga na zemlju. Jarac ima samo jedan rog koji počinje rasti i postaje sve veći. Odjednom se veliki rog lomi, a na njegovom mjestu izrastaju četiri velika roga.

Aristotela zanima tumačenje ovih simbola, jer je ono nedvosmisleno. Poznato mu je dosta dvosmislenih pretkazanja koja, po njemu, nisu prava proročanstva. Ali ovdje je doslovno objašnjenje dano istodobno kad i simboli, dakle davno prije njegova ispunjenja. U tome vidi jedinstvenost proročanstva i božansku ruku.

Aristotel stavlja prst na tekst objašnjenja i prati ga riječ po riječ:

“Ovan što si ga vidio – njegova dva roga – to su kraljevi Medije i Perzije. Rutavi jarac jest kralj Grčke; veliki rog među njegovim očima jest prvi kralj; slomljeni rog i četiri roga što izbiše na njegovu mjestu, to su četiri kraljevstva što će izići iz njegova naroda, ali neće imati njegovu moć.”¹⁹

Aristotel smatra dužnošću izvijestiti kralja o sadržaju i značenju ovog spisa. Naravno, kralju Filipu godi kad saznaje da se radi o njegovom znaku u grbu, o jarcu, koji u ovom proročanstvu označuje ne samo Makedoniju, već i čitavu Grčku.

Zaključuje da će njegova kraljevska kuća proširiti vlast ne samo na cijelu Grčku, već i na golemo Perzijsko Kraljevstvo koje seže do Indije.

Ali kraljeva radost ne traje dugo. On neće doživjeti ispunjenje proročanstva. Ubrzo nakon tog razgovora umire od ruke svojeg tjelohranitelja Pausanija.

Mladi Aleksandar je potresen smrću voljenog oca. Sa strahom preuzima makedonsko prijestolje. Ima samo dvadeset godina. Na sreću, može se osloniti na savjete starijih ministara, osobito na savjet svojeg voljenog učitelja Aristotela, koji mu je nakon očeve smrti najbliži.

Jednoga dana filozof odlučuje ohrabriti mladoga kralja. Spremao se uputiti ga u drevno proročanstvo. U kraljevskoj utvrdi na sjeveroistočnoj strani uzdiže se kula s koje se pruža prekrasan pogled na okolicu. To je Aleksandrovo omiljeno mjesto. Odatle prelazi pogledom preko makedonskih brda i dolina. Na tom se mjestu često sastaje sa svojim učiteljem i prijateljem.

Aristotel sjedi nasuprot Aleksandru, široko ogrnut bijelom togom. Kosa mu je potpuno sijeda i okružuje njegovo suncem opaljeno visoko čelo. Ispod snažnog zakrivljenog nosa svijetle dva siva, još mladenačka oka. Uske usnice oblikuju usta iz koji je Aleksandar dotad čuo mnoge duboke mudrosti. Dvije duboke bore pokraj usta i nosa obilježavaju mudro filozofovo lice. Glatka isturena brada svjedoči o snažnoj volji i ustrajnosti.

Starčeve oči mirno počivaju na mladom kralju. Nastoji se uživjeti u dušu svojeg učenika. Stoga šuti kao i Aleksandar koji se podignuo i, naslonjen na kamenu ogradu, promatra zelenilo doline i šumovita brda u daljini.

“Lijepo mjesto, zar ne, Aristotele?”

“Stvarno nisi mogao bolje izabrati!”

“Danas si mi htio reći nešto osobito”, kaže Aleksandar i okreće se filozofu.

“Da, nešto od osobitog značaja. Nešto što nikada nisi čuo i što nećeš zaboraviti cijelog života.”

“O, dobro sam zapamtio sve tvoje pouke, Aristotele!”

“Ne, ne”, odbija filozof skromno. “Ovo što ćeš sada čuti ne potječe od mene. Radi se o jednom proročanstvu.”

“Aaah”, kaže Aleksandar otežući, “proročanstvo, možda iz Delfa? Dobro se sjećam kako si govorio koliko su ta proročanstva dvoznačna. Još se sjećam kralja koji je htio zaratiti pa je potražio savjet u Delfima. Tamo su mu dali proročke riječi: Kad prijedeš preko Taurusa, uništiti ćeš veliku vojsku! Kralj je krenuo u bitku, siguran u pobjedu. Kada je prešao preko brda, doživio je strahovit poraz. Vojska koju je uništio bila je njegova vlastita.

Zar me nisi upozorio, dragi Aristotele, da budem vrlo, vrlo oprezan kada se radi o takozvanim proročanstvima?”

Filozof je strpljivo, uz laki osmijeh, saslušao svojeg sugovornika: “Strpljenja, dragi prijatelju! Ovdje se radi o pravom proročanstvu!”

“Što misliš pod riječju ‘pravom?’”

“Kada je budućnost opisana kao da se radi o sadašnjosti. Čim nastupi budućnost, sadašnjost i budućnost postaju jedno. A kad se oboje slažu, dakle jedno pokriva drugo, onda imamo posla s pravim proročanstvom.”

”Znači, tek se nakon ispunjenja može vidjeti je li proročanstvo pravo ili nije, zar ne?”

“Točno!”

“Kakvu onda praktičnu vrijednost ima takvo proročanstvo kada se tek poslije, putem prošlosti, povijesti, može spoznati je li istinito? Mogu li imati povjerenja u neko proročanstvo za koje ću tek poslije utvrditi da je doista bilo pravo pretkazivanje?”

“Ovisi o tome tko je to proročanstvo dao.”

“Kako to misliš?”

“Sjećaš li se naše spoznaje da sve teče, da sve nastaje i prolazi?”

“Svakako. Ono što je trebalo doći u ovom trenutku stvarnosti, postaje prošlost.”

“Dokle god živimo, svjedoci smo ovog protjecanja. Mi sâmi smo u rijeci. Ulazimo u ovaj svijet, rastemo, starimo i umiremo. Sve teče i mi prolazimo.”

Filozof je, zamišljen, ušutio. Aleksandru se čini da je pomalo tužan. Činjenica da je čovjek nošen rijekom, prepušten struji, izaziva osjećaj bespomoćnosti i zdvojnosti.

Mladi kralj prekida melankoličnu šutnju: “Uvjeren sam da su i bogovi podložni ovom zakonu prolaznosti.”

Aristotel umorno odmahuje: “Bogovi! Aleksandre, njih su stvorili mitovi. Oni su umišljene predodžbe nezalica koji se tješe svojim snovima u ovom strašnom postajanju i nestajanju!”

Odjednom se Aleksandru javlja misao: “Kad se sjetim tvog učenja o uzročnosti: Svaki zakon ima svojeg zakonodavca – onda i ovaj zakon postajanja i nestajanja mora imati svojeg zakonodavca koji ga je prouzročio.”

Ove riječi silno raduju Aristotela jer shvaća da je njegovo školovanje dovelo mladog kralja do točke koju svaki odgajatelj očekuje: samostalno razmišljanje, neovisna prosudba duha.

“Uvjeren sam, Aleksandre, da si u ovom trenutku dosegnuo najveće dubine mudrosti.”

“Nije li tako? Mora postojati zakonodavac. Ako je načinio taj zakon postanka i prolaznosti, onda mora biti veći od onoga što je stvorio. To znači da on ne podliježe ovom nastajanju i prolazanju. On je iznad njega. Nije nastao i neće proći.”

Filozof potiče odvažno razmišljanje svojeg mladog učenika riječima: “To znači da on postoji. On je jednostavno ovdje. On je neprekidna prisutnost, nedirnutu od budućnosti i prošlosti. On je apsolutno vrijeme, zapravo ne-vrijeme, jer stoji iznad svakog vremena, iznad svih eona. On je eonios, vječan!”

“Ne znači li to, dragi Aristotele, da je i prostorno apsolutan? Sve što jest postoji zahvaljujući njemu. On je uzrok postojanja. Ali, sad postajem nesiguran. Ne postoji li ovaj vječni i svemogući Bog samo u našim mislima.”

“U pravu si. Mi Grci na svojem božanskom nebu ne poznajemo takvu zvijezdu. Za nas je to nepoznati Bog. Ali čini mi se da narod koji živi preko u Palestini zna o njemu više od nas.”

“Po čemu to zaključuješ?”

“Vidi, ovdje je to proročanstvo! Čovjek koji ga je zapisao tvrdi da ga je primio od živoga Boga, vječnoga i svemoćnoga.”

“Kako to može dokazati?”

“Dokaz se nalazi u savršeno točnom i vjerodostojnom ispunjenju prorečenoga. Za tog Boga je budućnost već sada

sadašnjost. Kada otkriva budućnost čovjeku koji sâm doživljava da ona postaje sadašnjost, očito je da se On sâm, Nadvremenski, otkrio u vremenu. Stoga od Njega mogu potjecati samo prava proročanstva, ono što je istina i što će se doista ostvariti.”

“Aristotele, sada te bolje razumijem. I ti kažeš da poznaješ jedno takvo Njegovo proročanstvo?”

“Da, poznajem ga. I donio sam ti ga.” Pritom seže pod togu i izvlači svitak pergamenta. “Radi se o proročkim slikama, ali doslovno protumačenim. U njima nema ničeg dvoznačnog.”

Sada Aristotel mladom kralju, koji veoma pozorno sluša, čita iz Knjige proroka Daniela proročanstvo o Grčkoj. Živi Bog je babilonskom kralju prerekao propast njegova kraljevstva i pobjedu Perzijanaca, ali Grčka će osvojiti čitavu Perziju. Riječ po riječ čita Aleksandru:

“Evo, još će tri kralja ustati na Perziju: četvrti će biti bogatiji od svih ostalih, pa kad se zbog svog bogatstva osili, sve će podići protiv kraljevstva grčkoga. Ustat će junački kralj, vladat će silnom moći i činiti što ga bude volja.”²⁰

“Slušaj dalje: ‘Rutavi jarac jest kralj Grčke; veliki rog među njegovim očima jest prvi kralj.’”²¹

Aristotel je savio svitak i sada s osmijehom gleda svojeg mladog kralja: “Kralj koji će osvojiti cijelu Perziju si ti, Aleksandre! U svemu što poduzmeš, uspjeh ćeš. Veliki nepoznati Bog je tebe, makedonskog kralja, izabrao da postaneš gospodarom svijeta.”

Aleksandar je skočio. Silno je iznenađen, ali i duboko potresen. Ne nalazi riječi. Samo tiho mrmlja: “Kad bih bar mogao upoznati tog Boga!”

Aristotel je namjerno prešutio drugi dio proročanstva o Grčkoj, jednako kao i njegovom ocu Filipu. Nije čitao da će se veliki rog slomiti i da će na njegovom mjestu izrasti četiri roga. Do kraja života Aleksandar nije upoznao završetak ovog proročanstva.

Aristotelu je drago što kralj ne traži svitak. Vraća ga spontano u široke nabore svoje toge i osmjehuje se svojem učniku: “Volji mudrog svijet leži pred nogama.”

Ubrzo nakon ovog razgovora mladi se kralj upliće u unutarnje borbe za vlast u Grčkoj. Uspijeva pobijediti u bitkama. Kao pobjednik ulazi u Atenu, pokorava Spartance i stavlja se na čelo njihove vojske. Mladi bojovnici oduševljeno slijede mladog vođu. On zna svakome pokazati da ga cijeni i da mu vjeruje. Osim toga, sâm kralj vježba zajedno s njima i u tome nadmašuje ostale. Postaje svima uzor. Velika vojska najhrabrijih bojovnika slijedi ga s bezgraničnom odanošću i silnim oduševljenjem.

Zahvaljujući mudroj strategiji mladog kralja, nižu pobjedu za pobjedom. Nijedan im se neprijatelj ne može oduprijeti.

Kad je cijela Grčka ujedinjena pod njegovim vodstvom, Aleksandar poziva u borbu protiv najvećeg neprijatelja, Perzije. Ubrzo osvaja Malu Aziju, tuče Perzijance u nekoliko bitaka i okreće na jug. Opsjeda i osvaja Damask. Zatim kreće na Sredozemno more i osvaja trgovački grad Sidon.

Sljedeći cilj njegova osvajačkog pohoda jest otočna utvrda Tir. To je najbogatiji grad na Sredozemlju. Ima svojeg kralja. Prije tristo godina je Nabukodonozor, babilonski kralj, trinaest godina opsjedao Tir. Uspio je osvojiti i razoriti dio grada na kopnu. Razorio ga je do temelja, ali ni nakon dugih godina opsade nije uspio zauzeti otočnu utvrdu. Visoke su se zidine dizale na strmim stijenama i štatile obijesne otočane od svih neprijatelja.²²

Činilo se da će Aleksandar proći kao i Nabukodonozor.

Na čelu svoje vojske spušta se niz brežuljak pred Tir. General Armenion, njegov prijatelj iz mladosti, jaše mu u susret. Već je izvidio položaj.

“Oдавde jasno vidiš da grad leži na stijeni usred mora”, objašnjava Aleksandru. “Brodovima ne možemo doći do zidova jer bi se razbili na stijenama. Što ćemo?”

Aleksandar ispitivački gleda u prijatelja. Podsjeća ga na uzrečicu: “Volji mudrog svijet leži pred nogama.”

“Da čujem tvoju mudrost!” odvraća Armenion uz dobroćudan osmijeh.

Na brežuljku, usred ruševina drevnog Tira, Aleksandar održava ratno vijećanje sa svojim generalima. Neposredno pred

njima, nedostižna u moru, leži prkosna utvrda Tir kao golema, valovima okružena stijena. Neosvojiv grad.

Aleksandar se okreće svojim vojskovođama. Među njima su i sirijski kraljevi. Po zauzeću Damaska Aleksandar je damaskom kralju i kraljevima drugih manjih sirijskih gradova pružio ruku prijateljstva. Velikodušnost moćnog Aleksandra osvojila je njihova srca.

Prvo ih je nastojao osloboditi osjećaja podložnosti. Stoga je pohvalio njihovu hrabrost pri obrani gradova. A onda im je objasnio da bi i oni pobijedili kad bi se nalazili na čelu tako jake i uvježbane vojske kao što je njegova.

Rat je, nastojao im je objasniti, nesreća. Uvijek postoje pobjednici i pobijedeni. Prvoga obuzima oholost i gordost, dok pobijedeni razmišlja o osveti i čeka pogodan trenutak da je ostvari. Ali ako se protivnici pomire, ako postanu prijatelji i saveznici, onda više nema rata, a stradanje i smrt su pobijedeni.

Zato im je Aleksandar pružio ruku i pozvao ih da s njim krenu u osnivanje velikog carstva u kojemu više neće biti pobjednika ni pobijedenih. Zatim je kraljeve bogato nagradio i najvišim ih počastima proglasio svojim najboljim prijateljima. Iskreno im je priopćio da se ponosi što ima tako hrabre prijatelje.

Na kraju im je pomogao u obnovi njihovih gradova i pozvao ih da sami preuzmu upravljanje ovog novog područja njegova kraljevstva.

Ovakvo povjerenje i velikodušnost duboko su se dojmili kraljeva pa su ga odlučili pratiti na njegovim pohodima i pomagati mu savjetom i djelom. Zato se sada, zajedno s njegovim vojskovođama, nalaze na brežuljku pred Tirom.

Aleksandar ih pita za savjet. Kralj Sullah iz Damaska javlja se za riječ:

“Veliki Aleksandre, veliki babilonski kralj već je jednom opsjedao ovu utvrdu više od dvanaest godina, ali otok nije mogao zauzeti. Šteta bi bilo gubiti ljude i vrijeme za osvajanje ovoga grada. Nemoguće ga je osvojiti. Ostavi ga! Ionako ti ne može naškoditi, kao što u ono vrijeme nije mogao naškoditi ni babilonskom kralju.”

“Hvala ti, kralju, na dobrom savjetu. Svakako je najbolje ne obraćati pozornost na ovu utvrdu. Ali ona će u mojem ujedinjenom kraljevstvu uvijek predstavljati gnojni čir. Kažeš da je nemoguće osvojiti je. Za mene ne postoji riječ ‘nemoguće’.”

Zatim se glasno obraća svojim vojskovođama: “Sjećate li se što je kod Atosa učinio Kserkso, veliki kralj Perzije, kad nije htio oploviti rt svojom flotom?”

Budući da nekim generalima nije jasno što želi reći, Aleksandar nastavlja: “Pobrinuo se da brodovi plove kopnom. Za njega nije postojala riječ ‘nemoguće’.”

Sada svatko zna da kralj misli na Atoski kanal što ga je dao izgraditi perzijski kralj Kserkso. Aleksandar povisuje glas: “Mi ćemo učiniti obrnuto. Nećemo sagraditi kanal, već nasip koji će povezati kopno i utvrdu. Onda ćemo grad osvojiti našim opsadnim tornjevima, jer nije moguće da ostane neosvojen budući da smo jači!”

Sve vojskovođe i savjetnici oduševljeno pristaju. Kralj Sulah koristi prigodu i skida šljem s glave pa uzvikuje, pun iskrena divljenja: “Živio Aleksandar Veliki!”

Svi se pridružuju klicanju: “Živio kralj, živio Aleksandar!”

Cijela se vojska marljivo baca na posao. Pred njihovom neumornom revnošću i beskrajnim trudom nalazi se golem zadatak. Nasip od kopna do otoka Tira dug je skoro tisuću metara. Zato je i potrebno više od sedam mjeseci da bi se dovršilo ovo golemo djelo, jedinstveno u povijesti.

Prvo koriste ruševine nekadašnjeg utvrđenog Tira na kopnu i bacaju sve kamenje u more. Vojnici u košarama i vrećama zatim donose zemlju i kamenje s obale i obližnjih brežuljaka. Konjanici ih tovore na konje, vojnici nose teret na leđima. Na kraju skupljaju i prašinu sa stijena i bacaju je u more.

Aleksandru nije poznato da je gradnjom ovog nasipa ispunio proročanstvo što ga je prorok Ezekiel po Božjem nalogu prije više od dvjesto godina zapisao kao sužanj na babilonskim vodama:

“Stoga ovako govori Jahve Gospod: Evo me protiv tebe, Tire, dići ću na te silne narode, kao što more valove diže! Porušit ću zidine tirske, i razoriti sve kule njegove. A ja ću mu

i prašinu pomesti, načinit od njega pećinu голу! Bit će sušilište mreža. Jer ja rekoh! – riječ je Jahve Gospoda.”

Istodobno s izgradnjom nasipa izgrađeni su pokretni opсадni tornjevi – Aleksandrov izum. Na četveroma kolima, povezanim gredama, diže se drvena kula što nadvisuje zidove otočne utvrde. Ta je kula s tri strane zaštićena drvenim zidovima, a sa stražnje strane otvorena. U unutrašnjosti tornja su ljestve koje vode do gornje platforme načinjene za strijelce. Odmah ispod nje pričvršćen je most koji se spušta na zidine kad toranj dođe dovoljno blizu. Aleksandar je izgradio tri takve opсадne kule.

Odmah po dovršetku nasipa Aleksandar ovim tornjevima prilazi tirskim bedemima. Sa svojeg uzvišenog mjesta strijelci gađaju vojnike na bedemu. Branitelji se povlače.

U istom trenutku s opсадnih tornjeva spuštaju pomične mostove i prvi Aleksandrovi bojovnici istrčavaju na neprijateljski bedem.

Najbrži makedonski vojnici u dugim redovima stoje iza opсадnih kula i najvećom se brzinom penju uz ljestve i preko pomičnih mostova istrčavaju na tirske bedeme. Za vrlo kratko vrijeme bedemi su osvojeni i bojovnici ulaze u grad. Neprijatelj nije pripremljen za takav napad i otpor prestaje. Neosvojiva utvrda Tir je pala – dogodilo se nemoguće. Aleksandar naređuje rušenje bedema i razaranje grada do temelja.

Sa svojom pobjedničkom vojskom Aleksandar kreće dalje na jug. Na putu mu se ispriječila jaka utvrda Gaza. Opsada traje samo dva tjedna, pa i taj grad pada.

Sljedeći cilj njegova napredovanja je grad Jeruzalem, visoko u brdima, opasan visokim i jakim bedemima. Ovdje kralj doživljava veliko iznenađenje i najpresudnije iskustvo u svojem životu.

Nadomak Jeruzalemu, u dnu doline, pred sobom iznenada primjećuje okupljenu veliku neprijateljsku silu. Ali kad bolje pogleda, vidi da to nisu naoružani vojnici već veliko mnoštvo naroda koje predvodi skupina svećenika u dugim bijelim haljinama, a na čelu im je veliki svećenik Jaddua, odjeven u svijetloplavi svećenički plašt, s vrpcom na glavi i zlatnim štitom na prsima na kome je ispisan Božje ime.

Muškarci iz Jeruzalema, grada mira, u svečanoj povorci izlaze u susret mladom osvajaču. U znak mira pjevaju psalme i mašu palminim granama.

Aleksandar naređuje svojim vojskovođama da čekaju, a sâm jaše u susret svečanoj povorci.

Neobičan osjećaj prožima mladog kralja. Odjednom se prisjeća svojeg sijedog učitelja Aristotela. Čini mu se kao da čuje njegove riječi o židovskom Bogu kojega štiju u ovome gradu, Bogu koji je iznad svakog vremena i prostora. Sada je trenutak da Aleksandar sâm može upoznati tog Boga. Velika znatiželja, ali i duboko štovanje preplavljuju njegovo srce.

Polako prilazi skupini svećenika, skače s konja i sa štovanjem se klanja pred Božjim velikim svećenikom. Zatim ustaje polako i svečano, prilazi velikom svećeniku i glasno pozdravlja njega i cijeli narod:

“Klanjam se u strahopoštovanju pred vašim svemogućim Bogom i pozdravljam vas, Njegove izabrane svećenike i Njegov narod, sa štovanjem i prijateljstvom.”

Ove riječi izazivaju neopisivo klicanje svećenika kojemu se pridružuje cijeli narod. Okružuju kralja i kliču: “Živio, Aleksandre! Živio kralj!”

Njegove vojskovođe zabrinuto promatraju što se događa. Situacija im se čini opasnom. Brzo prilaze s uperenim kopljima i isukanim mačevima. Narod se brzo povlači pred naletom kônja. Kralj je ponovno okružen svojim prijateljima i, kako su uvjereni, u sigurnosti. Ne mogu objasniti neobično kraljevo ponašanje. Jedan od njih, Armenion, Aleksandrov prijatelj iz djetinjstva, usuđuje se upitati zašto se toliko ponižava pred ovim ljudima.

Aleksandar prijazno i glasno odgovara njemu i drugim vojskovođama: “Nisam se poklonio pred ovim ljudima, već pred njihovim Bogom. On je svemogući, živi i pravi Gospodar Neba i Zemlje. Dijelite sa mnom sreću ovog trenutka kad nam je dano da više spoznamo o Njemu.”

Uz klicanje naroda Aleksandar ulazi u Jeruzalem. Gradska su vrata širom otvorena, pučanstvo je odjenulo svečanu odjeću, cvjetni vijenci krase kuće i palače. Narod ga pozdravlja glasnim izricanjem blagoslova i maše cvijećem i palminim granama.

Aleksandar korača uz velikog svećenika Jadduu kroz mnoštvo do prostranog hramskog predvorja. Kralj će, po običaju naroda, prinijeti žrtvu svemogućem Bogu. S velikim svećenikom dostojanstveno ulazi u hramsko predvorje.

Dovode mladog bika kao žrtvu. Jaddua objašnjava kralju značenje žrtvene službe u Božjem hramu. Pred svemogućim Bogom nijedan smrtnik nije bez krivnje. Sebičnost, lakomost, častoljublje i osvetoljublje posljedica su ljubavi prema sebi, što otuđuje i odvaja od Božje ljubavi. A odvajanje od Života, od Boga, znači smrt. No Bog je u svojoj ljubavi ponudio da namjesto grješnika umre zamjenička žrtva kako bi se grješnik spasio i mogao otpočeti novi život s Bogom. Zato će sada ovaj bik umrijeti umjesto kralja.

Prije toga Aleksandar mora polaganjem ruku na životinju prenijeti svoje grijehе i moliti Boga za oprost i spasenje.

Aleksandar se uozbiljio čuvši objašnjenje velikog svećenika. Razmišlja o svojem životu. Postaje svjestan da nije dostojan pojaviti se pred živim Bogom. Pognute glave stavlja ruke na žrtvenu životinju.

S tugom u srcu prati smrt žrtve i gleda kako je svećenici stave na veliki žrtvenik usred predvorja.

Jedan svećenik uzima posudu s krvlju žrtve i unosi je u unutrašnjost hrama, u svetinju.

“Krv je život”, objašnjava Jaddua. “Svećenik sada odlazi u svetinju i prska krv pred zastorom koji vodi u Svetinju nad svetinjama u kojoj je Bog prisutan.”

Aleksandar promatra kako se iza svećenika zatvaraju vrata.

“Grijev znači smrt”, čuje glas velikog svećenika. “Budući da je nastupila smrt, grijeh je dobio zadovoljštinu.”

Hramska se vrata ponovno otvaraju. Na njima stoji svećenik. Sada diže ruke i blagoslivlja kralja. Jaddua objašnjava: “Tebi je, o kralju, u ime živoga Boga osiguran oprost tvojih grijehа. Sâm ti je Bog oprostio i prihvaća te pun milosti i ljubavi. On te blagoslivlja i drži nad tobom svoju moćnu ruku.”

Aleksandar se sa strahopoštovanjem spušta na koljena. Pokraj njega kleči veliki svećenik, a oko njih, po cijelom trijemu, svi prisutni svećenici. Aleksandru se čini kao da preko

hrama prelazi laki povjetarac Božje prisutnosti. Kada se malo zatim s velikim svećenikom spušta hramskim stubama, okružuje ga klicanje naroda: "Neka Bog blagoslovi kralja! Neka blagoslovi Aleksandra Velikog!"

Usred zanosnog klicanja mnoštva Aleksandar duboko u srcu osjeća smirenost kakvu nikada prije nije poznao. Visoki gost će za svojeg boravka u gradu odsjesti u svečano ukrašenoj palači velikog svećenika. Generali i časnici također su gostoljubivo prihvaćeni i smješteni u Jeruzalemu. Vojska se u međuvremenu utaborila oko grada. Ovo je najmiroljubivija opsada koju je Jeruzalem ikada doživio.

Nakon večere Aleksandar traži da veliki svećenik dođe na razgovor u četiri oka.

"Dopusti da postavim nekoliko pitanja", počinje kralj. "U hramu imate dvije prostorije, svetinju i Svetinju nad svetinjama. Kažete da je u njemu Bog prisutan."

Jaddua se klanja pred kraljem i pokušava objasniti: "Zapravo je Bog svuda prisutan. Ali u onom prostoru, u svetištu, On se susreće sa svećenikom koji namjesto grješnika izlazi pred Njega. Svećenik zastupa grješnika, a Hram zastupa Boga koji ovdje prašta grješniku."

"Imate li u svojoj Svetinji nad svetinjama Božju sliku?"

Jaddua odmahuje glavom: "Ne, nema Njegove slike niti je može biti. Bog je u Deset zapovijedi jasno zabranio da se načini bilo kakva slika pred kojom bi se molilo, pa čak ni neki simbol ili prispodoba!"

"Kako čovjek može sebi predočiti Boga?"

"Bog je načinio čovjeka na svoju sliku. Svaki je čovjek slika Božja."

"Znači li to da Bog izgleda kao čovjek?"

"Svakako! U našem svijetu nas susreće kao čovjek, a istodobno je i Bog koji ispunjava Nebo i Zemlju, koji je sveprisutan."

"Razumijem", kaže Aleksandar, uvjeren da je svojim filozofski školovanim umom na tragu tajne. "Bog, dakle, ima dva lika, vječni, nadzemaljski i vremenski, ovozemaljski?"

"Tako nekako", kaže Jaddua. "Svojom sveprisutnošću i svećmoći Njemu je sve moguće u svakoj vremenskoj i prostornoj granici. On nas sreće kao naš božanski odraz, veliko Ja, kao

dragi Otac i Prijatelj, a istodobno je više od toga jer je ne-shvatljiv, neopipljiv, nadprostoran i nadvremenski Bog.”

Aleksandar je pod silnim dojmom ove velike spoznaje. U tišini odaje štovanje Onome koji je uvijek prisutan, svuda.

Ostalo je još jedno pitanje: “Ako je svaki čovjek Božja slika i ako On dolazi u dodir sa svakim bićem na Zemlji, zašto u vašem narodu postoje proroci koji proriču budućnost?”

“Kod mnogih je unutarne uho gluho za Božji glas. Srce im je hladno i mrtvo za Njegovu ljubav. Da, postoje čitavi narodi koji grade mrtve bogove i slijede njihove svećenike. Stoga je Bog pozvao muškarce i žene koji govore u Njegovo ime. Nazivaju ih vidiocima, jer smiju vidjeti budućnost. Bog im pokazuje ono što će doći kao da se sada zbiva. I ono što je skriveno u prošlosti postaje jasno kao sunce u podne. Unatoč tome što su mnogi narodi odlutali od Boga, On ima određeni plan kojeg otkriva preko svojih proroka. Tako je govorio i o tebi, kralju! Hoće li ti biti po volji ako ti sutra pročitamo što proroštvo govori o tebi?”

Aleksandar pristaje, a Jaddua se oprašta.

Te noći Aleksandar ne može oka sklopiti. Volio bi da je pokraj njega njegov učitelj Aristotel, da sve ovo doživi s njim.

Sutradan je sav narod okupljen na velikom prostoru pred Hramom. Aleksandar s cijelim svojim glavnim stožerom sjedi na platformi koja je podignuta preko puta velikog ulaza u hram. Pokraj njega veliki svećenik Jaddua gleda na mnoštvo pred sobom. Sada svečano diže ruku. Narod je zašutio i promatra dvojicu najmoćnijih ljudi na svijetu, velikog zemaljskog kralja i velikog svećenika.

“Počujte!” odjekuje jasan Jadduov glas prostranim trgom, dok tisuće dostojanstveno slušaju: “Čujte što svemogući Bog, tebi, Aleksandre, i tebi, narode Gospodnji, ima reći!”

Jedan svećenik pruža Jaddui poveći svitak. Polako i sa štovanjem Jaddua razmotava svitak i počinje glasno čitati tekst iz Knjige proroka Daniela objavljujući riječi što ih je Aleksandar već čuo iz usta svojeg mudrog učitelja u Makedoniji. Jaddua čita o velikom kipu od kovine, o Babilonu, Perziji i Grčkoj, Aleksandrovu kraljevstvu.

Odmata još više svitak i čita o životinjama, o velikom jarcu koji predstavlja Grčku i o velikom rogu, velikom kralju koji treba osvojiti sve zemlje.

“Ti si taj silni rog, o veliki kralju Aleksandre! Naš Bog je prije više od dvjesto pedeset godina prerekao tvoj dolazak i tvoje pobjede nad svim narodima. Živi Bog neka ti pokloni mir i sreću!”

A onda se veliki svećenik okreće narodu i diže ruke. Iz tisuća grla odjekuje: “Mir i sreća kralju! Bog blagoslovio Aleksandra!”

Aleksandar je itekako svjestan veličine ovog trenutka. Ovdje doživljava više nego što je mogao sanjati, više nego što je mogao poželjati. Teško nalazi riječi kojima bi zahvalio velikom svećeniku i narodu. Srdačno zvuče njegove riječi zahvalnosti koje otkrivaju narodu da im ne govori osvajač, već prijatelj.

I sad pita Jadduu koju bi želju mogao ispuniti narodu.

“Ne želimo ništa za sebe, veliki kralju. Želimo samo ono što će služiti na čast našem velikom Bogu. Da mu smijemo služiti slobodno i neometano, to bi bila naša molba tebi, kralju Aleksandre!”

Kralj potvrđuje glavom. Zatim Jaddua moli kralja da se to pravo na slobodu vjere i savjesti protegne na sve Izraelce koji još žive u Babilonu i u Perziji.

Kralj se rado odaziva molbi. Njegovi savjetnici sve zapisuju, a on potpisuje i pečati svojim imenom.

Aleksandar zatim prinosi bogate i skupocjene darove za Hram i svećenike. Nato napušta grad velikog Boga i odlazi sa svojom vojskom prema unutrašnjosti Perzije.

Narod ga prati do pred vrata. Još dugo čuje pjevanje njihovih psalama i zvuk truba pred hramskim vratima.

* * *

Nizanju pobjeda što slijede nema premca na svijetu. Osvaja Egipat i tamo osniva grad Aleksandriju. Osvaja i golemo Perzijsko Carstvo, sve do Indije. Tako osniva najveće carstvo svih vremena, svoje helenističko svjetsko carstvo. Na povratku iz Indije ulazi u grad Babilon.

Aleksandra se toliko dojmila veličina tog grada da ga namjerava učiniti prijestolnicom svojeg carstva.

U tom trenutku dolazi kraj. Nije nam poznato je li to posljedica gotovo nadljudskih napora pri pohodu na Indiju ili groznice koju je tamo dobio. Nasmrt bolestan, tridesettrogodišnji kralj se oprašta od svojih generala koji, jedan po jedan, sa suzama prilaze i posljednji put stišću njegovu ruku. Duboka žalost zahvaća cijelu vojsku.

Vijest o iznenadnoj Aleksandrovoj smrti u Babilonu dolazi i do Jeruzalema. Svi, narod i svećenici, žale za svojim kraljevskim prijateljem. Jaddua je očekivao ovu vijest, jer zna za mjesto u Knjizi proroka Daniela gdje stoji da će se veliki rog, naime kralj Aleksandar, iznenada slomiti. Rog neće polako, stareći, napustiti svoje mjesto, nego će doživjeti nasilan kraj. Tako se i dogodilo: mladi je kralj upravo na vrhuncu moći završio svoj životni put.

U borbi za naslijeđe Aleksandrova prijestolja među generalima dolazi do strašnih sukoba. Na kraju, iz svih tih borbi izlaze četiri pobjednika koji helenističko svjetsko carstvo dijele na četiri dijela: Ptolemej dobiva Egipat, Seleuk Siriju, Lizimah istočni dio carstva, a Kasandar domovinu Grčku. Nitko od generala ne zna da su se time ostvarile posljednje riječi proroka Daniela o Grčkoj:

“Jarac osili veoma, ali kad osili, veliki se rog slomi, a na njegovo mjesto izrastoše četiri velika roga... četiri roga što izbiše na njegovu mjestu, to su četiri kraljevstva što će izići iz njegova naroda, ali neće imati njegovu moć.”²³

Sin Sunca

“Salve, centurio!”

“Salve, magister!” otpozdravlja centurij koji prepoznaje došljaka po njegovoj togi. Centurij sjedi u svojoj stražarnici u maritimskoj tamnici u Rimu i gleda posjetitelja.: “Što mogu učiniti za tebe?”

“Imaš li ovdje zatvorenika koji se zove Metod?”

“Misliš kršćanskog biskupa?”

“Je li biskup te sekte ne znam, ali znam da je kršćanin i zato sam ovdje.”

“Jesi li njegov odvjetnik?”

“Nisam, dolazim sasvim privatno.”

“Metod je ovdje kod nas u tamnici, ali sigurno neće dugo.”

“Što misliš time reći? Hoće li ga osloboditi, je li bolestan?”

“Ne, ali uskoro će pred sud, a onda više neće biti ovdje.”

“Misliš li da će ga osloboditi?”

“Možda, ali samo ako stavi nekoliko zrnaca tamjana na žrtvenik pred Cezarovim kipom u sudnici.”

“A što će se dogoditi ako to ne učini?”

“Onda će ga smaknuti kao zločinca i veleizdajicu domovine, jer našem caru nije ukazao štovanje kao božjem sinu. To je uvreda cara, a za takvo što kazna je smrt.”

Magistar je odmah shvatio smisao takvog sudskog postupka. Optuženi ima mogućnost dokazati pred sudom da nije kriv. Međutim, magistar baš nije miran, jer ako optuženik ne prinese žrtvu, tek u sudskoj dvorani postaje okrivljenikom. Optuženome nije dokazana krivnja putem svjedoka, već ga sâm sud

okrivljuje i odmah osuđuje na smrt. U ovome se sudski postupak prema kršćanima razlikuje od uobičajenog pravnog postupka u svijetu poznatog rimskog prava i prelazi u primitivno rasuđivanje nedostojno Rimljanina. Zato pita centurija:

“Ima li i onih koji prinose tamjan i time priznaju Cezara za sina boga Sunca, za njegova zastupnika na Zemlji?”

“To čini većina ili, bolje rečeno, polovica! Uplaše se za svoj život i brzo stave nekoliko zrnaca tamjana na žeravicu.”

“Zar je to tako zlo?” dodaje posjetitelj i u njegovu se glasu osjeća podrugljivost. “Možda to njihov kršćanski Bog i ne primjećuje ili ne smatra važnim kad kâde Cezaru ako Njega inače štuju i mole!”

“Za kršćane je to veliko zlo”, odgovara centurij veoma ozbiljno. “Naime, ako žrtvuju pred carem, više ne mogu biti kršćani. Njihov Krist im brani priznati Bogom bilo koga drugog. Često sam ovdje u tamnici slušao kako govore, međusobno se tješeći i hrabreći: ‘Krist kaže: ‘Tko me prizna pred ljudima, i ja ću njega priznati pred nebeskim Ocem. Ali tko me se odrekne pred ljudima, i ja ću se njega odreći pred svojim Ocem i njegovim anđelima.’”

“I to je taj Krist rekao?”

“Da, bar tako tvrde njegovi sljedbenici.”

“Što misli pod riječima: ‘Moj Otac na nebesima’? Smatra li se on Sinom Božjim?”

“Vidiš, magistre, upravo u tome je stvar. Ili je naš car sin Božji, ili je Krist Sin Božji.”

“Pa to je čisto stvar vjere, stvar religije.”

“Ne, car je i državni vrhovnik. On kaže: ‘Ja sam sin božji!’ Tko mu ne vjeruje, proglašava ga lašcem, a to je uvreda veličanstva koja zaslužuje smrt.”

“Zar se čovjek ne može moliti dvama bogovima? Zašto su kršćani tako isključivi? Poznajem dobre Rimljane koji se mole dvojici-trojici bogova. Zašto ne bismo i Cezara uključili u galeriju svojih bogova? Možda bih mogao pomoći dobrom Metodu.”

“Je li ti on prijatelj?”

“Da, odrasli smo zajedno, ali ima više od deset godina što se nismo vidjeli. Užasnulo me kad sam saznao da je ovdje.”

“Možeš ga posjetiti. Imaš li prefektovu dozvolu?”

“Imam. Evo je!” Pritom stavlja dozvolu na stol.

Magistar se zove Porfirije, učitelj je rimskog prava, filozof i govornik na Rimskom forumu. Na dozvoli stoji da uhićenika može posjetiti kad god želi.

Centurij pozorno čita dokument i onda daje znak legionaru koji ukočeno stoji kraj vrata. Sada prilazi da Porfirija odvede Metodu.

Biskup sjedi u tamnom, vlažnom podrumu, u koji samo odozgo pada uska sunčana zraka. Noge su mu u okovima. Njegovo mršavo, pomalo pognuto tijelo, pokriva jednostavan vuneni plašt. Na kamenu pred njim leži svitak, a pokraj njega tintarnica s perom.

Kad su se vrata otvorila, Metod diže pogled, ali ne može prepoznati došljaka.

“Salve, Metode!” pozdravlja ga prijateljski.

“Salve”, odvrća biskup kratko.

“Zar me ne prepoznaješ? Ja sam Porfirije, tvoj stari prijatelj!”

“Porfirije, tvoj mi je glas bio odmah poznat, ali kako vidiš, ovdje baš nema mnogo svjetla.”

Prijatelji se grle. A onda magistar, kao u stara vremena, sjeda do uhićenika.

“Kad smo se posljednji put vidjeli? Ima tome dvanaest ili petnaest godina. Znaš, bio sam u Galiji.”

“Da, stari prijatelju, a ja sam bio u Africi. Po togi vidim da si postao magistar prava.”

“Da, i k tome filozof. Ali, kaži mi zašto si ovdje?”

“Porfirije, tome su krivi državni zakoni. Ne dopuštaju da vjerujem ono što želim.”

“Znam”, kaže Porfirije s oklijevanjem. “Tko prihvaća kršćanstvo, negira božanstvo našeg Cezara. To je velezločin i kažnjava se smrću.”

Metod ga promatra ispitivačkim pogledom i pita: “Vjeruješ li da je naš Cezar bog?”

Magistar spušta glas i kaže promuklo: “Znaš, poznavao sam ga još kao dječaka. Zajedno smo počinili dosta nepodopština. Kako bi mogao najedanput postati bogom? Ne, Me-

tode, mislim da pogrešno shvaćaš. Ne radi se o osobi, već o položaju. To ne treba shvatiti ozbiljno. Ovdje se radi samo o priznavanju Cezarova položaja vlasti. Mogu li ti dati dobar savjet?”

“Što misliš reći?”

“Kad te izvedu na sud pred Cezarov kip, slobodno stavi nekoliko zrnaca tamjana na žeravicu. Radi se samo o službi, o položaju.”

“A što će se dogoditi ako to ne učinim?”

“Ne želim te izgubiti, Metode, ti si mi prijatelj!”

“Smatraš li pravdom kada čovjek bude okrivljen tek na sudu?”

Porfirije uvjerava prijatelja: “Mi to nazivamo ‘jus reputationis’. Ono što si bio naviknut prije činiti, ponovit ćeš i pred sudom. Ako to ne učiniš pred sudom, suci zaključuju da to ni prije nisi činio.” Neko vrijeme šuti.

“Postoji izlaz, dragi prijatelju! Tu je jednostavni ‘restrictio mentalis’, duhovna ograda. Jednostavno stavljaš tamjan na žrtvenik i pritom kažeš sebi da Cezara poštuješ samo kao čovjeka, a ne štuješ kao boga ili njegova zastupnika. U religiji je najvažniji duh, a ne tjelesni postupci. Tvar ne vrijedi ništa!”

Metod odmahuje glavom: “Ne, to ne ide!” Nato Porfirije udvostručuje napor. Na kamenu na kojem sjedi malo se pomiče naprijed i ozbiljno obraća Metodu: “Ali, tebe na to prisiljavaju! Nije li vaš Krist rekao: Ako tko ide s tobom na sud pa od tebe traži košulju, podaj mu i ogrtač?”²⁴

“Točno!”

“I ako te tko tjera da ideš s njim jednu milju, idi dvije?”
Metod šuti.

“Nije li učio da se zlu ne treba opirati? Kad te tko udari po desnom obrazu, okreni mu i lijevi?”

“Kad bi bilo samo to”, uzdiše Metod, “ne bi bilo loše.”

“Ali?”

“Krist je također naučavao: vaš govor neka bude da, da – ne, ne. Što je više od toga, od Zloga dolazi.”²⁵

Ovaj put biskup govori, a Porfirije sluša.

“Isus kaže: Ja sam istina. Đavla naziva ocem laži. Valjda me ne misliš navesti da se odreknem istine i svoj život spašavam

lažju? Trebam li se odreći Krista i postati djetetom Sotone? Nikada!”

Sada Metod kreće u protunapad: “Ti si, Porfirije, neoplatonist. Nije li Sokrat, Platonov učitelj, umro radi istine? Nije li Platon morao stradati jer se zalagao za istinu? Jesu li u strahu od smrti opozvali sve što su prije vjerovali i učili?”

Porfirije šuti.

“Vidiš, Isus kaže: Tko mene prizna pred ljudima, i ja ću njega priznati pred svojim nebeskim Ocem.”²⁶

“Dragi Metode”, magistar će ponovno, nakon što se sabrao, “pa ne želiš mi valjda reći da je onaj tesar iz Nazareta zbilja Božji Sin? To ti je isto kao i s našim Cezarom. Radi se o položaju: on je čovjek kao i mi. I vaš je Isus sasvim običan čovjek. Njegovi su ga sljedbenici proglasili Bogom. Trebao im je idol kojega će slijediti. To je mit o božanskom podrijetlu, ali ne i činjenica.

Metode, ti si pametan i obrazovan čovjek. Kako možeš prihvatiti takvu praznovjericu? Očito si nešto sanjao, možda te omamila vrućina u Africi. Budi realan! To si dužan svojem položaju i plemenitom podrijetlu.”

“Ne sumnjam, Porfirije, da mi želiš dobro, ali što se Krista tiče, ti si u zabludi. On je doista Božji Sin, on je Bog, a ne samo čovjek!”

Na ove riječi Porfirije uzbuđeno ustaje, ali se brzo svladava. Sućut koju osjeća za uhićenog prijatelja svlada srdžbu zbog tolikog nerazumijevanja. Polako se okreće vratima i mirno kaže, dok mu glas podrhtava od navale osjećaja: “Dokazat ću ti da slijediš laž. Dokazat ću ti, točku po točku. Sve ću ti napisati pa ćeš u miru moći o tome razmišljati.”

“Hoću, vrlo rado, prijatelju moj!”

S ovim se riječima rastaju. Stražar odvodi Porfirija na slobodu.

Na putu kući filozof tone u misli. Prolazi pokraj Kapitola gotovo i ne primjećujući veličanstvenu građevinu.

Divovska palača koja je sagrađena iznad podzemnih komora isklesanih u kamenu, dubokih kao studenac, središte je najznačajnijih državničkih poslova i pozornica najvećih svečanosti. U svojim zidinama čuva najvažnije državne dokumen-

te i tisuće knjiga, kao i tri hramska prostora za bogove Jupitera, Minervu i Junonu. Jedva vidi ovu prekrasnu građevinu, ponos svakog Rimljanina.

Kao u snu prelazi preko Rimskog foruma, pokraj divovskih hala Karakalinih kupelji, pokraj goleme arene Circusa Maximusa gdje je bio nazočan mnogim kolskim utrckama.

Kad je prošao ispod Titova slavoluka, jedva da je zamijetio golemi Koloseum s tisućama sjedala i krovom koji nalikuje šatoru, a kroz koji sunčane zrake mogu prodrijeti samo u sredini. Utonuo u misli, konačno stiže do svojeg doma na Aventinu, jednome od sedam rimskih brežuljaka.

Iz sjenovitog vrta promatra grad pod sobom, srebrnkasti Tiber s prekrasnim mostovima, more kuća s palačama i Koloseum koji sve nadvisuje. U daljini treperi plavetnilo apeninskih brda.

“Moć Rima”, razmišlja, “seže do kraja nastanjenog svijeta, do granica civilizacije. Svuda vode rimske ceste. Rimsko pravo brine se za red, pravdu i blagostanje u cijelom carstvu. Trgovina povezuje zemlje i kontinente. Tisuće legija najboljih vojnika štite granice naše zemlje. Sve to mora ujediniti jedna vlast. Cezar je odgovoran za sve narode u svojem carstvu, od Biskajskog zaljeva do Eufrata, od Britanije do Kartage. Njegova vlast mora biti iznad svijeta. Što bi bilo s Rimskim Carstvom kad bi negdje u njemu neki narod ustao protiv Cezara i počeo tvrditi: Naš Bog je jači od Rima pa ne moramo slušati Cezara? To ne ide! Cezar mora biti iznad svake vlasti i uzdignut iznad svake religije. Samo apsolutna moć može osigurati apsolutni mir i pravdu. Cezar mora pod svoju ruku ujediniti sve narode, sve rase, sve religije, sve slojeve. Samo tada može za sve biti kruha i blagostanja.

Roma aeterna – Vječni Rim!

Zato je ovaj Krist ozbiljna opasnost za Carstvo. Njegovi sljedbenici su doista velezločinci i državni neprijatelji. Slični su raku koji sve izjeda i upropašćuje. Najgore je što Njegovi sljedbenici uče da će On ponovno doći kako bi uništio cijeli svijet, pa i Rimsko Carstvo, i osnovao svoje vječno kraljevstvo. Nije li to otvorena pobuna? Upravo zato su kršćani najveći državni neprijatelji!

Ali prisiljavati ih, jednostavno ih smaknuti, ne, to ne smatram dobrim putem. Treba ih uvjeriti, treba im dokazati da je njihova vjera u božanstvo tog čovjeka iz Galileje laž, čisto praznovjerje. Kad im to bude jasno, neće se više protiviti vlasti i Rim će tako sačuvati tisuće svojih podanika. Prije svega, ne bih htio izgubiti svojeg dobrog Metoda!”

Zatim se filozof s najvećim žarom predaje pisanju teksta kojim će opovrgnuti Isusovo božanstvo. Povezuje svoju filozofsku oštroumnost s grčkom logikom i rimskim osjećajem za pravo. Piše, piše i piše. Kada je gotov s pisanjem, šalje svitak Metodu u maritimsku tamnicu.

A biskup mu odgovara u dugom pismu, isto tako školovanom logikom, s filozofski jasno formuliranim pojmovima.

Metod prvo pobija tvrdnju da je Krist nezakoniti sin jednog roba koji se zvao Pintera i Marije iz Nazareta. To su nedokazana nagađanja, obične izmišljotine. Kod Isusova rođenja radi se o božanskom znaku, o otkrivenju Božje svemoći. Još prije sedamsto pedeset godina prorok Izaija prerekao je da će sâm Bog dati čudesni znak:

“Evo, začet će djevica i roditi sina, i nadjenut će mu ime Emanuel, što znači Bog je s nama. Ime mu je: Savjetnik divni, Bog silni, Otac vječni, Knez mironosni.”²⁷

Ove su riječi napisane sedam i pol stoljeća prije nego što su se ispunile. Isusov život potvrđuje istinitost ovog proročanstva. Već su ga za života štovali kao Boga, a On je svoju božansku narav dokazao božanskim djelima. Liječio je bolesne, jednom jedinom riječi utišao je oluju na moru, mogao je hodati po vodi kao po suhome, umnožio je kruh i nahranio tisuće, uskrsnuo je mrtve i na kraju je i sâm uskrsnuo iz mrtvih.

Može li to učiniti običan čovjek?

A Porfirije može slobodno proučiti i druga proročanstva. Nije li nepobjedivi Babilon ipak bio osvojen? Nije li, kako je Izaija doslovce prerekao, postao gomilom ruševina u kojima nitko ne živi? Danas se jedva zna mjesto gdje je nekada stajala metropola s milijun žitelja. Nije li babilonskom kraljevstvu slijedilo kraljevstvo Perzijanaca, točno kako je bilo prerečeno? Nije li Kserkso s najvećom vojskom u povijesti krenuo na Grč-

ku i ipak doživio poraz? Nije li mali makedonski kralj osnovao svjetsko carstvo Helena? Nije li njegovo kraljevstvo bilo razdijeljeno na četiri dijela, kako je to proroštvo stoljećima unaprijed predvidjelo? Nije li slavni grad Niniva bio uništen i ostao pust kako je to Božji prorok vidio? Nije li veliki grad Tir danas gola špilja na Sredozemnom moru, na kojoj samo ribari razas-tiru svoje mreže, doslovce prema proročanstvu?

Sva su ova proročanstva napisana stotinama godina prije svojeg ispunjenja. U ono vrijeme su im se rugali, odbacivali ih kao nezamisliva, nemoguća. Pa ipak, sve, sve se obistinilo. Ne bismo li onda mogli prepoznati i prihvatiti kao ispunjenje proročanstva ono jedinstveno, još nikada doživljeno, naime da je Bog postao čovjekom, da je u svojem Sinu, rođenom od djevice, mogao uzeti ljudski lik?

Božansko proricanje budućih događaja i povijest kao ispunjenje proroštva svakako treba razlikovati od maštovitih slika mitologije bogova. Mitovi postoje samo u čovjekovoj mašti, u njegovim mislima. Ali ljudi doživljavaju povijest kao stvarnost jer mogu posvjedočiti što su vidjeli, čuli i osjetili, da, rukama dotaknuli, nešto što postoji samo po sebi, neovisno o njima, izvan njihove moći rasuđivanja.

Porfirije nalazi da je razmišljanje njegovog kršćanskog prijatelja logično, ali nije dovoljno suvremeno. Što bi za suvremenog čovjeka predstavljao takav Nadčovjek ili Bogočovjek u današnjoj socijalnoj državi rimskog cara? Vrijeme je prosvijećenim obrazovanjem pregazilo ove stare predodžbe primitivnih ljudi. One su još lokalno mogle imati određeno opravdanje za misaoni religiozni svijet jednog malog naroda kakav su bili Židovi, ali silnom Rimskom Carstvu iz državnih razloga jedinstva treba sasvim druga religija. Suvremeno doba znanosti i tehnike zahtijeva i suvremenu religiju u kojoj će država i vjera biti jedno. Totalni mir i totalna pravda zahtijevaju totalnu vlast. To bi njegov prijatelj, smatra Porfirije, ipak morao uvidjeti. Zato odlučuje opet ga posjetiti u tamnici.

Na ulazu u tamnicu centurij pozdravlja Porfirija: "Danas posljednji put posjećuješ svojeg prijatelja."

"Zašto posljednji?"

"Sudjenje mu je predviđeno za sutra."

“Već sutra?” Porfirije se okreće i žuri ravno k prefektu. Ima sreću, jer ga nalazi u njegovoj vili. Ulaže svu svoju govorničku vještinu i na koncu uspijeva nagovoriti visokog službenika na odlaganje sudskog procesa. Glavni dokaz kojim uspijeva zadobiti prefektov pristanak jest trud koji poznati zakonodavac kani uložiti za uhićenika ne bi li ga oslobodio njegova praznovjerja i time sačuvao rimskoj državi karakternog i dobro obrazovanog građanina.

“Koliko ti treba vremena da ga opet pridobiješ za Cezara?” pita Porfirija.

“Može trajati pola godine ili više dok ne bude u duši uvjeren, jer svakako ne želimo imati građane koji su to samo s pola srca, zar ne, prefektu?”

Ovaj potvrdno klima glavom, ali iskazuje i sumnju: “Državna blagajna ne može još pola godine uzdržavati jednog zločinca.”

“Ali još nije dokazano da je on zločinac.”

“Svejedno, držati ga u tamnici košta državu i to ne mogu zastupati.”

Odjednom Porfirije dolazi na izvanrednu zamisao. Kako bi bilo kad bi on, magistar prava, preuzeo odgovornost za uhićenika, u svojoj ga kući stavio u kućni pritvor, gdje bi ga čuvao jedan legionar, za čije uzdržavanje bi on skrbio?

Prefektu se ovaj prijedlog čini ekonomičnim i simpatičnim.

Porfirije potpisuje dokument obveze i još istog dana može svojeg prijatelja, u pratnji naoružanog legionara, povesti kući. Time je prošla najveća opasnost.

Porfirije je čvrsto uvjeren da će mu na kraju uspjeti svojeg prijatelja ponovno pridobiti za Rim. U svojoj kući postupa s njim kao s bratom, ispunjava mu svaku želju i čini mu svako moguće dobro. Nada se da će ga ljubaznošću uvjeriti o neoplatonizmu, kojega smatra jedinom pravom religijom: dobro treba činiti radi dobra, ne misliti na osobnu korist već na korist društva, biti spreman sve žrtvovati za bližnjega, odnosno za državu.

Porfirije se ne vara. Visoka etika platonskog učenja o državi i društvu, slična socijalnom evanđelju, i po čovjeku izgra-

deno idealno Božje kraljevstvo na Zemlji ne ostavljaju kršćanskog biskupa ravnodušnim. Ali on prepoznaje i nedostatke u uvjerenjima svojeg prijatelja iz mladosti. Zato mu jednog dana, upravo dok se nakon objeda odmaraju u vrtu pod sjenom drveta, postavlja pitanje:

“Koliko će trebati, po tvom mišljenju, dok nova etika platonizma prožme Rimsko Carstvo, a ponajprije sve državne službe?”

Porfirije ne odgovara odmah. Primjećuje da je prijatelj prepoznao slabu stranu njegove vjerske uvjerenosti. Tu je u prvom redu golemo prostranstvo Carstva koje željeznom snagom i silom drži na okupu narode od Britanije do Afrike, od Španjolske do Sirije. Tomu treba dodati materijalizam, razmišljanje o zaradi, častoljublje i prestiž kao pobude za dobro ponašanje rimskih službenika.

Nije nepoznato da tu i tamo vlada korupcija. Usto treba dodati stranački duh i svrhovito razmišljanje kod većine građana, ali i vladajućih u Carstvu. To je zapravo potpuna suprotnost idealima neoplatonizma. Sve to Porfiriju odmah prolazi mislima, stoga odgovara tek nakon nekoliko trenutaka:

“Nije malo onih koji su, dragi Metode, u narodu i među državnim službenicima, pa čak i na Cezarovom dvoru, prepoznali osnovno zlo, naime sebičnost. Oni čine sve kako bi svladali tog tajnog neprijatelja naše domovine. Svatko počinje sa samim sobom i svojim dobrim primjerom zadobiva i druge za tu zamisao. Na koncu, način života uvjerava.”

“U tome su neoplatonizam i kršćanstvo potpuno jedinstveni”, kaže Metod, “ali izgledi da se putem dobrog primjera svi mogu zadobiti suviše su nerealni jer, zbog težnje za vlašću, častoljublja i lakomosti za dobitkom većine građana, moraju propasti. Većina naroda uvijek je bila suviše slaba za visoke ideale manjine.”

“Ne gledam to tako”, dobacuje Porfirije. “Vrijeme će sigurno donijeti pobjedu dobra. Samo nam je potrebno više vremena.”

“Koliko? Sto godina, petsto ili tisuću?”

“To nije važno. Carstvo je sada tisuću godina staro, a možda će trajati još toliko dok svi budu zahvaćeni idejom dobra.”

Naši su zakoni tako dobri i trajni da lozinka 'Roma aeterna' nije prazna fraza."

"Dragi Porfirije, divim se hrabrosti tvoje uvjerenosti s obzirom na lijenost narodnih masa kojima je više od svega stalo do kruha i igara.

Također se čini da proročanstva u kršćanstvu ukazuju na istinsku stvarnost, jer tvrde da će svijet biti sve pokvareniji, a ljudi sve gori. Dosad doživljavamo ostvarenje ovih proročanstava, bez obzira koliko to bilo bolno. Osim toga, obojica nemamo više pred sobom sto godina. Što će onda biti? Što očekuje pojedinca na posljednjem mračnom pragu?"

Metod je ovim riječima vrlo spretno prešao na drugu temu i njegov prijatelj voljno prihvaća dodanu loptu:

"Ti poznaješ Platonovo učenje: smrću se besmrtna duša odvajava od tijela koje se raspada u grobu."

"Odakle Platonu ta zamisao?"

Porfirije na ovo pitanje začuđeno gleda prijatelja: "Nisi li uvjeren da čovjekove misli, njegov duh sa svim prekrasnim planovima, idealima i sposobnostima ne mogu samo tako nestati zajedno s nezgrapnim tijelom?"

"Zar su sada odvojeni od tijela? Možeš li bez glave razmišljati, planirati i skladatai? Može li biti duha bez mozga? Nije li ova zamisao o samostalnoj duši odvojenoj od tijela bila samo Platonova želja, zamisao bez stvarnog iskustva, ljudski izlaz iz očaja pred neizbježnošću smrti? Nije li ona plod čiste mašte, jednako kao i mitovi o bogovima starih Grka?"

"Pa što kršćani vjeruju o životu nakon smrti?"

Metod se raduje ovom prijateljevom pitanju i nastavlja:

"Umnogome ovisi o tome da znamo kako je čovjek nastao.²⁸ Mi vjerujemo da je sâm Bog stvorio čovjeka i da sâm objavljuje kako se to dogodilo. Preko proroka nas izvješćuje da nas je sve stvorio cjelovite, a ne kao dvojako biće sastavljeno iz dva ista dijela, iz tijela i duha, ili duše, kako to Platon smatra. Čovjek je razmišljanjem, osjećajem, htijenjem i postupanjem cjelina koju na životu održava dah prisutnog Boga."

Ove su misli filozofu nove i podjednako apsurdne. Stoga postavlja pitanje: "Što je, prema vašem mišljenju, smrt? Što se događa kad čovjek umre?"

“Grieh je odvajanje od Boga, izvora života, i za sobom povlači smrt.²⁹ Čovjek se nije samo tijelom, već i dušom i duhom odvojio od Boga i stoga je čitav prepušten smrti.

Čovjek je sličan Božjoj misli. Čim se jedna misao želi odvojiti od mislioca, prestaje postojati jer nema misli bez stvoritelja misli. Isto tako nema čovjekova života, ili dijela čovjeka, koji bi mogao postojati izvan Boga i bez Boga. Stoga je Platonova zamisao o besmrtnoj duši čista utopija, nepostojeća. Tek kada je grijeh oprošten i veza s Bogom ponovno uspostavljena, čovjek može, zahvaljujući Bogu, vječno živjeti.

Bog nam prašta po Kristu koji je za nas žrtvovao svoj život da bi nas spasio. Kada je Krist umro i nakon smrti ponovno ustao, uzeo je smrti njezinu moć: postao je smrt smrti. Zato bez Njega nema oprostaja. Besmrtnost je Njegov dar koji će nam dati na sudnji dan, u jutro uskrsnuća. On to jasno kaže riječima: Ja sam život. Ja sam uskrsnuće.”

Do tog trenutka prijatelj ga je mirno slušao, ali posljednje riječi ne razumije. Stoga otvoreno pita:

“Što misliš pod riječju uskrsnuće?”

“Uskrsnuće je, tako čitamo u Svetim spisima kao riječ od Boga, novo stvaranje čovjeka koji do sudnjeg dana spava pod zemljom. Svojom svemoćnom riječi Krist će ga pozvati da izađe iz zemlje, nanovo ga stvoriti i probuditi. Nama će se činiti kao da smo na trenutak zaspali.”

Porfiriju se ova misao čini stranom i nemogućom, ali ne želi dalje uznemirivati svojeg prijatelja i zato mu postavlja jedno jedino, ali odlučujuće pitanje:

“Opet si kod Krista kojemu pripisuješ ulogu svemogućeg Boga. Reci, nije li i to samo zamisao, utopija?”

Na ovo Metod ima prijedlog:

“Budući da smo prijatelji, a i zbog tvoje ljubavi, dragi Porfirije, koju si mi ukazao u svojoj kući, imaš pravo saznati zašto vjerujem da je Krist nešto više od čovjeka. Zato bih ti trebao pročitati neke tekstove iz spisa proroka i apostola. Dobro je da sâm upознаš izvor mojeg pouzdanja. Hoćeš li moći ove knjige potajno posuditi od nekih mojih prijatelja?”

Porfirije pristaje bez oklijevanja.

Već nakon tri dana uspijeva preko svojeg povjerljivog sluga ove svitke noću izvući iz njihova skrovišta i donijeti u kuću.

Opet oba učena čovjeka sjede u sjeni drveta. Pod njima se prostire grad Rim. Počinju čitati iz svitaka.

“Ovdje, u ovoj knjizi, govori Bog. Više tisuća puta ovdje stoji napisano: Tako govori Jahve, Gospod.”

“To stoji i u drugim knjigama”, prekida ga Porfirije. “Tako govori Zeus ili Jupiter, tako govori Junona, i tako dalje. Pa ipak su to mitovi, čista maštanja rječitih govornika.”

Biskup je očekivao ovu primjedbu i mirno odgovara: “Točno. Zato Bog poziva na uspoređivanje. Poslušaj što ovdje piše: ‘Iznesite svoj spor, kaže Jahve, predočite dokaze, kaže kralj Jakovljevi. Nek pristupe i neka nam objave ono što će se zbiti. Ta što su nam otkrili o onom što bijaše, što se ispunilo, da o tom mislimo? Il’ objavite što će biti, da doznamo ono što dolazi? Otkrijte nam što će se poslije zbiti, i poznat ćemo da ste bogovi. Učinite nešto, dobro ili zlo, da se začudimo i prepadnemo zajedno. Ali vi niste ništa i djela su vam ništavna... Tko je to od iskona objavio da bismo znali, unaprijed prorekao da bismo rekli: istina je? Ali nikog nema tko bi objavio, niti koga da bi navijestio, niti koga da čuje riječi vaše. Ja prvi rekoah Sionu: ‘Gle, evo ih; prvi Jeruzalemu poslah glasnika vijesti radosne. Gledao sam, ali ne bješe nikoga, ni jednoga od njih da savjet dade, da ih upitam i da odgovore. Svi zajedno ništa su, ništavna su djela njihova, vjetar i ispraznost njihovi kipovi... Ja, Jahve mi je ime, svoje slave drugom ne dam, niti časti svoje kipovima. Što prije prorekoh, evo, zbi se, i nove događaje ja naviještam, i prije nego se pokažu, vama ih objavljujem.’”³⁰

Porfirije nema što reći na ove riječi pa Metod nastavlja: “I Krist je jasno rekao: ‘To vam velim sada prije nego se dogodi, da vjerujete kada se dogodi, da Ja Jesam.’”³¹

Filozof bez riječi sluša svojeg prijatelja koji nastavlja: “Vidiš na čemu se zasniva vjera kršćana. Radi se o jedinstvenom i neponovljivom Božjem proroštvu. Nema čovjeka niti bogova koje su ljudi izmislili, koji bi mogli vidjeti ono što dolazi. Bog jedini poznaje i unaprijed otkriva budućnost. Kad se prorečeno ispuni, onda znamo da nije govorio čovjek nego sâm Bog.”

Porfirije nema primjedbe jer prvo želi čuti što misli njegov prijatelj. Metod sada čita tekst za tekstom koji sadrže proročanstva o Isusu.

Prije više tisuća godina Bog kaže Adamu da će doći jedan, rođen od žene, koji će zgaziti glavu zmiji zla, ali pritom sâm stradati.³²

Oko tisuću petsto godina prije Kristova rođenja Bog preko proroka Mojsija kaže da će iz plemena Judina doći Vladar kome će služiti svi narodi.³³

Sedamsto godina prije Mihej otkriva naziv mjesta u kojem Krist treba doći na Zemlju kao čovjek – Betlehem.³⁴

Daniel daje točno vrijeme Kristova dolaska, i to više od pet stoljeća prije ispunjenja. On piše: Od vremena kada je izdan nalog da se Jeruzalem ponovno sazida, treba proći šezdeset godina-tjedana ili 483 godine pa će doći Mesija. Nakon tri i pol godine djelovanja bit će bez izrečene presude smaknut.³⁵

Hošea piše prije sedamsto pedeset godina: Tako govori Gospodin: 'Iz Egipta dozvah sina svoga.'³⁶ Ali kako je Mesija došao u Egipat?

Kralj Herod u Jeruzalemu nije mogao podnijeti pojavu suparnika. Stoga je dao pobiti svu djecu mladu od dvije godine. I ovo ubojstvo djece u Betlehemu prorok je vidio šesto godina prije.³⁷ Neposredno prije ovog sramotnog čina Krist je kao dijete odveden u Egipat na sigurno. Vratio se tek po Herodovoj smrti. Onda se nastanio u Nazaretu u Galileji.

Čitavih sedamsto godina prije Izaija ga naziva "Nezer", što dolazi od Nazarenus, "onaj koji dolazi iz Nazareta".³⁸ Ujedno vidi da se Krist neće isticati osobitom fizičkom veličinom ili ljepotom, već kaže: "Ne bijaše na njem ljepote ni sjaja da bismo se u nj zagledali."³⁹

Mojsije je već prije petnaest stoljeća pisao o Mesijinoj zadaći tvrdeći da će Gospodin podignuti proroka kakav je on.⁴⁰

"Vidiš, ovdje stoji napisano da je vaš Mesija samo prorok, a ne Bog", prekida ga njegov prijatelj.

Metod se ne da zbuniti i kao odgovor na ovu primjedbu jednostavno čita dalje iz Knjige proroka Izaije: "Vidi, ovdje je

Krist već sedamsto godina prije nazvan Emanuel – Bog je s nama, ili malo dalje: Bog silni, Otac vječni.”⁴¹

Porfirije nije zadovoljan ovim objašnjenjem. Stoga kaže: “Kako bog može postati čovjekom? Ili je bog ili je čovjek!”

Njegov mu prijatelj strpljivo odgovara: “Vidiš, Bog je svemoguć. On može sve što želi. I još nešto: On je ljubav. Njemu je stalo do Njegovih stvorenja, stoga je na sebe uzeo ljudski oblik. Zato ga prorok Izaija naziva Ocem. Ovaj isti prorok dalje bilježi: Veliko je svjetlo obasjalo one koji žive u tami. U Kristu je Božja ljubav u ljudskom liku prolazila Zemljom. Gdje god je vidio bijedu i nevolju, pomogao je. Prorok je to unaprijed objavio: ‘On je naše bolesti ponio, naše je boli na se uzeo.’⁴² Liječio je bolesne, slijepima vraćao vid, uzetima dao da prohodaju, gluhima vraćao sluh, gubave očistio, bogalje ozdravljao i mrtve dizao. O Njegovom radu na Zemlji pisao je prorok Izaija: ‘Duh Jahve Gospoda na meni je, jer me Jahve pomaza, posla me da radosnu vijest donesem ubogima, da iscijelim srca slomljena; da zarobljenima navijestim slobodu i oslobođenje sužnjima; da navijestim godinu milosti Jahvine.’”⁴³

Ovdje Porfirije upada: “Ne mogu razumjeti Mesijinu smrt. Nije li ona dokaz da nije bio Bog? Kako Bog može umrijeti?”

“I to je u proroštvu prorečeno. ‘Na njega pade kazna – radi našeg mira.’⁴⁴ Svoj je život dao da bude žrtvom za naše grijehе. Vidiš, Porfirije, sve životinjske žrtve u Hramu bile su samo simbol prave Kristove žrtve. Stoga se On ovdje naziva jaganjcem kojega vode na klanje, jaganjcem koji je ponio grijehе svijeta.

On nas je toliko ljubio da se žrtvovao kako bi nas spasio. Onako kako se majka žrtvuje da spasi svoje dijete. I to je prorok prorekao. Zapisao je: ‘Može li žena zaboravit svoje dojenčе, ne imat sućuti za čedo utrobe svoje? Pa kad bi koja i zaboravila, tebe ja zaboraviti neću.’ I dalje nastavlja: ‘Kao što mati tješi sina, tako ću i ja vas utješiti.’”⁴⁵

“Doista je lijepo što je vaš svemoguć, živi Bog, tako blizak čovjeku i što svoja stvorenja ljubi više nego što majka ljubi svoje dijete, ali još uvijek nisam dobio odgovor na pitanje: kako vaš Bog može umrijeti ako je smrt, kako si mi prije objasnio, ništavilo?

Bog koji ne postoji pa opet postoji? Nije li taj svijet kojega je On stvorio i kojega održava, iznad Boga? Svijet, viši od stvoritelja, ovdje je, a stvoritelja nema? Tko onda održava svijet? Ne misliš li, prijatelju moj, da ovdje nema logike i da je vaša religija samo pobožan osjećaj? Iluzija osjećaja?”

Na ovo pitanje Metod odgovara jednako mirno kao i na prethodna: “Govoriš o stvaranju svijeta. Bog otkriva preko svojeg proroka kako je stvarao svijet: ‘Načinimo čovjeka, na svoju sliku, sebi slična.’⁴⁶ Božanska množina jesu Bog Otac, Bog Sin i Sveti Duh.”

Porfirije ga prekida: “Dakle, imate tri božanstva?”

“Jednog Boga, a tri osobe.”

“Želiš reći: podijeljenog Boga, jednog Boga u tri dijela?”

“To bi bilo izraženo previše ljudski, zemaljski, i ne bi odgovaralo istini. Sâm po sebi Bog je potpuna, ispunjena ljubav, ljubav koja proizlazi od Oca, ljubav koja se usmjeruje Sinu i ljubav koja se utjelovljuje u Duhu. A svijetu se otkriva Bog, Otac iznad svijeta, Bog Sin u svijetu i Bog Duh u čovjeku. Tako su Bog, svijet i čovjek skladno povezani zahvaljujući jednome Bogu. Čovjek je svojim okretanjem od Boga poremetio ovo jedinstvo ljubavi i postojanja i tako donio grijeh kojemu je posljedica smrt.

Međutim, Bog ponovno uspostavlja jedinstvo. Krist, Božji Sin, postaje čovjek, umire, ulazi u ništavilo, opet ustaje i pobjeđuje smrt, a time poništava ništavilo. Tako je spasenje dovršeno. Sklad je opet uspostavljen. Prema tome, spasenje je ujedno i drugo stvaranje.

Pri prvom stvaranju, stvaranju svijeta, bila je tama nad bezdanom, pa je Bog progovorio: Neka bude svjetlost! I bila je. O drugom stvaranju, stvaranju spasenja, piše: Zemlju pokriva tmina i mrklina narode, ali tebe obasjava Gospodin. Ja sam svjetlost svijetu, kaže Krist, a dalje stoji – čitam iz spisa apostola Ivana:

‘Svjetlo istinito, koje rasvjetljuje svakoga čovjeka, dođe na ovaj svijet. Bijaše na svijetu, i svijet postade po njemu, a svijet ga ne upozna. K svojim dođe, ali ga njegovi ne primiše. A svima koji ga primiše dade vlast da postanu djeca Božja, oni ma koji vjeruju u njegovo ime: koji su rođeni – od Boga. I riječ

tijelom postala i nastanila se među nama. I mi smo promatrali slavu njegovu, slavu koju ima kao Jedinorođenac od Oca – pun milosti i istine.⁴⁷

Pavao o tome piše Korinćanima: Bog je Krista umjesto nas učinio grijehom. Ovim stvaralačkim činom, što je Krist postao čovjekom, što je umro smrću žrtve i uskrsnuo, uzet je grijeh i pobijedena smrt, više je nema. Krist je smrti smrt.”

“I sve to je također proglašeno?”

“Jest. Poslušaj! Uskrsnuće Božjeg Sina opisao je još prorok Izaija: Nakon što Mesija bude dao svoj život na žrtvu za krivicu, opet će oživjeti, produljit će sebi dane i ostvariti Božji plan. Mnoge će opravdati, jer nosi njihove grijehove. A tisuću godina prije Kristova rođenja prorok i kralj David je u psalmima proglašavao i predvidio riječi što će ih Krist izgovoriti:

‘Jer mi nećeš ostavit dušu u Podzemlju.’⁴⁸ Dragi Porfirije, ovdje vidiš da je duša mrtva, a s druge strane vidiš da Krist uskrisuje. Prorok David je unaprijed vidio Mesijino uzašašće na Nebo: ‘Reče Gospodin Gospodinu mome: Sjedi mi s desne strane dok ne učinim tvoje neprijatelje podnožjem nogama tvojim!’⁴⁹ Time je nagoviještena i konačna pobjeda nad svakim zlom. Svi će neprijatelji biti položeni pod Njegove noge. A to je i prorok Izaija unaprijed vidio: Preda mnogom će se svako koljeno prignuti i svaki se jezik zaklinjati: ‘Jedino je u Jahvi pobjeda i snaga.’⁵⁰ Poslušaj što prorok Izaija još bilježi: ‘Ovako govori kralj Izraelov i otkupitelj njegov, Jahve nad Vojskama: Ja sam prvi i ja sam posljednji: osim mene Boga nema.’⁵¹ Iste riječi izgovara Krist nakon svojeg uskrsnuća apostolu Ivanu: ‘Nemoj se bojati! Ja sam Prvi i Posljednji, Onaj koji živi! Bio sam mrtav, ali, evo, živim u vijeke vjekova i imam ključeve smrti i podzemlja.’⁵²

Tada će Krist ponovno doći. Prorok Daniel ga vidi kao Sina čovječjeg. Dovedi su ga Ocu, a On mu je predao vlast, čast i kraljevstvo, da mu služe svi narodi, plemena i jezici. ‘Vlast njegova vlast je vječna i nikada neće proći, kraljevstvo njegovo neće propasti.’⁵³ A već prije je prorok u viđenju o velikom kipu vidio kako pada kamen bez ljudskih ruku, krši kip i razbija ga, pa postaje kao pljeva na gumnu ljeti. I vjetar sve odnese. A kamen raste i ispunjava Zemlju. Ovaj je kamen Isus Krist.

U vrijeme ovih kraljevstava, piše prorok Daniel, Bog nebeski podignut će kraljevstvo koje nikada neće propasti i neće prijeći na neki drugi narod. Ono će razbiti i uništiti sva druga kraljevstva, a samo će stajati do vijeka – kao što si vidio da se kamen s brijega odvalio a da ga ne dodirnu ruka. Veliki je Bog saopćio kralju što se ima dogoditi. Sanja je istinita, a tumačenje joj pouzdano.”⁵⁴

Ovdje ga Porfirije prekida uzbuđenim glasom. “Znači li to da će vaš Krist uništiti sva kraljevstva, pa i rimsko?”

Metodu je odmah jasno da je ovo pitanje samo vrh ledenog brijega. Duboko je pogođen rimski nacionalni ponos njegova prijatelja. Stoga prestaje s objašnjenjem proročanstava koja su se ostvarila u Kristovu životu i djelovanju. Radi se o ukupno tristo trideset tri pojedinačna proročanstva koja su se ispunila u svim pojedinostima. Ali njegov prijatelj za njih više ne mari. Metod oklijeva. Treba li mu iznijeti istinu o sudbini Rimskog Carstva ili je bolje prešutjeti?

Kao da pogađa njegove misli, Porfirije ohrabrujuće kaže: “Ne obaziri se na mene. Možeš mi otvoreno sve reći. Pa mi otvoreno razgovaramo.”

“Ne bih te htio ožalostiti, Porfirije, ali mene to pogađa kao i tebe. Svoju domovinu volim kao i ti. Njezina me sudbina dira kao i tebe.”

Porfirije se smiruje. Primjećuje da je njegov prijatelj pravi Rimljanin, a ne neprijatelj domovine. Stoga u njegovu srcu raste nada da će ga ipak moći spasiti za državu.

Metod diže pogled. U njemu se vidi bojazan i zabrinutost. Još uvijek oklijeva.

“Hajde, čitaj!” hrabri ga prijatelj. “Ne oklijevaj!”

Na ove riječi Metod uzima svitak proroka Daniela, razmotava ga i neko vrijeme traži dok ne nalazi odgovarajući tekst: “Ovdje stoji da će četvrto carstvo, naime Rim, prikazan željeznim nogama, prije svojeg kraja biti podijeljeno.”⁵⁵

“Podijeljeno? Kako? Tko će to učiniti?”

“Ovdje se govori o lončarskoj glini, dakle nečemu što ne potječe od željeza, nije rimsko. Stopala tog kipa su sastavljena od željeza i gline i imaju deset prstiju. Bog daje proroku sljedeće tumačenje: Bit će kraljevstvo razdijeljeno.

Na drugom mjestu nalazimo još jasnije objašnjenje. Ovdje su svjetska kraljevstva prikazana kao nemanj. Četvrta neman s gvozdenim zubima je Rimsko Carstvo. Ima deset rogova, a to je deset kraljevstava na koje se Carstvo dijeli.”⁵⁶

Porfirije odmah shvaća: “Prema ovome, trebamo očekivati da će Rim napasti deset neprijateljskih naroda. Kad će se to dogoditi?”

“Ovdje ne stoji ništa o vremenu. Jedno je jasno: dogodit će se prije Kristova dolaska. A da će Krist skoro doći, potvrđuju prorečeni znaci Njegova dolaska. Možemo uskoro očekivati podjelu Rima.”

Porfirije se ne može osloboditi jasnoće biblijskih proročanstava što ih je upravo čuo. U dubini duše osvjedočen je o njihovu istinitost, ali samo razumom. Njegovo je srce i dalje vezano uz domovinu, uz Rim. Ljubav prema domovini odbija prihvatiti da je učenje Čovjeka iz Galileje istinito. “Nemoguće!” kaže glasno. “Pogledaj golemo Carstvo! Podijeljeno! To je čisto plod mašte! Dragi Metode, nemoj se ljutiti ako se tome nasmijem!”

“To su učinili mnogi prije tebe, ali se nemoguće dogodilo.”

Njihov razgovor prekida dolazak glasnika koji magistru uručuje pismo. U njemu ga konzul, s kojim je sprijateljjen, poziva na poslovni razgovor svojoj kući.

* * *

Događaji koji su uslijedili onemogućuju prijateljima da nastave razgovor. Pripreme za veliku svečanost Saturnalija u punom su jeku. To je najveća godišnja svečanost u čast Sunca i boga Sunca. Najkraćim danima godine sad je kraj. Dani su opet duži, jer je sunčani bog svladao tamu. Novorođenje i dizanje Sunca slavi se u cijelom Rimskom Carstvu, osobito ovdje u Rimu gdje Cezar sjedi na prijestolju kao sin Sunca: *Sol invictus*, nepobjedivi sin božji!

Rimske ulice i trгови okićeni su zelenilom, cvjetnim vijenicima i zastavama, ali najokićeniji su brojni hramovi u gradu u kojima se nalazi Cezarov kip.

Tih dana grad je prepun posjetitelja. Iz najudaljenijih provincija dolaze prokurator, časnici i visoki službenici kako bi Cezaru donijeli pozdrave svojih provincija i skupocjene darove i iskazali počast "pontifeksu maksimusu", božjem namjesniku.

Glavna svečanost ne održava se u hramovima, nego u Koloseumu, golemom amfiteatru nasuprot Rimskog foruma. U tom velikom stadionu ima mjesta za osamdeset tisuća posjetitelja. Ispunjen je do posljednjeg mjesta.

U nezamislivo raskošnoj povorci u arenu unose Cezara, pontifeks maksimusa, vrhovnog graditelja mosta između smrtnog čovjeka i preuzvišenog boga Sunca.

Na zvuk truba sav okupljeni narod svečano ustaje u znak štovanja. Kao iz jednog grla mnoštvo gromoglasno kliče: "*Salve, imperator! Salve, Sol invictus!* Živio, Cezare! Živjelo nepobjedivo Sunce!"

Povorka sa Sinom Sunca polako prilazi sredini Koloseuma. On sjedi visoko iznad mnoštva na pokretnom prijestolju, "sedia gestatoria", što ga nose desetorica u crveno odjevenih velikih svećenika. Ispred Cezara stupaju njegovi najhrabriji bojovnici, njegova tjelesna straža s časnicima na čelu. Slijedi ih niz slugu s dugim motkama na kojim su pričvršćena nojeva pera kao lepeze, kraljevski znaci orijentalnih vladara, koji sada osjenčavaju njihovog vrhovnog vladara.

Kao pontifeks maksimus, Cezar je odjeven u bijelu odjeću, simbol čiste Sunčeve svjetlosti.

Iza prijestolja koračaju s punim dostojanstvom "flameni", vrhovni svećenici odjeveni u crvenu odjeću. Crvena boja predstavlja moć sunčane vatre koja spaljuje i uništava sve što nije dobro i posvećeno. Flamene slijede gusti redovi običnih svećenika Cezareva kulta, koji inače služe u hramovima. Odjeveni su u crnu odjeću. Ta boja predstavlja tamu koja beznadno obuhvaća svakog čovjeka koji nije osvijetljen svjetlošću Sunca, Cezarom. Cijeli svijet leži u mraku, ali njegovo je svjetlo rimski car. On je Sin Sunca, zastupnik božji na zemlji, apsolutni gospodar svih naroda i religija.

Povorka se zaustavlja neposredno pred visokom tribinom u sredini stadiona, bogato ukrašenom cvijećem. Spuštaju po-

kretno prijestolje i Cezar dostojanstvenim koracima uzlazi stubama koje vode na tribinu, gdje sjeda na bijelo, mramorno prijestolje.

Sada sjeda i pobožno mnoštvo. Koloseum je pokriven šatorskim krilom koje u sredini ima veliki okrugli otvor. Kroz njega sunčane zrake padaju izravno na tribinu i okružuju Sina Sunca jarkim svjetlom.

Prema tribini kreće povorka sa zastavama. Iza svake zastave s oznakom različitih provincija carstva korača prokurator sa svojim službenicima i slugama koji nose poklone za Cezara. Izaslanstvo se pred prijestoljem duboko klanja Cezaru. Namjesnik pozdravlja imperatora u ime svoje provincije i želi mu sreću i slavu. U znak pozdrava diže ruku i viče prema mnoštvu: *Salve, imperator! Salve, Sol invictus!* I kao jeka odzvanja odgovor iz tisuća grla u stadionu: Živio Cezar! Živio nepobjedivi bog Sunca!

Nakon toga sluge stavljaju na stube pred prijestoljem poklone za Cezara.

Sljedeće izaslanstvo ponavlja cijelu proceduru. Mimohod provincija traje gotovo cijelog dana. Svoja izaslanstva slijede zastupnici vojske i mornarice. Iza bojnih oznaka, orlova, koje su ukrašene šarenim vrpčama, stupaju legionari u naizgled beskrajnim redovima. U svjetlosti sunčanih zraka koje padaju odozgo njihovi štitovi i šljemovi bljeskaju, a izvučeni mačevi časnika svjetlucaju.

Svaka legija nosi svoj naročiti znak, bojni stijeg, na vrhu kojeg se nalazi rimski orao.

Uz bučno klicanje mnoštva ovdje svečanim korakom pred svojim carem i narodom ponosno prolaze čuvari moći željeznog Rima. Cezarovi vojnici vode računa da se do granica Carstva svi pokoravaju jednoj vlasti, da nijedan neprijatelj ne može zaprijetiti vječnom Rimu: Roma aeterna! Neka Rim vječno živi!

S još većim divljenjem osamdeset tisuća pari očiju slijedi ulaz živopisno ukrašene Cezarove konjice. Na njezinom čelu jašu generali, a trube odjekuju pobjedničkim zvukovima. Sada prilaze oklopljena bojna kola što ih vuku po dva konja. Prolaze arenom gotovo u beskrajnom nizu.

Koji bi se narod na Zemlji, koja bi se moć na ovome svijetu mogla suprotstaviti takvoj vojsci?

U tom trenutku Cezar ustaje. Diže ruke prema nebu i uzvikuje prema mnoštvu kojemu je zastao dah: *“Roma aeterna! Neka živi vječni Rim!”*

A oduševljeno mnoštvo skače na noge i viče iz sve snage: *“Roma aeterna! Roma aeterna!”*

Sada prilaze sluge i u veliku žrtvenu posudu pred prijestoljem nalijevaju ulje. Na carev znak pale svetu vatru. Golemi plamen bukti kao nebeska baklja pred prijestoljem.

Cezar pognute glave stoji pred žrtvenikom, pa i narod pobožno zatvara oči. Zatim stavlja šaku tamjana u vatru i, okružen mirisnim oblakom, klanja se u molitvi Mitri, bogu Sunca.

U međuvremenu se spustio mrak. Zlatno sjajući, oprostile su se zrake zalazećeg sunca. Namjesto njega plamen vatre pred prijestoljem preuzima ulogu osvjetljenja.

Sada počinje procesija svjetla.

Svaki je građanin ponio baklju koju treba zapaliti na sve-toj vatri u Koloseumu. Sa svih strana se spuštaju baklje u vatru, buknu svjetlom, dalje ih pružaju, njima pale druge i tako se vatra širi red po red, dok cijeli Koloseum na kraju nije nalik moru svjetla.

Opet odjekuju trube.

Sluge stavljaju goruću žrtvenu posudu na prenosivo postolje i nose je niz stube. Za njima ponosnim korakom silazi Cezar i ponovno sjeda na svoje prenosivo prijestolje.

Povorka kreće. Kao što je Cezar ušao u arenu u svjetlosti sunčanih zraka, tako je sada napušta u svjetlosti žrtvenog plamena, okružen desetinama tisuća svjetala.

Svi okupljeni slijede ga visoko uzdignutih baklji. Povorka svjetla kreće kroz arenu na trg pred Koloseumom i dalje preko Foruma do Cezarove palače. I tamo, na stubama pred ulazom u kuću, povorka još jednom zastaje. Cezar ustaje i kao *pontifeks maximus* širi ruke da blagoslovi svoj narod, grad i cijelu zemaljsku kuglu u ime boga Sunca.

Trube odjekuju po posljednji put, a mnoštvo uzvraća povikom: *Salve, imperator! Salve, Sol invictus!* Klicanje se raz-

lijeva preko palača, trgova i zgrada na Forumu. Čini se kao da cijeli Rim odjekuje ovim pobjedničkim poklicem sina Sunca.

Dok se Cezar povlači na gozbu u svoju palaču, povorka svjetla širi se po cijelom gradu. Svi odlaze u svoje domove, gdje svetom vatrom pale uljanice.

Rimljani slave cijelu noć u svojim kućama i palačama u krugu uzvanika. Slavi se i sutradan i sljedećih dana i noći. Gotovo cijeli tjedan traje blagdan Saturnalija, posvećenih noći.

Nakon ovih blagdanskih dana na Kapitolu se sastaju prokurator i ostali službenici kako bi s Cezarom, senatorima i konzulima raspravljali o upravljanju svojim provincijama. Razgovara se o pitanjima upravljanja, o poreznim zakonima i planovima obrane, o novim službama, premještajima, smjenama, imenovanjima i drugim pitanjima vezanim uz Cezarovu personalnu politiku. Pritom je spomenuto i Porfirijevo ime. Cezar ga imenuje prefektom Sicilije. On će početkom 269. godine napustiti svoju rimsku vilu i stupiti u novu službu na Siciliji, žitnici Italije.

Tijekom svojih oproštajnih posjeta Porfirije dolazi i do rimskog prefekta, sada i kolege u službi. Uz priličnu svotu novca Porfirije uspijeva od njega dobiti dokumente koji optužuju njegovog prijatelja Metoda. Sada vlasti više ne mogu podignuti optužnicu protiv njega. Biskup noću potajno napušta grad i povlači se u neko udaljeno mjesto.

Prijatelji se srdačno rastaju. Unatoč razlici u mišljenju, ostali su prijatelji koji se međusobno poštuju i vole. Nijedan od njih ne zna da se rastaju zauvijek. Ipak će dopisivanje trajati godinama, a svako pismo imat će samo jedan sadržaj: kršćanstvo i neoplatonizam.

U pouzdanosti u stvarnost proroštva i njegovog ispunjenja Porfirije je spoznao moć kršćanstva. Iz njega izrasta neprolazna nada kršćana u ponovni dolazak njihovog Gospodina i uskrsnuće. Smatra da kršćani već žive u budućnosti, a on opet vidi svoju zadaću u sadašnjosti. Kršćanska nada za njega je najozbiljnija prijetnja državi. Stoga svoje glavne argumente usmjerava protiv temelja kršćanstva, protiv proroštva. Posebice napada proroka Daniela.

Što ako prorečeno uopće nije proročanstvo, već je napisano tek mnogo poslije, nakon ispunjenja?

Stoga iznosi tvrdnju da Daniel uopće nije, kako se to uvijek smatralo, oko 600. godine živio na babilonskom kraljevskom dvoru, nego tek više od četiristo godina poslije, naime oko 160. godine, kada su počeli ustanci Judejaca pod Makabejcima. U ono su vrijeme, naravno, sva spomenuta kraljevstva već odavno prošla. Da bi ohrabrio svoje sudrugove u njihovom ustanku, jedan je nepoznati pisar uzeo književno ime Daniel i pisao o pobjedi Judejaca oslanjajući se na navodna proročanstva. Budući da su se ona sva ispunila, ispunit će se sigurno i ovo jedno proročanstvo o pobjedi Judejaca. To je borcima ulilo novu hrabrost. Za pisca je to legitimno sredstvo kojim se poslužio i ovaj pseudo-Daniel. Ali danas, a u to se može uvjeriti svaki obrazovani čovjek u Rimu, ovi su spisi zastarjeli i bez značaja za sadašnjost i budućnost. Možemo ih promatrati uz osmijeh i prijeći na svakodnevni posao.

Porfirije objavljuje svoje zamisli pod naslovom "*Contra Christianos*", ali nijedan od njegovih spisa nije sačuvan. Za njih znamo samo zahvaljujući spisima njegovog prijatelja iz mladosti, Metoda, u kojima ih navodi i opovrgava. Porfirije nije doživio podjelu Rima na deset dijelova, kako je to prorekao prorok Daniel. Čak i za anonimnog pisara iz 160. godine prije Krista bio bi nadljudski pothvat da više od šesto godina prije tako točno prorekne podjelu Carstva.

Pa ipak su u 19. i 20. stoljeću argumenti filozofa Porfirija doživjeli uskrснуće u liberalnoj kršćanskoj teologiji. Radi se doslovce o istim idejama koje ovi ljudi preuzimaju i time potpuno potiskuju postojanje kristocentričnog proroštva. Posljedice su teške. Dok su Krist i Njegovi apostoli svoje navješćivanje temeljili na ispunjenom proroštvu a kršćanstvo upravo zato uspjelo sačuvati svoju nevjerojatnu moć osvjedočavanja, danas je te sile nestalo u toj mjeri da se govori o "postkršćanskom razdoblju". Tako je danas sadržaj kršćanske objave više neoplatonska etika i socijalno evanđelje koji su sve manje uspješni, umjesto prave najave Kristove pobjede nad svakodnevnim problemima i žive nade u stvarnu budućnost koja će se ostvariti Kristovim bliskim ponovnim dolaskom.

Danas postoje znanstveni razlozi koji omogućuju učiteljima liberalnog kršćanstva da se ponovno vrate na temelj snažnog i realnog evanđelja, kojemu su srž ispunjenje proročanstava i nada u ono što dolazi. U tome im može pomoći jedna od znanosti – arheologija.

Godine 1947. u špiljama kod Kumrana pokraj Mrtvog mora nađeni su ispisani svici stari dvije tisuće i više godina. Oni potvrđuju pravu starost Danielovih proročkih spisa i otkrivaju Porfirijevu tvrdnju kao zabludu. Danielova proročanstva su vjerodostojna.

Već u vrijeme svojeg nastanka Porfirijevi spisi nisu za kršćane predstavljali opasnost jer su ih Metod i drugi apologeti temeljito pobili.

Godina 301. bila je za kršćane crna godina. Na carsko prijestolje stupa car Dioklecijan. On se zauvijek namjerava riješiti državnih neprijatelja – kršćana. Počinje razdoblje strašnih progonstava koje traje deset godina. U kršćanskom proštvu ovih je deset godina progonstva u svojoj Apokalipsi prorekao apostol Ivan za boravka na otoku Patmosu. U tih deset godina tisuće kršćana u cijelom Carstvu padaju pod rukom krvnika. Metod je među prvima uhićen i izveden pred sud. Odbija prinijeti žrtvu pred carevim kipom i biva smaknut.

Nakon toga na prijestolje stupa protivnički car Konstantin. Pobjeđuje Dioklecijana i postaje jedini vladar Carstva. Godine 311. u Milanu izdaje edikt o toleranciji kojim prestaje progon kršćana. Da, on uzdiže kršćanstvo čak na razinu državne religije.

Godine 325. Konstantin saziva sveopći sabor u Niceji u blizini Konstantinopola. Saboru je nazočno više od dvjesto biskupa iz cijeloga Carstva. Treba odlučiti o kristološkim svadama koje su izbile zbog povezivanja neoplatonizma s kršćanstvom.

Sâm Cezar predsjedava saboru i proglašava donesenu odluku: Krist je istodobno pravi Bog i pravi čovjek.

Ni Porfirije ni Metod nisu doživjeli ovaj trenutak, ali je pobijedila istina, oslonjena na proroštvo. Sâm Konstantin još nije kršćanin. Na novcu što ga kuje u to doba i dalje uz njegovo ime stoji natpis: *Sol invictus*, nepobjedivi bog Sunca.

Stoga 7. ožujka 321. proglašava zakon po kojemu “*dies Solis*”, dan Sunca, postaje jedini tjedni blagdan za sve njegove podanike. Nova državna Crkva poslušno se klanja caru i uz dotadašnje svetkovanje subote, znaka Kristove stvaralačke moći, uvodi svetkovanje dana Sunca.

Tijekom više godina u kršćanskoj je Crkvi došlo do promjena. U borbi s Cezarovim kultom nađen je kompromis. Krist je nazvan “*Sol invictus*”, kao pravi Bog Sunca, kako bi se unutar Crkve nadmašio Cezarov kult kralja Sunca.

U vatikanskim grotama možemo vidjeti mozaik iz drugog stoljeća, na kome je Krist prikazan kao Helios, grčkim jezikom bog Sunca. Pa i kršćanski biskup u Rimu preuzima u državnoj Crkvi ime Sina Sunca, cara, *pontifeks maksimusa*, zastupnika boga Sunca na Zemlji. Na kraju se i Cezarov kult manje-više prenosi na rimskog biskupa. Danas nije sigurno je li Crkva pobijedila Cezara ili je Cezar pobijedio Crkvu. Činjenica je da su ideje neoplatonizma i Mitrin kult preuzeti u kršćanstvo i tako stvorili nauk koji drastično odstupa od prvobitne kršćanske vjere. Ne treba se čuditi da su prorok Daniel i apostoli u Poslanicama i u Otkrivenju prorekli ovaj otpad.⁵⁷

Nakon Konstantinove smrti ne prolazi ni stotinu godina, a seobom naroda se ostvaruje proročanstvo o podjeli Rima na deset dijelova. Germani, koji ne pripadaju “željeznim nogama” što predstavljaju Rim, napadaju i osvajaju Carstvo. Posljednji rimski vladar u Italiji, Romulus Augustulus, 476. godine predaje kao pobijedeni svoju krunu Germanu Odoakru, vodi Herula. Zapadno Rimsko Carstvo je pobijedeno i poslije se dijeli na deset dijelova iz kojih nastaju europske države. Proročanstvo se i u ovom slučaju ispunilo u najmanjim pojedinostima. Ono čemu se Porfirije rugao, a bilo je prorečeno, postalo je stvarnost. Danas na Sina Sunca podsjeća još samo nedjelja, Dan Sunca koji ljudi svetkuju a da pritom nitko ne misli na kralja Sunca.

Na glinenim nogama

Anthari stiše zube od bola. Ne plače, ne stenje, premda mu se konopac na zglobovima ruku vezanih na leđima duboko urezao u upaljeno meso. Bol mu tjera suze na oči tako da sve oko sebe vidi kao u magli, pa i svoj odraz u vodi. Stoji na obali rijeke Aller, a odmah iza njega stoji franački plaćenik s golim mačem u ruci.

Anthari ima tek dvadeset pet godina, snažan je, svijetle kose, plavih očiju i oštih crta lica što okružuju njegove oči koje prijateljski gledaju oko sebe. Stoji na samoj obali rijeke u dugačkom redu koji broji oko dvjesto ili više uhićenika. Iza svakog uhićenika s vezanim rukama na leđima, stoji vojnik Karla Velikog s mačem u ruci.

Na drugoj strani rijeke okupljeno je mnoštvo vojnika i svećenika. Pokraj zapovjednika stoji trubač s rogom, a neda-leko od njega u dugoj crnoj halji kršćanski biskup Heri. Na dugim stolovima, s obje strane kapetana, izloženi su brojni darovi. Na prvi znak rogom vojnik će presjeći zarobljenikove veze.

Kao slobodni ljudi, na zapovijed kralja Karla trebaju ući u rijeku Aller i obaviti krštenje. Sami moraju uroniti u vodu koja im dopire do ramena, dok na drugoj strani biskup, okružen skupinom svećenika, drži podignute ruke na blagoslov. Iz vode će izići kao novokršteni kršćani. Vojnici će im pomoći da se uspnu na obalu gdje će ih s blagoslovima i poklonima prihvatiti kao kršćanske podanike Carstva Karla Velikog. Zarobljenike na drugoj strani, koji se još dvoume, treći znak roga upozorit će na posljednju priliku. Tko ne uđe u rijeku Aller i

tako postane kršćaninom, proigrao je pravo na život. Plaćenik iza njega pogubit će ga mačem.

Antharijev pogled se razbristrio. Gleda lijevo i desno svoje prijatelje koji stoje u dugom redu zarobljenika. Njihovi se pogledi susreću. U njima se zrcali strah, zdvojnost, ali i prkos i otpor. Anthariju se čini da sanja.

Premlad je da umre. Na ovoj obali čeka smrt, a na drugoj život; ovdje pakao, preko raj. Ovdje germanska vjera u saksonske bogove, a na drugoj strani kršćanska vjera Franaka. Između njih voda prisilnog krštenja, simbol nasilja i tlačenja, neprijateljeve moći i vlasti. Tko se toj vlasti prikloni, bit će na drugoj strani bogato nagrađen. U Anthariju se javlja duboka odvratnost prema prisili ili nagradi koje potiču laž i licemjerstvo, a izvrgavaju ruglu ljubav i istinu što ih propovijeda kršćanstvo.

Mnoštvo na obje strane rječice i dalje šuti. U duši zarobljenika vodi se ogorčena borba između života i smrti. Biskup Heri na drugoj strani primjećuje ovu unutarnju borbu na licima zarobljenika. Njemu se ne žuri, može čekati. Zarobljenicima treba omogućiti da dobro promisle. Trubač će za trubiti tek kada biskup dade znak. Anthari gleda dugi red zarobljenika: na obzorju vidi kako se još uvijek diže dim iz utvrde Irminburg vojvode Widukinda. Piše se 774. godina. Donjosaksonci su pod vodstvom Widukinda natjerali Franke u bijeg i progonili ih do Fritzlara. Tu su zaustavljeni, jer su pridošle nove franačke trupe. Widukind gubi bitku, povlači se. Kraljeva vojska osvaja grad Verden, dvorac nestaje u plamenu.

Taj je grad bio Antharijev zavičaj. Tu je obavljao službu vojvodina pisara s nekolicinom drugih. Kad je grad pao, pisari su umotali najvažnije rukopise i krenuli za Antharijem koji se podzemnim hodnikom nastojao dočepati slobode. Kad je na čelu bjegunaca prvi gurnuo glavu iz otvora kojim hodnik završava, hvataju ga snažne ruke i izvlače iz rupe. Franci su otkrili skriveni izlaz i očekuju bjegunce. Anthari se još nije ni snašao, a već je vezan u rukama neprijatelja. Tako prolaze i ostali pisari koji, jedan za drugim, žele na slobodu i istog trenutka postaju zarobljenici. Sada, nakon neprospavane noći u tamnici, stoji s njima spreman da bude pogubljen.

Jedini je spas prijelaz na kršćanstvo. Anthari poznaje kršćanstvo. U dubini duše uvjeren je u Kristovu ljubav i istinu, ali ono što njegovi neprijatelji ovdje smatraju kršćanstvom sasvim je drukčija religija od one koju je on upoznao.

Prije dvije godine njegov ga je vojvoda poslao na put koji ga je odveo sve do Rima. Saksonski vojvoda Widukind ne želi se pokoriti franačkom kralju. Karlo, međutim, namjerava cijelu Europu ujediniti pod svojim žezlom. U njegovom carstvu treba vladati samo jedna duhovna ideja, kršćanstvo kako ga on shvaća. Ovom se shvaćanju moraju pokoriti knezovi i narodi, pape, biskupi i svećenici. On želi postati imperatorom, vladarem Zapadnog Rimskog Carstva koje, ujedinjeno, treba procvasti pokraj Bizantinskog Carstva. Istočni i Zapadni Rim pod kršćanskom vlasti – to treba biti vječni Rim: *“Roma aeterna in nomine Christo.”*

Vojvoda Widukind želi bolje razumjeti protivnika. Stoga šalje muškarce i žene u veliko carstvo kralja Karla, kako bi o njemu stekao pravu sliku. Tako je i Anthari s dvojicom trgovaca krenuo na jug sa zadaćom da drži širom otvorene oči. Trguju tkaninama i suknom na sajmovima pojedinih gradova i sela pa tako sve više silaze na jug, prelaze Alpe, prolaze Italijom i na kraju dopijevaju u Rim. Anthari upija tisuće dojmova o zemljama i narodima. Latinski govori gotovo kao svoj materinski jezik. U mnogim razgovorima s pučanstvom sela i gradova, s vojnicima i seljacima, s trgovcima i obrtnicima traži i osluškuje neće li među njima naći zajednički duh, neku zajedničku ideju. Što je kršćanstvo, tko je Krist?

Zapanjuju ga proturječnosti između Kristovog nauka o ljubavi, nenasilju i poštivosti, i života takozvanih Njegovih sljedbenika koji tako malo pokazuju te velike osobine. Za Antharija je papa u Rimu više svjetovni nego duhovni poglavar, jer se okružio velikom moći i raskoši. Čini mu se potpuno suprotnim od Isusa, siromašnog galilejskog tesara iz Nazareta. Anthari osjeća da ga ovaj jednostavni narodni Učitelj privlači. Bog koji je postao čovjekom i zaživio među nama, koji je svojom ljubaznošću i ljubavlju prema istini i pravdi otišao u smrt.

Anthari prepoznaje kršćanstvo kao religiju ljubavi. Osobito primjećuje dvije osobine koje su u oštroj suprotnosti prema

ljubavi, naime prisilu i laž kod kršćana. Prisila otima slobodu, a voljeti se može samo slobodnom voljom. Laž razara istinu, a bez istine nema povjerenja. Bez povjerenja nema ni ljubavi. Na svojim putovanjima mladi trgovac sa sjevera nailazi na još jednog neprijatelja kršćanstva: pohlepu. Ljubav je spremna pokloniti, dati, obradovati i obogatiti, ljubav će se žrtvovati za onoga koga voli. Pohlepa i lakomstvo žele uzeti, steći, posjedovati, što više to bolje, i na račun drugoga. K tome dolazi još jedno: ljubav ukazuje drugome poštovanje. Onoga koga volimo toga i cijenimo, želimo mu od srca služiti i pomoći. Ljubav poštuje drugoga, spremna mu je služiti.

Anthari otkriva da ljude oko njega pokreće vlastoljublje i častoljublje. Nazivaju se kršćanima, ali su to samo vanjštinom. Sve je sigurniji u svojem zaključku: ako je carstvo njihovih neprijatelja zasnovano na religiji koja ne drži do istine, onda ne može opstati. To mora reći vojvodi Widukindu. Borba protiv licemjernog kršćanstva bit će okrunjena uspjehom i njegov će narod ostati slobodan od neiskrenosti lažnog kršćanstva.

Ali Anthari je uvjeren da osim ovog lažnog mora postojati i pravo kršćanstvo. Zato na svojim putovanjima susreće i iskrene Kristove sljedbenike. Prvi put ih susreće ovdje u Rimu. Jednog dana na trgu dva kupca ispituju njegove tkanine i bez uobičajenog cjenkanja plaćaju traženu svotu. Anthari s obojicom započinje razgovor koji završava ljubaznim pozivom da ih posjeti u njihovom domu. Iz dana u dan Anthariju je sve jasnije da su ovo "pravi" kršćani.

Saznaje da ih je mnogo u ovom velikom gradu. Na bogoslužja ne odlaze u velike crkve, nego se okupljaju u svojim domovima. Usto bogoslužja ne održavaju u dan Sunca, kako se to čini u velikim hramovima, već u sedmi dan, dan prije, u dan kada je njihov Krist kao Stvoritelj svijeta sve stvorio.

Anthari također zamjećuje da ovi kršćani moraju mnogo što pretrpjeti od državne Crkve. Osobito ga oduševljavaju povjerenje i poštovanje koje mu ukazuju, pa se osjeća kao kod kuće.

U tom domu susreće duh istine, iskrenosti i ljubavi kakvog još nikada u životu nije sreo. Ovi se ljudi ne plaše budućnosti. Od njih saznaje da će Krist uskoro ponovno doći. On je

kamen koji u proročkoj slici proroka Daniela razbija veliki kip, dovodi povijest svijeta kraju i uspostavlja svoje vječno kraljevstvo.

Saznaje da se ovo proročanstvo počinje ispunjavati upravo u svojem posljednjem dijelu. Germani su osvojili Rimsko Carstvo, četvrto svjetsko carstvo u viđenju proroka Daniela. Zapadno Rimsko Carstvo palo je pod naletom desetoro plemena, upravo kako to pokazuje deset prstiju na velikom kipu. O njima stoji da se neće držati zajedno, dok ne padne kamen, dok Krist ponovno ne dođe.

Kad mora napustiti Rim, Anthari se srdačno oprašta od svojih novih prijatelja. Oni mu otkrivaju gdje može naći, nadalje od velikih trgovačkih putova, u skrivenim planinskim dolinama, iste takve kršćane koji tamo žive u skupinama. Samo u Alpama, u skrivenim zabačenim dolinama, žive tisuće takvih kršćana.

I doista, Anthari i njegova dva pratioca putuju prema sjeveru od doline do doline i svuda nalaze kršćanske skupine dobrih prijatelja. Čak i sjeverno od Torina tri putnika nalaze obitelj koja im prijateljski pruža prenoćište prije nego što će se uspeti do alpskog prijevoja.

U tom domu Anthari susreće najljepšu djevojku koju je ikada vidio. Prokla je kćerka jednog pastira, ima dvadesetak godina, tamnokosa je i i blistavih smeđih očiju, tako lijepog lica da Anthari s nje jedva može skinuti pogled. Ljepoti lica odgovara i njezin govor i ponašanje. U srcu ove djevojke zrcali se sloboda i širina, čistoća i svježina planinskog krajolika. Kad bi bilo po njemu, Anthari bi zauvijek ostao uz ovu prekrasnu djevojku. Pružajući joj za oproštaj ruku, primjećuje da ni ona nije ravnodušna prema njemu. U očima joj blistaju dvije suze što polako klize niz obraze.

“Molit ću se za tebe”, kaže ona.

“Doći ću opet”, kaže on i čvrsto gleda u njezine smeđe oči.

“Ako je Božja volja”, posljednje su riječi kojima se opraštaju.

Anthari gleda u rječicu. Čini mu se kao da je na trenutak sanjao. Još uvijek stoji u dugom redu zarobljenika na obali

Allera. U zraku se osjeća golema napetost. Hoće li se zarobljenici pokoriti carevoj zapovijedi i zahvaljujući vodi krštenja prijeći na stranu osvajača? Hoće li priznati njegovu vjeru i postati njegovi kršćanski podanici? S gađenjem prema takvom licemjerju u Anthariju raste spremnost na otpor. Anthari zna da voli Krista, a svjestan je da i Stvoritelj i Spasitelj njega ljubi. Za Njega bi bio spreman odmah umrijeti, za Njega je također spreman živjeti. Ali u ovom sudbonosnom, tragičnom i tako groznom trenutku Anthariju postaje jasno kao sunce: ovi ljudi ne samo što su neprijatelji njegova naroda, već i neprijatelji samoga Krista.

Ondje, na drugoj strani biskup diže ruku. Na zvuk roga padaju veze. Anthari je jedan trenutak slobodan, premda je u dubini duše već odavno slobodan, toliko slobodan da se ne plaši smrti. Vidi kako zarobljenici s lijeve i desne strane u strahu skaču u vodu, uronjavaju pod znakom biskupova križa te kako ih spremne ruke na drugoj strani izvlače iz vode, grle i bogato nagrađuju.

Jedan trenutak Anthari osjeća slabost. Vidi pred sobom Proklu. To bi bio put do nje. Zar joj nije obećao: Doći ću opet? Ovako bi mogao održati obećanje. Ali onda opet čuje njezine riječi: Ako bude Božja volja. Je li Božja volja odreći se istine?

Na treći znak roga Anthari još jednom diže pogled. Gleda plavo nebo i dva divlja labuda koji polaganim pokretima krila lete na jug. To je posljednje što vidi prije no što pada pod mačem svojeg krvnika.

Na ovom kamenu, Kristu Stijeni, razbilo se veliko Karlovo Carstvo. Kristu, Stijeni svih vremena, na kojoj svoj dom može sagraditi samo onaj koji čini ono što Krist kaže. Pet riječi što ih je izgovorio preko svojeg proroka Daniela zapečatilo je sudbinu velikog karolinškog carstva: "Ali se neće držati za jedno."

U Rimu je papa 800. godine Karla okrunio carem. Sada je vladar Zapadnog Rimskog Carstva. Povijest ga naziva Karlom Velikim, dok ga drugi nazivaju Karlom Krvnikom, jer je pobio desetke tisuća Saksonaca, Avara i Bajuvara da bi podigao svoje carstvo. Mnogi u njemu vide tiranina i despota, dok drugi

hvale njegovu mudrost i moć. Papa ga je kanonizirao i proglasio svecem. "Sveti Karlo." U njegovoj crkvi u Aachenu, u pfalcškoj kapeli što ju je podigao kao minijaturu prema mjerama iz Otkrivenja 21. poglavlja, još danas stoji njegovo prijestolje. Načinjeno je od drveta, jednostavno je i skromno, a ipak svjedok vladavine čovjeka kojega smatraju osnivačem sjedinjenih država Europe.

Ali, nije li ovaj čovjek na drvenom prijestolju bio istodobno čovjek na putu propasti?

Dvoboj

“Većina je uvijek u pravu!” kaže mladi car i udara šakom po stolu. “Kako se jedan redovnik sâm usuduje zastupati svoje gledište nasuprot papinim riječima, nasuprot cijeloj Crkvi i svojem caru i zemaljskim knezovima?”

“No tako sâm baš nije”, polako i umirujuće odgovara saski izborni knez Friedrich Mudri. Svojom velikom, već nešto pognutom figurom i potpuno sijedom kosom, blagim pogledom i velikim nosom što strši na bradatom licu, Friedrich Mudri ostavlja na mladog cara Karla V. dojam dobrodušnog oca.

Karlo V. je upravo navršio dvadeset godina i već godinu dana je car. Dobro zna da ga je izborni knez Friedrich postavio na prijestolje i da mu za to treba biti zahvalan. Ujedno zna da je redovnik Martin Luther štićenik Friedricha Mudrog.

Karlo se rodio 24. veljače 1500. godine u Gentu u Nizozemskoj kao sin Phillipa Burgundskog i Španjolke Johanne. Njegov je učitelj bio profesor Adrian iz Utrechta, sa sveučilišta Leuwen, koji je poslije kao Hadrijan VI. sjeo na papinsko prijestolje. On ga je odgojio u katoličkoj pobožnosti. Izabran je 28. lipnja 1519. godine za njemačkog cara i prigodom krunidbe 22. listopada 1520. godine, kao rimski car u Aachen-u obećao je papi i Crkvi dužnu podložnost i vjernost.

Karlo je od svojeg djeda Maksimilijana baštiniio habsburške nasljedne zemlje, od majke Španjolsku, a od oca, nadvojvode Phillipa, Austriju i Burgundiju. Oženio se Isabellom iz Portugala, koji također pripada njegovom carstvu. Njegov se brat ženi sestrom posljednjeg češkog i mađarskog kralja i tako postaje vladarem tih zemalja.

Sretne brakove habsburške vladajuće kuće označuje latinski distih: *Bella gerant alii, tu felix Austria nebe! Quae dat Mars aliis, dat tibi regna Venus.* (Ratove mogu voditi drugi, a ti se, sretna Austrijo, ženi. Što drugima donosi ratni bog Mars, to tebi dopada po kraljici ljubavi Veneri.)

Mladi vladar može s ponosom reći: “U mojem carstvu sunce nikada ne zalazi.”

Ne samo što cijela Europa pripada njegovom carstvu, već i španjolske kolonije u Srednjoj i Južnoj Americi. Kad u Europi sunce zađe, ono opet izlazi na drugoj strani Atlantika.

Car Karlo je za 6. siječnja 1521. godine sazvao državni sabor u Wormsu. “Veličanstvo, nemoguće je da pred državnim saborom bude saslušan jedan prognanik!” uznemireno govori papinski poslanik Aleksandar.

“Sveti Otac u Rimu i Kurijski dovoljno su ispitali spise i djelo ovog krivovjerca i odbacili ih. Sveta je zadaća Vašeg vječnog Veličanstva, kako ste to svečano obećali pri svojoj krunidbi, da služite svetoj Crkvi i ovog krivovjerca spalite, a ne da ga pred državnim saborom saslušate. Nad Martinom Lutherom je već odavno izrečena presuda, pa čemu sad još naknadno saslušanje? To je izvrtanje pravde naglavce. Zašto bi se uhvaćeni zločinac još mogao braniti protiv svete Crkve?”

Mladi car osjeća pritisak, stavljen je da bira između dviju strana. Vijećanja, treba li se Martina Luthera pred državnim saborom saslušati ili ne, traju već tjednima. Konačno savjetnici navode Karla V. na kompromis: Luther treba izići pred državni sabor samo zato da se odrekne svojih spisa, da se odrekne svojeg krivovjerca i priključi većini.

Car daje 6. ožujka 1521. godine napisati pismo Martinu Lutheru, u kojem ga poziva pred državni sabor i jamči mu slobodan dolazak u Worms i povratak kući pod carskom zaštitom. Carski glasnik Caspar Sturm dobiva zadaću da to pismo odnese u Wittenberg. Po dolasku u Wittenberg glasnik nalazi Luthera u njegovoj samostanskoj sobici kako radi na jednom tekstu proroka Daniela. Za Luthera neprekidno rade tri tiskarska stroja. Upravo je gotov njegov spis “Odgovor s objašnjenjem Daniela 8 o Kristu na kraju vremena”, u kojem se čvrsto drži svojeg shvaćanja da Stijena na kojoj je Crkva utemeljena

nije Petar, već Krist, i da Rimskoj crkvi nedostaje pečat prave biblijske Crkve.

O papinskoj Crkvi, naprotiv, ovaj spis govori, tamo gdje proriče antikrista, o “čovjeku grijeha” i o “malom rogu u Danielu 8. poglavlju”. Antikrist nije pojedinac, već sustav bezbožnih ljudi u Crkvi. Iz raspadnutog svjetskog Rimskog Carstva, četvrtog kraljevstva u željeznim nogama kipa iz Daniela 2. poglavlja, nastalo je papinstvo.

Ono je mali rog iz Daniela 7. poglavlja. Deset prstiju na nogama kipa jest deset europskih naroda. Oni se neće održati zajedno, premda sada “Karolus Manus”, kako ga Luther naziva u svojem spisu, vlada cijelom Europom – oni se neće ujediniti niti ostati zajedno.

Ojačan svojim proučavanjem Daniela, reformator 2. travnja putuje u Worms kolima s Nikolasom Amsdorfom i dvojicom pratilaca, predvođen carskim glasnikom. Lutherovo putovanje u Worms nalikuje pobjedničkoj povorci. Mnogi gradovi dočekuju ga zdravicama. Kamo god došao, okuplja se mlado i staro. Rektor erfurtskog sveučilišta dočekuje ga svečanom povorkom. U prepunim crkvama u Erfurtu, Gothi i Eisenachu mora propovijedati okupljenom mnoštvu.

Čuju se i glasovi upozorenja da će ga u Wormsu “spaliti u prah kao Husa”. Reformator hrabro odgovara: “Da su čitavim putem od Wittenberga do Wormsa zapalili vatru kojoj bi plamenovi lizali do neba, ja bih se ipak, zato što sam pozvan, pojavio u Gospodnje ime!”

Neposredno pred Wormsom Luther prima pismo u kojem mu Spalatin piše da mu izborni knez savjetuje da ne dođe, jer ga ne može zaštititi. Ali Luther uzvraća pismom: “Kada bi u Wormsu bilo đavola koliko je crijepova na krovovima, ja ipak dolazim!”

Luther ulazi u Worms 16. travnja u deset sati prijepodne, u pratnji stotinjak saskih plemića na konju. Njegov ulazak najavljuju zvuci trube gradskog čuvara sa crkvenog tornja. Tisuće se ljudi gura uskim ulicama da vidi Luthera. Priređuju mu pravi svečani prijam.

Car je ljut: “Kako se ovaj čovjek usuđuje ovdje pojaviti kao kakav knez?”

Legat Aleksandar smiruje monarha: "Veličanstvo, nije važno kako dolazi, već kako odlazi!"

Luther se smješta u Johanniterhofu. Do kasno u noć prima u posjet stare i nove prijatelje. Phillip von Hessen mu na rastanku kaže: "Ako ste u pravu, doktore, neka vam Bog pomogne!"

U međuvremenu Lutherovi protivnici nastoje primorati cara da krivovjercu ne održi danu riječ slobodnog povratka, ali Karlo V. im uzvraća: "Neću se crvenjeti kao Sigismund."

Car Sigismund je Husu dao jamstvo slobodnog dolaska i odlaska iz Konstance, ali je pogazio danu riječ. Karlu V. se to ne smije dogoditi.

Prijepodne 17. travnja državni maršal Ulrich von Pappenheim obavještava Luthera da u četiri sata poslijepodne treba izići pred državni sabor. Zbog velikog mnoštva koje se okupilo mora ga poslijepodne okolnim putovima dovesti do sabora. Sada Luther stoji pred carem, knezovima, zastupnicima slobodnih gradova i izbornim knezovima. Stoji sâm pred većinom. Počinje dvoboj između većine i manjine, većine i istine.

Luther, rastom približno jednak Karlu V., ipak je sedamnaest godina stariji od svojeg vladara. Koliko god Luther izvana izgleda odvažan, u duši drhti pred ovom golemom zadaćom. Nitko ne zna da je pola noći proveo u molitvi moleći Krista, svojeg Gospodina, da mu dade snage za ovaj trenutak.

U svojstvu dvorskog maršala dr. Johann von der Ecken, zastupnik nadbiskupa u Trieru, sad progovara visokim, razgovijetnim glasom, prvo na latinskom, a zatim na njemačkom jeziku:

"Priznaješ li kao svoje ove knjige napisane pod tvojim imenom?"

Pritom je pokazao na dvadesetak knjiga koje su na stolu u dvorani otvorene pred Lutherom.

"Hoćeš li se ovih knjiga odreći ili ostati pri svojemu?"

U prvom je trenutku Luther zbunjen. Nije došao ovamo odreći se svojih knjiga, nego se braniti pred državnim saborom. Sada se veoma glasno javlja njegov oprezni državni branitelj Hierronymus Schurf: "Neka se pročitaju naslovi tih knjiga!"

Čitaju naslove knjiga i Luther otvoreno izjavljuje da su to njegove knjige. Ali, da bi odgovorio na drugo pitanje, Luther traži vrijeme za razmišljanje.

“To je stvar vjerovanja”, kaže, “vječnog života i savjesti.”

Uz veliko oklijevanje dobiva jedan dan za razmišljanje. Luther je govorio tiho, činilo se kao da se boji. Njegovi neprijatelji trijumfiraju, njegovi su prijatelji razočarani. Ali ovo vrijeme razmišljanja štiti ga od novog prepada, daje mu mogućnost da duže govori. Sad ima vremena pomnijivo razmisliti o svojem govoru i napisati ga riječ po riječ. Sutradan Luther mora čekati do šest sati uvečer. Ovaj put je za razgovor izabran biskupski dvor, velika dvorana osvijetljena bakljama. Prepuna je, u njoj je nepodnošljivo vruće.

Opet ga dr. Johann von der Ecken poziva da se odrekne. Nato Luther hrabro i neustrašivo, jasnim glasom, daje priznanje prvo na njemačkom jeziku. Moli za ispriku ako se ogriješi o dvorsko ponašanje jer nije odrastao na dvoru, već u samostanskim odajama. Sada govori o svojim knjigama. Napisao je tri vrste knjiga. Prva vrsta govori o vjeri i kršćanskom moralu. Te knjige su toliko evangeličke da ih ni protivnici ne mogu smatrati štetnima. Kada bi ih se odrekao, time bi prokleo istinu koju jednako priznaju prijatelji i neprijatelji. Druga vrsta knjiga govori protiv papinstva i papinskog učenja. Kada bi se odrekao tih knjiga, ojačao bi tiraniju i opakosti otvorio ne samo prozore, već i vrata. Kakav bi to sramotni pokrov bio za zlobu i tiraniju!

“Treća skupina knjiga bori se protiv pojedinih osoba koje podupiru rimsku tiraniju. U njima sam, istina, bio oštiri nego što to dolikuje u stvarima vjere i jednom redovniku, ali ja nisam svetac. I ovih se knjiga ne mogu odreći. Ako mi se iz proročkih spisa i evanđelja mogu dokazati zablude u mojim knjigama, spreman sam odreći se svake zablude i bih bio među prvima koji će vlastite knjige baciti u vatru!”

Luther je govorio desetak minuta. U prostoriji je jako vruće pa se počeo znojiti. Sada ga mole da govor ponovi na latinskom.

To i te kako ide na ruku saskom izbornom knezu. Nakon kratkog vijećanja knezova u gornjim prostorijama dr. von der Ecken ponovno otvara sastanak. On kori Luthera što raspravlja

o onome što su koncili već odavno zaključili i osudili i od njega zahtijeva jednostavan odgovor, "bez rogova".

Nato Luther govori latinski:

"Budući da Vaše carsko Veličanstvo i svjetlost traže jednostavan odgovor, dat ću takav koji neće imati ni zuba ni rogova: ako nisam uvjeren svjedočenjem Pisma ili jasnim razumskim razlozima – jer ne vjerujem ni papi ni koncilima, ta poznato je da su često bili u zabludi i sebi proturječili – onda sam ulomcima Svetog pisma koje sam naveo nadvladan u svojoj savjesti i uhvaćen u Božjoj Riječi. Opozvati ne mogu ništa i neću, jer postupati protiv savjesti niti je sigurno niti zdravo."

Martin Luther zaključuje svoje priznanje na njemačkom: "Tako mi Bog pomogao! Amen."

Završne se riječi gube u nastalom metežu. Ovaj put je Luther ostavio dubok dojam na prijatelje i neprijatelje. Friedrich Mudri ga iskazuje svojem kancelaru Spalatinu riječima: "Vrlo dobro je pater dr. Martinus govorio pred gospodinom carem i svim knezovima i državnim staležima na latinskom i njemačkom. Suviše mi je odvažan."

Lutherovo priznanje ovdje u Wormsu je rodendan jednog novog svijeta. Prvi put je u javnosti objavljeno osnovno načelo slobode vjere i savjesti i time je došao kraj mračnom srednjem vijeku. Počelo je novo doba.

U tom dvoboju između većine i manjine, između prisilnog vjerovanja i slobode, između ljudskog mišljenja i Božje riječi, mladi je car donio sudbonosnu odluku. Objavljuje protiv Martina Luthera presudu prokletstva koju stavlja na papir.

"Mi, Karlo V., po milosti Božjoj izabrani car... ovaj Luther zapravo ne piše ništa drugo nego ono što služi pobuni, raspadu, ratu, ubojstvu, razbojstvu, paležu i potpunom otpadu od kršćanskog vjerovanja. Budući da uči samovoljnom životu oslobođenom svih zakona, nalik na životinjski, on je drzak samovoljan čovjek koji osuđuje i guši sve zakone pa nije čovjek već zao neprijatelj u liku čovjeka presvučenog u redovničku halju, koji je u smrdljivu baricu prikupio niz lažnih učenja osuđenih za proketo krivovjerje, čak i neke nove smislio praveći se da propovijeda vjeru kako bi pravu nepatvorenu vjeru uništio..."

U nastavku ovog "Wormskog edikta" Luther je proglašen slobodnim kao ptica, ali je svatko tko ga štiti jednako proklet. Njegovi su spisi zabranjeni i treba ih spaliti. Presuda prokletstva objavljena je u cijelome carstvu i time je kraj "Lutherovu krivovjerju".

Ovaj je edikt izdan mjesec dana nakon Lutherova odlaska iz Wormsa. Predložen je 26. svibnja i smatra se "podmuklim ediktom". Većina je knezova već otputovala. Stoga se edikt datiranjem vraća na 8. svibnja, što je krivotvorenje isprave. Ovaj je edikt valjan za sve knezove i podanike u cijelom carstvu. Martina Luthera prijatelji drže skrivenog u Wartburgu, što nije poznato ni njegovom zemaljskom knezu.

Na državnom saboru 1529. godine u Speyeru knezovi koji pristaju uz Luthereovo Priznanje prosvjeduju protiv Wormskog edikta. Godinu dana poslije, na državnom saboru u Augsburgu, protestantski knezovi proglašuju svoje Priznanje.

Priznanje jednog čovjeka koji je objavio glas Božji postalo je priznanjem knezova i naroda. U carstvu dolazi do podjele. Karlo V. mora s pedeset šest godina sići s prijestolja. U svojoj domovini, u Nizozemskoj i u gradu Brusselexu gubi krunu i prijestolje. Španjolska i kolonije, usto Napulj, Milano, Burgundija i Nizozemska, prelaze na njegova sina Philippa, a carsko veličanstvo i habsburške zemlje na njegova brata Ferdinanda I.

Karlo živi još dvije godine u samostanu St. Just u Estremaduri, sjeverno od Tajoa, i umire 1558. godine. S većinom koju je zastupao, Karlo nije želio čuti za istinu koja stoji u spisima proroka Daniela: "Ali se neće držati zajedno."

Europske države ne mogu se silom održati zajedno, kako je to predviđeno ovim riječima, starim dvije i pol tisuće godina. Bivšem caru nije bio poznat još jedan tekst koji stoji zapisan u istom poglavlju Knjige proroka Daniela: "Oni će se međusobno povezivati brakovima, ali se neće držati zajedno."

Mudra politika sklapanja brakova habsburške kraljevske kuće imala je na početku velikog uspjeha, ali je propala u svadi baštinika. Tijekom vremena se veliko carstvo, stečeno sklapanjem brakova, ponovno raspalo zbog ratova vođenih radi nasljedstva u Španjolskoj, Austriji, Bavarskoj i drugim zemljama.

General Winter

“Would God that night comes or the Prussians!” protisnuo je kroz zube general Wellington. “Dao Bog da padne noć ili da dođu Prusi!”

Stoji sa svojim štabom na jednom brežuljku i najvećom pozornošću promatra dolinu Waterloo pod sobom: u njoj se vodi bitka između Napoleonove vojske i ujedinjenih vojski Europe. Na kocki je sudbina Europe, i to po drugi put. Napoleon se vratio iz zatočeništva, okupio u Francuskoj golemu vojsku i sad je na pobjedonosnom osvajačkom pohodu da ponovno podjarmi Europu. Piše se 18. lipnja 1815. godine. Wellingtonova vojska, sastavljena od 24.000 Engleza, 13.000 Nizozemaca i 30.000 Nijemaca iz Hannovera i Braunschweiga, samo što nije prisiljena na uzmak pred Napoleonovim vojacima. Na drugoj je strani 72.000 Francuza. Wellington vidi samo jedan izlaz za saveznike protiv Napoleona: “Dao Bog da padne noć ili da dođu Prusi!”

U tom trenutku na bojno polje izlazi general Blücher s 40.000 vojnika. Njegove su trupe prešle Rajnu kod Kauba i danima nastavile kretanje da bi u odlučnom trenutku stigle na bojište. Četrdeset tisuća Prusa juri bez odmora u bitku. Francuzi su potpuno poraženi. Generali Blücher i Wellington ulaze u Pariz 7. srpnja kao pobjednici. U međuvremenu je Napoleon pobjegao i ne uspijeva prijeći u Ameriku. Na kraju se predaje britanskom admiralu Hothamu koji ga dovodi u Englesku. Odatle ga kao ratnog zarobljenika, po zaključku saveznika, prebacuju na Sv. Helenu, otok između Južne Amerike i Afrike.

Nitko se nije mogao oduprijeti snazi mladog Korzikanca kada je krenuo na pobjedonosni pohod kroz Europu. Napoleon je pravi umjetnik u prepoznavanju ranjivog mjesta svojeg protivnika da bi zatim na njega krenuo svom snagom. Niže pobjedu za pobjedom, podjarmljuje zemlju za zemljom. Cijela Europa leži mu pod nogama.

Napoleon osvaja i papinsku crkvenu državu. U veljači 1798. godine general Berthier po Napoleonovom nalogu kreće na Rim. S obzirom na premoć Francuza, Vatikan u znak predaje ističe bijele zastave. Francuzi zaposjedaju Rim. Zarobljavaju papu Pija VI. i odvođe ga u južnu Francusku gdje će godinu dana poslije umrijeti u Valenci. Ukida crkvenu državu i papinstvo kao instituciju te uspostavlja rimsku republiku.

Napoleon ne sluti da je ovim ispunio jedno proročanstvo proroka Daniela. U sedmom poglavlju opisana je svjetovna moć Rimske crkve. Proročanstvo kaže da će joj se vlast oduzeti nakon 1260 godina. Ovo je razdoblje isteklo točno 1798. godine. Bonaparte nije svjestan da je ispunio biblijsko proročanstvo.

Nakon četiri mjeseca Napoleón se sa 35.000 ljudi i velikom flotom iskrcava u Egiptu. Ispod piramida 21. srpnja drži govor vojnicima. Korzikanac zna kako potaknuti osjećaj časti u vojaka koji ga oduševljeno slijede.

“Pet tisuća godina povijesti gleda na vas,” uzvikuje i pokazuje na piramide. “Pozvani smo da postanemo nasljednici ovih piramida. Naprijed u bitku, naprijed u pobjedu!”

U bici kod piramida Mameluci doživljavaju strahovit poraz. Napoleon sada objavljuje ukaz svim muslimanima:

“Vi, govornici u džamijama, objavite narodu da za onoga koji je protiv mene neće biti utočišta ni na ovome ni na drugome svijetu. Objavite da je od postanka svijeta prorečeno da ću po uništenju vladavine križa ja doći iz najudaljenije zapadne zemlje da ispunim sudbinu. Poučite narod da je na više od dvadeset mjesta u Kuranu prorečeno to što sam učinio i što ću još učiniti. Znam sve i vidim do samog dna vaših duša. Doći će dan kad će svijet vidjeti da me Bog vodi i da mi ljudska snaga ne može nauditi. Blago onima koji vjeruju u mene!”

I ovdje je Napoleon pronašao ranjivo mjesto svojih protivnika. Stoga spominje slijepo vjerovanje muhamedanaca u sudbinu, povjerenje u Kur'an i njihovo neprijateljstvo prema sljedbenicima križa, prema kršćanima.

Moglo bi se smatrati ludošću što Napoleon kreće na golemu Rusiju. S više od pola milijuna vojnika prelazi preko golemog prostranstva ruske zemlje. Na njegovom pobjedonosnom putu sada leži prijestolnica Moskva.

Tada jedan od njegovih generala javlja: "Veličanstvo, upravo smo dobili vijest da seljaci u cijeloj Rusiji počinju moliti za rusku pobjedu."

"Ha, ha", smije se Napoleon. "Vidjet ćemo što je jače, mojih 600.000 bajuneta ili molitve tih bijednih seljaka." I Napoleon ne zastaje, osvaja Moskvu. Rusija je poražena.

A onda na pozornicu stupa general Winter. On je na strani Rusa, jer Napoleonova vojska nije pripremljena za veliku rusku hladnoću. Većina ne preživljava strahovitu hladnoću, a ostatak razbijaju ruske trupe. Napoleon se vraća u Francusku s poraženom vojskom koja broji 5000 ljudi. Pisac i pjesnik Ernst Moritz Arnt pjeva: "S čovjekom, konjem i kolima Gospodin ih je porazio." Veliki Korzikanac tek će na Sv. Heleni shvatiti da je biblijsko proročanstvo bilo u pravu, da je Europu nemoguće ujediniti silom. "Ali se neće držati zajedno." Na ovim se riječima razbila i Napoleonova težnja za vlašću. Napoleon je htio uvesti europski zakonik, europski vrhovni sud, jedinstveni novac, jednake mjere i utege. "Europa će na ovaj način ubrzo postati jedan narod i svatko će se na svojim putovanjima osjećati u zajedničkoj domovini."

Dva i pol tjedna prije smrti diktira svoju političku oporuku, upućenu sinu:

"Sv. Helena, 17. travnja 1821.

... Ja sam Europu morao krotiti oružjem, danas je treba uvjeravati... Moj sin treba služiti novim idejama i stvari kojoj sam svuda osigurao pobjedu... ujediniti Europu nerazdruživim federativnim savezima... Europa ide u susret neizbježnoj promjeni... Da sam 1812. pobijedio Rusiju, bio bi riješen problem stogodišnjeg mira. Presjekao sam gordijski čvor naroda; danas ga treba odvezati..."

Na tom osamljenom otoku zatočeni car ima vremena i za čitanje Biblije. U razgovoru s grofom Mentholonom govori o dojmu koji je na nj ostavilo čitanje Evandjelja:

“Poznajem ljude i kažem Vam, Isus nije čovjek. Njegova je religija tajna koja stoji sama za sebe, a ona potječe iz razumijevanja koje nije ljudskog podrijetla. U njoj nalazimo duboku iznimnost koju je stvorio niz prije nepoznatih riječi i učenja. Isus ništa ne posuđuje od naših znanosti. U Njemu samome nalazimo primjer ili uzor Njegova života. On nije ni filozof, jer su Njegovi dokazi čuda. Njegovi učenici su ga obožavali od samog početka. Došao je na svijet samo zato da otkrije tajne Neba i zakone duha. Aleksandar, Cezar, Karlo Veliki i ja osnovali smo velika carstva, ali na čemu je bilo utemeljeno ono što smo stvorili svojim genijem? Na nasilju – (Mon Dieu!). Isus je svoje kraljevstvo utemeljio na ljubavi i još danas su milijuni spremni umrijeti za Njega...

U divovskom ratu u kojemu na jednoj strani stoje svi kraljevi i sve zemaljske sile, na drugoj ne vidim vojsku već tajanstvenu snagu pojedinaca koji su raspršeni po svijetu, a nemaju nikakve druge savezničke oznake do zajedničke vjere u tajne križa.

Umirem prije vremena i moje će tijelo predati zemlji da postane hrana crvima. To je sudbina koja očekuje velikog Napoleona. Kakva silna razlika između moje duboke bijede i vječnog Kristovog kraljevstva što je rašireno po cijeloj Zemlji!”

Sretni brakovi i nesretni ratovi

Prigodom posjeta svjetskoj izložbi u Parizu 1851. godine, Friedrich Wilhelm, pruski princ, prvi put vidi kćerku engleske kraljice Viktorije i princa Alberta. Rađa se ljubav na prvi pogled. On ima tek dvadeset godina, a ona, kraljevna Viktorija, još nije navršila jedanaest. Ljubav ostaje. Vicky je još premlada, ali Friedrich Wilhelm može čekati.

Nakon četiri godine posjećuje englesku kraljevsku kuću i to ljeto provodi u Balmoralu. Jednog dana priznaje kraljici i njezinom mužu, princu Albertu, svoju ljubav prema Vicky, njihovoj najstarijoj kćerki i ljubimici. Kraljevski par je iznenađen, oklijeva, jer Vicky je još tako mlada.

Kraljica povjerava svoje osjećaje dnevniku: "Zbog njezine mladosti bili smo još nesigurni treba li on s njom razgovarati ili treba čekati drugu prigodu. Primijetili smo u međuvremenu kako je bolje da to odmah učini. Tijekom našeg današnjeg poslijepodnevnog izlaska konjima u Craig-na-Ban ubrao je kiticu bijelog vrijeska (znak velike sreće) i njoj predao. To mu je pružilo priliku da nagovijesti svoje nade i želje dok smo jahali prema Glen-Girnochu."

Princeza je već zatvorila Fritza u svoje srce i zato radosno pristaje. Njezin otac u svojim bilješkama kaže: "Ona prema Fritzu i nama pokazuje djetinju jednostavnost i iskrenost. Mladi je par jako zaljubljen."

Njezin otac, princ Albert von Sachsen-Coburg-Gotha, duboko je uvjeren da će njih dvoje postati ne samo sretan par, nego da će preko njih Njemačka i Engleska stvoriti čvrst savez kao osnovu za trajni svjetski mir.

Vicky je uistinu vrlo obrazovana mlada dama. Odlično govori tri jezika i ima sve preduvjete da postane majkom nje-mačkog cara Wilhelma II. I njezina sestra Alice u europskim kraljevskim kućama ima odlučnu ulogu kao buduća majka posljednje ruske carice.

Vjenčanje zaljubljene kraljevske djece održano je 25. si-ječnja 1858. u Engleskoj. Nazočni su kraljevski gosti iz čitave Europe. Svi oni čine jednu jedinu kneževsku obitelj.

Konačno mladenci otvorenim kolima, uz klicanje puka, odlaze na kolodvor. U pratnji mladenkina kuma i brata i šo-gora princa Bertija stižu u luku Gravesend, gdje kraljevska jahta "Victoria and Albert" čeka da ih preveze u Njemačku.

Posebnim vlakom, uz niz zadržavanja na postajama, stižu u Berlin. Kada se vlak zaustavlja i u Lutherovu gradu Witten-bergu, gradonačelnik ih dariva divovskom tortom od jabuka. S ovom tortom povezan je naročit događaj. Jednom je Luther govorio o jabukovu stablu. Reformator je živio u stalnom oče-kivanju Kristova povratka, zapravo je svaku godinu smatrao posljednjom pred povratak svojeg Spasitelja. Unatoč tome, neumorno je obavljao svoje zemaljske poslove prema geslu: "Ako svijet sutra propadne, još danas ću u svojem vrtu zasaditi jabukovo stabalce." Zar to nije bilo pravo prusko ispunjavanje dužnosti do kraja?

Neposredno pred Potsdamom ostarjeli i visokopoštovani feldmaršal grof von Wrangel ulazi u vlak pozdraviti par. Zatim sjeda pokraj kraljevine, na mjesto gdje je smjestila svoju lijepu jabučnu tortu. Mladenka i njezine dvorske dame zvonko se smiju. Grof se galantno pridružuje, smijući se iz sveg srca.

Od Potsdama se mladi par mora otvorenim državnim kolima prevesti cestom do kraljevskog dvora u Berlinu. Stra-hovito je hladno i promrzli silaze s kola za državni prijam. Kralj i kraljica ih dočekuju dobrodošlicom, ali je kraljica nešto hladna i pomalo oholo pita svoju novu snahu: "Niste li potpu-no promrzli?"

"Jesam", spremno odgovara Vicky, "samo mi je srce toplo."

Stanovništvo pruskog kraljevstva ponosi se što je supruga njihovog prijestolonasljednika kćerka engleske kraljice Vikto-rije. Vicky se polako navikava na novu, nepoznatu sredinu.

Nakon godinu dana, 27. siječnja 1859. Vicky rađa sina. Dijete na krštenju dobiva po ocu ime Friedrich Wilhelm, a usto još i Victor, što treba podsjećati na njegovu baku Viktoriju, i Albert, po silno voljenom Vickyjinom ocu. Porodaj je protekao s prilično teškoća. Pritom je djetetu iščašena lijeva ruka, što je, nažalost, prekasno primijećeno i za Wilhelma predstavlja doživotnu smetnju.

Vicky je sretna majka. Tijekom godina na svijet donosi četiri sina i četiri kćeri. Unatoč svim majčinskim obvezama, najveću pažnju posvećuje svojem mužu. Sretna je u bračnom životu.

Svojem voljenom ocu piše: "Svaki put kad se približava godišnjica našeg lijepog vjenčanja osjećam se tako sretnom i zahvalnom. Nijedna moja nada nije doživjela razočaranje, svako se očekivanje ispunilo..." I s majkom ostaje povezana u ljubavi i piše joj svakodnevno, ponekad i dvaput na dan.

Još je jedno vjenčanje na vidiku u europskoj kraljevskoj obitelji. Kraljica Viktorija ima u Danskoj nećaka, Christiana, prijestolonasljednika. U njegovu kćerku Aleksandru zaljubljuje se Bertie, Viktorijin jedini sin i Vickyjin brat. Vjenčanje je obavljeno u kapeli St. Georg u Windsoru. Brak je sklopljen iz ljubavi i još čvršće vezuje krvnim srodstvom europske vladarske kuće. Nakon majčine smrti Bertie postaje engleski kralj Edward VII.

Drugi unuk kraljice Viktorije je Nikola, ruski prijestolonasljednik. On je zabio u svoju glavu da će oženiti princezu Alix von Hessen, također kraljičinu unuku. Međutim, njegovi se roditelji protive toj vezi. Carica, sestra engleskog princa od Walesa, ne želi imati njemačku snahu. Ali Nicky, kako ga zovu u Engleskoj, ostaje tvrdoglav.

Nakon careve smrti u studenom 1894. godine Nikola stupa na rusko carsko prijestolje. Nakon nekoliko mjeseci dolazi do vjenčanja s Alix von Hessen. Medeni mjesec provode u Engleskoj. Kraljica Viktorija zapisuje u svoj dnevnik: "Izgleda nemoguće da bi blaga, mala, jednostavna Alicky trebala postati velikom ruskom caricom."

Međutim, kraljicu jako uznemiruje Nickyjeva vladavina. On, naime, nastavlja očevim oštrim kursom apsolutne auto-

kracije, čime izaziva nezadovoljstvo naroda i tako sije sjeme iz kojega će niknuti revolucija.

I u Austriji vrije zlo. Početkom XX. stoljeća austrougarski vladar car Franjo Josip samo što nije navršio sedamdeset godina.

Nije u dobrim odnosima sa svojim jedinim sinom i prijestolonasljednikom Rudolfom. Usto se šire glasine da bi Rudolf htio postati neovisnim ugarskim kraljem. To caru zadaje velike jade. Osim toga, Rudolf je poznat po lakomislenom načinu života, što upće ne pridonosi ugledu habsburške kuće.

Jednog dana u Mayerlingu nalaze Rudolfa mrtva. Nitko ne zna je li Rudolf žrtva političkog umorstva ili je izgubio život zbog ljubavne afere, možda u nekom dvoboju ili pak samoubojstvom. Tajna Mayerlinga nikada nije razjašnjena. Kad je otac dobio obavijest o smrti svojeg jedinca, navodno je rekao: "Umro je kao krojač."

Po pravu naslijeđa na prijestolje bi trebao stupiti najmlađi brat Franje Josipa, ali se on odriče prava u korist svojeg najstarijeg sina Franje Ferdinanda.

Dvije prepreke onemogućuju nadvojvodu Ferdinanda da stupi na prijestolje. Prva je njegova ljubav prema grofici Sofiji Chotek, koju car zbog njezina podrijetla proglašava "nedostojnom". On ostaje pri tome da grofica iz nižeg plemstva u slučaju braka s Franjom Ferdinandom ne smije postati caricom. I njezina su djeca isključena iz nasljedstva za prijestolje.

Franjo Ferdinand će se potužiti svojem liječniku: "Kad tko od nas nekoga voli, uvijek nađu u rodoslovlju neku sitnicu kao prepreku za brak, pa na kraju izlazi da su kod nas muž i žena dvadeset puta u međusobnom srodstvu. Rezultat su djeca od kojih su polovica maloumna ili padavičari."

Doista je vladarska kuća Habsburgovaca, u nastojanju da poveća svoju moć, tijekom gotovo 700 godina više važnosti pridavala ženidbi i udaji nego politici. U to vrijeme nastala je izreka: "Ratove mogu voditi drugi, a ti se, sretna Austrijo, ženi. Što drugima donosi ratni bog Mars, to tebi dopada po kraljici ljubavi Veneri."

Neobično je kako su se u stoljećima politike sklapanja brakova doslovno ispunile riječi proroka Daniela o europskim

državama koje su proistekle iz Zapadnog Rimskog Carstva. "Oni će se miješati ljudskim sjemenom, ali se neće držati zajedno."⁵⁸

Svađe oko prijestolja i ratovi oko naslijeđa obično su razorili ono što se stjecalo "ljudskim sjemenom". Europski se narodi nisu mogli složiti, upravo kako je bilo proglašeno.

Za austrijskog prijestolonasljednika postaje, osim toga, koban njegov unutarnjopolitički ideal. On namjerava "dualizam" austrougarske monarhije pretvoriti u "trijalizam", sa Slavenima kao trećima u savezu. A upravo se preko panslavističkih strujanja sve više osjeća ruski utjecaj na dunavsku monarhiju. Slaveni žele imati svoje vlastito kraljevstvo.

Franjo Ferdinand se odlučno suprotstavlja ovom pokretu. Njegove pokušaje smatraju nekom vrstom paralelne vlade, tako da ministar Ernst von Koerber jednom podrugljivo primjećuje: "Ne samo što imamo dva parlamenta, već i dva cara."

Nadvojvodini planovi mnogima nalikuju planovima njegovog pretka iz kuće Habsburg, cara svetog Rimskog Carstva njemačkog naroda, Friedricha III., koji je pred petsto godina sanjao o "svjetskom carstvu". Unatoč svim udarcima sudbine, dao je svuda uklesati i ispisati slova, zapravo ih je sâm svakodnevno ispisivao na papiru pred sobom: "AEIOU" – *Austria est imperare orbi universo* – Zadaća je Austrije zavladati cijelim svijetom!

Friedrichovi duhovni savjetnici, nažalost, propustili su upozoriti ga na tekst u Knjizi proroka Daniela, koji je unaprijed vidio istinu. Vidio je europske narode kao prste na nogama Rimskog Carstva, jedne pokraj drugih, a ne jedne iznad drugih ili u drugima. Nijedna europska nacija neće pokoriti drugu, i nijedna neće propasti. Ali, ni izvaneuropskoj sili neće uspeti ujediniti Europu.

Snovi cara Friedricha III. razbili su se na stvarnosti, a upravo je to Daniel predvidio.

I njemački car Wilhelm II. imao je slične ciljeve kao mnogi prije njega, jednako kao i Franjo Ferdinand sada, s kojim se car izvanredno dobro slagao. Navodno je jednom rekao: "U cijelom svojem životu bio sam pod utjecajem petorice velikih ljudi: Aleksandra, Cezara, Karla Velikog, Karla V. i Napoleona.

Svi su oni željeli osnovati svjetsko carstvo. Sa svoje strane sanjam o njemačkom svjetskom carstvu i moja će čelična šaka to ostvariti.”

U lipnju 1914. nadvojvoda Ferdinand odlazi sa ženom u državni posjet slavenškoj Srbiji. Dok se u otvorenoj kočiji vozi Sarajevom, odjednom odjekuju pucnji. Nadvojvoda i njegova žena padaju pogodeni atentatorovim mecima. Piše se 28. lipnja 1914.

Svijet ostaje suzdržana daha. Umorstvo u Sarajevu postaje predtakt svjetskom ratu koji će iza sebe ostaviti više od četiri milijuna mrtvih.

Ovakav zločin zahtijeva osvetu. Car Wilhelm, koji je bio prijateljski povezan s Ferdinandom pa ga je nedavno i posjetio i s njime razgovarao, zahtijeva kaznu za atentatore. Njegov veleposlanik u Beču, gospodin von Tscherschky, savjetuje mu neka se ne prenagli. Ali car odbija njegovu preporuku: “Neka Tscherschky ne bude glup! Srbe treba srediti, i to što prije!”

A upravo to teško pada starom caru Franji Josipu. Treba li on, koji želi u povijest ući kao “mirotvorni car”, na kraju ipak početi još jedan rat?

Vlade u Europi grozničavo izmjenjuju brzojave i izazivaju automatizam uzajamne opće mobilizacije. Austrijski šef generalštaba pita cara: “Ako je Njemačka na našoj strani, hoćemo li Srbiji objaviti rat?”

Franjo Josip, sada već u osamdeset četvrtoj, odvrća: “U tom slučaju – da!”

Ovim “da” puštena je s lanca najstrašnija ratna zvijer kakvu čovjek dotad nije upoznao. Ali, čini se da ju je još moguće ukrotiti.

Austrijska vlada je tražila razlog za objavu rata pa 26. srpnja predaje Srbiji ultimatum s rokom od četrdeset osam sati postavljajući zahtjeve koje, sadržajno i vremenski, nije bilo moguće ispuniti.

Ali Srbi su prepoznali opasnost. Odmah odgovaraju i pristaju na sve zahtjeve. Car Wilhelm to saznaje brzobjavno i začuđeno primjećuje: “Briljantni uspjeh za rok od četrdeset osam sati! To je više no što se moglo očekivati. Veliki moralni

uspjeh za Beč, ali sada više nema razloga za objavu rata. Na ovakvo što ne bih nikada naredio opću mobilizaciju.”

Odmah zahtijeva od Beča da učini sve kako bi se sačuvao mir. Ali ministar Bethmann-Holweg namjerno odlaže slanje ove poruke u Beč dok ovaj ne objavi rat. Svijet je potresen kad Austrija objavljuje rat Srbiji. Natrag se više ne može. Osim toga, Bethmann-Holweg u bitnim točkama krivotvori carevu poruku i uljuckuje Beč u sigurnost. Počinje rat, topovi grme, vojska kreće – zvijer je puštena s lanca.

Dan prije, 30. lipnja, Rusi čine posljednji očajnički pokušaj da sačuvaju mir. Neka između Austrije i Srbije odluči presuda Haaškog suda u Nizozemskoj, kojega su osnovale i priznale sve države. Ali Bethmann-Holweg odbija prijedlog. Rusi su se toga mogli prije sjetiti!

Već sutradan Nijemci objavljuju rat Rusiji koja podržava Srbiju. Još uvijek nije bilo prekasno zaustaviti ratni stroj jer su u palači mira u Haagu pripremljeni za brze pregovore.

Neke europske vlade i skoro sve u svijetu bile su zastupljene kada je oko godinu dana prije, 28. kolovoza, izvršeno otvorenje Palače mira. Amerikanac Andrew Carnegie je za troškove gradnje darovao šest milijuna maraka i oduševljeno uskliknuo: “Najsvetija konklava ikada stvorena svijetu na čast ovdje ima svoje sjedište!”

Svrha uspostavljanja ovog suda bila je svima jasna: “Svi sukobi, bez obzira bili pravne ili druge prirode, koji se diplomatskim putem posredovanja treće sile ne mogu riješiti, trebaju se na osnovi konvencije od 29. srpnja 1899. godine iznijeti u Haagu osnovanom stalnom arbitražnom sudu, bez iznimke.”

Ova konvencija predstavlja kraj dugog niza napora svjetskog mirovnog pokreta. Prvo zasjedanje ovog pokreta održano je od 21. do 24. kolovoza 1848. godine u Parizu.

Na otvorenju je predsjedajući, Victor Hugo, ispunjen nadom, govorio: “Doći će dan kad će vam oružje iskliznuti iz ruku. Doći će dan kad ćete se, vi Francuzi, vi Rusi, vi Talijani, vi Englezi, vi Nijemci, svi vi narodi, stopiti u golemu zajednicu premda ćete i dalje njegovati svoje osobine i časnu osobnost kad budete povezani u europski bratski savez. Doći će dan

kad više neće biti bojnih polja osim trgovačkih sajmova i duhovnih poligona otvorenih za razmjenu misli i dobara. Doći će dan kad će topovske kugle i bombe biti zamijenjene izborima, općim pravom glasa svih naroda, poštovanim pravom odlučivanja suverenog Senata. Doći će dan kad će se topove vidati samo u muzejima, kao što je to danas slučaj s oruđima za mučenje, a ljudi će se čuditi da je takvo što uopće moglo postojati. Doći će dan kad će obje divovske skupine, Sjedinjene Američke Države i Sjedinjene Europske Države, stajati jedna nasuprot drugoj, pružiti ruku preko mora i razmjenjivati svoje proizvode, trgovinu, industriju, umjetnost, genije, naseeliti zemaljsku kuglu, kolonizirati pustinju, usavršiti sve što je stvoreno pod Stvoriteljevom okom, povećati blagostanje sviju, stopiti obje beskonačne snage: bratstvo čovjeka i Božju svemoć.”

Od samog osnivanja Haaški arbitražni sud radio je punom parom. U samo petnaestak godina sklopljeno je 360 međunarodnih ugovora i često su spriječeni ratovi. Mnogi časnici se priključuju Pokretu za mir. Iz njihovih mačeva iskovan je veliki plug – danas se nalazi u Berlinskom muzeju. Od takvih mačeva i časničkih sablji izrađeni su mali ukrasni plugovi i podijeljeni predstavnicima četrdeset osam zemalja koje surađuju ovdje u Haagu. To bi trebao biti znak kako je došlo vrijeme da se, sukladno Bibliji, mačevi prekuju u plugove. Zapravo se time doslovno ostvaruju proročanstva proroka Izaije i Miheja, koji su proricali za “kraj dana” – u hebrejskom *“beacharith hajomim”*, što je eshatološki izraz koji se odnosi na posljednje, na ono što će još doći.⁵⁹ Prorok Mihej je prije više od dvije i pol tisuća godina ovako pisao:

“Dogodit će se na kraju dana: Gora Doma Jahvina bit će postavljena vrh svih gora, uzvišena iznad svih bregova. K njoj će se stjecat svi narodi, nagrnut će mnoga plemena i reći: ‘Hajde, uzidimo na Goru Jahvinu, u Dom Boga Jakovljeva! On će nas naučit svojim putovima... On će upravljati mnogim pučanstvima i bit će sudac moćnim narodima. Svoje će mačeve prekovati u ralice, a svoja koplja u radne srpove. Narod na narod neće mača dizati niti će se više za rat vježbati.’”⁶⁰

Svjetski pokret za mir doslovno je ispunjenje ovog proročanstva. Doista se mnogi narodi služe riječima što ih nalazi-

mo u biblijskom proroštvu. To su riječi naroda koji pozivaju na mir, i to u Božje ime, kako je to rekao Victor Hugo u svojem poznatom govoru. To je prekrasan idealni pokret, ali ga, nažalost, u ovim mnogim narodima zastupaju samo idealisti. Nema sumnje da majke i žene ne žele rat, a i narod kao cjelina je protiv krvoprolića, ali što oni mogu kada odluke donosi samo skupina koja drži vlast u rukama.

Nije li značajno što upravo Rusi, koji sada žele da Haaški sud spriječi izbijanje svjetskog rata, pristaju Srbima pružiti ratnu pomoć? Istina je da je na prvom haškom Kongresu mira 1899. godine car Nikola II. predlagao da se svi međudržavni sukobi rješavaju u Haagu, ali iste godine Rusija je povrijedila finsku autonomiju prijedlogom zakona za obranu zemlje. I njegov rodak, njemački car Wilhelm II. ne drži mnogo do haaške Mirovne konferencije te sasvim otvoreno i pomalo vulgarno priznaje: "U svojoj ću se praksi i dalje oslanjati samo na Boga i svoj oštri mač, i briga me za sve zaključke!"

Nažalost, sve ostaje na govorima o miru i međunarodnim ugovorima, ali djela ne slijede te govore.

Što se zapravo događa i kako izgledaju djela naroda, prorekao je biblijski prorok. Sve je upravo suprotno:

"Razglasite među narodima! Posvetite se za rat! Dižite junake! Naprijed, navalite, svi ratnici! Prekujte raonike u mačeve, kosire u koplja, nek slabić kaže: 'Junak sam!' Pohitajte i dodite, svi okolni narodi, i ondje se saberite!"⁶¹ Prorok Joel je točno opisao ono što danas označujemo kao opću mobilizaciju, naoružavanje i pretvaranje mirnodopske proizvodnje u ratnu, nacionalno oduševljenje za rat i precjenjivanje vlastitog ratnog potencijala. Tako su "djela" naroda potpuno suprotna "govorima". I jedno i drugo je prorečeno.

Haaška Palača mira svojim je nastankom dokaz istinitosti prorečenih činjenica. Pariški *Matin* izvješćuje: "Izgradnja Palače mira u Haagu brzo napreduje, što djeluje uznemiravajuće, jer ova zgrada mira kao da izaziva sudbinu. Dokaz: kada je njezina izgradnja dogovorena, izbio je Burski rat. Kad su odobreni građevinski nacrti, počeo je rusko-japanski rat. Kad se polagao kamen temeljac, njemački car putuje u Tanger i počinju marokanski nemiri. Kad je dovršen prvi kat, počele su nje-

mačko-francuske teškoće oko Maroka. A sada, kad je postavljen krov, izbija talijansko-turski rat. S velikim strahom pratimo radove na ovoj palači... Onog dana kad bude posvećen ovaj hram mira, svatko će od nas morati uzeti pušku u ruke, jer će izbiti opći svjetski rat – svih protiv svih.”

Prigodom posvećenja Palače mira 28. kolovoza 1913. godine neke europske vlade nisu u dobrim odnosima. Nakon jedanaest mjeseci izbija svjetski rat. Netko je na umjetnički iskovana vrata Palače mira objesio natpis: “Na prodaju ili za iznajmljivanje!”

Njemačka odbija prijedlog Rusije za arbitražu pred Haaškim sudom i 1. kolovoza 1914. objavljuje rat Rusiji. I Francuska objavljuje rat 3. kolovoza i upada u Belgiju. Otpočeti rat na dvije bojišnice očito je najveća glupost u svjetskoj povijesti i ludo precjenjivanje vlastitih snaga. Kako se u ovom stavu točno ispunjava Joelovo proročanstvo: “Neka slabić kaže: ‘Junak sam!’”

Engleska objavljuje rat Njemačkoj 4. kolovoza. Car Wilhelm je šokiran. Prije kratkog vremena razgovarao je pred zemljovidom Europe sa svojim generalima o mogućnostima razvoja budućeg rata.

Car pokazuje na Englesku s primjedbom da odatle ne prijete opasnost, ali general Ludendorff odmahuje glavom i oprezno kaže: “Veličanstvo, Engleska je otok, a između nje i nas je voda!”

“Šutite!” grubo odgovara car. “Krv je gušća od vode!”

Sada je Wilhelm II. ipak potresen jer mu je vlastita obitelj, njegovi rođaci, sin majčinog brata, George, objavila rat.

Prije nego što engleski veleposlanik napusti Berlin dobiva poziv za prijam kod njemačkog cara. Na prijemu car izlazi pred njega odjeven u englesku generalsku odoru, ukrašenu brojim engleskim odličjima. Veleposlanik je iznenađen i zbunjeno gleda u odoru svoje domovine. Car ne progovara ni riječi. Jednim pokretom ruke trga odličja s prsiju, baca ih prezrivo pred poslanikove noge i viče: “Ispričajte ovo mojem rodaku u Londonu!” Zatim mu okreće leđa.

Tisućugodišnje carstvo

“A što dolazi nakon toga?”

Gospoda Huber odgovara jasno i kratko: “Ništa više, baš ništa!”

Gospoda Huber je oniska, živahna minhenčanka, udovica učitelja, pri kraju pedesetih. Stanuje u Schwabingu i izdaje sobe studentima. Upravo je dobila novog podstanara, studenta umjetnosti iz Austrije. Zove se Adolf i više se ne ubraja među mlade, ali zato je već bio u ratu i sada se pokušava skrasiti u nekom zanimanju. Silno je željan znanja, taj njezin novi student, ali ga zapravo rijetko kad vidi da slika ili crta. No, to nije njezina stvar.

U kuhinji visi slika kipa iz Daniela 2. poglavlja. Veliki kip stoji na zemaljskoj kugli, a u desnom gornjem uglu slike vidi se kamen koji pada na kip.

“Već duže razmišljam o ovoj slici, gospođo Huber, ali nikako ne mogu dokučiti što ona zapravo prikazuje.”

“O, zar ne znate za Daniela u lavskoj jami?”

“Lavsku jamu znam, nalazi se u blizini pivnice.”

“Ah, ne, mislim na Daniela, proroka iz Biblije.”

“A kakve on veze ima s tom slikom?”

Gospoda Huber skida sliku sa zida i stavlja je na stol.

“Objasnit ću vam. Čitav kip je od kovine. Glava je od zlata, prsa od srebra, trbuh od bakra, noge od željeza i čitav kip stoji na glinenim nogama. Onda dolazi kamen. Vidite, odande gore, pada na noge kipu, čitav se kip raspada, postaje sličan pljevi na gumnu, puhne vjetar i više ničega nema. Ali kamen raste, ispunjava cijelu Zemlju. To je vidio prorok Dani-

el i on je od našega Gospodina Boga dobio objašnjenje. Sve to možete pročitati u Knjizi proroka Daniela.”

“Ova zlatna glava, to je Babilonsko Carstvo”, nastavlja gospođa Huber, “a srebrna prsa Perzija. Bakreni je trbuh Grčka, a noge od željeza predstavljaju svjetsko Rimsko Carstvo. A znate li što označavaju prsti? To su europske države: Englezi, Francuzi i Nijemci i kako se ono još zovu... Tu stoji i da će se povezati putem brakova, ali se neće držati zajedno.”

Ovo ne mora objašnjavati svojem sugovorniku jer mu je poznato iz povijesti, pa mu nije teško pratiti njezino tumačenje.

“I vi to sve znate! Odakle vam to, gdje ste to naučili? U crkvi sigurno ne.”

“Reći ću vam: ja sam adventistica, i to sam čula na jednom predavanju.”

“Aha, dakle, pripadate nekoj sljedbi.”

“Što mislite time reći? Da, to je skupina vjernika koji su se odvojili od većinske Crkve. Mi slijedimo Krista i vjerujemo sve što je napisano u Svetom pismu.”

Adolf pokazuje na sliku i pita što će doći nakon ovih deset prstiju. Gospođa Huber objašnjava da će pasti kamen, a taj je kamen Isus Krist.

“A što će se dogoditi nakon Kristova dolaska?”

“Nakon toga dolazi sud koji traje tisuću godina. Tako stoji u Otkrivenju svetoga Ivana.”

U tom trenutku zvoni na vratima i gospođa Huber se ispričava, ustaje i žuri k vratima. Time je razgovor završen.

Ali novi je student točno zapamtio sve što mu je gazdarica rekla i uvečer u krevetu još dugo o svemu razmišlja. Prilikom pospremanja gazdarica nalazi posvuda listiće na kojima je načrčkao riječi koje spominju novo društveno uređenje, socijalnu pravdu, blagostanje za sve i tisućugodišnje ujedinjeno carstvo...

Razgovor više nije nastavljen, jer je mladi Adolf ubrzo odelio. Stalno je u društvu ljudi iz nekih stranaka i u njegovu sobu ubrzo useljava novi student. Da je bar ova oniska, okretna minhenčanka slutila što će postati iz tog studenta umjetnosti – Adolfa Hitlera – dok je promatrao sliku u njezinoj kuhinji!

Zbivanja u Münchenu redaju se velikom brzinom. Svojom novom strankom Hitler namjerava srušiti bavarsku vladu i preuzeti vlast. Pri pokušaju puča 9. studenog 1923. vojska guši ustanak, a on biva uhićen. Hitleru sude i dospijeva u zatvor. Kaznu je odležao u tvrđavi Landsberg.

Unatoč porazu, Hitler ne zdvaja. Prožima ga neobična, nesvladiva želja za pobjedom i nepokolebljiva sigurnost. Oda-kle crpi tu duhovnu snagu sada kad se čini da je sve izgubljeno, a on sjedi iza rešetaka? Odgovor na to pitanje nalazimo u događaju koji je ne tako davno u prošlosti doveo do odlučne promjene u njegovu životu.

Jedan od njegovih stranačkih prijatelja poziva ga jednog dana u ložu, tajni savez utjecajnih ljudi minhenskog višeg sloja. Ondje vladaju starogermanski običaji i simboli, a nadnaravne pojave pri svjetlosti svijetla čine ove večeri uzbudljivim doživljajem za mali krug odabranih, zapravo zrače nekom magičnom privlačnošću. Hitlerove sklonosti mistici ovdje dolaze do punog izražaja. Što je najvažnije, u ovom pragermanskom krugu čekaju na nacionalno uskrsnuće Njemačke i vladavinu njemačke rase. Hitler je oduševljen. Duhovi što se javljaju u ovom spiritističkom krugu proriču vladavinu nadmoćne rase i govore o čovjeku koji će, kao oruđe božanske promisli, stati na čelo nacionalnog ustanka. Već na prvom takvom sastanku Hitler doživljava javljanje moćnog duha koji sebe naziva "Donositeljem blagoslova". Promisao je našla čovjeka, tako trabunja tajanstvena ličnost, koji će uzdignuti Njemačku iz njezinog dubokog poniženja i pritom pokazuje na – Adolfa Hitlera.

Da je Hitler toliko dobro poznao Bibliju kao što je poznavao politiku i povijest, ne bi se dao obmanuti tom spiritističkom pojavom. Odmah bi prozreo mrežu laži.

"Mrtvi ne znaju ništa", kaže naš prevodilac Biblije. "Više nemaju udjela ni u čem što biva pod suncem... Nema ni umovanja, ni spoznaje ni mudrosti... jer se zaboravlja i spomen na njih."⁶²

A u Psalmima stoji kako mrtvi ne znaju za Boga, dakle nemaju nikakve veze s Bogom.⁶³ Mrtvi ne znaju ništa o ovome svijetu, ništa o svojim najbližima, a budući da ništa ne znaju

o sebi, ne mogu više ni razmišljati. Odmaraju se, spavaju bez svijesti u zemlji do uskrsnuća. Onda će, ponovno stvoreni, od Boga uskrsnuti kao da su samo jedan tren spavali.⁶⁴

Tako stoji u Bibliji, tako vjerujemo i tako živimo prepuni nade da ćemo se ponovno vidjeti prigodom uskrsnuća. U ovoj nadi i umiremo.

Kardinal Faulhaber je upravo u Münchenu njegovao ovu nadu. Po njegovoj želji na grobnu ploču u crkvi, neposredno do propovjedaonice, uklesali su mu riječi: “Ovdje Michael, kardinal Faulhaber, očekuje dan uskrsnuća. Tu u grobu počiva kao čovjek, ni na kojem drugom mjestu; tu očekuje dan uskrsnuća.”

Ono što Hitler također ne zna, niti će drugi saznati, jesu rezultati istraživanja psihologije o takozvanim javljanjima umrlih. Ispitivanja koja su na raznim sveučilištima desetljećima vršena metodama koje isključuju prijevaru, pokazala su laž ovih pojava: oni koji se javljaju nikako nisu mrtvi. Mrtvi se ne javljaju!

Tko su onda ta bića koja se javljaju na spiritističkim seansama i predstavljaju kao duše umrlih? Utvrđeno je da se često radi o lukavim varalicama, a ponekad o hipnotičkim osjetilnim prijevarama. Ali, time nisu objašnjene sve pojave. Postoji i javljanje natprirodnih bića, što se ne može podrediti ničemu u prirodnim znanostima. Pa ipak, ove pojave duhova nisu ništa novo jer o njima postoje izvještaji stari stotine i tisuće godina. Krist im se suprotstavio i raskrinkao ih: To su lažljivi duhovi, od Boga otpali stanovnici drugih svjetova, koji su “zbačeni s neba” nakon bezrazložne i besmislene pobune protiv Stvoritelja.⁶⁵ Oni ne smiju napustiti naš planet do sudnjeg dana, kad će biti uništeni zajedno s bezbožnim ljudima. “I bit će kao da ih nigda bilo nije”,⁶⁶ stoji u prijevodu jednog od 130 biblijskih tekstova koji govore o potpunom uništenju zlih sila. Ova će ih sudbina snaći na kraju “tisućugodišnjeg kraljevstva”, kako je to gospođa Huber pokušala objasniti Adolfu Hitleru.⁶⁷

Budući da su lažljivi duhovi, oni nastoje preko posrednika ili medija stupiti u vezu s ljudima i vrlo vjerno oponašaju pokojnike, tako da većina nasjeda prijevari.

Samo ih psihološke metode ispitivanja raskrinkavaju kao varalice.

Postoji još jedan siguran, tisuću puta isproban način, da se raskine njihovo pletivo laži. Ako im u Kristovo ime naredite da kažu tko su doista, onda će bijesno procijediti kroz zube: "Demoni!" Pred Kristovom djelotvornom prisutnošću više se ne mogu pretvarati.

Tragično je što Hitler iz osobnog iskustva ne poznaje ovu povezanost s Kristom. Stoga je potpuno obmanut. Biva nadaren novim, neslućenim sposobnostima. Prikazuju mu dobre i idealne ciljeve, koji su toliko plemeniti i prosvijećeni da ih čovjek ne može olako odbaciti, jer se radi o dobru vlastitog naroda.

Tek poslije, zapravo prekasno, pet minuta nakon dvanaest, prepoznaje davla i shvaća da je prevaren. A sa sobom je u ponor, u najveći kaos svih vremena, poveo pedeset milijuna ljudi.

Potican ovim silama, Hitler ne mari što je zatvoren u utvrdi. Počinje pisati. Knjiga treba biti naslovljena "*Mein Kampf*".

Hitler voli razgovarati s katoličkim zatvorskim dušobrižnikom o različitim kritičnim mjestima u svojem rukopisu. Svećenik je postariji gospodin sijede kose, omalen i pomalo okrugao, malo pognut, ali s dobrodušnim i prijaznim licem te blagim, ponešto sanjarskim očima.

On posjećuje sve političke zatvorenike, premda mu to ne pričinjava zadovoljstvo. Oni s njim žele govoriti samo o svojim često maštovitim zamislima, a Krist ih malo zanima. Ali, kao pastir ipak mora saslušati svoje ovčice.

"Velečasni", oslovljava ga Hitler s poštovanjem, kako je to naučio još kao dijete. "Što kažete na ovo?" Pruža mu list svojeg rukopisa uz molbu da ga pročita.

Svećenik se spušta na drveni ležaj pokraj Hitlera, skida naočale i prinosi list očima:

"Tko želi pridobiti široke mase, mora poznavati ključ koji otvara vrata srca. Taj ključ se ne zove objektivnost, slabost, nego volja i snaga. Zadobiti dušu naroda možemo samo onda kad, osim pozitivne borbe za vlastite ciljeve, uništimo protivnika tih ciljeva. U sva vremena narod u bezobzirnom napadu

na protivnika vidi dokaz vlastitog prava, a odlaganje uništenja drugoga kao nesigurnost u odnosu na svoje pravo, pa čak i kao znak vlastite nepravde.”

Svećenik opet diže glavu, stavlja pomalo nespretno naočale i ispitivačkim pogledom gleda u oči zatvoreniku: “Nije li to pomalo agresivno, gospodine... gospodine... Kako je ono vaše ime?”

“Hitler, Adolf, iz Braunaua na Innu!”

“Ah, tako, gospodine Hitler, ovo...”

Ali Hitler ga je već pretekao svojim protudokazivanjem:

“Ovdje je riječ o prirodnom pravu, velečasni. Pastir mora braniti svoje ovce od vuka. Da, ako želi sačuvati svoje stado, mora vuka ubiti.”

Svećenik odmah shvaća aluziju na Crkvu, ali sumnjičavo odmahuje glavom:

“Znate, meni se to više čini kao čopor vukova koji se međusobno grizu i proždiru.”

Hitler šuti.

Svećenik nastavlja, pri čemu pomnjivo bira riječi: “Meni se više sviđa pokret za mir. Da se njih poslušalo, izbjegli bismo strahovito ubijanje od 1914. do 1918.”

“Ah, svjetski pokret za mir! To su sve zanesenjaci! Pomislite samo na Palaču mira u Haagu. Postala je hramom slabića, onih koji ništa ne mogu. Meni više imponiraju riječi koje kod nas u Beču stoje na zgradi parlamenta: ‘*Si vis pacem, para bellum* – Ako želiš mir, pripremaj se za rat!’ Danas još vrijedi samo sila!”

Dušobrižnik šuti i u nelagodi primjećuje: “Lijepi Beč! Vi ste Austrijanac, zar ne?”

“Jesam.”

Hitler mu pruža drugi list: “Ovdje je riječ o kršćanstvu.”

Time je potaknuo svećenikovo zanimanje i ovaj čita:

“Kršćanstvo se nije moglo zadovoljiti time što će izgraditi svoj vlastiti oltar, već je bilo prisiljeno razoriti neznabožačke oltare. Apodiktična je vjera mogla proizići samo iz te fanatične nesnošljivosti, a ta nesnošljivost je zapravo i neizbježni preduvjet za njezino nastajanje... Pojedinaac danas može s bolom zaključiti da je s pojavom kršćanstva u mnogo slobodniji antički

svijet ušao prvi duhovni teror. Ne može opovrgnuti činjenicu da se svijet od tog vremena nalazi pod ovim pritiskom i da se prisila lomi samo prisilom i terorom. Tek se tada može stvoriti novo stanje. Političke stranke su spremne na kompromise, ali svjetonazori nikada. Političke stranke računaju s protivnicima, a svjetonazori proklamiraju svoju nepogrešivost.”

Svećenik zastaje i pita: “Što kao političar razumijete pod apodiktičnom vjerom?”

“Mislim na točku vjere protiv koje se ništa ne može reći. Ona je takva, dokazana. Mislim na stvaranje. Svijet je morao nastati, nije mogao sam sebe stvoriti. Da je stvoren, ne može se opovrgnuti, dakle apodiktično je.”

“Da, da! U pravu ste! Jeste li vi katolik?”

Hitler potvrđuje.

“Jeste li praktični katolik?”

“Ne, zauziman se za etičko kršćanstvo.”

“Ah, tako...”, kaže i opet gleda u list pred sobom:

“Ovdje trebamo učiti od Katoličke crkve. Premda je njezin nauk u mnogim točkama i djelomično nepotrebno bio u sukobu s egzaktnom znanostu i istraživanjem, ona nije bila spremna žrtvovati nijedno slovo svojeg učenja. Ispravno je spoznala da njezina snaga otpora nije u većem ili manjem prilagođavanju trenutačnim znanstvenim rezultatima, koji su u biti stalno varijabilni, već više u tvrdoglavom držanju jednom određenih dogmi koje tek tada svemu daju karakter vjere. Zato je ona danas jača no ikada. Možemo proreći da će ona, u mjeri u kojoj pojave prolaze, sama postati smirujući pol i tako ljude sve više vezati uz se.

Tko, dakle, doista ozbiljno želi pobjedu jednog narodnog svjetonazora, mora spoznati da će za postizanje takvog cilja opstati pokret spreman za borbu samo onda ako mu je temelj nepokolebljivo siguran, a program čvrst. On ne smije dopustiti da u formuliranju svjetonazora vrši ustupke trenutačnom duhu vremena, nego mora zauvijek zadržati oblik koji mu najbolje odgovara, u svakom slučaju toliko dugo dok ne bude okrunjen pobjedom.”

Svećenik je ponovno podigao pogled, ali šuti. Sigurno u sebi misli da ne bi trebalo tako razmišljati. Bez riječi vraća list,

stavlja naočale i završava razgovor riječima: “Da, da, to su nazori! A sada moram dalje, k drugim zatvorenicima. Dakle, doviđenja, gospodine...”

On mu pomaže: “Hitler, Adolf, velečasni. Doviđenja!”

Nakon zatvora Hitler u Münchenu ponovno dolazi u svoj spiritistički krug. Ovdje duhovi proriču da će bez primjene sile početkom 1933. preuzeti vlast u Njemačkoj. Što je ovaj trenutak bliži, to situacija njegove stranke postaje kritičnija i beznadnija. Najsposobnija glava NSDAP-a, Georg Strasser, okreće leđa Hitleru. Presušuju financijska sredstva. Imetak stranke, smeđe kuće, na više mjesta trebaju doći na dražbu. Hitler počinje očajavati i gotovo doživljava živčani slom.

Ali opet čuje unutarnji glas budući da je sada sâm postao spiritistički medij: “Pobjeda je tvoja!”

Nakon izborne pobjede stranke u Lippi, predsjednik vlade Hindenburg poziva Hitlera i 30. siječnja 1933. imenuje ga državnim kancelarom. Već 20. srpnja 1933. Hitler sklapa s Vatikanom državni konkordat. Glavni list francuskih rimokatolika, *La croix*, 23. srpnja naziva ovaj savez najvećim crkvenopolitičkim događajem od vremena reformacije. Mussolini nato primjećuje:

“Svi katolici svijeta, od Kalifornije do Kine, imat će na umu da je Katolička crkva sklopila ugovor s novom Njemačkom.”

Nakon ratificiranja konkordata u Rimu 22. srpnja 1933. državni vicekancelar Franz von Papen odlazi na zasjedanje katoličkog Akademskog saveza u Mariju Laach. U svojem govoru dotiče se konkordata:

“Svetom Ocu je višeput rečeno da će ugovor s tako nedostojnom ugovornom stranom kao što je Njemačka pod vodstvom kancelara Hitlera, nadaleko potresti povjerenje u mudrost Katoličke crkve. Kad je Njegova Svetost, Papa, unatoč tome odlučio potpisati ugovor, onda je to bilo – kako mi je sâm rekao – iz spoznaje da nova Njemačka mora voditi odlučnu bitku protiv boljševizma i bezbožnog pokreta, i kako s puno povjerenja prima obećanje državnog kancelara da će nacionalno rađanje provesti na sveopćim temeljima kršćanstva.”

Čovjek koji Hitlera drži u šaci njegov je osobni liječnik, dr. Morell. U spiritističkoj loži kojoj Hitler pripada ovaj je liječnik Veliki meštar i nadređeni Hitleru. Premda u Njemačkoj ima mnogo poznatih liječnika, "Führer" za osobnog liječnika odbire nepoznatog i beznačajnog Morella. Lijekovi što ih od nje ga svakodnevno dobiva određuju njegovo ponašanje i utječu na njegov već ionako podvojen karakter.

Nakon rata profesor Heston, psihijatar na Sveučilištu Minesote, ispituje sve recepte liječnika Morella. Nalazi da je Hitler uzimao mnoštvo amfetamina, dijelom u svakodnevnim injekcijama, dijelom u tabletama što ih je morao uzimati tijekom cijelog dana. Ti lijekovi što mijenjaju svijest izazivaju i promjenu karaktera. Obilježja djelovanja tih droga su tvrdoglavost, neodlučnost i neuravnoteženost.

Hitlerov suradnik i povjerljiva osoba, Albert Speer, izvješćuje da se Hitler od 1942. godine pretvorio u tiranina ovisnika. Kad je Njemačka doživljavala poraz za porazom, Hitler je pred Albertom Speerom i drugima rekao da njemački narod nije vrijedan preživjeti ako izgubi rat.

Osim opsjednutosti kao spiritističkog medija, kod Hitlera se vidi i patološka opsjednutost koju uspijeva spretno prikriti. Tako mu uspijeva pobiti milijune ljudi.

"Građevine", priča Albert Speer, "što ih je Hitler sa mnom projektirao, jasan su dokaz njegova cilja da vlada svijetom. On je svoje dokumente vladavine svijetom u određenoj mjeri već prije planirao, prije no što su se događaji uopće odigrali... Ova činjenica stvaranja planova o vladanju svijetom čini mi se u povijesti zapostavljenom. Uvijek su mi se smijali kad sam se vraćao na to da je Hitler težio za vladanjem svijetom, ne samo Europom, da je vladanje Europom bio samo međustupanj za ono krajnje."

Budući da je Hitler došao na vlast vođen duhovima, vladavinu mu diktiraju proročanstva iz nevidljivog svijeta. On, zapravo, nije od masa poštovani i od mnogih obožavani "Voda" (Führer), već "Vodeni", oruđe u rukama tajanstvenih sila.

Sasvim otvoreno govori o svojim "intuicijama" i "sigurnosti mjesečara". Prije donošenja krupnih odluka zatvara se u sobu, satima hoda gore-dolje i raspravlja sa svojim duhovima.

U njegovoj okolini govore: “Führer vodi razgovore sa samim sobom.”

Kad tako dođe do odluke, Hitler je iznosi svojim suradnicima. Tko ne dijeli njegovo mišljenje, biva otpušten ili čak odstranjen.

“Uvjeren sam”, kaže Albert Speer, “da je Hitler stvarno gospodario generalima koji su ga okruživali. Sjećam se posjeta generalfeldmaršala von Mansteina u Glavnom stanu, čovjeka koji nije bio kukavica i koji je ozbiljno rekao: ‘Ovaj ću put nastojati da Hitler popusti i vodi vojnu politiku koja mi se čini razumnom, ili mora doći do loma.’

Vjerujem da su prošla tri ili četiri sata kad je Manstein konačno izišao. Svi smo bili znatiželjni jer se stvarno radilo o sudbonosnoj situaciji. Izišao je... a onda bez riječi otišao. Znali smo da se ništa nije dogodilo, da ga je unatoč svemu porazio.”

U većini slučajeva pokazalo se da je Hitler bio u pravu. Bez upotrebe oružja zaposjeo je rajnsko područje, Memel, Austriju i Čehoslovačku. Sve je to unaprijed znao. Demoni, čije je riječi slušao, utuvili su mu u glavu da je Božji poslanik. U svojim je viđenjima čuo i ime jednog moćnog duha koji se nazivao “Promisao”. Tog duha Hitler je smatrao Bogom.

Na taj način Hitler osvaja Poljsku, Dansku, Norvešku, Nizozemsku, Belgiju i Francusku. Unaprijed zna dan kada će ući u Pariz i održati mimohod pobjednika. Točno tog dana ulazi s pobjedničkom vojskom kroz Trijumfalna vrata u Parizu.

U malom krugu svojih najužih suradnika Hitler objavljuje i dan svojeg ulaska u London.

Kad su njemačke trupe kod Dunkerqua bacile Engleze u more i kad je bio pogodan trenutak da se prebace u Englesku zajedno s bjeguncima i osvoje otok, njegovi generali zahtijevaju odmor za potpuno premorenu vojsku. Nakon dugog oklijevanja Hitler popušta. Time propušta posljednju priliku. Engleska se u međuvremenu pripremila za njemačku ofenzivu. Taj put je Hitler više slušao svoje generale nego svoje “glasove”. Od tog trenutka presušuju izvori demonskog proricanja.

Otada Hitler čini pogrešku za pogreškom: više nema proricanja iz nevidljivog svijeta. Unatoč svemu, čvrsto je uvjeren

u pobjedu. U svojoj se tvrdoglavosti i dalje smatra Božjim slugom. Pet minuta nakon dvanaest primjećuje da je obmanut i počinja samoubojstvo.

Hitler se razbio o proročku riječ: "I neće se držati zajedno!" Njegovo "tisućugodišnje kraljevstvo" na Zemlji trajalo je samo dvanaest godina.

Muzej voštanih figura

Fred Hansen je prvi put u Londonu. Oduševljen je prekrasnim građevinama metropole engleskog carstva. Vodič spominje i Muzej voštanih figura *Madame Tussaud*, pa ga Fred odlučuje posjetiti.

Odmah iza ulaznih vrata stoji policajac, bobby, kako ga Englezi zovu. Fredu je poznato da su engleski policajci osobito ljubazni i spremni pomoći pa odlučuje to isprobati na licu mjesta. Prilazi policajcu i pita dokad je muzej otvoren. Policajac ne odgovara i nezainteresirano gleda prema ulazu. Fred još jednom postavlja pitanje, uvjeren da njegov njemačko-engleski nije najbolji, ali bobby se ne miče, čak se ne udostoji ni pogledati ga. Onda Fredu sine: “Naravno, i taj je načinjen od voska!”

I ostale figure u trokatnom muzeju Madame Tussaud nevjerojatno su “žive” i stvarne. Dok prolazi prostorijama muzeja, čini mu se da korača kroz povijest, posebice Engleske. Tu su Roosevelt, pa Kennedy, a smrknuto gleda i kralj Henrik VIII., čijih je svih pet žena uskrnulo i okružilo supruga, premda je većinu njih odbacio i dao pogubiti.

Pokraj pravog slikarskog stalka sjedi Winston Churchill s kistom u ruci, zadubljen u svoj hobi. U ustima mu je neizbježna cigara.

“Neobično je”, razmišlja Fred, “da je ovaj omiljeni narodni čovjek ipak imao nešto zajedničko s Hitlerom.” Pritom misli na povezanost britanskog premijera sa spiritizmom. U novinama je otvoreno objavljeno da Churchill ne donosi nijednu političku odluku a da prije toga u seansi ne pita za savjet svojeg

kućnog duha. No, svi znamo, razmišlja Fred, da je Engleska klasična zemlja spiritizma u kojoj su čak svećenici mediji, u kojoj članovi vlade, pa i pripadnici kraljevske kuće traže savjet spiritista! Možda je i car Wilhelm II., koji je također konzultirao jednog medija, gospođicu Schön, razvio ovu sklonost kod svoje engleske bake, kraljice Viktorije.

Fred se stresao. Neobično je što se u mnogim vladama svijeta nalaze takvi "savjetnici" iz podzemnog svijeta. Kakav još kaos treba očekivati kad je već svjetski rat bio tako grozan!

Ali Fred odbacuje sumorne misli. Na godišnjem je odmoru pa smatra da je bolje razmišljati o nečemu ljepšem. Churchill je bio tako omiljen u svojem narodu da se bez straha i "tjelesne straže" mogao kretati po gradu.

U Engleskoj se prepričava događaj koji se zbio 21. ožujka 1943. godine, kad je održao svoj poznati govor pred britanskim Donjim domom. Govor je prenošen preko radija. Churchill se odvezao taksijem do Donjeg doma. Pri izlasku iz taksija rekao je vozaču da ga čeka, jer će se vratiti za dvadesetak minuta. Međutim, vozač, koji nije prepoznao premijera, odmahuje glavom i kaže:

"Ne, gospodine, ne mogu!"

"Zašto?"

"Sad će gospodin Churchill govoriti preko radija i ja ga želim slušati. Moram kući!"

Churchill je duboko ganut domoljubljem ovog čovjeka, ali ne otkriva svoj identitet. Namjesto toga iz džepa vadi novčanicu od deset funti, pruža je vozaču i mrmlja: "Ovo je za vaše domoljublje!"

Čovjek zapanjeno gleda u veliku novčanicu i kaže: "Ako je tako, svakako ću vas čekati, makar Stari ostao prikraćen!"

Churchill zna da ga zovu Starim. Ne kaže ništa, samo se kiselo osmjehuje.

U svojem govoru Churchill poziva narod da u bici za London izdrži protiv njemačkog neprijatelja. Rat je strašan, ali kad pobjeda bude izvojevana, onda treba spriječiti svaki drugi rat u budućnosti. "Europsko vijeće, ili kako god ga nazvali, mora jednog dana okupiti sve europske narode."

Godinu dana nakon završetka Drugog svjetskog rata Churchill posjećuje Zürich. Na prijamu održanom 19. rujna 1946. na Sveučilištu drži poznati govor o "Sjedinjenim Europskim Državama", upućen akademskoj mladeži svijeta.

"Želim vam nešto reći o tragediji Europe..."

... osveta mora doći kraj. Mora doći do 'blagoslovljenog čina zaboravljanja', kako je to Gladstone rekao prije mnogo godina. Svi mi moramo okrenuti leđa užasima prošlosti. Moramo gledati u budućnost. Ne možemo dopustiti da mržnju i osjećaje osvete, koji su proizvod nepravdi učinjenih u prošlosti, vučemo u godinama koje dolaze. Ako Europu treba sačuvati od neizmjerne bijede, da, od konačne propasti, onda je potrebno povjerovati u europsku obitelj... Ako želimo stvoriti Sjedinjene Europske Države... onda moramo početi sada... Kao prvi korak treba utemeljiti jedno europsko tijelo..."

Nedugo zatim dolazi do osnivanja tog europskog tijela. Počinje djelovanje široke i intenzivne savezničke politike:

5. svibnja 1949. u Londonu je osnovano Europsko vijeće.

18. travnja 1951. u Parizu je osnovana Europska zajednica za ugljen i čelik, a istodobno Europska ekonomska zajednica, EEZ.

25. ožujka 1957. počinje radom Europska zajednica za atomsku energiju.

Deset zemalja članica s ukupno 270 milijuna građana bira "Europski parlament" s približno tisuću interesnih skupina i saveza, među inima: Europsku komisiju, Europsku investicijsku banku, Europsku riznicu, Europski sud, Europsko sveučilište, europske škole u mnogim zemljama, Europsku svemirsku organizaciju.

Čini se kao da će se više od stotinu godina stari snovi Victora Hugoa ipak ostvariti: Doći će dan...

Za žaljenje je što su ti snovi prekinuti dvama svjetskim ratovima.

Ali sada su prisutni svi uvjeti za Sjedinjene Europske Države po zamisli Winstona Churchilla. Samo je još mali korak do njihova ostvarenja.

Fred Hansen još uvijek stoji pred Churchillovom voštanom figurom, duboko utonuo u misli. Zar britanski premijer

nije poznao Bibliju? “Ali se neće držati zajedno!” prorekao je Daniel. Zašto se Europa, unatoč svim naporima, neće držati zajedno? Zašto se Božja riječ protivi Europi? Zar Stvoritelj ne misli najbolje svojim stvorenjima koja toliko voli? Nije li Njegova ljubav tolika da je i svojeg Sina dao za naše spasenje? Nije li Krist svoj život žrtvovao za svakog čovjeka, svakog Europljanina, za svaki europski narod? Zašto se Europa ne bi mogla ujediniti, postati jedno pod upravom svojeg Stvoritelja?

Ali Fred Hansen nije zanesenjak. On zna da danas živimo u “postkršćanskom dobu”. Ako su europski narodi nekad i bili religiozni, danas to sigurno više nisu. Obistinile su se proročke slutnje pastora Dietricha Bonhoeffera što ih je izrekao u koncentracijskom logoru neposredno prije svojeg pogubljenja: “Mi idemo u susret jednom potpuno bezreligijskom vremenu.”

U europskim su narodima Kristov život i ljubav mrtvi.

Fred se osvrće.

Voštane figure oko njega izgledaju kao žive. Čini se kao da treba samo jedan korak da bi se pokrenule, progovorile, oživjele.

Freda prolaze hladni srsi: “Nije li tako sa Sjedinjenim Europskim Državama, europskim aparatom, europskim parlamentom i svim tim lijepim i idealnim europskim uređenjima? U njima nema života, nema trajne ljubavi koja bi ih povezivala. A što bi Europa bila bez ljubavi koja je, kao osnovno načelo, jedini jamac trajne veze? Nisu li svi ovi europski uredi slični voštanim figurama, a cijela Europa kabinet voštanih figura?”

Fred Hansen još nije posjetio podrumске prostorije muzeja. Grozno je u njima. Tamo su u prirodnoj veličini prikazani višestruke ubojice, najveći zločinci čovječanstva. U velikoj dvorani u podrumu zavijaju sirene, odjekuju eksplozije bombi, još jednom se ponavlja bitka za London. Posjetitelju se čini da se nalazi usred bitke. Užasne V-rakete, Hitlerovo osvetničko oružje protiv Engleske, eksplodiraju sa svojim smrtonosnim teretom po londonskim ulicama. Ponovno se javljaju osjećaji straha, gnjeva, mržnje, osvete. Sije li se u ovom filmskom prikazu mržnja ili se iznose zastrašujući podaci o ratu radi opomene ili zastrašivanja?

Fred Hansen to ne može razumjeti. Nije li rat završio prije četiri, pet desetljeća? Ne bi li bilo bolje još jednom prenijeti govor Winstona Churchilla u Zürichu, da se još jednom čuje njegov glas: “Mora doći do blagoslovljenog čina zaboravljanja! Svi mi moramo okrenuti leđa užasima prošlosti... Ne možemo dopustiti da mržnju... vučemo u godinama koje dolaze.”

Fred Hansen osjeća da se danas ispunjavaju proročke Kristove riječi: “Razmahat će se bezakonje i ljubav će kod mnogih ohladnjeti.”⁶⁸ U istom poglavlju Krist ukazuje na Daniela koji vidi deset prstiju načinjenih od željeza i gline – germanske i romanske narode – a oni ne mogu biti zajedno. Sada zna zašto se Europa ne može ujediniti.

Zapravo mu se čini da Europa i ne želi biti ujedinjena. Tradicija pojedinih naroda toliko je snažna da se većina u prilog nekog saveza naroda ne želi odreći svoje osobnosti, a ne želi ni da se ona umanjí.

Istina je da se europske države raduju gospodarskim prednostima koje donosi ujedinjenje po uzoru na Sjedinjene Američke Države, ali istodobno je karakter tih naroda toliko različit da postoji određeni oprez, nepovjerenje i strah prema pojedinim susjednim narodima, pa ni ne žele ujedinjenje s tim susjedom. Uzajamno opterećenje europske povijesti jače je od želje za ujedinjenjem. Europa se temeljito razlikuje od Amerike.

Upravo je tu razliku prorok Daniel vidio u veoma zornoj usporedbi: “Stopala koja si vidio, (su) dijelom glina a dijelom željezo...” Oni se “neće držati zajedno, kao što se ni željezo ne da pomiješati s glinom”.⁶⁹

Kad je Fred Hansen izišao iz muzeja, zapuhnuo ga je prohladan vjetar. Stresao se.

Kaos ili kozmos

Krizni stožer *British Broadcasting Corporation* (BBC) upravo zasjeda. Riječ je o filmu koji prikazuje eksploziju atomske bombe nad katedralom Sv. Pavla u Londonu. BBC je naručio snimanje ovog filma i ono je, posebice s montažom u laboratoriju, trajalo više od godinu dana i progutalo veliki novac. Međutim, sada postoje dvojbe može li se ovaj film uopće prikazati. Zasjedanju kriznog štaba nazočno je jedanaest osoba. Gospodin Lightning, producent, ustaje i obraća se okupljenim članovima odbora:

“Moje dame i gospodo! Film o eksploziji hidrogenske bombe doista je tako vjerno snimljen da se pitamo smijemo li ga uopće prikazati. Ali, dame i gospodo, prepuštam vam da sami prosudite i zato predlažem da film još jednom zajednički pogledamo kako bismo nakon toga o njemu porazgovarali i donijeli odluku.”

Nakon što su se svi složili, gospodin Lightning daje znak za prikazivanje. Film prikazuje kako u slučaju atomskog rata dolazi do eksplozije jedne hidrogenske bombe iznad katedrale Sv. Pavla. Na gradskom zemljovidu prikazan je crveni krug promjera deset milja od središta, od katedrale Sv. Pavla. Tu bi atomska eksplozija svojom vrućinom sve spalila. Sve što unutar tog područja može gorjeti, odmah bi izgorjelo. Prikazane su poznate ulice gdje prema nebu strše samo vanjski zidovi i dimnjaci, inače je sve trenutačno izgorjelo. Prikazani su autobusi, dvokatni, koji u trenutku eksplozije zbog neopisive vrućine jednostavno nestaju, ne gore polako, već ispare slično kapi vode koja padne na vrelo kamen. I s ljudima u autobusu,

tako je prikazano, događa se isto – njih jednostavno više nema. Od autobusa ostaju samo neki dijelovi metalne karoserije. Automobile, bicikle, pješake, na tisuće i tisuće, vrućina jednostavno zahvaća i briše. Jednostavno ih više nema. Postoji li ikakva zaštita?

U filmu se govori o atomskim skloništima, ali ona moraju ležati duboko pod zemljom da ih ne bi zahvatilo veliko zračenje vrućine. U takvom se skloništu u trenutku atomske eksplozije može naći samo nekoliko ljudi. U trenutku eksplozije nitko više ne može potražiti sklonište, a život će spasiti samo oni koji su se ondje već prije sklonili. Budući da do atomske eksplozije dolazi iznenada, mogućnost da se pučanstvo na vrijeme upozori i zaštititi čista je utopija.

Drugi oblik djelovanja hidrogenske bombe nad katedralom Sv. Pavla je golemi val visokog tlaka. Iznad mjesta eksplozije širi se strahovita uraganska oluja u obliku zvona, koja užasnom snagom ruši sve pred sobom. Čak i na većim udaljenostima oluja oduzima ljudima zrak, pa im pluća pucaju. Milijuni londonskih prozorskih stakala ovim su snažnim pritiskom pretvoreni u najfinija zrnca što ih orkan nosi sa sobom. Koga zahvati ova staklena oluja, ostaje još samo kao kostur jer staklo skida sve meso s kostiju. Prikazane su slike ljudi i životinja od kojih su nakon izlaganja ovom valu tlaka ostali još samo kosturi.

Treća vrsta djelovanja opasno je radioaktivno zračenje koje djeluje i u vrlo udaljenim dijelovima oko grada. Tko bude izložen ovom zračenju, može očekivati polaganu i bolnu smrt. Koža se raspada u raku sličnom čirevima i doslovce otpada s kostiju. Zračenje razara pluća i jetra, krvne žile pucaju, srce prestaje kucati. Milijuni ljudi izloženih zračenju umiru u groznim mukama. Ne postoji nikakvo protusredstvo, nikakav lijek, nema pomoći.

Zagađenje zračenjem u ruševinama grada traje još tjednima. Kad bi ljudima i uspjelo preživjeti nekoliko tjedana ili mjeseci u podzemnim skloništima, u trenutku kad napuste sklonište bili bi izloženi smrtonosnim zrakama. Psihički šok tog pakla bio bi grozna mora za nekolicinu preživjelih. Samo bi se odjećom, šljemovima i obućom koje štite od zračenja

moglo u dugim marševima prijeći preko zagađenog područja i doći na sigurno.

Tko vidi ovaj film, postaje svjestan da atomski rat može otpočeti u svakom trenutku bez prethodne opomene. Četrdeset tisuća atomskih bombi na Istoku i Zapadu već se nalaze u raketnim glavama, u granatama i bombama i usmjerene su prema ciljevima na Istoku i Zapadu. Takav rat sa sigurnošću predstavlja kraj čovječanstva jer nema prostora na Zemlji koji bi ostao pošteđen naknadnog zagađenja zbog zračenja.

Film je završio, prostorija je ponovno osvijetljena, ali nitko od prisutnih ne progovara. Konačno gospodin Lightning prekida tišinu, polako ustaje i redom promatra prisutne.

“Što mislite?” pita polako, sudržana glasa. “Možemo li prikazati ovaj film?”

Gospodin Brown iz personalnog odjela naglo ustaje zaboravljajući na britansku odmjerenu i jedva suzdržanim glasom progovara: “Nemoguće! Tko bude vidio ovaj film, više neće vidjeti smisla životu, a već ionako imamo dovoljno samoubojstava u ovom gradu i u cijeloj zemlji!”

Psiholog, gospodin Brian, dodaje: “Pojedini gledatelji će različito reagirati na šokantno djelovanje ovog filma. Bez sumnje će se pojačati uobičajene depresije, a ne možemo isključiti ni povećanje samoubojstava. S druge strane, ne smijemo zaboraviti da su uzroci samoubojstva dublji od trenutačnog šoka zbog jednog filma strave i užasa.”

“I ja tako mislim”, dodaje zastupnik pravnog odjela BBC-a, inače odvjetnik. “Ljudi su gledanjem horor-filmova već toliko naviknuti na kaos i strah da su mnogi u svojoj duši izgradili slonovsku kožu o koju će se odbiti šokantno djelovanje ovog filma.”

“Ovo što pokazujemo ljudima”, ubacuje gospodin Lightning, “zapravo je isto što i propast svijeta. Je li to propast čovječanstva? Možda bismo to pitanje trebali postaviti našem teologu.”

Pritom se obraća velečasnom Collinsu iz Anglikanske crkve, koji također pripada vijeću ove korporacije. Gospodin Collins je blijed, još uvijek pod dojmom filma. Duboko uzdiše i glasno kaže: “Ne, moje dame i gospodo, atomska eksplozija

i atomski rat nisu kraj svijeta. To će biti ponovni Kristov dolazak. Danas još ima za nas nade, još postoji spasenje i oslobođenje po Bogu. Mi očekujemo kraljevstvo Božje, a to isključuje takvu atomsku eksploziju jer ona je samo uništenje, bez nade. Možda bismo trebali češće i savjesnije moliti Očenaš, jer u njemu stoji: Dodi, kraljevstvo Tvoje!”

Razgovor o filmu traje još nešto više od pola sata. Nakon što su odvagnuti svi razlozi za i protiv prikazivanja filma, glasovanje na kraju pokazuje da je većina za prikazivanje filma zbog informacija što ih sadrži.

Nakon toga u restoranu sjede gospodin Lightning i velečasni Collins.

“Osjećam se grozno”, kaže Mr. Lightning, “kad se sjetim da postoje još gora oružja od atomskih bombi.”

“Na što mislite?”

“Mislim na bakteriološko oružje. Postoje virusi koje se jednostavno može prenijeti na neprijateljsko područje. Izazivaju paralizu. Nije ih moguće otkriti niti se od njih sačuvati, tako da milijuni ljudi jednostavno umiru. Sjetite se kemijskog oružja. Čajna žličica botulinova otrova toliko je otrovna da se njome može pobiti milijun ljudi. To je dosad najjači poznati otrov. Ako se čajna žličica tog otrova neopaženo ubaci u vodovodnu mrežu nekog grada, ostaje neprepoznat i ne može se otkriti dok ne počne njegovo smrtonosno djelovanje.

Ovaj otrov mogu napraviti i manje države jer je proizvodnja razmjerno jeftina.

Osim toga, postoje i oružja nevidljivog rata, dragi pastore Collins, elektromagnetska oružja. Moguće je izazvati goleme, takozvane elektromagnetne valove, visoke tisuće metara, koji remete prirodno magnetno polje Zemlje, mijenjaju klimu i u čitavim dijelovima kontinenta izazivaju sušu. Takvi okomiti valovi mogu dovesti do raspadanja brodova, tankera za naftu koji plove preko Atlantika. Osim toga, oni remete i živčani sustav ljudskog organizma pa se čitave narodne skupine mogu jednostavno zbrisati.

Nije teško zamisliti da se pomoću elektronske kontrole može upravljati čovječanstvom cijeloga svijeta. Pritom može lako nastati neka vrsta svjetske vlade ili diktature. Putem od-

ređenih odašiljača mogu se napasti pulsirajuća električna polja unutar alfa i beta-ritmova u ljudskome mozgu. Posljedice su zastrašujuće psihološko djelovanje kod ljudi. Zapravo se putem takvih odašiljača u ljudski mozak mogu ubaciti čitave riječi. Takvim manipulacijama izdaleka moguće je izazvati u mozgu određene valove, zaustaviti rad srca, dovesti do moždanog udara i epileptičnih napada. Mogu se emitirati sasvim određene vijesti i ljudi će, kao prijammnici, imati određene misli a da nisu ni svjesni kako se u tom trenutku manipulira njihovim moždanim valovima. Čini se da je to mnogo opasnije od atomskog uništenja. Našom spoznajom o mozgu u stanju smo preoblikovati ljude, upravljati njima i pretvoriti ih u robote. Uvjeren sam da će najveću opasnost u budućnosti predstavljati mogućnost da se ljude pretvori u robote a da ne budu svjesni kako su robotizirani i manipulirani. Jeste li uvjereni, gospodine Collins, da će naš Gospodin Bog to dopustiti?"

"Točno je da proročanstva Svetoga pisma govore o antikristu i njegovom posljednjem djelovanju, o žigu koji će biti utisnut na čelo ili ruku, kad nitko neće moći kupiti ni prodati bez tog žiga. To svakako govori o totalnoj kontroli čovječanstva, ali proroštvo govori i o otporu pravih kršćana, jednoj manjini koja će se oduprijeti ovom sustavu."

"Može li se čovjek uopće oduprijeti?" pita gospodin Lightning.

"Na dulje vrijeme svakako ne, ali ovo antikristovo djelovanje proroštvo naziva posljednjim znakom pred Kristov ponovni dolazak. Krist će ponovno doći kako bi uništio to kraljevstvo totalne kontrole, tu apsolutističku vladavinu. Ovo je osobito jasno prikazano golemim kipom u Knjizi proroka Daniela, u kojoj je opisan kamen što razbija čitav kip te ovaj pada i pretvara se u prašinu. Onda dolazi vjetar i ništa ne ostaje. A kamen raste i ispunjava svu Zemlju."

"Smijem li vas pitati što to znači?"

"Kako vidite, kamen pada bez ljudske ruke, što znači bez čovjekova miješanja. U Novom zavjetu taj kamen je prikazan kao Kristov ponovni dolazak. Krist je stijena na kojoj je sve utemeljeno. On sâm ponovno dolazi i preuzima vlast na Zemlji."

“Kako vi sebi predočavate ponovni Kristov dolazak? Je li to neki unutarnji psihološki proces ili je to uništenje svijeta ili pak kozmički događaj? Što o tome kaže Sveto pismo?”

“Kristov dolazak je glavna tema Novog zavjeta, velika nada kršćana. U prosjeku o tome govori svaki osmi redak. Kad Krist ponovno dođe, doći će u pratnji čitavog oblaka anđela. Tada će ga ugledati svaki čovjek. On će doći tako blizu da će ga vidjeti svaki pojedinac, okom u oko, licem u lice.”

“Očito je riječ o stvarnom, kozmičkom događaju!”

“Moje mišljenje o tome nije mjerodavno. Postoji zapis Božje riječi da će Krist doći vidljivo: Vidjet će Ga svako oko! Ljudi će Ga vidjeti kako dolazi praćen velikom silom i slavom. Vidjet će Njegovo lice. Mnogi će tada govoriti gorama: Sakrijte nas od lica Onoga koji sjedi na prijestolju. Ova su proročanstva doslovna. Riječ je o budućem stvarnom događaju.”

Nakon ovoga pastor Collins opisuje svojem sugovorniku veličanstvena zbivanja sudnjeg dana kada se Krist pojavi. Njegov će dolazak biti sličan munji koja sijevne usred noći.

“On će doći okružen trostrukom svjetlošću. U Novom zavjetu stoji da će doći u slavi svojeg Oca, dakle u svjetlosti koja je jača od svjetla tisuće sunaca.

Kad samo jedan trenutak gledamo u naše Sunce, ne možemo izdržati njegov sjaj. Koliko je jača svjetlost koja zrači od samoga Boga! Njegovo biće je sama svjetlost, svjetlost koju nijedan stanovnik Zemlje ne može podnijeti. I sama svjetlost koju emitira eksplozija hidrogenske bombe djeluje kao svjetlo svijee prema punom sunčanom sjaju.

Krist će doći u ovakvoj slavi svojeg Oca. Nema kutka na ovoj Zemlji koji, slično munji, neće biti obasjan tom svjetlošću. Osim toga, u Bibliji stoji da će Krist pri svojem dolasku sjediti na prijestolju svoje slave, na vrhuncu punine svoje svjetlosti. Jedan mali dio te slave vidjela su trojica njegovih omiljenih apostola na Gori preobraženja.

On se preobrazio pred njihovim očima. Njegovo je lice zasjalo kao sunce, a odjeća mu postala čisto svjetlo. Učenici su pali na lice i nastojali se zaštititi od tolikog sjaja.

U Evandeljima imamo opis jednog jedinog anđela koji je prigodom Isusova uskrsnuća vidljivo stupio na naš svijet.

Zemlja se silno zatresla jer je jedan Gospodnji anđeo sišao s neba, prišao grobu, odvalio kamen i sjeo na njega. Njegova pojava bila je slična munji, a odjeća bijela kao snijeg. Stražari su se tresli od straha i pali kao mrtvi.

Takva je bila pojava jednog jedinog anđela. Zamislite prizor kad svi anđeli iznenada uđu u atmosferu ove Zemlje! Cijelo će nebo biti prepuno anđela, dokle god pogled bude sezao. Do samog obzorja vidjet će se oblak za oblakom anđela u neopisivom sjaju. Cijela zemaljska kugla bit će okružena ovom vojskom od milijardi anđela. Oni će sići sa sjajnim trubama, s pobjedničkim poklicem i trijumfalnom pjesmom, u orkanu harmonije, divovskom završnom akordu, bučnom finalu ove zemaljske povijesti, tako veličanstvenom da to ne možemo ni zamisliti.

Lako mogu predočiti kako cijeli svemir, brojni nastanjeni svjetovi u svemiru čekaju trenutak da dođe kraj patnjama i zlu na ovom planetu i da se u svemiru ponovno uspostavi sklad.”

“Znači li to da vjerujete kako je svemir nastanjen?” prekida ga gospodin Lightning.

“Svakako! Mnogi biblijski tekstovi to jasno kazuju: Radujte se, nebesa i vi koji živite na njima, stoji u posljednjoj knjizi Novoga zavjeta.⁷⁰ U Ivanovu evanđelju stoji da na Nebu ima ‘mnogo stanova’, a Pavao objašnjava da cijeli svemir smatra naš planet pozornicom. Pored bezbrojnih Božjih anđela postoje i ‘epuranoi’, stanovnici Neba.⁷¹

Kad samo pomislimo da oko svakog od milijuna i milijardi sunaca u svemiru kruži samo jedan nastanjeni planet kao što naša Zemlja kruži oko Sunca, onda možemo predočiti koliko može biti nebeskih stanovnika.

Ako se prisjetimo da je među Božjim anđelima došlo do pobune protiv Boga i da su svi ti buntovnici zbačeni na naš planet, možemo zamisliti radost cijelog svemira što će Kristovim ponovnim dolaskom na ovu Zemlju doći kraj leglu zla i što će Božji narod biti oslobođen od vladavine Zloga.”⁷²

“Pastore Collinse”, javio se sugovornik, “kad slušam vaš opis, već sad mi je u onoj proročkoj viziji jasno značenje kamena koji pada i sve razbija i uništava, ali mi se čini da je ponovni Kristov dolazak mnogo, mnogo strašniji od najveće

eksplozije atomske bombe. Što će uopće ostati od čovječanstva?”

“Mogu vas umiriti, gospodine Lightning. Neće svakog čovjeka na Zemlji stići takva strašna sudbina. Krist stalno govori o tome da će Njegov povratak za sve koji Ga ljube biti spasenje, a ne uništenje. On unaprijed govori o velikoj radosti onih koji Ga čekaju. Ovdje stoji da će doći s vječnim veseljem na čelima. Pratit će ih radost i veselje, pobjeći će bol i jauci.⁷³ Oni će klicati: Gle, ovo je Bog naš, u njega se uzdасmo, on nas je spasio... Kličimo i veselimo se spasenju njegovu.”⁷⁴

Ove riječi duboko pogađaju gospodina Lightninga. Kad razmišlja o Isusovu povratku, u srcu ne osjeća radosti. Naprotiv, obuzima ga nekakav dubok, užasan strah. Misli mu grozničavo rade i on traži spas u primisli da sve to ne može biti stvarnost jer bi onda s mnoštvom drugih bio beznadno izgubljen. Ne, to ne može biti istina. Za to postoji objašnjiv razlog kojega uljudno zaodijeva u pitanje.

“Gospodine pastore, zanima me još nešto. Niste li rekli da će svaki čovjek na Zemlji vidjeti Krista kad bude dolazio?”

“Jesam!”

“Meni se to čini primitivnom predodžbom ljudi koji su živjeli prije dvije tisuće godina, koji nisu znali da naša Zemlja nije okrugla ploča, već kugla. Kada bi se Krist iznenada pojavio ovdje iznad Londona, ne bismo ga istodobno vidjeli na drugoj strani zemaljske kugle, recimo u Australiji!

Ne, uvjeren sam da vaša predodžba, što ste je tako zorno iznijeli, odgovara zastarjelom načinu razmišljanja, svjetonazoru koji je suvremena prirodna znanost odavno nadmašila. Očito ne može biti riječi o nekom stvarnom događaju, već o nekoj vrsti sna koji svakako snažno djeluje na savjest pojedinca.”

“Gospodine Lightning, govorite kao liberalni teolog.”

“Uopće ne želim biti liberalan, dragi pastore Collins, i ne želim uopće sumnjati u biblijske iskaze. Ali, kažite i sami, nije li nelogično tvrditi da će se Krist istodobno vidjeti na cijeloj zemaljskoj kugli?”

“Promatrano iz kuta prirodne znanosti koja se zasniva na trodimenzionalnoj slici svijeta, imali biste potpuno pravo. Ali, tko vam kaže da postoje samo tri dimenzije: širina, dužina i

visina? Jeste li u svojem razmišljanju uzeli u obzir i postojanje četvrte dimenzije?”

“Ali, mi nismo kadri zamisliti četvrtu dimenziju. Istina je, ona se može matematički odrediti, ali iskustvene vrijednosti ne postoje!”

”U pravu ste. Osobno vjerujem da ćemo ih dobiti u trenutku kad dode sudnji dan, kad ih svi doživimo. Sveto pismo unaprijed kaže da će se u tom trenutku nebo izmaknuti kao knjiga, svitak kad se savije. Iznenada će nestati granice koje sada dijele vidljivi od nevidljivog svijeta. Možemo slobodno reći da će trodimenzionalni svijet biti obuhvaćen četverodimenzionalnim. Tada će se u našem prostornom vremenskom postojanju sve vrijednosti smanjiti za jednu potenciju. Kocka će postati kvadratom, kugla pločom, sve će veliko postati malo, sve daleko blizu. Ovdje stoji napisano da će Krista vidjeti ne samo svaki čovjek na ovoj okrugloj Zemlji, nego da će On biti toliko blizu da će svaki čovjek vidjeti crte Njegova lica i oči. Onima koji su Ga neprijateljski odbili Njegovo će lice izgledati gnjevno, a bit će nasmiješeno onima koji Ga ljube.”

Gospodin Lightning je zainteresiran. Ovome nema što dodati, ali njegov pogled otkriva pastoru da ta slika o kraju svijeta samo još uvećava strah od prizora koji vidi pred sobom kao novu, posljednju stvarnost. I sâm je osjetio užasan strah kada je prvi put čitao o Gospodnjem povratku. Stoga dobro razumije gospodina Lightninga. Kao da po drugi put proživljava kako je bio duboko pogođen u svojoj savjesti, kako se bojava Božjeg sudnjeg dana i kako je poželio da više ne razmišlja o Isusovom dolasku. Ali onda je u razgovoru s jednim starijim kolegom i prijateljem saznao za Kristovu spasonosnu ljubav. Isus je iz ljubavi prema nama uzeo našu krivnju na sebe. Ako mu dopustimo da pogleda u naše biće i ako Ga molimo da nam oprosti, naš se pogled usmjerava na novo stvaranje spašenja na križu i mir oproštenja smiruje bol zbog vlastite krivnje.

Pastor Collins zna da se gospodin Lightning nalazi u sličnom položaju i da mu je potrebna pomoć. Poziva ga u svoj ured gdje mogu nesmetano razgovarati. Tamo se mogu i zajednički moliti. Ondje gospodin Lightning prvi put u životu doživljava Božju praštajuću ljubav. Ta ljubav izgoni strah. On

doživljava ispunjenje proročenog obećanja: “U ovome je njegova ljubav u odnosu na nas dosegla vrhunac da smo već sada sigurni u pogledu Sudnjeg dana.”⁷⁵

Kada se opraštaju, pastor Collins primjećuje u očima svojeg sugovornika neobičan sjaj. Iz njegovih očiju zrači mir i unutarnja sigurnost, radost i sloboda koji ne mogu nastati sami po sebi. Pastor Collins poznaje fenomen ove promjene. Pritom misli na biblijske riječi: “Kraljevstvo je Božju unutra u vama.”

Prilazi prozoru i gleda na ulicu. Automobile i pješake, mōre kuća oko njega i mnoštvo ljudi u ovom golemom gradu posljednji će dan iznenaditi.

Vidi pred sobom kamen koji pada i sve razbija. Veliki se kip, načinjen od kovine, raspada, postaje kao pljeva na gumnu. Povijesti ljudskog vladanja svijetom na ovoj Zemlji došao je kraj. Nije li vladanje čovjeka nad čovjekom tvrdo kao kovina? Ta moć može svijetliti zlatno ili srebrno, može zračiti toplinom bakra ili svjetlucati kao čelik, ali ona stoji na lomljivim glinenim nogama koje su nestalne i bezvrijedne. U tom snažnom divu nema života, nema ljubavi, ni trunke topline i mira. Taj div više nije slika Božja, kakva je ipak svaki pojedini čovjek. Bog bi ga želio ispuniti svojom ljubavlju, obradovati i zauvijek za sebe zadržati, ali nema odgovora, div se ne pokreće, mrtav je i hladan za Boga. Nije li onda logično da sâm Bog ruši ovog beščutnog diva ljudske vladavine prije no što on sâm sebe ne uništi na glinenim, nestabilnim nogama? Težina kovine diva pretvorila se u nešto perolako, “kao pljeva ljeti na gumnu”. Ta pljeva nema više nikakvog sadržaja, nema ploda. To je prazna slama, bezvrijedna, suha, lagana i beskorisna. Dolazi nalet vjetra, podiže je, ponese sa sobom. “I vjetar sve odnese bez traga”, piše prorok Daniel.⁷⁶

A kamen raste i raste, dok ne “postade veliko brdo te ispuni svu zemlju”.⁷⁷ To je Božje brdo, simbol Njegove moći koja smjenjuje ljudsku moć. To je i Petar prorokao: “Ali će doći dan Gospodnji kao lopov; u taj će dan nebesa iščeznuti s velikom lomljavom, počela će se u ognju rastopiti, a zemlja se sa svojim stvorenjima neće više naći. Ali mi očekujemo, prema njegovu obećanju, nova nebesa i novu zemlju, gdje prebiva pravednost.”⁷⁸

Novi svjetski poredak

Jutro je, 7.15 sati. Semafor kod *Karlstora* u Heidelbergu pokazuje crveno. Pred njim stoje dva automobila. U prvom sjedi vrhovni zapovjednik Američke vojske u Europi, general Kroesen, a u drugome, u *plymouthu*, njegova služba sigurnosti.

General je sa suprugom u oklopljenom mercedesu kojim upravlja njemački policijski službenik u civilu.

Mercedes 280 nosi njemačke tablice s heidelberškom oznakom HD – MS 38. Njemačka je policija zamolila generala da koristi ovo sigurnije vozilo pri svakodnevnim vožnjama od svojeg stana u Schlosswolfsbrunnenwegu do Glavnog stožera američkih snaga u Römerstrasse.

Nije tome dugo što je izvršen atentat na šefa NATO-a generala Haiga, poslije ministra vanjskih poslova SAD-a. Bio je to treći teroristički napad *Frakcije Crvene armije* na američke uređaje i osoblje.

U jednom konspirativnom stanu u Heidelbergu policija je prije nekoliko dana otkrila snimke razgovora koji su ukazivali na planirani atentat na vrhovnog zapovjednika američkih snaga u Europi. Zato je generalu i stavila na raspolaganje oklopljeni mercedes.

U trenutku kad se automobil s generalom zaustavio pred crvenim svjetlom semafora, odjekuje zaglušujuća eksplozija. Jedna protutenkovska raketa pogađa stražnji dio automobila, odbija se, udara o kolnik i eksplodira. Druga je za dlaku promašila generalov automobil i nestala u rijeci Neckar koja se tu približila ulici. Čitava kiša metaka iz automatskog oružja zasipava *mercedes* i prateći *plymouth*. Američki službenici is-

kaču i uzvraćaju vatrom prema obronku brežuljka iznad *Karlstora*, udaljenog stotinjak metara.

Mercedes s generalom i njegovom suprugom je oštećen, bunker se otvorio, zadnje je staklo ispalo iz okvira. General je samo lakše ozlijeđen na potiljku. Njemački vozač vrlo pribrano okreće automobil i juri u smjeru američke bolnice u kojoj generalu pružaju prvu pomoć.

Sreća je što raketa nije pogodila *mercedes* sa strane. U tom bi slučaju eksplodirala u automobilu i pobila sve putnike.

Policija zatvara cijelu okolicu. Na mjestu odakle su ispaljeni meci otkrivaju u grmlju, na stjenovitoj strmini u šumi, iglu-šator s vrećama za spavanje, jedaćim priborom, jednim odašiljačem i dugačkim konopcem koji je pričvršćen visoko na brežuljku.

Sve ukazuje na to da su atentatori ovdje kampirali više noći i svakog jutra čekali da se generalov automobil zaustavi pred semaforom kako bi u tom trenutku ispalili rakete.

Unatoč grozničavoj potrazi s velikim policijskim snagama i helikopterima, počinitelji nisu uhvaćeni. Pobjegli su ukradenim automobilima.

Njemačka je javnost zbog ovog zločina uznemirena i ogorčena. Heidelberski gradonačelnik to iskazuje riječima:

“Svi smo u vijećnici olakšano odahnuli kad smo nekoliko minuta nakon atentata saznali da su general Kroesen, njegova supruga i vozač ostali nepovrijeđeni, ali se zabrinuto pitamo kada će konačno doći kraj prokletstvu nasilja u našoj zemlji i u našem gradu.”

Predsjednica Njemačko-američkog kluba prijateljstva u Heidelbergu iskazuje svoje ogorčenje riječima:

“Sramotni pokušaj da se terorom posije sumnjičavost između američkog i njemačkog naroda zaslužuje apsolutnu osudu. Svaki njemački građanin koji zrelo razmišlja mora se distancirati od takvih postupaka. Ovo je poticaj za naš klub da ojačamo napore na razumijevanju između naroda i pospješimo njemačko-američko prijateljstvo i time pomognemo u osiguravanju mira.”

U Glavnom stanu Američke vojske u svojem uredu sjedi major Tom Glenn, drugi generalov pobočni časnik, i razgovara

sa svojim njemačkim prijateljem, dr. Johannesom Hollom iz Schwetzingena kod Heidelberga.

Upoznali su se na nekoj narodnoj njemačko-američkoj svečanosti u Heidelbergu i postali dobri prijatelji.

Dr. Holl je nakon rata kao student emigrirao u Ameriku, ondje nastavio studij i diplomirao povijest. Specijalizirao se za europsku povijest pa je poslije predavao na jednom koledžu u Michiganu. Kad mu je u Njemačkoj umro otac, majka ga je zamolila da preuzme roditeljsku kuću u Schwetzingenu. Premda je dr. Holl oženjen Amerikankom i ima dvoje djece, a usto i američko državljanstvo, vratio se u domovinu.

Natjecao se za mjesto profesora na Marylandskom sveučilištu koje u Heidelbergu ima ogranak što ga pohađaju ponajprije pripadnici Američkih oružanih snaga. Budući da je mjesto katedre za povijest bilo slobodno, mogao je otpočeti s nastavom. Dodijeljeni su mu predmeti: Biografija u povijesti, Europa u 19. stoljeću, Europa u okružju 20. stoljeća i neki predmeti iz njemačke povijesti koje drži izmjenično po semestrima i u nastavcima.

Put ga svakog jutra vodi iz Schwetzingena, od njegove kuće u Mannheimer Strasse, pokraj velikog dvorca s prostranim dvorskim parkom.

Mjesto je staro više od tisuću tristo godina, a izborni knez Carl Theodor izgradio je dvorac kao ljetnikovac. Ovdje se svake godine u svibnju održava u svijetu poznati festival. Golemi park je svakako najljepši među starim parkovima u Njemačkoj.

Johannes Holl prolazi kroz Oftersheim i Krichheim do Glavnog stožera Američkih oružanih snaga u Europi u Römerstrasse u Heidelberg-Rohrbachu i odatle na Marylandsko sveučilište u ulici Im Bosseldorn, odmah iza upravnih zgrada Glavnog stožera.

Holl je zbog svoje ljubaznosti, otvorenosti, poštenja i točnosti omiljen kod svih, a i general ga osobito cijeni i često s njim razgovara.

Ovog prijepodneva je dr. Holl požurio u Glavni stožer američkih snaga u posjet generalu da mu čestita što je preživio atentat. General Kroesen u tom trenutku ima mnogo posjetitelja, pa njemačkom profesoru posvećuje samo nekoliko

trenutaka. Na povratku iz generalovih prostorija dr. Holl prolazi pokraj ureda svojeg prijatelja Toma Glenna. Kuca na vrata.

“Naprijed!”

Major Glenn ustaje i pruža ruku prijatelju:

“Dobar dan, John!”

“Zdravo, Tome! Upravo sam bio kod generala i htio malo svratiti k tebi. Smetam li?”

“Ne, prijatelju. Radujem se što si došao. Sjedni, molim te!”

Major Glenn se doista raduje susretu sa svojim njemačkim prijateljem jer ga od atentata muče neka pitanja o kojima bi htio otvoreno porazgovarati.

“Što, prema tvomem mišljenju, John, teroristi *Frakcije Crvene armije* postižu pokušajima atentata?”

“Vjerojatno Sovjeti pokušavaju oslabiti američke snage u Europi. Atentatori vjerojatno koriste rusko oružje, ili se možda varam?”

“Naravno, obje protutenkovske rakete ispaljene na generala Kroesena ruske su proizvodnje. Ali nisam te to htio pitati. Možda bih svoje pitanje trebao određenije formulirati. Kako ti teroristički postupci djeluju na njemačko pučanstvo? Radi li se o mržnji prema Amerikancima? Žele li Nijemci da Američka vojska napusti Njemačku?”

“Tako sigurno misli samo manjina, lijevi radikali i desni ekstremisti. Ali većina pučanstva, zajedno sa saveznom vladom, mišljenja je da su Amerikanci i Nijemci saveznici u obrani od opasnosti s Istoka. Osim toga, postoje mnoge rodbinske veze i iskrena međusobna prijateljstva između Amerike i Njemačke.

Ne smijemo zaboraviti ni zahvalnost mnogih Nijemaca koji su u godinama nakon rata spašeni od smrti gladi zahvaljujući dobrotvornoj pomoći američkih građana i humanitarnih organizacija.”

Dr. Holl je zašutio. U mislima se vraća u poratno razdoblje kada je kod kuće sjedio za praznim stolom. Smočnica i podrum su prazni, u prodavaonicama nema namirnica. Danima nisu jeli, pa sve više slabe. Odjednom se oglasilo zvono na vratima. Jedna dakonica im donosi CARE-ov paket s namirnicama što ga je poslala dobrotvorna crkvena organizacija iz Amerike!

Zahvaljujući redovitoj pomoći iz SAD-a, ostaju i dalje na životu.

“Ne”, kaže sada glasno i sigurno, “nikada nećemo zaboraviti što su naši američki prijatelji nakon rata učinili za nas pobijedene.”

“Je li točno”, dobacuje Tom Glenn, “da Nijemci mrze Amerikance zato što su ih oni pobijedili?”

“Možda je to kod nekih slučaj”, priznaje dr. Holl, “ali su mladi, koji danas pribjegavaju terorističkim postupcima, rođeni tek nakon rata. Meni se čini da postoji dobro uvježbana međunarodna teroristička udruga koja s jasnim ciljem djeluje i ovdje u Heidelbergu. Radi se o političkoj aktivnosti kojoj je cilj u njemačkom pučanstvu probuditi protuameričke osjećaje.”

“Kako će to dalje ići? Kako vidiš budućnost, Johne?”

“Dragi moj Tome, budućnost leži u Božjoj ruci!”

“I ja to vjerujem, samo što nam Bog ne kaže što kani učiniti.”

S tim se dr. Holl ne može potpuno složiti: “O tome imam osobito mišljenje. Poznato ti je da sam predavao povijest na jednom kršćanskom koledžu u Michiganu. Tamo sam od svojih kolega s teološkog odsjeka saznao zanimljive stvari o proroštvu.”

Major Glenn ne drži mnogo do proroštva i otvoreno iznosi svoje mišljenje:

“Trenutak, Johne, riječ *proroštvo* izaziva u meni niz negativnih osjećaja. Odrastao sam u kršćanskoj obitelji, ali smo se distancirali od svakog kršćanskog fanatizma, od proročanstava, navodno čudesnih izlječenja i govorenja jezicima.

Tebi je poznato da smo u SAD-u imali takozvani Ponoćni pokret. Bili su to kršćani koji su na osnovi Biblije prorekli da će Krist ponovno doći 1844. godine. Tada je trebao nastupiti Sudnji dan i Božje kraljevstvo. Tvrdili su da je prorok Daniel u osmom poglavlju prorekao da će svijet propasti nakon 2300 godina, 1844. godine. Odredenog dana u listopadu te godine tisuće su čekale na Kristov povratak, ali je vrijeme prošlo i ništa se nije dogodilo.”

Dr. Hollu je taj događaj poznat, ali zna da nije bio ograničen samo na Ameriku. O tome priča svojem prijatelju:

“To nije jedinstven slučaj u povijesti. Mi smo u našoj Evanđeličkoj crkvi u Njemačkoj doživjeli nešto slično. Tu je, primjerice, bio prijatelj Martina Luthera, župnik Michael Stiefel. On je pisao i propovijedao da će Krist doći na sudnji dan u nedjelju, 19. listopada 1533. godine, ujutro u 8 sati.

Seljaci su prodavali imanja, a sam Stiefel je podijelio predmete iz svojeg kućanstva i knjige. U zoru tog dana održao je potresnu propovijed o posljednjem satu ovoga svijeta.

U 9 sati pojavila su se kola izbornog kneza s vojnicima. Uhitili su župnika i strpali ga u tamnicu. Martin Luther se kod kneza zauzeo za svojeg prijatelja: “Michael Stiefel je malo pretjerao, ali zbog toga ne bi trebao trpjeti.” Izborni knez ga je pustio na slobodu i župniku Stiefelu dodijeljena je druga župa.”

“Zvuči šaljivo da je Martin Luther lažnu propovijed tog župnika nazvao ‘malim pretjerivanjem’. Je li se to češće događalo u Evanđeličkoj crkvi?”

“Ne – ili, bolje rečeno, još jednom. Bilo je to u isto vrijeme kada je u Americi otpočeo Ponoćni pokret. Južno od Stuttgarta živio je württemberski prelat Albrecht Bengel. On je pisao i učio da će Krist ponovno doći 1836. godine, ali bio je dovoljno pošten da poslije prizna svoju zabludu.

Uostalom, isto su tako poštteni bili propovjednici i dušebrižnici nakon 1844. godine kada Krist, protivno njihovoj propovijedi, nije došao.

Kolege s teologije su mi pričali da je više od tri tisuće pastora i dušebrižnika, koji su po cijelom svijetu propovijedali kraj svijeta nakon isteka 2300 godina prema Danielovom proročanstvu, poslije otvoreno priznalo svoju pogrešku. Zaista, Daniel u svojem proročanstvu nije rekao nijednu riječ o kraju svijeta, nego je uvijek govorio o kraju vremena ili vremenu nebeskog suda.”

“Sud na Nebu. Što si time mislio reći?”

“Daniel u sedmom poglavlju opisuje prizor nebeskog suda kako ga je vidio u viđenju. Krist je obećao svojim sljedbenicima da će u svemirskom gradu što ga je sâm Bog stvorio pripremiti stanove za svoje prijatelje. Rekao je da će ponovno doći kako bi ih uzeo k sebi da bi zauvijek ostali s Njime, toliko je volio svoje vjerne.

Ali Kristovi sljedbenici nisu dovoljno savršeni za takvo mjesto, tvrdi neprijatelj i njegovi sotonski anđeli. Ova optužba treba osujetiti Isusovu nakanu. Stoga Krist na Nebu saziva sud da bi rehabilitirao svoje vjerne. Daniel je vidio početak tog suda, a i Ivan, najbliži Isusov prijatelj, piše o tome opširno u posljednjoj biblijskoj knjizi. Milijarde stanovnika svemira svjedoci su kad Krist zastupa svoje vjerne zahvaljujući žrtvi prinesenoj na Golgoti.”

Glennu nešto nije jasno. Kao kršćanin ne može to razumjeti:

“Mislim da je Krist ponio ljudske grijehе na golgotski križ i da nam je oprostio. Treba li ih još jednom opraštati?”

“Ne. Ovdje se radi o našem karakteru, još uvijek nesavršenom i grješnom, premda nam je krivnja oprostena. Ili misliš da si već savršen?”

“Ako je pošten, nitko to ne može reći za sebe.”

“Kako onda može nesavršeni čovjek doći u savršeno Nebo da se sjedini sa savršenim Bogom? To je pitanje oko kojega se na ovom nebeskom sudu sve okreće.”

“I kako riješiti taj problem?”

“Krist kao ‘Sin Čovječji’ dolazi na ovaj sud i kao odvjetnik ili zagovornik zastupa sve spašene. Budući da su Mu se potpuno predali, zajedno sa svojim nesavršenostima i slabostima, On je obećao da će im pomoći i zauzeti se za njih. Sada izvršuje svoje obećanje i jamči za njih silom svoje ljubavi kojom se za njih žrtvovao. On vjeruje vjernima i zato ih na sudu zastupa. Oni su spašeni, spašeni za Njega, spašeni zauvijek. Time su poništene neprijateljeve optužbe. Isus je na ovome sudu na Nebu prikazan kao pobjednik okružen neiskazanom slavom.”

“To razumijem, jer je logično i jasno. Međutim, zašto to ljudi u ono vrijeme nisu propovijedali, nego plašili čovječanstvo krajem svijeta?”

“U ono vrijeme bolje nisu znali!”

Major Glenn se ljulja u svojem stolcu. To je jedan od one vrste stolaca koji naslanjanjem postaje stolac za ljuljanje i svakako pomaže opuštanju često preopterećenih administrativaca. Još uvijek je pod dojmom šoka zbog atentata, pa nije čudo da je tako turobno raspoložen. Zapravo, više se ne osjeća sigurnim u Njemačkoj.

Sada ustaje i šeta po sobi gore-dolje. Kroz prozor vidi straže dolje pred vratima i na ulici. Odmah nakon atentata vojska je pojačala straže naoružane strojnicama, koje su postavljene pred glavnom zgradom, a pokraj ograde patroliraju po dvojica i u Römerstrasse. Na drugoj strani ulice stoje vojnici sa šljemovima i oružjem u stanju pripravnosti kao zaštita nastambi za časnike i namještenike Glavnog stožera.

U domove i vojarne pripadnika Američkih oružanih snaga u Njemačkoj uvukli su se strah i zabrinutost. Teror je, ako ništa drugo, izvršio bar svoje psihološko djelovanje. Svi se pitaju kakva će biti budućnost.

Mjere opreznosti što ih uvode Američke oružane snage u Njemačkoj opravdane su, jer teror kao da jača. Na vanjskom zidu sveučilišta nalaze raspršivačem ispisane poruke koje su očito povezane s atentatom na generala Kroesena: "Tek počinje!"

Major Glenn se vraća na ono što je dr. Holl rekao o biblijskim proročanstvima. Malko je znatiželjan i zato ga sada za njih otvoreno pita.

"Vjeruje li većina u Njemačkoj u ova biblijska proročanstva?"

Dr. Holl gleda u oči svojem prijatelju. Razumije zabrinutost i strah zbog budućnosti. Osjeća se kao i major jer nije samo Nijemac, već dobrim dijelom i Amerikanac.

"Ne bi se moglo reći da javnost poznaje proročanstva Svetoga pisma, premda smo kršćanska zemlja. Istina, svatko nešto zna o kraju svijeta i o sudnjem danu zahvaljujući vjerovanju što ga izgovara na svakom bogoslužju, ali i zahvaljujući katehezi u školama. No, biblijsko proroštvo je poznato samo u kršćanskim krugovima koji se njime osobito bave.

Ako razmotrimo njemačku povijest, vidjet ćemo da je još u osamnaestom stoljeću bilo drukčije. Razumijevanje povijesti temeljilo se na Danielovim četirima svjetskim carstvima.

Nedavno je u jednoj knjižnici u blizini Frankfurta otkriven bakrorez iz doba reformacije i protureformacije. Na njemu je jednim kipom prikazana povijest od Babilona do Europe.

Biblijski prorok Daniel, koji je živio u gradu Babilonu na rijeci Eufratu oko šesto godina prije Krista, vidio je u svojem

proročkom videnju kao Božje otkrivenje četiri svjetska carstva u simbolima za koje je dobio objašnjenje riječ po riječ. Vidio je iznenadnu propast Babilonskog svjetskog Kraljevstva, golemo širenje Medo-perzijskog Carstva, pobjedonosni pohod Grka pod Aleksandrom i na kraju željezni Rim koji je zavladao cijelim ondašnjim svijetom. Zatim deset germanskih plemena osvaja Rimsko Carstvo, bolje rečeno Zapadni Rim, miješa se s Rimljanima i osniva deset europskih država.

Ovaj prikaz povijesti u budućnosti prikazan je golemim kipom iz kovine, čiji pojedini dijelovi tijela označuju svjetska carstva, dakle glava označava Babilon, prsa Perziju i tako dalje. Na kraju su deset prstiju od željeza i gline, simbol Europe.

Ovu su sliku od vremena reformacije pojedine europske vladarske kuće često otiskivale u bakrorezu kako bi istaknule svoj legitimitet, značaj i pravo na vlast.

U svetom Rimskom Carstvu njemačkog naroda ovaj je kip odjeven u odjeću Kaisera sa žezlom u rukama. Sâm papa prikazuje sebe ovom slikom sa zlatnom tijarom na glavi, dok su na dijelovima tijela ispisana imena papa od prvog stoljeća do njegovog doba, XVII. seculum, sedamnaestog stoljeća. I ruski car objavljuje crtež velikog kipa iz Daniela 2. poglavlja s podnaslovom: Ruski carevi od 1676. naovamo.

Kada je pruski kralj Friedrich Veliki zaratio protiv austrijske kraljice Marije Terezije, naveo je kao razlog ovaj kip iz Daniela drugog poglavlja, tvrdeći da ima zadaću tog kamena koji, prema proročanstvu, pada na noge kipa i lomi njegove prste. Činjenica je da prema tumačenju same Biblije ispunjenje treba vidjeti u Kristovom povratku, ali pruski kralj možda nije tako dobro poznao Bibliju ili je samo tražio banalan izgovor za svoj rat.

Svakako ostaje činjenica da je javnost razumjela proroštva Svetoga pisma, i to kao osnovu suvremenih svjetskih zbivanja, odnosno političkih prilika. Danas je, nažalost, ovakvo razmišljanje potpuno nestalo, premda je Europa još uvijek proročko ispunjenje deseterih prstiju toga kipa i tu sudbinu dijeli sa svojim susjedima Rusijom i Amerikom.”

Na spominjanje Amerike major Glenn pokazuje živo zanimanje. Želi čuti više o ovom neobičnom proroštvu koje nije

poznao. Ono mu se sada uopće ne čini plodom mašte ili mistike, već stvarnim, povijesnim podatkom, trijeznim i konkretnim. Stoga sa zanimanjem prati izlaganje dr. Holla.

“Za mene je i te kako zanimljivo da u proročanstvima o sudbini Europe ključna rečenica glasi: *Ali se neće držati zajedno.*”

Za mene kao povjesničara od najvećeg je značaja što je prorečena politika ženidbe europskih vladarskih kuća kao uzaludan pokušaj ujedinjenja. Ostvarila se u svim pojedinostima. Jednako je tako s tekstom koji govori o *prstima od željeza i gline*, što se očito odnosi na romanske i germanske narode u Europi. Europu nije bilo moguće ujediniti ni ratnim ni mirnodopskim naporima i pretvoriti je u savez država kao, primjerice, Sjedinjene Američke Države. Ali sada, dragi Tome, dolazi ono što će te sigurno najviše zanimati.

Tebi je poznato da su Prvi svjetski rat izazvali zahtjevi njemačkog carstva. Kaiser Wilhelm je sanjao, kako je i sâm govorio, o njemačkom svjetskom carstvu. Engleska se, unatoč svojoj politici preziranja kontinenta, unatoč svim rodbinskim vezama, morala suprotstaviti i zato je Njemačkoj objavila rat.

Nema sumnje da je Prvi svjetski rat riješen zahvaljujući Americi, čijem ratnom potencijalu, materijalu i trupama Njemačka nije bila dorasla. Tako je Amerika doslovno pridonijela da se ispuni Danielovo proročanstvo o deset prstiju: Europa je morala ostati razdijeljena, jer se *neće držati zajedno.*”

Ovdje ga Tom Glenn prekida: “Nastavak tvojeg proročanstva mogao bih sâm konstruirati. Hitler je prouzrokovao Drugi svjetski rat, jer Engleska nije mogla trpjeti njegove težnje za prevlašću. Sigurno bi ostao pobjednikom da se nisu umiješale Sjedinjene Američke Države i diktatoru pripremile kraj.”

“Točno! Tako je bilo. S tim u vezi ispričao bih ti nešto jako zanimljivo. Tu, u blizini, odigrala se jedna mala epizoda.

Bilo je to za vrijeme rata, kada su njemačke snage zaposjele Europu od Ledenog mora do Afrike i od Biskaja do Volge. U Mühlackeru, blizu Stuttgarta, starješina jedne pijetetske crkvene zajednice koja cijeni proročku riječ, upitao je svojeg pastora: ‘Zar u Bibliji nema riječi o Hitleru? Ta on je zauzeo skoro cijelu Europu.’

‘Ne, nema ni riječi. Ako Hitler podjarmi europske narode, onda se to ne slaže s proročanstvom u Danielu 2. poglavlju. To znači da Hitler ne može dobiti rat i da će sve ove zemlje biti opet slobodne. Budući da je Hitler sada zaratio s Amerikom, bit će pobijeden i Amerikanci će doći u Njemačku i zaposjesti je, jer u Bibliji je mnogo toga zapisano o Americi. Trinaesto poglavlje Otkrivenja, posljednje knjige Novog zavjeta, govori o Americi kao posljednjoj velesili na svjetskoj pozornici, koja će na kraju zavladati cijelim svijetom i nitko je neće moći pobijediti. Prema tome, Hitler mora izgubiti u sukobu s Amerikom.’

Starješina te Crkve je ovo proročanstvo potajno ispričao nekim svojim prijateljima, ovi su ga prenijeli dalje i na kraju je došlo do ušiju GESTAPO-a. Jedan službenik je dobio nalog da tog crkvenog starješinu uhiti i odvede u koncentracijski logor. Na sreću je supruga tog službenika mogla nagovoriti muža da starješinu Crkve pusti na miru, jer ga poznaje kao dobričinu kojeg treba zaštititi.

Nakon četiri godine proročanstvo se doslovno ispunilo. Amerikanci su pobijedili Hitlera, zaposjeli Njemačku i sa svojim saveznicima ušli u Mühlacker, pa su onaj crkveni starješina i njegovi prijatelji mogli svojim očima vidjeti kako se biblijsko proročanstvo točno i doslovno ispunilo.”

“Pa to je nevjerojatno!” kaže Tom Glenn i nastavlja: “Što si ono rekao o proročanstvu za Ameriku u Otkrivenju?”

“Nije to ništa novo. Kolege s teologije su mi govorili o četrnaest oznaka jedne simbolične zvijeri iz posljednje biblijske knjige, iz trinaestog poglavlja Otkrivenja. Sve su se one ostvarile u jednoj povijesnoj velesili, naime u Sjedinjenim Američkim Državama.

Nekoliko desetljeća nakon osnivanja Sjedinjenih Američkih Država prije 250 godina, teolozi u Americi došli su do spoznaje da se sve oznake iz tog proročanstva mogu primijeniti samo na Ameriku. Otad kršćanski krugovi prate povijest i američku politiku i vide kako se biblijska proročanstva korak po korak doslovce ispunjavaju.”

“Ima li o tome nešto napisano?” želi znati Tom Glenn.

“Svakako. Postoje mnoge knjige o Americi u proroštvu. Najstarije smatram i najboljima, jer čovjek može sâm prosu-

diti što se od predviđenog već ispunilo, a što još treba očekivati. Mislim na dvije knjige jednog američkog teoleoga imenom Uriah Smith, koji je pisao sedamdesetih godina prošlog stoljeća. Jedna je tumačenje Knjige proroka Daniela i Otkrivenja, a druga nosi naslov *Budućnost naše zemlje – Sjedinjene Američke Države u svjetlosti religije i povijesti*. Posjedujem obje.”

Naravno da major Glenn želi saznati kako će prema ovom proročanstvu izgledati budućnost Amerike. Dr. Holl malo oklijeva, jer ono što je predviđeno nije pozitivno, a ne bi htio biti neuljudan prema američkom časniku koji mu sjedi nasuprot. Međutim, Tom Glenn tek sada postaje silno znatiželjan. Prijateljevo oklijevanje tumači kao sustezanje da mu sve kaže. Zato ga moli da bez oklijevanja ispriča sve što mu je o tom proročanstvu poznato.

“Svakako se možemo ponositi što pripadamo naciji koju je Bog izabrao da bude posljednja velesila koja će do drugog Kristovog dolaska vladati svijetom.”

“A što misliš o Sovjetskom Savezu?” ubacuje njegov prijatelj. “Poznati su nam planovi prema kojima SSSR ima čvrst program da zemlju po zemlju zadoji komunističkim idejama i tako izazove izbijanje revolucije. Na kraju bi komunizam nakon jedne svjetske revolucije zavladao cijelim svijetom. A mi činimo sve da zaustavimo tu crvenu poplavu.”

Ovaj put se na licu dr. Holla pojavljuje osmijeh. Čini se da je smiješak pomalo nadmoćan, kao smiješak učitelja koji treba odgovoriti na učenikovo pitanje. Ali dr. Holl nije gord pa stoga mirno kaže: “Oprosti što se smješkam. Nije to zbog tvojeg pitanja, već zbog naizgled nevjerojatne tvrdnje kojom ću ti odgovoriti na pitanje.”

“Rusija, ili Sovjetski Savez, uopće se ne spominje u biblijskim proročanstvima. Zaključak je isti kao onaj što ga je pastor u Mühlackeru izveo iz proročke riječi o Njemačkoj. Ili, da to kažemo kratko i jasno: ako Rusija i SAD konkuriraju za vladavinu svijetom, onda će Amerika pobijediti komunizam i Sovjetski će Savez prestati postojati.”

“Ovo zvuči laskavo za američke uši, ali kao vojnik moram biti trijezan i realan. Zaboravljaš da je Sovjetski Savez vojna sila

i da trenutačno posjeduje više atomskog naoružanja od Sjedinjenih Država. Veoma sam zabrinut i sasvim otvoreno kažem, užasava me pomisao na atomski sukob između Rusije i Amerike. On bi značio istrjebljenje čovječanstva, grozan kraj svijeta.”

“Gledano iz kuta proroštva, moram ti ovdje proturječiti. Svijet neće završiti atomskim ratom, već povratkom Isusa Krista na sudnji dan. On je Gospodar povijesti, gospodar i atomske sile i On neće dopustiti da ljudi koje je On stvorio i koje stalno održava na životu budu uništeni u atomskom ratu. Istina je da apostol Petar proročki govori o atomskoj sili, ali ne o kraju čovječanstva. Ako se dobro sjećam, on o tome piše u jednom proročkom viđenju u svojoj Drugoj poslanici u Novom zavjetu.”

Toma Glenna nije lako uvjeriti. Još uvijek je sumnjičav: “Svakako je utjeha za onoga tko to vjeruje, ali vratimo se na budućnost Amerike. Tvrdiš, dakle, da će Amerika zavladati cijelim svijetom?”

“Ne ja, tako stoji zapisano u proroštvu.”

Major Glenn malo razmišlja i šuti. A onda govori otvoreno i njegove riječi ponovno oslikavaju osjećaje što ih njeguje o svojoj domovini:

“Dakle, govoriš o novom svjetskom poretku, jednoj jedinstvenoj vladi, uz koju, prirodno, ide i svjetski novčani sustav sa središnjom novčanom upravom u trgovini i gospodarstvu. Obrazovanje, kultura i znanost također trebaju jedno središte za sve narode. Posljedica će biti socijalna jednakost i mir na cijelom svijetu. Trebala bi postojati i jedna religija za sve ljude, svjetska religija.

Nije li to upravo ono što žele svi ljudi na Zemlji? Mir, jednakost, slobodu! Nitko se više ne mora bojati rata ili progonstva, gladi ili mržnje. Svi imaju dovoljno za jesti, ne moraju se smrzavati niti plašiti za svoje radno mjesto ili stan. To postići, dragi John, daje smisao mojem vojničkom životu. Za to vrijedi živjeti i boriti se, pa ako treba, i život staviti na kocku.

Ne bismo li to mogli shvatiti kao Božje kraljevstvo na Zemlji? Nije li Krist doista želio to za što se bore ljudi? Ako to stoji u tvom proročanstvu, onda se s njim slažem svim srcem.”

“Čekaj, Tome, to nije moje, već biblijsko proročanstvo!”

“Da, da, ali ti mi pričaš o njemu. A prije si toliko oklijevao, kao da si htio nešto prešutjeti, kao da se radi o nečemu neugodnom. Ne trebaš se ustručavati. Tko kaže A, mora reći i B.”

“Opisuješ novi svjetski poredak kao budući raj, made in USA. Doista je uloga Amerike na svjetskoj pozornici prikazana kao posljednji nastup jednog proroka prije kraja. Cijeli će svijet slijediti i slušati tog proroka, taj Božji narod. Sve to zvuči čudesno, ali, nažalost, ima jedan problem.

Ova svjetska vlast sa svjetskim mirom kao ciljem mora upotrijebiti silu da održi mir među svim narodima. Ta će se vlast preobraziti u apsolutističku vladavinu, totalnu diktaturu, jer takva se vlast može stvoriti i sačuvati samo na taj način. Sloboda će biti žrtvovana da bi se primijenila sila. Amerika je u proročanstvima nazvana prorokom, ali, nažalost, s neugodnim pridjevom, ‘lažni prorok’.”

Američki časnik teško podnosi te riječi jer vrijeđaju njegov ponos kao Amerikanca kojemu je sloboda iznad svega. Njegova zemlja slobode, naseljena Europljanima koji su u nju prebjegli zato što je bila utvrda slobode, u kojoj su se slobodno udružile države Sjeverne Amerike, ta zemlja treba svim narodima svijeta oduzeti slobodu i totalno njima zavladatai? Major Glenn je u duši duboko pogođen i povrijeđen. Ne može i neće dalje govoriti o toj temi. To proročanstvo za njega je previše snažno, previše gorko da bi ga mogao prihvatiti.

Stoga se dr. Holl ne čudi kad njegov prijatelj šuti i navodi razgovor na svakodnevicu. Više ne razgovaraju o toj temi. Major je i dalje uljudan i ljubazan kao da je sve u redu. Dr. Holl veoma cijeni takvo ponašanje i divi se svojem prijatelju.

Sljedeće godine major Glenn je premješten. Postaje savjetnik u Ministarstvu rata, u Pentagonu u Washingtonu. I dr. Holl se nakon majčine smrti vraća s obitelji u Sjedinjene Države i ponovno postaje predavač na svojem koledžu u Michiganu.

Uza svoje obveze predavača pomnivo prati zbivanja u svjetskoj politici jer želi vidjeti u kojoj se mjeri ostvaruju biblijska proročanstva. Pritom misli na riječi jednog njemačkog teologa: Svakog dana čitam novine da vidim kako moj Bog stvara povijest.

Kad je zaprijetio rat u Zaljevu i ljude u svijetu zahvatila panika zbog prijetnje užasne ludosti jednog rata, dr. Holl ostaje miran. Studenti ga pitaju: "Doktore Holl, tko će u budućem ratu pobijediti: Saddam ili Bush?"

"Nema nikakve sumnje da će iz ovog rata Amerika izići kao pobjednik."

"Ali Saddam Hussein ima u Iraku petu po veličini vojsku na svijetu, naoružanu suvremenim oružjem. Njegovi su vojnici iskusni u pustinjskom ratu, dok naši nemaju nikakvog iskustva s teškim životnim uvjetima u pustinji! Zar se ne može dogoditi ono što se dogodilo i u Vijetnamu?"

"Može biti, ali će Saddam ipak sa svojom velikom vojskom podleći. Amerika će ga pobijediti."

Nato im dr. Holl priča o svojoj osobnoj uvjerenosti koja se u potpunosti oslanja na božanska proročanstva. Govori im o posljednjoj knjizi Novoga zavjeta, u kojoj Krist želi pokazati "slugama svojim što se ima uskoro dogoditi",⁷⁹ kako stoji na početku Otkrivenja sv. Ivana.

Dakle, Bog želi da poznamo budućnost, ono što će se dogoditi. U trinaestom poglavlju ove knjige prikazana je, kratko i jezgrovito, povijest Amerike u slici, tako da svaki čitatelj u četrnaest oznaka ove simbolične figure može prepoznati Sjedinjenje Države.

Studenti pozorno prate izlaganje svojeg profesora povijesti, ali ipak sumnjaju. Malo znaju o Kristu i Njegovoj proročkoj riječi, čini im se nerealnom i mističnom. Nakon nekoliko tjedana iznenađeni su točnim ostvarenjem profesorove vizije budućnosti.

Rat u Zaljevu odlučen je u roku četrdeset dana, Amerika je pobijedila. Zanimljivo je da se za vrijeme pobjedničkog slavlja s predsjednikom Bushom i generalom Schwartzkopfom u New Yorku slavi i u Bagdadu. Cijeli arapski svijet s čuđenjem promatra iračkog predsjednika Saddama koji je četrdeset dana izdržao protiv goleme Amerike i savezničke vojske.

U Bagdadu su na uglovima svih ulica podignute velike ploče, pet do deset metara visoke, od betona i cigle, a na njima je Saddamova slika u svim životnim prilikama, u različitim odorama i nošnjama. Za arapski svijet Saddam Hussein je

pobjednik. Možda je to u svjetskoj povijesti jedini rat koji ima dva pobjednika.

Za dr. Holla nema dvojbe da je ovo samo prijelazno razdoblje, jer će na kraju i muslimanski svijet iz novčanih razloga biti prisiljen uklopiti se u novi svjetski poredak. Predsjednik Bush stalno ističe ovaj novi svjetski poredak, jer to je konačni cilj Sjedinjenih Američkih Država.

U danima velike promjene, srednjoeuropske revolucije 1989. godine, kad su se Istočna i Zapadna Njemačka ponovno ujedinile i kad su se druge istočnoeuropske države oslobodile ruske hegemonije, dr. Hollu je jasno da je i to ispunjenje riječi proroka Daniela što ih je u Iraku, samo 80 kilometara južno od Bagdada, napisao u drevnom Babilonu kada je gledao budućnost Europe: *Ali se neće držati zajedno.*

Istina, savezni kancelar Kohl je na proslavi ponovnog ujedinjenja Njemačke uvjerenom govorio kako je to samo prva stuba prema ujedinjenju Europe, ali dr. Holl u to nije bio uvjeren. Suvviše je snažno pod dojmom biblijske proročke vijesti o sudbini Europe. Ujedinjenje europskih naroda pod zajedničkom vladom, stvarno poželjno s ljudskog gledišta, ostaje utopijom, što potvrđuje naknadni razvitak u Europi i u Europskoj uniji, a osobito grozan i krvav rat u bivšoj Jugoslaviji. Mnogo se govori o ujedinjenju Europe, ali nijedna država ne misli ozbiljno provesti riječi u djela. I upravo to doslovno tvrdi proročanstvo.

Dr. Holl više vjeruje u kratku vladavinu Amerike u Europi. Sjedinjene Američke Države stvorit će svjetsku vladu proročenu u Otkrivenju 13. poglavlju, pri čemu će Europa igrati podređenu ulogu. Ali, on zna da ni ta očekivana i željena svjetska vlada neće trajno ujediniti Europu, jer je Daniel u videnju vidio da je to nemoguće ostvariti.

Na prijelazu iz 1991. u 1992. godinu prisjeća se razgovora s majorom Glennom u Stožeru u Heidelbergu. Na osnovi biblijskih proročanstava rekao je Tomu Glennu da neće doći do "crvene svjetske revolucije" koju Sovjetska Rusija planira i promiče svim sredstvima. Na kraju će na pozornici povijesti Amerika ostati posljednja velesila. Njegove su se riječi obistinile. Sovjetski Savez se raspao, prestao je postojati, i boljševiz-

mu i komunizmu došao je kraj. Nije došlo do svjetske revolucije.

Stoga nije iznenađen kad jednog dana zvoni telefon. Na drugoj je strani major Glenn: "Čestitam od srca, John! Tvoja proročanstva o kraju sovjetske prevlasti iznenađujuće brzo su se ispunila. To me se jako dojmilo. Ipak ima nečega u tim biblijskim proročanstvima."

Dr. Holl se zahvaljuje na pažnji i prijateljstvu starog prijatelja. Svida mu se otvoren i iskren nastup Toma Glenna:

"Hvala, Tome. Radujem se što nisi zaboravio proročku vijest o našoj budućnosti. Naš predsjednik stalno ponavlja *novi svjetski poredak* koji treba krenuti od Amerike. Što misliš o tome?"

Ove su se riječi prebrzo omaknule dr. Hollu. Jako mu je žao što je postavio to pitanje, ali sad je kasno. Nije razmišljao o tome da major Glenn možda još nije spreman za razgovor o toj temi. I doista, major kratko odgovara:

"No, o tome ćemo govoriti jednog drugom prigodom. Tebi i tvojoj obitelji želim sretnu Novu godinu!"

Kamen pada

Zašto se jutros ne čuje glas mujezina? Inače s džamije svakog jutra u četiri sata preko zvučnika poziva vjernike sela Halabja na molitvu, onako kako je to Muhamed naredio: "Allah akbar – Bog je svemoguć!" Je li Kur'anov sluga zakasnio? Već je pet, šest, a mujezin se još uvijek ne javlja.

Možda je zaspao, ili se razbolio pa ne može ustati. Ali ne bûde se ni njegovi susjedi, nitko ne ulazi u njegovu kuću. Vrata kuća u njegovoj ulici ostaju zatvorena. Tako je i u susjednoj ulici i u ostalim uličicama i na seoskim trgovima.

Smrtna tišina!

Nitko se ne kreće. Nema dječjeg smijeha, ne čuje se plač dojenčeta koje treba nahraniti, ne čuje se žagor govora starijih, nema veselog čavrljanja djece koja idu u školu. Ne oglašuju se ni magarci koji svojim njakanjem bûde preostale pospance. Danas nema uobičajenog jutarnjeg kukurijekanja pijetlova. Nad pet tisuća stanovnika Halabje spustila se tišina kao mrtvački pokrov.

Oko osam sati u selo ulazi otvoreni kamion pešmerga, kurdskih boraca za slobodu i zaustavlja se na tržnici.

U zraku, na ulicama, po cijelom selu osjeća se neobičan miris. Vozač kamiona naglo okreće i najvećom brzinom napušta selo. Bježi pred smrtonosnim isparavanjem.

Tek predvečer se pomoćne jedinice usuđuju s plinskim maskama ući u selo. Prizor je grozan. Stanovnici leže u svojim kućama kao da spavaju, nema živoga.

Vojska Saddama Husseina prethodne je večeri napala selo bojnim helikopterima i bacila plinske bombe. Plin je kvalitet-

ne njemačke proizvodnje. Temeljito je obavio svoju smrtonosnu zadaću. U samo nekoliko minuta više od pet tisuća žrtava! Nitko nije preživio taj đavolski napad. Ova se drama, pa i ostale žrtve rata protiv kurdskog naroda – u međuvremenu je riječ o 16.000 mrtvih – ne može samo tako prešutjeti. Užasna izvješća prolaze medijima cijelog svijeta. Povik groze budi cjelokupnu javnost i konačno političare.

Ujedinjeni narodi zahtijevaju od Saddama Husseina da prestane s ubojitim ponašanjem. Američka vojska i savezničke snage prelaze iz Turske na iračko područje i zaposjedaju visoravan na kojoj žive Kurdi. Saddamova se vojska povlači. Preostalih šest milijuna Kurda je spašeno.

Tek se sada saznaje što je ovaj narod prepatio.

Povlačenjem granica nakon Prvog svjetskog rata dvadeset šest milijuna Kurda podijeljeno je na pet zemalja: na Tursku, Rusiju, Iran, Siriju i Irak. U tim zemljama ih kao etničku manjinu progone, muče, deportiraju i ubijaju. Samo u Iraku je pod vladavinom Saddama Husseina u dvadeset godina život izgubilo 200.000 Kurda i 20.000 asirskih kršćana. U jednom jedinom zatvoru, u Abu Gharibu, Saddamovi krvnici mučili su i umorili pet tisuća političkih zatočenika. Razoreno je preko četiri tisuće sela, stanovnici su protjerani ili pobijeni. Žrtve divljačkog razaranja diktatorovih muslimanskih plaćenika su preko dvije tisuće džamija te skoro stotinu asirskih crkvi i samostana. Kur'an nije bio nikakva prepreka za pokolj istovjernih. Više od milijun i pol osoba preseljeno je u stepe i polupustinje. Pritom su deseci tisuća izgubili život.

Nakon izgubljenog rata u Zaljevu Saddam Hussein je sav svoj bijes sručio na Kurde u svojoj zemlji. Amerikanci su pozvali manjine u Iraku da uklone diktatora i time učine ono što su sami propustili učiniti. Kurdi su ovaj poziv ozbiljno shvatili i njihovi borci za slobodu oslobodili su svoje područje od iračke vojske koja nije ni pružila pravi otpor. Tako su Kurdi zarobili preko 50.000 vojnika.

Ali Saddam je izvršio protuudar. Krenuo je protiv Kurda cijelom svojom vojskom s tenkovima, zrakoplovima, helikopterima, topništvom i – otrovnim plinovima. Prije toga je više od sto šezdeset njemačkih poduzeća pomoglo diktatoru u

izgradnji njegove kemijske, biološke, atomske i balističke industrije oružja. U napadima su sudjelovali helikopteri i rakete njemačke proizvodnje.

Kurdi su bježali u brda. Tri milijuna ljudi potražilo je spas u Iranu i Turskoj. Tisuće njih je na dugim marševima umrlo od gladi, smrzavanja, od bolesti i infekcije. Druge su napali iz zraka i uništili ih bombama, granatama i otrovnim plinom. Osobito su žene i djeca bile žrtve ovog genocida nad čitavim jednim narodom.

Konačno su se umiješali Amerikanci i zaustavili pokolj. Povučena je granica između područja nastanjenih Kurdima i područja nastanjenih Arapima u Iraku, pa su Američka vojska i savezničke trupe štitile kurdsko područje. Iz cijelog svijeta počela je pritjecati pomoć žrtvama i izbjeglicama.

U malom gradu Batufi, visoko u kurdistanskim brdima nedaleko turske granice, jedan Nijemac, dr. Hanns, vodi malu bolnicu. Svakog dana prima dvjesto do tristo pacijenata. Jedna pokretna ambulanta te bolnice posjećuje izbjeglički logor u blizini. Liječnici i medicinske sestre odlučili su provesti svoj godišnji odmor u Batufi. Umjesto da se odmaraju, oni pomažu žrtvama genocida.

Zapovjednik jedinice pešmerna u Batufi poziva dr. Hannsa da njegovim časnicima i vojnicima održi predavanje.

U dvorani na podu sjede ljudi stisnuti jedni do drugih. Oružje su objesili o čavle na zidu. Pozorno slušaju gosta iz Njemačke.

“Ako postoji narod na svijetu koji može razumjeti Kurde, onda su to Nijemci. I nas su nakon izgubljenog rata podijelili na četiri dijela. Zapadna Njemačka došla je pod okupaciju savezničkih snaga, Istočna pod okupacijske snage Sovjetskog Saveza, a drugi su dijelovi na istoku dopali Poljskoj i Rusiji. Milijuni su izgubili živote u bombardiranjima gradova i prigodom bježanja.

Oca sam izgubio dok smo bježali, brat mi je pao na bojišnici, a moj mali nećak umro je od gladi na majčinim grudima. Moju kuću i imanje oteli su Rusi. Morali smo pobjeći; ostali smo bez domovine. Na nama su ostali tragovi gladi i hladnoće, muka i bolesti. Stvarno možemo suosjećati s vama

Kurdima i razumjeti vas. Pa ipak, nismo lišeni utjehe i nade. Zato bih vam želio o tome govoriti.”

Nakon ovih uvodnih riječi dr. Hanns izvještava kako je prorok Daniel u drevno doba, ovdje u gradu Babilonu, udaljenom samo osamdeset kilometara od današnjeg Bagdada, dobio proročanstvo o Kurdima, o nadolazećim svjetskim carstvima, o Europi i o budućnosti svijeta. Pri spomenu Babilona slušatelji postaju pozorni. Pita ih: “Tko od vas poznaje iskopine grada Babilona?”

Skoro svi dižu ruke. Većina je već bila u Babilonu. Dr. Hanns postavlja još jedno pitanje: “Poznajete li nekoga tko tamo živi?”

Svi se osmjehuju, jer na velikom području nekadašnjeg Babilona nitko ne živi, možda iz straha ili nekih drugih razloga, zapravo nitko ne zna zašto.

Doista je cijelo područje unaokrug po Saddamu rekonstruiranog Nabukodonozorovog hrama i Ulice procesija potpuno prazno, bez žive duše. Doslovce se ovdje ostvaruju pro-ročke riječi iz Izaije 13. poglavlja:

“Babilon, ures kraljevstava, ures i ponos kaldejski, bit će ko Sodoma i Gomora kad ih Bog zatrije. Nikad se više neće naseliti, od koljena do koljena ostat će nenapučen. Arapin ondje neće dizati šatora, nit će pastiri ondje počivati. Počivat će ondje zvijeri pustinjske, sove će im napuniti kuće, nojevi će ondje stanovati, jarci plesati. Hijene će zavijati iz njegovih palača, a čagljci iz raskošnih dvorova... Vrijeme se njegovo bliži, dani mu se neće produžiti.”⁸⁰

“Nije li čudno kako su se ove riječi, napisane prije 2600 godina, točno ispunile? Svi vi možete potvrditi da je sve prorečeno, doslovce, riječ po riječ, ostvareno, jer ste sami vidjeli ruševine Babilona. A tu je nekada stajao veliki grad s oko dva milijuna žitelja. Sto posto se ostvarilo ono što je prorok prorekao. Stoga se s povjerenjem možemo osloniti na Božja proročanstva, jer se sve što On prorekne, i izvrši.

I naša je budućnost prorečena. Ima nade za kurdski narod kao i za sve ljude. Moram vam reći nešto osobito značajno. Vi, kurdski narode, potomci biblijskih Medijaca, imenom ste spomenuti u proročanstvu:

‘Proroštvo o Babilonu koje vidje Izaija, sin Amosov. Na goletnu brdu dignite zastavu, vičite im iz sveg grla. Mašite rukom neka dođu na vrata kneževska. Zapovijed dadoh svetim svojim ratnicima, gnjevu svom pozvah junake... Čuj! Žagor na gorama kao od silna naroda... Iz daleka kraja... dolaze oni.’⁸¹

Čujte tko su ovi sveti ratnici, njegovi junaci, koji dolaze iz dalekih brda, koji će razoriti Babilon!

‘Gle, podižem na njih Medijce...’ govori Gospod.⁸² Medijci su vaši preci, vi ste potomci Medijaca, narod Kurda.”

I sad im dr. Hanns priča o tome kako su njihovi preci Kurdi, Medijci, osvojili Babilon i zajedno s Perzijancima osnovali golemo svjetsko Carstvo. Priča im o Grecima i Rimljanima, pa i o Europi, točno onako kako je to prorok Daniel vidio tu u blizini Babilona. Proročanstvo je zaključeno. Više nemamo što očekivati osim Alahove intervencije da spasi čovječanstvo. Kamen pada, razbija svaku nepravdu i zloču na Zemlji i osniva Božje kraljevstvo koje će vječno vladati.

“To je prorekao i vaš prorok Muhamed u Kur’anu kad govori o ponovnom dolasku Idn Isaija, Gospodina Isusa, za kraj svijeta i to u četvrtoj suri 157-172:

‘Imamo Mesiju, Isusa, sina Marijina, poslanika Allahova... Allah ga je k sebi uzdignuo... Isus će po svom ponovnom dolasku razbiti Antikrista... na sudnji dan.’ Stari islamski komentari ovome dodaju da će Isus sići s neba kao Kralj pravde.

To je vaša budućnost, to je budućnost koju Bog želi dati svakome tko dopusti da ga On vodi.”

Kurdi su s velikom pozornošću pratili ovo izlaganje. Neki postavljaju pitanja o tome kada i kako će se ispuniti posljednji dio Danielova proročanstva, naime dolazak Božjeg kraljevstva. Mnogi u bezizlaznoj situaciji svojeg napaćenog naroda ponovno dobivaju nadu. Polako i tiho raste njihovo povjerenje da svemogućí Bog ipak nije zaboravio njihov narod.

Jednog dana na inspeksijskom putovanju jedan od najviših kurdskih vođa, dr. Kabal, posjećuje bolnicu u Batufi. Snažno ga se doima nesebičan rad njemačkih liječnika i medicinskih sestara, pa ih poziva na svečani objed u grad Zaccho. Tom prigodom dolazi do zanimljivog razgovora između dr. Kabala i dr. Hannsa.

Gostoprimac djeluje prilično suzdržano, vrlo smireno. Oči mu zrače toplinom i dobrotom, što ga već u prvom trenutku susreta čini simpatičnim. Njegova gusta crna kosa na rubovima već sijedi. Bradica ga čini nešto starijim premda je tek zakoračio u tridesete godine. Studirao je na više sveučilišta i govori sedam jezika.

Priča o progonstvu koje je prošao i o nizu atentata što ih je izvela Saddamova tajna policija. Jedanaest puta su ga pokušali ubiti. Svih je jedanaest rana dobro zacijeljelo, osim desne ruke koja unatoč više operacija nije više tako pokretna.

Četiri puta je bio u zatvoru i samo je zahvaljujući razmjeni zatvorenika izbjegao sigurnu smrt u mučilištu Saddamova zatvora smrti.

Polako i oklijevajući priča o svojim doživljajima. Pritom još jednom oživljava sve strahote doživljenoga:

“Bio sam četiri mjeseca u zatvoru u Iraku. Zapravo se to ne može zvati zatvorom, jer je to bila duboka rupa u zemlji s otvorenim oknom bez prozora na stropu. Hladnoća je prodirala odozgo. Vani je bio mraz i užasno hladno. U prostoriji nije bilo kreveta ni pokrivača ni zaštite od strašne hladnoće. Jelo se samo jednom dnevno. Kruh je često bio smrznut pa ga je trebalo otapati u ustima. Nikad nismo bili siti, ali nismo mogli ni umrijeti od gladi. Sustavno su nam upropaštavali probavne organe jer su jelo davali jako neredovito: jednom usred noći, pa odmah rano ujutro i nakon toga čitavog dana ništa do sljedeće večeri.

Svakog su nas dana ispitivali i pritom mučili i tukli. Najstrašniji je bio psihički teror, kad bi moje prijatelje mučili na moje oči. Jednome su polako utiskivali užareno željezo u prsa, sve dublje u tijelo, do samoga srca.

Drugoga su toliko čvrsto vezali da se nije mogao pokrenuti. Onda su mu obrijali glavu, nad njim namjestili lonac s vodom i pustili da kap po kap pada na isto mjesto tjemena. Nakon nekog vremena ove su kapi djelovale kao udarci čekićem, pa kao topovska grmljavina, tako da je počeo grozno vikati i plakati. Jedan je nakon dva sata izgubio razum. Drugi nije preživio takvo mučenje. Neki se nikad više nisu oporavili i postali normalni.”

Tu zastaje. Uspomene su tako snažne da samo šuteći može podnijeti užas koji ponovno osjeća.

Zatim opet priča kako su u zatvorima tisuće izgubile život. Groznim mučenjima nastojali su ih prisiliti da kažu istinu o svojim političkim aktivnostima i izdaju svoje prijatelje. Tko je odbijao, bivao je sve jače mučen dok konačno ne bi progovorio.

Takav bi se nadao da će održati obećanje i dobiti slobodu. Međutim, mučitelji nikad nisu održali obećanje. Nakon priznanja mučenog bi čovjeka okrutno umorili zbog navodno izvršenog zločina.

“Najgore su prošle supruge uhićenih političara. Strpali bi ih u zatvor, u te mračne rupe koje sam opisao. Tamo su bile slobodna divljač za bludne vojake. Mnoge su umrle od posljedica silovanja. Druge su rodile djecu ovim mučiteljima, koju bi im oteli i poubijali.”

Dr. Kabal opet prekida izvješće. Suviše je grozno što se zbivalo.

Polako nastavlja:

“Nakon poraza Iraka u Zaljevskom ratu oslobodili smo svoju zemlju od Saddamove vojske. Pritom su otkrivene masovne grobnice s tisućama žrtava. Bili su to muškarci i žene, djeca i starci, dojenčad i trudnice. Pobili su ih jer nisu htjeli priznati da smo Kurdi.”

Opet šuti shrvan uspomenu na sav taj užas.

Njegov slušatelj nastoji shvatiti neshvatljivo. Uvjeren je da duboko u srcu i mislima ovog čovjeka mora biti mnogo mržnje. Ali dr. Kabal kao da pogađa misli svojega gosta, osjeća prirodnu reakciju dr. Hannsa na takve strahote – mržnju i revolt. Zbog toga je njegov slušatelj jako iznenađen kad dr. Kabal uz smiren osmijeh kaže:

“Ne, ne! Ne mogu mrziti svoje mučitelje. Reći ću vam i zašto. U zatvoru u Iraku, a poslije i u zatvoru u Turskoj imao sam puno vremena za razmišljanje. Ne može se na ubijanje uzvratiti mržnjom, jer ona rađa novo ubijanje. Osveta izaziva osvetu i ratu nema kraja, a mi Kurdi želimo mir. Ne želimo ništa drugo do živjeti u miru. Moramo zlim ljudima koji su nas mučili pružiti priliku da odbace svoju mržnju, zlobu i okrut-

nost, da ih svladaju i opet postanu dobri ljudi. Moramo biti dobri prema njima, pogledati ih u oči, pružiti im ruku i zaboraviti. Tek tada više neće nikada postati zli.”

On to govori tiho, ali tako određeno i sigurno da se stječe dojam kako je taj čovjek već nadvladao ovaj naš zao svijet. Dr. Kabal nije kršćanin, ali čini se da više nije ni musliman koji smatra da nevjernike i zle treba iskorijeniti ognjem i mačem. Njegovo je gledište slično onome što ga Krist očekuje od svojih sljedbenika:

“Činite dobro onima koji vas mrze, i molite se Bogu za one koji vas gone... blagoslivljajte one koji vas kunu... ljubite neprijatelje svoje.”⁸²

Čovjek mora osjetiti veliko poštovanje pred ovim Kurdom koji je razumom i snažnijim osjećajem da bude i ostane dobar nadvladao osnovnu čovjekovu težnju za osvetom što je nalazimo već kod male djece. Ali dr. Hanns je još više iznenađen kad mu ovaj kurdski vođa priča da nije ostao samo pri svojem gledištu, pri dobroj namjeri da ne mrzi, već ju je pretvorio u djelo. Priča dalje:

“Oslobađajući Kurdistan od iračkih trupa zarobili smo više od 50.000 vojnika. To su bili ljudi koji su razorili više od četiri tisuće naših sela, uništili žetvu, a žitelje pobili ili prisilili na bijeg. Među njima su bili ljudi koji su silovali naše žene i djevojke, koji su naše očeve, sinove i braću mučili do smrti.

Sada su bili naši zarobljenici, bili su u našim rukama. Mogli smo im se osvetiti, ali sam rekao svojim vojnicima, pešmerzima, da je došao trenutak kad možemo dobiti mir miroljubivim postupanjem sa zarobljenicima. Naredio sam da ih razoružaju i poštede.

Dijelili smo s njima svoju oskudnu hranu i pokazali da im želimo dobro. Rekli smo im da se ne trebaju plašiti osvete jer želimo samo mir. Nismo ih zatvorili u zatvore niti ih strpali u logore, nego smo im vratili slobodu. Ako su htjeli, mogli su se vratiti u Saddamovu vojsku. Ako im se to činilo uputnim, mogli su otići u inozemstvo. Mogli su ostati kod nas i s nama živjeti.

Mnogi su ostali kod nas. Nisu doživjeli ni mržnju ni osvetu, jer ih je naša želja za mirom uvjerila i razoružala. Uklopili su se u kurdski život.”

I dr. Hanns je iznenađen ovim praktičnim svjedočanstvom volje za mirom. O miru se ne samo govori, već ga se i pokazuje, bori za nj; ovdje se mir ostvaruje.

Razgovor se odužio duboko u noć. Liječnici i medicinske sestre vraćaju se po mjesecini u svoju bolnicu u Batufu.

Ubrzo nakon toga dr. Kabal posjećuje Njemačku. Primaju ga zemaljske vlade. Na tom putu posjećuje i svojeg prijatelja iz Batufe, koji se u međuvremenu vratio u domovinu.

Kao gost dr. Hannsa ostaje nekoliko dana i ima priliku nastaviti razgovor koji su započeli u Iraku.

Otvoreno govore o zajedničkoj nadi u budućnost svijeta. Dr. Hanns mu objašnjava veliko povijesno proročanstvo proroka Daniela. Dr. Kabal traži arapsku Bibliju kako bi ovo proročanstvo lakše pratio i razumio.

Često je gledao smrti u oči, mnoge je noći probdio u bolovima na svojem zatvorskom ležaju i pri mučenju podnio neljudske patnje.

Za njega je ovaj svijet, sa svojim ciljevima kao što su vlast, moć, novac, čast i uspjeh, postao drugorazredan. Više od svega pokreću ga misli o vječnosti, na čijem se rubu tako često našao. Postao je čovjekom koji traži Boga. Njemu ništa ne znače ljudske ograde kao što su nacionalnost, rasa, religija i stranka. Osjeća da ga privlače ljudi koji razmišljaju o vječnosti. Osjeća se srodnim s njima u nevidljivom bratstvu napaćenih koje obuhvaća cijeli svijet.

Stoga se razumiju kao da su rođena braća i otvoreno razgovaraju o onome što će doći. Dr. Hanns mu priča o proroštvu o američkoj svjetskoj vladavini.

“Kad Kurdi dobiju nezavisnost, ona neće dugo trajati. Svi ćemo izgubiti svoju nezavisnost u diktaturi središnje svjetske vlade. Ova posljednja faza biblijskog proroštva može otpočeti svakog trenutka, gotovo preko noći.

Ali, da bi se uspjelo potpuno zavladatai svim narodima, mora postojati jedna jedina religija. Svakog građanina na Zemlji treba odgojiti u toj zajedničkoj religiji i usaditi mu načela te jedinstvene vlasti. Nije mi teško zamisliti kako će ona odrediti jedan dan u tjednu za obučavanje. Već sad je jasno da će za to biti najpogodnija nedjelja, jer je već danas prihvaćaju ostale

nekršćanske religije. Tko ne bude redovito nazočan toj tjednoj obuci, bit će gospodarski bojkotiran. Proroštvo govori da onaj tko ne bude imao znaka, odnosno žiga, neće moći ni kupiti ni prodati.

To neće biti samo vanjski znak, jer se diktatura ne može s tim pomiriti. Ona želi da svi građani svijeta jedno misle, zahtijeva potpuni nadzor kako su ga i dosad zahtijevale sve diktature. Svaki se čovjek mora predati cijelim svojim bićem, svojim mislima, osjećajima i voljom. Bit će indoktriniran u jednodimenzionalnom redovitom ispiranjem mozga kojemu tog određenog dana obuke svi moraju biti nazočni.”

“Dakle, bit će to duševna tortura”, primjećuje dr. Kabal.

“Mogli bismo je tako nazvati. Vi to svakako bolje shvaćate nakon svega što ste proživjeli.”

No kurdski političar želi znati što proroštvo dalje predviđa i kako se mogu spasiti oni koji se ne žele pokoriti svjetskoj diktaturi.

“O tome sam već govorio vašim vojnicima u Batufi”, nastavlja dr. Hanns. “Jedina je nada Kristov ponovni dolazak. Kad se bude činilo da je sve izgubljeno, On će se umiješati da bi spasio svoje. On uspostavlja prisnu, osobnu vezu sa svakim čovjekom, a posebice s onima koji ne prezru Njegovu ljubav nego ga prime u svoje srce.”

Dr. Hanns ustaje, uzima svoju Bibliju iz koje namjerava svojem kurdskom prijatelju pročitati nekoliko ulomaka.

Stvoritelj je u početku iz ljubavi stvorio ljude. “Na svoju sliku”, kaže Biblija, dakle Njemu slične. Čovjek je Njegov odraz, Njegova veza – Ti, odraz Njegova bića. On ga ljubi vječnom ljubavlju i čovjek cijelim srcem uzvraća ovu ljubav.

Bog nosi to voljeno biće u svakom atomu, svakoj stanici, svakoj niti svojeg čudesnog Bića. Čovjek je Božja slika. On je isto tako slobodan i neovisan kao Bog, ima svoj razum, svoje osjećaje, svoju volju i može slobodnom odlukom voljeti svojeg Stvoritelja.

Ova prisna zajednica vrijedi za svakog čovjeka na Zemlji. “On... svima daje životni dah i sve ostalo”, stoji u Svetome pismu.⁸⁴ Isto tako čitamo: “Zbilja nije daleko ni od njega od nas. Po njemu, naime, živimo, mičemo se i jesmo.”⁸⁵

Njegovi su ljudi to uvijek znali: "Tvoje me ruke sazdaše, stvoriše... S milošću si mi život darovao, brižljivo si nad mojim bdio dahom... sve dok duha moga bude još u meni, dok mi dah Božji u nosnicama bude."⁸⁶

I naša svijest, svijest o vlastitom postojanju, i naš razum su djelovanje nevidljivog Božjeg Duha u nama:

"Uistinu, dah neki u ljudima, duh Svesilnog, mudrim čini čovjeka."⁸⁷

Prema ovome, čovjekovo postojanje ne znači odvojenost duše i tijela, jer smo biće s rasuđivanjem, osjećajem i voljom, odnosno tijelo, duša i duh. Život nije neka samostalna, neovisna duša, kako su to Egipćani i Grci zamišljali u svojoj mitologiji, nego stalno Božje djelovanje u nama:

"Ta i mene je duh Božji stvorio, duh Svesilnog oživio me ... Kad bi on dah svoj u se povukao, kad bi čitav svoj duh k sebi vratio, sva bića bi odjednom izdahнула, i u prah bi se pretvorio čovjek."⁸⁸

On "svemir uzdržava svojom silnom riječi".⁸⁹ To čini cijelom svojom čudesnom ljubavlju:

"A vidio si, uostalom... gdje te je Jahve, Bog tvoj, cijeloga puta... nosio kao što čovjek nosi svoga sinčića... objumio ga, gajio ga i čuvao kao zjenicu oka svoga. Poput orla što lebdi nad gnijezdom, nad svojim orlicima lebdeći, tako on krila širi, uzima ga, pa ga na svojim nosi perima. Jahve sâm njega je vodio."⁹⁰

Sad se umiješao dr. Kabal: "Ako nas Bog tako čudesno vodi i nosi, odakle onda sve ovo zlo, ova nepravda, patnje i smrt?"

Dr. Hanns otvara u Bibliji novi ulomak i daje Božji odgovor, jer u njoj stoji: "Čujte, nebesa, poslušaj, zemljo, jer Jahve govori: Sinove sam ti odgojio, podigao, al se oni od mene odvrgoše."⁹¹

Dr. Kabalu je sada jasno da čovjek nije stroj, nije automat, već Božje dijete sa slobodom i osobnošću, koje može postupati po svojoj volji. Time je i Bogu sličan. Upravo je tu uzrok patnji na svijetu: uzrok je čovjek koji je u život unio grijeh. Bog nije uzročnik patnje i smrti.

Što je, zapravo, smrt, želi znati; što se događa kad čovjek umre?

Opet mu Sveto pismo odgovara: "Jahve, Bože moj, silno si velik... Sakriješ lice svoje, tad se rastuže; ako dah im oduzmeš, ugibaju, i opet se u prah vraćaju. Pošalješ li dah svoj, opet nastaju, i tako obnavljaš lice zemlje."⁹²

Biblija dalje kaže: "I vrati se prah u zemlju kao što je iz nje došao, a duh se vrati Bogu, koji ga je dao."⁹³

Prema tome, smrt nije ništa drugo do proces obrnut od stvaranja. Kako je Bog stvarao čovjeka, tako djeluje i u trenutku čovjekove smrti kad vraća k sebi svoj dah, svoj duh. Bog stavlja svoje dijete na počinak. Za Boga je samo trenutak do uskrsnuća, zapravo je za nj budućnost već sada. "Jer za nj svi žive."⁹⁴

Dr. Kabal s velikom pozornošću prati izlaganje i razumije da prema ovome uskrsnuće nije ništa drugo do obnova čovjeka, bez obzira je li se čovjek pretvorio u prah, u pepeo ili se raspao u atome.

"Pogledajte kako Sveto pismo ganutljivo opisuje trenutak uskrsnuća, kad će se ponovno uspostaviti nakratko prekinuta veza između Boga punog ljubavi i Njegovog voljenog stvorenja:

'Al kad čovjek umre, ostaje pokošen... kad legne, ne ustaje više, dok nebesa bude, neće se podići, od sna se svojega probuditi neće... dok ne bi došao da mi smjenu dadeš. Zvao bi me, a ja bih se odazvao: zaželio si se djela svojih ruku.'⁹⁵ A dalje čitamo: 'Posljednji će on nad zemljom ustati. A kad se probudim, k sebi će me dići: iz svoje ću puti tad vidjeti Boga. Njega ću ja kao svojega gledati, i očima mojim neće biti stranac.'⁹⁶

Ja ću ga osobno vidjeti, neću biti stranac, neka druga utjelovljena ili reinkarnirana osoba, kako to uči istočnjačka mistika. Ne, ja ću osobno gledati Boga, i sâm će Bog svoje voljeno dijete uzeti u naručje da zauvijek bude u Njegovom vječnom kraljevstvu slave. 'A ja ću u pravdi gledati lice tvoje, i jednom kad se probudim, sit ću ga se nagledati.'⁹⁷

'I uništiti će smrt za svagda. I suzu će sa svakog lica Jahve, Gospod, otrti – sramotu će svog naroda na ovoj zemlji skinuti... I reći će se u onaj dan: Gle, ovo je Bog naš, u njega se uzdasmo, on nas je spasio; ovo je Jahve u koga se uzdasmo! Klićimo i veselimo se spasenju njegovu!'⁹⁸

On će nježnom rukom obrisati suze s našeg lica, suze koje je On sâm u našem jadu plakao s nama, jer 'ni vlas s naše glave ne pada bez njegove volje'."

Ovo je za dr. Kabala više nego što može naći u svojem Kur'anu. Ali Kur'an govori i o tome da Isus nije ubijen od svojih neprijatelja, nego da ga je Allah uzdignuo na Nebo. Na križu je navodno umro netko drugi, a ne Isus iz Nazareta. Htio bi znati što o tome kaže Sveto pismo.

"Isusova smrt nije ništa drugo do kidanje ovog zajedništva Boga i čovjeka. Stvoritelj je u svojoj iskrenoj i čudesnoj ljubavi prema svojem voljenom stvorenju toliko nesretan zbog čovjekova odbijanja i odvrćanja da mu zbog toga puca srce i On umire. On to ovako iskazuje: 'Ruganje mi slomilo srce i klonuh; čekao sam da se tko sažali nada mnom, ali ga ne bi; i da me tko utješi, ali ga ne nadoh. U jelo mi žuči umiješaše, u mojoj me žeđi octom napojiše.'"⁹⁹

Za dr. Kabala je to nova spoznaja. On je sâm kriv za Isusovu smrt, njegov je grijeh toliko ražalostio Krista da umire od boli.

Ali Krist je uskrsnuo iz mrtvih, tako objašnjava njegov prijatelj, i prašta nam našu neljubav prema Bogu. Zahvaljujući Isusovom oprost, ponovno je uspostavljena raskinuta zajednica. Zato je i nazvan Spasiteljem i nema nikakvog drugog spasenja osim u uspostavljanju ovog osobnog odnosa. Naše žaljenje što smo tako povrijedili ljubav kojom nas Isus ljubi, naše kajanje i obraćenje izaziva u nama potpunu promjenu. Krist to opisuje riječima: "Tko na taj kamen padne, razbit će se; a na koga on padne, satrt će ga."¹⁰⁰

Mi se razbijamo tim našim ja, našom sebičnošću, odvajanjem od našeg velikog Ti, našega Gospodina. U svojoj unutrašnjosti umiremo s Kristom i s Njim opet ustajemo na novi život. Radamo se nanovo, od Boga, kako je to Krist objasnio u razgovoru s rabinom Nikodemom.

Ali kad kamen padne, razbija veliki kip iz drugog poglavlja Danielove knjige, i svojim silnim dolaskom u veličanstvu i slavi čini kraj svjetskoj povijesti.

Njegov dolazak bit će sudnji dan. Ovaj sud Daniel vidi kao sudenje u prilog svetaca Višnjega, a ne protiv njih. Sav je sud

predan Njemu. “Tko vjeruje u njega, tome se ne sudi.”¹⁰¹ Ponovno je uspostavljen odnos povjerenja, ona veza ljubavi zasnovana na zajedništvu. Krist je sve oprostio i više nema potrebe za suđenjem.

Ostaje još pitanje što će biti s onima koji odbiju Božju ljubav, koji ne žele zajednicu s Kristom. Bog je neizrecivo žalostan zbog onih koji ne razumiju pa neoprostivo odbijaju njegovu ljubav:

“Zar je meni do toga da umre bezbožnik – riječ je Jahve Gospoda – a ne da se vrati od svojih zlih putova i da živi?... Ja ne želim smrti nikoga koji umre – riječ je Jahve Gospoda. Obratite se, dakle, i živite!”¹⁰²

Nakon svojeg dolaska Gospodin će stvoriti novo Nebo i novu Zemlju, toliko lijepu da to ne možemo sebi predočiti. “Pobjednik će baštiniti ovo: Ja ću mu biti Bog, a on će mi biti sin.”¹⁰³ Tada će ova čudesna, sasvim osobna zajednica između Boga i čovjeka trajati zauvijek, kao veza između oca i djeteta.

“Jer, evo, ja stvaram nova nebesa i novu zemlju. Prijašnje se više neće spominjati, niti će vam na um dolaziti. Veselite se i do vijeka kličite zbog onoga što ja stvaram... Prije nego me zazovu, ja ću im se odazvati; još će govoriti, a ja ću ih već uslišiti... na rukama (ću vas) nositi... Kao što mati tješi sina, tako ću i ja vas utješiti... Kad to vidite, srce će vam se radovati.”¹⁰⁴

Sve će to biti tako prirodno i stvarno da Gospodin svojim spašenima obećava: “Blago slugama koje gospodar, kada dode, nađe gdje bdiju! Zaista, kažem vam, sam će se pripremati, a njih posaditi za stol te ih dvoriti.”¹⁰⁵

Ovo je doista najveće obećanje ili proročanstvo koje nalazimo u cijelome Svetom pismu: Svemoćni Bog dvori i služi svoje stvorenje na novoj Zemlji. Od čiste radosti On ne može drukčije, već svojeg voljenog i spašenog čovjeka primiti dobrodošlicom i prihvatiti ga u svoj zagrljaj. Time je ostvaren cilj stvaranja čovjeka, ponovno uspostavljen sklad za svu vječnost. U svojoj ljubavi Bog je nadvladao zlo i ostao pobjednik.

Dr. Kabal upija sve što čuje. Upravo to je ono za čime je uvijek čeznuo. To je odgovor na njegovo pitanje u vezi s nadvladavanjem patnji i zla na ovome svijetu.

Prije nego što se dvojica prijatelja rastanu, postali su i prijatelji Izbavitelja, koji s radošću očekuju Njegov dolazak.

Dr. Kabal se vraća u Kurdistan. Ne zna hoće li jednog dana ipak pasti kao žrtva vrebanja tajne policije. Ali on se ne boji. Ne plaši se ni posljednjeg vremena progonstva koje će poduzeti prorečena svjetska diktatura i svjetska religija.

U njegovom je srcu oživjela istinska, snažna nada da će se sresti sa svojim nebeskim Ocem, koji ga čeka i koji će ga snažno zagrliti kad dođe posljednji dan ovoga svijeta. Onda će biti kod Njega kod kuće, u domu zauvijek.

Isto tako zna da i njegov jadni, napaćeni narod ne mora dugo čekati na pomoć ako se obrati jedinoj pravoj pomoći koja postoji. U cijelom se svijetu zbivanja brzo izmjenjuju, sve žuri u susret kraju. On osjeća: Kamen već pada!

Bibliografija i primjedbe

Stranice 6 i 7:

Ovaj se bakrorez nalazi u privatnom vlasništvu obitelji Andersch. Drugi, skoro identični primjerak, čuva se u *Arhivu njemačkog Nacionalnog muzeja* u Nürnbergu.

Stranica 9 i dalje:

Kao gradivo za ovo poglavlje korišteni su sljedeći povijesni izvori: *Religion in Geschichte und Gegenwart*, izd. Kurt Galling, 3. izd., Tübingen, 1960., sv. IV., str. 480–548, s odgovarajućom bibliografijom iz koje je načinjen izbor. Uz to i:

The New Schaff-Herzog Encyclopedia, izd. S. M. Jacksona, 4. izd. Grand Rapids, Michigan, 1959., sv. VII., str. 69–95.

Sacramentum Mundi, izd. Karl Rahner, Herder, Freiburg, 1968.

The New International Dictionary of the Christian Church, izd. J. D. Douglas, Zondervan, Grand Rapids, 3. izd. 1979.

Günter Stemberger, *2000 Jahre Christentums*, Salzburg, 1983.

Karlheinz Deschner, *Kirche und Krieg*, Stuttgart, 1970.

Germanisches Nationalmuseum Nürnberg, *Martin Luther und die Reformation in Deutschland*, Izložba i komentar pod vodstvom Gerharda Botte, 1983.

Roland Bainton, *Martin Luther*, München, 1983.

Gottfried Fitzer, *Was Luther wirklich sagte*, Wien–München–Zürich, 1968.

D. Martin Luther, die ganze Heilige Schrift Deutsch, Wittenberg, 1545.

L. M. Ambrosini, *Die geheime Archive des Vatikans*, München, 1974.

W. Eberhardt, *Reformation und Gegenreformation*, Berlin, 1973.

E. G. White, *Der Grosse Kampf*, Hamburg, 1965.

- F. Zange, *Zeugnisse der Kirchengeschichte*, 4. izd., Gütersloh, 1952.
 Hermens-Kohlschmidt, *Protestantisches Taschenbuch*, Leipzig, 1905.
 A. Läpple, *Kirchengeschichte in Dokumenten*, Düsseldorf, 1958.
 E. F. Klein, *Zeitbilder aus der Kirchengeschichte*, Berlin, 1911.
 L. F. Ranke, *Deutsche Geschichte im Zeitalter der Reformation*, Wiesbaden.
 – *Geschichte der Päpste*, Wiesbaden.
 – *Bilder aus der Geschichte des Papsttums*, München, 1914.
 P. Althaus, *Luthers Haltung im Bauernkrieg*, Stuttgart, 1971.
 A. Adam, *Dogmengeschichte*, Tübingen, 1968,
 J. Lortz, *Die Reformation in Deutschland*, 2. svezak, 1941.
 G. Wünsche, *Luther und die Gegenwart*, Stuttgart, 1961.
 Martin Kobialka, *Luther und der Jüngste Tag* u *Luther*, časopis Luther-Gesellschaft, 1976., br. 3.

Stranice 20 i 21:

Vidi Wunsch, *isto*, str. 271.

Stranica 23 i dalje:

Opis Babilona zasniva se na piščevom studijskom putovanju u Babilon u lipnju 1991. te sljedećim izvorima:

- G. Weber, *Lehrbuch der Weltgeschichte*, Leipzig, 1888.
Encyclopädie der Weltgeschichte, izd. U. K. Paschke, Baden-Baden.
 G. F. Hasel, *Theologie d. Alten Testaments*, Rukopis, Bogenhofen, 1976.
Länder der Bibel, Prähistorische Staatssammlung, München, 1982.
 C. Zentner, *Der Grosse Bildatlas zur Weltgeschichte*, Stuttgart, 1989.
 G. Kornfeld, *Von Adam bis Daniel*, Würzburg, 1962.
 F. Basmachi, *Treasures of Iraq Museum*, Baghdad, 1976.
 H. O. Orlinsky, *Understanding the Bible through History and Archaeology*, New York, 1972.
 F. Reinecker, *Lexikon zur Bibel*, Wuppertal, 19. izd., 1991.
 Th. Schlatter, *Calwer Bibellexikon*, Stuttgart, 1959.
 P. J. Achtemeier, *Harper's Bible Dictionary*, New York, 1985.
 Siegfried H. Horn, *SDA Bible Dictionary*, Washington, 1979.
 J. K. Breasted, *Ancient Times*, Boston, 1963.
 J. Nehru, *Glimpses of World History*, 7. izd., New Delhi, 1989.

- J. E. Swain, *A History of World Civilization*, New Delhi, 1984.
 C. Seignobis, *Die Welt des alten Babylon*, Genève, 1975.
 G. R. Meyer, *Altorientalische Denkmäler im Vorderasiatischen Museum zu Berlin*, Leipzig, 1970.
 W. Schneider, *Überall ist Babylon*, München, 1968.

Stranica 70:

- H. Graetz, *Volkstümliche Geschichte der Juden*, 9. izd. Wien i Berlin, 1888, sv. I., str. 291.
 Josip Flavije, *Starine*, XI. 8.5.
 D. Wieseman & E. Yamauchi, *Archaeology and the Bible*, Grand Rapids, 1979.
 M. F. Unger, *Archeology and the Old Testament*, Grand Rapids, 1954.
 W. Keller, *Und die Bibel hat doch recht*, Düsseldorf, 1955.

Stranica 98:

- Postavljanje kasnijeg datuma nastanka Danielove knjige u 2. stoljeću prije Krista od strane Porfirija i poslije uglavnom liberalnih teologa opovrgnuto je arheološkim nalazima. Daniel je temeljito poznao prilike na babilonskom kraljevskom dvoru. Ove spoznaje su poslije zaboravljene i tek ih je prije nekoliko godina arheologija potvrdila. I kumranski spisi pokazuju slaganje s aramejskim jezikom Danielova vremena i potvrđuju vremensko uvrštavanje Daniela u babilonsko vrijeme. Vidi: F. F. Bruce, *The International Bible Commentary*, Grand Rapids, 1989.
 F. F. Bruce, *Second Thoughts on the Dead Sea Scrolls*, 1961.
 S. H. Horn, *SDA Bible Dictionary*, Washington, 1979.
 M. F. Unger, *Archeology and the Old Testament*, Grand Rapids, 1954.
 R. K. Harrison, *Introduction to the Old Testament*, Grand Rapids, 1979.
 Gleason L. Archer, jr., *The Aramaic of the Genesis Apocryphon compared with the Aramaic of Daniel*, *New Perspectives on the Old Testament*, izd. J. B. Payne, Waco, Word Books, 1970., str. 160.161.
 R. A. Anderson, *Unfolding Daniels Prophecies*, Mountain View, CA, 1975.

Stranica 100:

J. B. Daukhan, *Die Vision vom Ende*, Zürich, 1989.

Stranica 117:

Napoleonova oporuka tiskana je u R. H. Foerster, *Die Idee Europa 1300 bis 1946*, izd. 1963., str. 167. 168.

Stranica 125 i 126:

R. H. Fosteret, op. cit. str. 222–224.

Stranice 126 i 127:

Josef Braun, *Der Völkerbund – Ewiger Friede oder neuer Weltkrieg?* Advent-Verlag, Hamburg, 1932.

Stranice 129 i 130:

Piščevi intervjui tijekom 1963.–1970. godine s prijateljima gospode Huber u Münchenu (Huber je pseudonim). Prema intervjuu, gospođa Huber, gazdarica Adolfa Hitlera u Schwabingu i nakon 1933. godine, imala je slobodan pristup Hitlerovom Glavnom stanu. Uvijek bi je prijazno primio. Umrla je u prvim poratnim godinama.

Stranica 132:

L. E. Froom, *The Conditionalist Faith of Our Fathers*, Washington, 1960.

G. Frei, *Probleme der Parapsychologie*, München, 1969.

K. E. Koch, *Seelsorge und Okkultismus*, Disertacija, Tübingen, 1953.

Riječ *propast* na grčkom ima i značenje uništenja, od *apoleia*, raspadanje, i nalazi se četrnaest puta u Novom zavjetu. Kao glagol javlja se sedamdeset sedam puta u značenju: upropastiti, uništiti, poginuti, nestati. Pojam “vječne muke” izmišljen je u srednjem vijeku. Riječ *vječan* u grčkom je *aion* i označava vremensko razdoblje u ovom prostorno-vremenskom svijetu. Nisu muke vječne, već djelovanje vatre.

Stranice 133 i 134:

A. Hitler, *Mein Kampf*, München, 1935., str. 506, 512, 513.

Stranica 135:

A. Poljak, *Hitler als Feldherr und Spiritist*, Möttlingen, 1962.

M. Freund, *Deutsche Geschichte*, poglavlje: Dämon und Demagoge Hitler, Bertelsmann, 1960.

Stranica 136:

Dr. G. Ohlemüller, *Reichskonkordat zwischen Deutschland und dem Vatikan vom 20. Juli 1933. – Urkunden und geschichtliche Bemerkungen*, Berlin, 1937.

Stranica 137 i 138:

ZEIT-Dossier 1, izd. M. Naumann i J. Joffe, Heyne TB 5765, 1980.
Intervju pastora R. Dangschat (Berlin, 1943. i 1945.), s dvjema medicinskim sestrama u okviru svoje dušobrižničke njege, koje su bila uposlene u Glavnom stanu kod Hitlera i izvijestile o njegovim okultnim postupcima.

Stranice 140 i 141:

Posjet pisca Muzeju voštanih figura Madame Tousseaud u Londonu 1981.

Stranice 155–171:

Reihn-Neckar Zeitung, Heidelberg, 22. svibnja 1982.

Spomenuti bakrorezi nalaze se u *Archiv der Germanischen National-museums* u Nürnbergu. Preslike piščeve.

Ove se značajke nalaze u različitim knjigama koje se pojavljuju u prvoj polovici prošlog stoljeća u SAD-u. Cjelovitu listu nalazimo kod L. E. Frooma, *The Prophetic Faith of Our Fathers*, Washington, 1950.

Uriah Smith navodi u spomenutom djelu samo deset od četrnaest navedenih značajki, jer se u ono vrijeme, prije više od 120 godina, njihovo ispunjenje nije moglo prepoznati. U svojoj knjizi *Budućnost naše zemlje – Sjedinjene Države u vjerskom i duhovnom pogledu*, Battle Creek, Michigan, 1876., na 224 stranice na osnovi Otkrivenja 13,10-18 naslovljuje deset poglavlja kako slijedi. Ova vlast mora:

1. nastati na zapadnoj hemisferi,
2. u ovom (Smithovom) stoljeću,
3. na dosad nepoznatom teritoriju,
4. na mirobljubiv način,
5. mora izrasti u veliku silu,
6. objaviti građansku i vjersku slobodu,

7. mora biti republika,
8. mora biti protestantska nacija,
9. mjesto rođenja suvremenog spiritizma,
10. mora pokazati najveličanstveniju sliku nacionalnog razvitka, kakvu svijet nije vidio.

U ono vrijeme Uriah Smith nije mogao prepoznati ostale četiri oznake, jer se još nisu ispunile:

11. govori kao Zmaj, imperijalistički,
12. vrši vlast prve Zvijeri, naime vlast nad svim zemljama,
13. izrada kipa Zvijeri, odnosno Svjetski savez Crkava,
14. prenošenje vlasti na ovaj kip, uvođenje žiga u cijeli svijet. Vidi: F. D. Nichols, *SDA Bible Commentary*, sv. VII., str. 820–824, Washington, 1980.

Stranice 172–185:

- T. Zülch, *Völkermord an den Kurden*, Luchterhand, Frankfurt, 1991.
- Krell/Kubbig, *Krieg und Frieden am Golf*, Fischer, Frankfurt, 1991.
- Der Koran, prijevod L. Ullman, München, 1959.
- I. O. Deschmuk, *The Gospel of Islam*, Bombay, 1982.
- K. Oster, *Islam Reconsidered*, Riverside, CA, 1979.
- T. P. Hughes, *Dictionary of Islam*, Calcutta, 1988.
- M. Adler, *Die Söhne der Finsternis, Die geplante Weltregierung*, Jastetten, 1982.
- D. Griffin, *Die Herrscher*, Vaduz, 1980.
- G. Allen, *Die Insider*, Wiesbaden, 1980.
- W. Cantelon, *Der Tag an dem der Dollar stirbt*, Schorndorf, 1974.
- R. Jungk, *Die Zukunft hat schon begonnen – Amerikas Allmacht und Ohnmaht*, München, 1990.
- T. Gervasi, *Moskaus Übermacht – Die amerikanische Legende*, Spiegelbuch, Hamburg, 1986.
- Künne/Beyerhaus, *Reich Gottes oder Weltgemeinschaft*, Bar Liebenzell, 1975.
- N. Homuth, *Dokumente der Unterwanderung*, Nürnberg, 1989.

Biblijski tekstovi

- ¹ Daniel 2,41-45.
- ² Matej 26,52.
- ³ Izaija 44,28; 45,1; Ezra 1,1-3;
2. Ljetopisi 36,22.23; Jeremija
25,22; 29,10.
- ⁴ Izaija 13,3.17.
- ⁵ Izaija 13,19-22.
- ⁶ Izaija 44,27.28; 45,1-3.
- ⁷ Daniel 2,1-35.
- ⁸ Daniel 5,28; 6,1; 8,20.
- ⁹ Jeremija 25,8-12.
- ¹⁰ Jeremija 50,1-3.
- ¹¹ Jeremija 50, 23.24.
- ¹² Jeremija 50,38.39.
- ¹³ Jeremija 29,10.
- ¹⁴ Ezra 7. pogl.
- ¹⁵ Daniel 8,1-22.
- ¹⁶ Ezra 1,1-3.
- ¹⁷ Daniel 8,1-22.
- ¹⁸ Daniel 2,1-43.
- ¹⁹ Daniel 8,20-22.
- ²⁰ Daniel 11,2.3.
- ²¹ Daniel 8,21.
- ²² Ezekiel 26. pogl.
- ²³ Daniel 8,8.22.
- ²⁴ Matej 5,40.
- ²⁵ Matej 5,37.
- ²⁶ Matej 10,32
- ²⁷ Izaija 7,14.
- ²⁸ Postanak 2,7.
- ²⁹ Rimljanima 5,12; 6,23.
- ³⁰ Izaija 41,21-42,9.
- ³¹ Ivan 13,19.
- ³² Postanak 3,15.
- ³³ Postanak 49,8-12.
- ³⁴ Mihej 5,1.
- ³⁵ Daniel 9,24-27.
- ³⁶ Hošea 11,1.
- ³⁷ Jeremija 31,15.
- ³⁸ Izaija 11,1.
- ³⁹ Izaija 53,2.
- ⁴⁰ Ponovljeni zakon 18,15.
- ⁴¹ Izaija 7,14.
- ⁴² Izaija 53,4.
- ⁴³ Izaija 61,1.2.
- ⁴⁴ Izaija 53,5.
- ⁴⁵ Izaija 49,15.
- ⁴⁶ Postanak 1,26.
- ⁴⁷ Ivan 1,9-14.
- ⁴⁸ Psalam 16,10.
- ⁴⁹ Psalam 110,1.
- ⁵⁰ Izaija 45,23.24.
- ⁵¹ Izaija 44,6.
- ⁵² Otkrivenje 1,17.18.
- ⁵³ Daniel 7,9-13.
- ⁵⁴ Daniel 2,41-45.
- ⁵⁵ Daniel 2,42.43.
- ⁵⁶ Daniel 7,7.17.24.
- ⁵⁷ Daniel 7,25; 2. Solunjanima
2,1-10; Otkrivenje 13. i 17.
- ⁵⁸ Daniel 2,43.
- ⁵⁹ Izaija 2,1-4.
- ⁶⁰ Mihej 4,1-3.
- ⁶¹ Joel 4,9-16.

- 62 Propovjednik 9,5.6.10.
63 Psalam 6,6; 30,10; 88,6-13;
115,17; 146,4.
64 Propovjednik 12,7; Daniel
12,2.13; Ivan 5,28.29; 1.
Korinćanima 15,20-22.42-57.
65 Ivan 8,44; Luka 10,18;
Otkrivenje 12,7-12; 2. Petrova
2,4.
66 Obadija 16.
67 Malahija 3,19.21.
68 Matej 24,12.
69 Daniel 2,41.43.
70 Otkrivenje 12,12.
71 Ivan 14,1-3; 1. Korinćanima
4,9; Efežanima 3,9-12.
72 2. Petrova 2,4.
73 Izaija 35,10.
74 Izaija 25,7-9.
75 1. Ivanova 4,17.
76 Daniel 2,35.
77 Daniel 2,35.
78 2. Petrova 3,10-13.
79 Otkrivenje 1,1.
80 Izaija 13,19-22.
81 Izaija 13,1-5.
82 Izaija 13,17.
83 Matej 5,44; DK.
84 Djela 17,25.
85 Djela 17,27.28.
86 Job 10,8.12; 27,3.
87 Job 32,8.
88 Job 33,4; 34,14.15.
89 Hebrejima 1,3.
90 Ponovljeni zakon 1,31; 32,10-12.
91 Izaija 1,2.
92 Psalam 104,1.29.30.
93 Propovjednik 12,7.
94 Luka 20,38.
95 Job 14,10.12.14.15.
96 Job 19,25-27.
97 Psalam 17,15.
98 Izaija 25,8.9.
99 Psalam 69,21.22.
100 Matej 21,44.
101 Ivan 3,18.
102 Ezekiel 18,23.32.
103 Otkrivenje 21,6.7.
104 Izaija 65,17.18.24; 66,12-14.
105 Luka 12,37.

Kazalo

Uvod	5
Pobunjenik siromašnih	9
Sedmo svjetsko čudo	23
Kraljeve suze	44
Slomljeni rog	59
Sin Sunca	75
Na glinenim nogama	101
Dvoboj	108
General Winter	115
Sretni brakovi i nesretni ratovi	119
Tisućugodišnje carstvo	129
Muzej voštanih figura	140
Kaos ili kozmos	145
Novi svjetski poredak	155
Kamen pada	172
Bibliografija i primjedbe	186
Biblijski tekstovi	193

ESDEA – knjige za Vaš dom

Šime Anić: IZLET U SVEMIRSKA PROSTRANSTVA, pjesme

Dan M. Appel: MOST KOJI PREMOŠĆUJE VRIJEME

Nevenka Blažić-Čop, Veljko Đorđević: I VI MOŽETE
PRESTATI PUŠITI

Russell Burrill: NOVI SVJETSKI POREDAK

Joe Crews: HARMAGEDON

Nikolina Crljić: ADVENTISTI

Charles T. Everson: ISUS

Charles T. Everson: SPAŠEN MILOŠĆU

Martin Kobialka: PROROK DANIEL JE VIDIO BUDUĆNOST
EUROPE

Merikay McLeod: SADA! SAN JEDNE DJEVOJKE

Dwight Nelson: TITANIK – JESMO LI MI NA REDU?

J. N. Slankamenac: **APOKALIPSA** – Proročanstva u
povijesti i budućnosti

J. N. Slankamenac: **APOLOGETIKA**

J. N. Slankamenac: **HOMILETIKA I RETORIKA**

J. N. Slankamenac: **PASTORALNA PSIHOLOGIJA**

J. N. Slankamenac: **KRŠĆANSKI BRAK I OBITELJ**

J. N. Slankamenac: **POVIJEST SPASENJA** – Kristov nauk u
Poslanicama apostola Pavla

J. N. Slankamenac: 333 ILUSTRACIJE

Slavica Slankamenac: KUHATI BEZ MESA – 400 REČEPATA

Gotfried Schroter: LJUBAV LIJEPA I TEŠKA

Josip Juraj Strossmayer: GOVOR U RIMU 1870. GODINE

Katie Tonn: ISKUŠAJ BOGA – SVIDJET ĆE TI SE

Richard H. Utt: NOVE GRANICE U DOBROM ZDRAVLJU

George E. Vandeman: SUČELJAVANJE NA BLISKOM ISTOKU

Jean Zurcher: KRŠĆANSKA SAVRŠENOST

Knjige možete naručiti na četiri načina:

telefonom: 049/274-287

e-mailom: dobra_knjiga@hi.hinet.hr

internetom: <http://www.esdea.ims.hr>

ili na adresu: ESDEA d.o.o., p.p. 38, 49243 Oroslavje

Dr. Martin Kobiálka rođen je 1928. godine u Königsbergu u Njemačkoj. Doktorirao je evangeličku teologiju, područje religijskih znanosti, na Sveučilištu u Frankfurtu na Majni. Predavao je na Koledžu Solusi u Africi, na Koledžu Newbold u Engleskoj te na Sveučilištu Andrews u Michiganu. Njegova predavanja iz starozavjetne povijesti i nedavni pronalazak starog bakropisa koji prikazuje kip iz Knjige proroka Daniela osnova su za žive pripovijesti u ovoj knjizi. Čitatelj osjeća napetost sve do posljednje stranice. Dr. Kobiálka je ovu dokumentiranu građu iznio kao autorska predavanja u dvadeset i dvije radijske emisije koje su potom izišle i kao knjiga.

ISBN 953-6409-17-8

9 789536 409174

